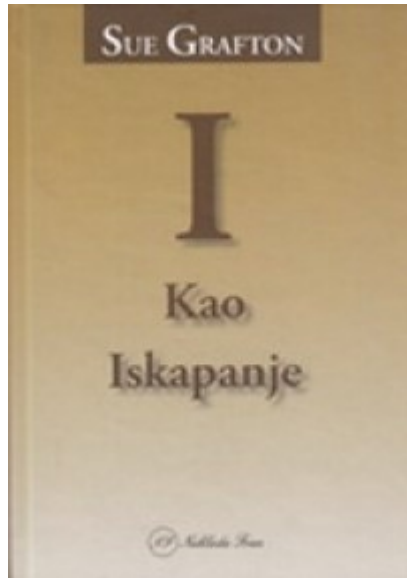

Sue Grafton

I kao iskapanje

Q Is For Quarry

Tijelo mlade djevojke nađeno je pokraj kamenoloma blizu malog kalifornijskog gradića Santa Teresa. Osamnaest godina poslije policajci koji su pronašli djevojčino tijelo traže pomoć od privatne istražiteljice Kinsey Millhone. Zajedno započinju privatnu istragu koja će ih odvesti kroz pustinju do gradića Quorum blizu granica Arizone i korak bliže traženom ubojici. Devetnaesti roman iz serije kriminalističkih romana o privatnoj istražiteljici Kinsey Millhone...

Ova je knjiga posvećena Billu Turneru i Deborah Linden, Bobu i Nancy Failing, te Garyju i Susan Gulbransen. Hvala što ste omogućili njezin nastanak.

Zahvala autorice Autorica želi zahvaliti sljedećim osobama, jer su joj bile od neprocjenjive pomoći:

Stephenu Humphreyju, dr. Robertu Failingu, umirovljenom naredniku Billu Turneru i umirovljenom zamjeniku šerifa Bruceu Cornellu iz odjela za kriminal, naredniku Bobu Spinneru iz Zavoda za forenziku i Diani Stetson iz Zatvorske uprave pri Uredu okružnog šerifa Santa Barbara, umirovljenom istražitelju Larryju Gillespieju iz Ureda mrtvozornika okruga Santa Barbara, forenzičkoj kiparici Betty Pat Gatliff, odvjetniku Johnu Mackallu, – Lucy Thomas i Nadine Greenup iz Reeves Medical Library, medicinskoj sestri Anni Bissell s onkološkog odjela Santa Barbara Cottage Hospital, dr. Martinu Walkeru, Robertu Sorgu iz Bob's Canvas Shopa, Chucku Nationu iz Nation's Auto Upholstery, Lindi Perkins iz trgovine DeBrovy's Custom Canvas, Richardu u Madisonu, Aniti Donohue, Julianu Ranchu, Lamaru i Cheri Gable, Jayu Schmidtu, Maggie Harding i Joeu B. Jonesu.

Posebno hvala Joeu Mandelu, Gregoryju Spearsu i Chris Kovach što su dozvolili autorici korištenje svojih imena.

1

Bila je srijeda u drugom tjednu travnja, a Santa Teresa je samodopadno pokazivala svoje čari. Bujno zimsko zelenilo, nadopunjeno grimiznojubičastim i blijedoružičastim cvjetanjem bugenvilije, iznova se razlilo u raskošnom šarenilu šafrana, hijacinta i cvatućeg drveća šljive. Nebo je bilo blage plave boje, zrak topao i mirisan, a ljubice provirivale kroz travu.

Dosadilo mi je provoditi dane zatvorena među spisima. Bilo mi je dosta ovrha i ugovora o prijenosu imovine za bogate klijente, koji su se u tom trenutku nesumnjivo opuštali uz golf, tenis ili neku drugu razbibrigu.

Pretpostavljam da sam patila od nekog mutiranog, a možda i neizlječivog oblika proljetne groznice, čiji simptomi uključuju dosadu, nemir i osjećaj otuđenosti od cijelog čovječanstva. Zovem se Kinsey Millhone, privatna sam istražiteljica u Santa Teresi, u državi Kalifornija, oko sto pedeset kilometara od Los Angelesa. Moj trideset i sedmi rođendan, petog svibnja, bio je za svega četiri tjedna, što je vjerojatno pridonosilo mom lošem raspoloženju. Moja je egzistencija bila ogoljena i živjela sam neopterećena djecom, kućnim ljubimcima ili živim sobnim biljkama. Dva mjeseca prije, petnaestog veljače, preselila sam se u novi ured, prekinuvši svoju vezu s odvjetničkim uredom

Kingman i Ives. Lonnie Kingman kupio je zgradu u južnom dijelu ulice State i premda je ponudio da mu se pridružim, osjećala sam kako je vrijeme da radim sama. To mi je bila prva pogreška.

Druga je bila susret s dvojicom najmodavaca koji se pokazao kobnim i rezultirao propalim dogovorom zbog kojeg sam se praktički našla na ulici.

S trećom sam se pogreškom u vezi s uredom upravo suočavala. U očaju sam bila unajmila ured u bezličnoj kućici na Caballeria Laneu, u nizu ožbukanih bungalova, poredanih na pločniku kao tri prašćića. Kratka, uska i puna automobila, ulica se protezala između ulice Santa Teresa i Arбора, nedaleko od Vie Madrina, u srcu grada. Iako je cijena bila povoljna, a lokacija izvrsna (nekoliko minuta pješice od sudnice, policijske postaje i gradske knjižnice), sam ured bio je daleko od idealnog. Unutrašnjost se sastojala od dvije prostorije. Veća mi je bila pravi ured, a manju sam koristila kao knjižnicu i prijamni ured istovremeno. Imala sam i minijaturnu kuhinju, u kojoj sam držala maleni hladnjak, lonac za kavu i aparat s vodom marke Sparkletts. Bila je tu i kupaonica puna vlage s umivaonikom i školjkom žalosnog izgleda. Sve zajedno zaudaralo je po plijesni, a pretpostavljala sam i da noću, kad se svjetla pogase, sićušne životinjice trčkaraju podom. Vlasnik zgrade mi je u znak nadoknade ponudio neograničene količine jeftine boje za zidove, pa sam dobar dio tjedna provela nanoseći sloj za slojem bijele lateks-boje preko prijašnje pulsirajuće ružičaste, koja je tonom podsjećala na unutarnje organe u funkciji. Vlasnik je također obećao da će dati oprati tepihe, ali bez vidljivih rezultata. Čupavi najlonski tepisoni bež boje, vlakana zamršenih od duge uporabe, kao da su bili natopljeni očajem. Namiještala sam i razmiještala svoj radni stol, uredsku stolicu, kauč, ormare za spise i raznorazne umjetne biljke, no ništa nije moglo raspršiti mučni osjećaj kojim je mjesto odisalo. Imala sam dosta ušteđevine (dvadeset pet tisuća dolara, ako je koga briga) i, teoretski, mogla sam se isprsi za nešto otmjenije. Ali opet, za tristo pedeset dolara mjesečno, mjesto je bilo povoljno i u skladu s jednim od mojih osnovnih životnih načela: nikad, apsolutno nikad ne živi iznad svojih mogućnosti! Ne želim biti primorana prihvaćati poslove da otplatim dugove. Ured treba služiti meni, a ne obratno.

Kako su oba susjedna bungalova bila prazna, osjećala sam se izolirano, što donekle objašnjava moju novootkrivenu skepsu prema statusu samice u svijetu vjenčanih ljudi. Izuzevši dva kratka propala braka, većinu svog života provela sam izvan bilo kakve veze. To me prije nikad nije smetalo. Dapače, uglavnom sam uživala u svojoj slobodi, pokretljivosti i samoći. No, odnedavno, okolnosti su se urotile protiv mog uobičajenog duševnog mira.

Ranije tog tjedna susrela sam svoju prijateljicu Veru i njezinog supruga, doktora Neila Hessa. Tijekom popodnevnog trčanja, vukla sam se biciklističkom stazom na plaži i uočila ih kako šecu plažom nešto ispred mene. Vera je poput mene bila bivša zaposlenica osiguravajuće tvrtke California Fidelity. Kad je tek upoznala Neila, zaključila je kako je prenizak za nju i pokušala ga uvaliti meni. Odmah sam vidjela da su očarani jedno drugim i mada se ona trudila uvjeriti me

u suprotno, uspjela sam joj dokazati kako je on savršen za nju, što se pokazalo točnim. Tog popodneva, sa sobom su u kolicima vodili osamnaesto mjesečnog sinčića, dok je uz njih, potežući vodilicu, vragolasto skakutao maleni zlatni retriever. Vera, krupna, troma, mliječnobijela i blažena, očito je ponovno čekala bebu, a sudeći po veličini njenog trbuha, bilo je samo pitanje dana kada će roditi. Zastale smo kako bismo proćavrljale i ja sam shvatila da se u zadnje tri i pol godine, otkako smo se zadnji put vidjele, moj život nije pomaknuo s mrtve točke. Isti stan, isti auto, isti posao, isti odsutni dečko u besperspektivnoj vezi. Ta je spoznaja u meni izazvala osjećaj bolnog žaljenja, koji se zadržao dulje vrijeme.

Istovremeno, moj ljubljani stanodavac Henry krstaro je Karibima u pratnji svoje braće i šurjakinje Rosie, koja je držala gostionicu nekoliko kuća dalje. Ja sam mu praznila poštanski sandučić, zalijevala mu cvijeće jednom tjedno i dvorište svakih nekoliko dana. K tome, Rosien restoran bit će zatvoren dok se ne vrate, što je značilo da još pet dana neću moći ni objedovati u poznatom okružju. Znam da ovo mrvicu zvuči kao cmizdrenje, no osjećam moralnu obvezu reći istinu.

Spomenute srijede ujutro, zaključila sam da će mi se raspoloženje popraviti ako prestanem žaliti samu sebe i sredim si ured. U tu svrhu, u jeftinoj trgovini kupila sam još dva ormara za spise (rabljena), drvenu samostojeću komodu s pretincima različitih oblika i otkačeni oslikani ormar za svoju zbirku uredske opreme. Smještena na niskom stolcu, sjedila sam okružena kartonskim kutijama koje nisam otvarala otkako sam se prije tri i pol godine uselila u Lonniejev ured. Pronalazeći stvari za koje sam odavno zaboravila da ih imam, osjećala sam se skoro kao na Božić.

Upravo sam bila ispraznila treću (od ukupno osam), kad se na vratima začulo kucanje.

– Tu sam! – viknula sam. Okrenuvši se, ugledala sam poručnika Dolana kako stoji na pragu, ruku zabijenih u džepove kišnog ogrtača.

– Hej, odakle ti? Nismo se vidjeli već mjesecima. Ustala sam i obrisala ruku o traperice prije nego sam mu je pružila.

Stisak mu je bio čvrst i topao, osmijeh gotovo blentav, bilo mu je drago vidjeti me jednako kao i meni njega.

– Naletio sam na Lonnieja na sudu. Rekao je da si ovo unajmila pa rekoh, da navratim.

– Krasno. Baš mi je drago.

– Raspakiravaš se, vidim.

– Već je i vrijeme. Uselila sam se petnaestog veljače i još nisam ni prstom makla.

– Čujem da baš i nema posla.

– Istina. Barem onakvih poslova kakve ja volim.

Promatrala sam Cona Dolana kako obilazi prostoriju. Činilo se da mu je neugodno što je nastojao prikriti neprekidnim ćavrljanjem. Bezbrizno je brbljao

o Lonnieju, vremenu i raznim nepovezanim temama, a ja sam se nadala da dajem prikladne odgovore. Nije mi padalo na pamet što bi mogao željeti od mene, no pretpostavljala sam da će s vremenom doći na to. Nije mu bilo slično doći nenajavljen. Poznavala sam ga već deset godina, od kojih je dobar dio proveo na čelu Odjela za umorstva lokalne policije. Trenutno nije radio zbog bolesti, izbačen iz stroja nizom srčanih napada. Čula sam da je nestrpljiv da se vrati na posao. Glasine su govorile kako su mu šanse za to male do nikakve.

Zastao je da vidi unutrašnji ured, bacio pogled na toalet, a zatim se okrenuo u mom smjeru.

– Lonnie mi je rekao da nisi baš oduševljena, a sad vidim i zašto. Mjesto je turobno.

– Zar ne? Nije mi jasno. Znam da mu nešto nedostaje, ali ne pada mi napamet što.

– Treba ti ukrasa.

– Misliš? – pogledom sam prešla preko golih bijelih zidova.

– Naravno. Nabavi postere s pejzažima i malo samoljepljive vrpce. Odmah će podići atmosferu. Ako to ne upali, mogla bi barem obrisati prašinu s umjetnog cvijeća.

Bio je u ranim šezdesetima, a problemi sa srcem dali su njegovom licu mrzovoljan izraz. Uobičajeni su mu kolobari ispod očiju poprimili tamnu pepeljastu boju, što je cijelom njegovom licu davalo potišten izgled. Činilo se da vrijeme izvan posla mjeri brijući se svaki drugi dan, a ovo očito nije bio dan za brijanje. Lice mu je i u najboljim danima izgledalo obješeno, no sada su mu usta bila iskrivljena prema dolje u trajnom izrazu nezadovoljstva. Moj tip čovjeka.

Bilo mi je jasno da nije prestao pušiti jer mu je ogrtač, kad god bi se pomaknuo, zasmrdio na nikotin. Prisjetila sam se našeg zadnjeg susreta, dok je ležao u bolnici. Bilo je malčice neugodno. Do tog trena, uvijek me je pomalo plašio, no, s druge strane, nikad ga prije nisam vidjela u pamučnoj bolničkoj spavaćici s prorezom na leđima kroz koji mu se jasno vidjela stražnjica. Odonda sam bila više prijateljski nastrojena prema njemu. Znam da sam ja njemu bila simpatična, premda je njegovo ponašanje prema meni u prošlosti variralo između mrzovolje i otresitosti.

– Pa onda, što ima? – rekla sam. – Ne vjerujem da si došao čak ovamo samo da bi mi dijelio savjete oko uređenja.

– Zapravo, baš idem na ručak, pa sam pomislio da bismo mogli zajedno – hoću reći, ako si slobodna. Pogledala sam na sat. Bilo je tek deset i dvadeset pet.

– Može, nema problema. Idem samo po jaknu i torbu, pa se nađemo vani, pred ulazom.

Krenuli smo pješice i, skrenuvši iza ugla desno, uputili se sjeverno ulicom Santa Teresa. Pretpostavila sam da idemo u Del Mar ili Arcade, gdje su se dečki iz policije obično okupljali za ručak, no umjesto toga, nastavili smo hodati još tri ulice i završili u rupi poznatoj kao Sneaky Pete's, mada je službeno ime bilo drugačije. Restoran je bio gotovo prazan. Jedan par sjedio je za stolom, a neko

liko pijanaca smjestilo se na jednom kraju šanka. Dolan je zauzeo mjesto na drugom, a ja sam sjela njemu slijeva. Šankerica je odložila cigaretu u pepeljaru, posegnula za bocom Old Forrestera i napunila mu čašu bez da joj je išta rekao. Zaustavio se na tren kako bi upalio cigaretu i ulovio moj pogled.

– Što je?

– Pa, ovaj, poručnice Dolan, samo se pitam je li ovo dio vaše terapije. Obratio se šankerici.

– Ona misli da ne pazim dobro na sebe. Ona mu doda čašu.

– Pitam se otkud joj ta pomisao.

Zaključila sam da joj je preko četrdeset. Tamnu je kosu nosila začesljanu s lica, pričvršćenu češljicama od kornjačevine, a primijetila sam nekoliko sijedih pramenova. Bez puno šminke. Izgledala je kao netko kome možete vjerovati, na onaj barmenski način.

– Što ćete vi? – upitala je. – Colu, molim. Dolan pokaže palcem prema meni.

– Kinsey Millhone. Lokalna privatna istražiteljica. Ručat ćemo zajedno.

– Tannie Ottweiler, drago mi je, reče ona, predstavljajući se.

Nakon što smo se rukovale, ona izvadi dva pribora za jelo umotana u papirnate ubruse i stavi ih pred nas. – Sjedit ćete ovdje?

– Uzet ćemo onaj stol kraj prozora – reče Dolan, pokazavši glavom u tom smjeru.

– Evo me za tren.

Dolan spremi cigaretu u usta, zaškiljivši desnim okom zbog dima, uzme svoj viski i udalji se od šanka. Slijedila sam ga, primijetivši kako je izabrao mjesto najudaljenije od ostalih gostiju. Sjeli smo, a ja sam odložila torbu na najbližu stolicu. – Imaju li ovdje jelovnik?

Skinuo je kaput i otpio gutljaj viskija. – Jedino što vrijedi naručiti je kajzerica s ljutom kobasicom i topljenim sirom s feferonima. Vražja stvar ti sprži cijeli probavni trakt. Tannie gore još stavi i jaje na oko.

– Zvuči super.

Uto se pojavi Tannie s mojom colom. Nastala je kratka pauza dok je Dolan naručivao sendviče.

– Pa, što se događa? – upitala sam dok smo čekali.

Pomaknuo se u stolcu, pažljivo pregledavajući prostoriju prije nego mi je uzvratio pogled. – Poznaješ li Staceyja Oliphanta? Otišao je u mirovinu iz Ureda šerifa prije nekih osam godina. Sigurno si ga upoznala.

– Ne bih rekla. Znam tko je on, svi pričaju o Staceyju, ali otišao je prije nego sam počela raditi za Shinea i Byrda. Morley Shine bio je privatni istražitelj koji je radio s partnerom, drugim privatnim istražiteljem po imenu Benjamin Byrd. Blisko su surađivali s Uredom šerifa.

Zaposlili su me 1974. i obučavali dok sam prikupljala sate prakse potrebne da zatražim istražiteljsku dozvolu.

– Mora da mu je preko osamdeset.

Dolan zavrti glavom. – Zapravo su mu sedamdeset i tri. Kako se ispostavilo, izluđivalo ga je biti bez posla. Bilo mu je prestresno. Zato se vratio Uredu šerifa i povremeno rješavao stare slučajeve za kriminalistički odjel.

– Zgodno.

– Taj dio jest. Ono što nije zgodno je da mu je dijagnosticiran rak. Ne – Hodgkinov limfom. To mu je već drugi put. Godinama je bio u remisiji, no simptomi su se ponovno pojavili prije oko sedam mjeseci. Prije nego je saznao, bolest je već uznapredovala do četvrtog stadija – peti stadij je smrt, da shvatiš kako stvari stoje. Dugoročno, šanse su mu nikakve: dvadesetpostotna mogućnost preživljavanja ako terapija uspije, a ni to nije sigurno. Prošao je šest kemoterapija i isprobao hrpu eksperimentalnih lijekova. Čovjek je bolestan k'o pas.

– Zvuči užasno.

– I jest. Tek se počeo oporavljati, a onda mu se opet pogoršalo. Nedavno su ga opet vratili u bolnicu. Pokazalo se da je teško anemičan, pa su odlučili napraviti još neke testove, kad je već tamo, da vide kako stoji. On je pesimist, naravno, ali ako mene pitaš, uvijek ima nade.

– Zao mi je.

– Ne kao meni. Poznajem ga skoro četrdeset godina, dulje nego što sam poznavao svoju ženu. Povukao je dim, posegnuo za metalnom pepeljarom sa susjednog stola i otresao u nju nešto pepela.

– Kako ste se vas dvoje upoznali? Zar on nije radio na sjeveru okruga, a ti ovdje?

– On je već radio u Uredu šerifa kad smo se prvi put sreli 1948. Ja sam iz radničke obitelji, nismo baš bili obrazovani ili intelektualno nastrojeni. Izašao sam iz vojske uobražen, razmetljiv i bezobrazan. Dvije sam se godine smučao okolo, ne radeći ništa posebno. Na kraju sam se zaposlio na benzinskoj crpki u Lompocu. Dno dna u svakom smislu.

Jedne večeri, tip je upao i uperio pištolj u poslovođu. Ja sam bio iza, u pokrajnjoj prostoriji. Zgrabio sam francuski ključ, izletio kroz sporedna vrata i okolnim putem došao naprijed. Tip je bio toliko zaokupljen pazeći da moj šef ne pozove policiju da me nije ni vidio. Dobro sam ga mlatnuo i srušio na dupe. Stacey je bio taj koji ga je uhitio.

On je najbliže mentoru kojeg sam ikad imao, premda je stariji od mene samo deset godina. On me nagovorio na policijsku karijeru. Otišao sam na akademiju preko programa za školovanje ratnih veterana i zaposlio se u policiji čim se otvorilo radno mjesto. Stacey me je čak i upoznao s Gracie, a šest mjeseci poslije sam je oženio.

– Zvuči kao da ti je uistinu promijenio život.

– Da, i to na više načina.

– Živi li mu obitelj u blizini?

– Nema bliskih srodnika. Nikad se nije ženio. Prije nekog vremena izlazio je s nekim, ako se to može tako nazvati u našim godinama. Simpatična ženska, ali

to između njih nekako nije uspjelo. Nas dvojica provodimo dosta vremena zajedno otkako je Gracie umrla. Idemo u lov ili ribolov kad god možemo. U zadnje vrijeme, otkako sam ja na bolovanju, to radimo prilično često.

– Kako se on nosi sa svime?

– Nekad bolje, nekad gore. Ima previše vremena i premalo posla, osim prepuštanja mračnim mislima. Vidio sam to bezbroj puta: čovjek ode u mirovinu nakon trideset godina, a sljedeće što čuješ o njemu jest da se razbolio i umro. Stacey ne govori mnogo, ali ja ga dobro poznajem. Jako je depresivan.

– Je li religiozan?

– Nimalo. Tvrdi da je ateist, ali to ćemo još vidjeti. Osobno, ja sam redovito išao u crkvu, bar dok je Gracie bila živa. Ne vidim kako se čovjek može suočiti sa smrću bez vjere u nešto. U protivnom, stvari nemaju smisla.

Dolan je podigao pogled upravo u trenutku kad se Tannie vratila s dva velika pladnja sa svježe napravljenim sendvičima i prženim krumpirićima, te s dvije narudžbe za susjedni stol. Prekinuo je priču kako bi porazgovarao s njom. Ja sam se za to vrijeme zabavljala udaranjem po boci kečapa sve dok gusti i spori crveni mlaz nije prekrrio gornji desni kraj moje porcije krumpirića. Bilo mi je jasno da nekamo smjera, ali odugovlači. Podigla sam pecivo i zasula ga solju. Zagrizavši, osjetila sam kako žumanjak curi u žemlju. Kombinacija ljute kobasice i oštrog, pikantnog sira s feferonima djelovala je kao da mi je netko stavio vruću žeravicu na jezik i morala sam jauknuti. S nelagodnom pogledala prema njima, ali činilo se da nisu primijetili. Kad je Tannie otišla, Dolan je ugasio cigaretu i prepustio se napadu kašlja tako snažnom da mu se od njega treslo cijelo tijelo. Zamislila sam mu pluća kako škripe poput kakve crne harmonike iz crtica.

– Oprosti zbog ovoga. Prošli mjesec zaradio sam gadnu prehladu i nikako da je se riješim.– Popio je malo viskija da umiri nadraženo grlo. Uzeo je svoj sendvič i, između zalogaja, nastavio s pričom točno ondje gdje je stao.

Otkad je Stacey u bolnici, trudim se malo očistiti njegov stan. U potpunom je neredu. On bi sutra trebao izaći i nisam želio da se mora vratiti među to smeće.

Ponovno je spustio sendvič kako bi upalio cigaretu, gurajući je u kut usana dok je vadio snop papira koji je bio smotao u prednji džep kaputa.

– Jučer sam pregledavao hrpu papira na njegovom kuhinjskom stolu u nadi da ću naići na ime nekog prijatelja kojem bih se mogao obratiti, tko bi ga mogao razveseliti. Nisam pronašao ništa slično, ali sam zato našao ovo.

Izvadio je smotani svežanj i stavio ga pred mene na stol. Pojela sam zadnji komad sendviča i obrisala ruke o ubrus prije nego sam dohvatila papire. Na prvi pogled mi je bilo jasno da se radi o kopiji policijskog dosjea. Naslovna stranica nosila je oznaku 187 PC, što je značilo umorstvo, a slijedio je broj slučaja. Sadržavao je ukupno šezdeset pet do sedamdeset listova, spojenih spajalicama, te nekoliko rukom pisanih bilježaka umetnutih na kraju. Promotrla sam prvu stranicu.

Žrtva: N. N.

Pronađena u nedjelju, 3. kolovoza, 1969. Mjesto: Kamenolom Grayson, autocesta broj 1, Lompoc U rubrici – Istražitelji na dužnosti – bila su navedena četiri imena, od kojih je jedno bilo ime Staceyja Oliphanta.

Dolan se nagnuo naprijed. – Kao što vidiš, on je bio jedan od izvornih istražitelja. Stace i ja smo i pronašli tijelo. Toga dana pošli smo u lov na jelene. Došli smo džipom do tog mjesta i parkirali uz cestu. Mislim da su vlasnici sada ogradili to područje, ali tada se onuda moglo prolaziti. Osjetili smo zadah čim smo izašli i odmah nam je bilo jasno o čemu se radi – o nečem mrtvom već danima. Nije nam dugo trebalo da otkrijemo odakle dolazi. Bacili su je niz nasip kao da je vreća smeća. Na tom je slučaju Stacey radio kad se razbolio. Uvijek ga je grizlo što nikad nije uspio otkriti niti tko je bila, a kamoli tko ju je ubio. Prisjetila sam se nečega. – Mislim da se sjećam tog slučaja. Netko ju je izbo, a onda se riješio tijela?

– Tako je.

– Neobično je što je nisu uspjeli identificirati.

– Tako je i on mislio. Bio je to jedan od onih slučajeva koji su ga stvarno izluđivali. Stalno je mislio da je nešto previdio i vraćao mu se kad god je mogao, ali bez puno uspjeha.

– I ti želiš pokušati još jednom?

– Ako ga uspijem nagovoriti. Mislim da bi mu to puno značilo.

Listala sam fotokopije, prateći tijek vremena i događaja. – Izgleda da je tu baš sve.

– Uključujući i crno-bijele fotografije s mjesta zločina. Imao je on još neke dosjee, ali ovaj mi je baš zapeo za oko. Zastao je da bi obrisao usta i zatim odgurnuo tanjur. – Oraspoložilo bi ga da se ponovno uključi u ovo i angažira oko prikupljanja informacija. On bi mogao biti glavni detektiv dok nas dvoje obavljamo terenski posao.

Zagledala sam se u njega.

– Ti i ja?

– Naravno, zašto ne? Platili bismo ti za trud. Zasad samo predlažem da se svi troje sastanemo i porazgovaramo. Ako mu se zamisao sviđi, krećemo u akciju. Ako ne, morat ću smisliti nešto drugo. Potapšala sam rukom dosje.

– Ne želim isticati očito, ali ovo je staro osamnaest godina.

– Znam, ali osim Staceyja, nitko se nije time pozabavio od 1970. Zamisli kako bi bilo da ga riješimo! Zamisli koliko bi mu to značilo. To bi mu moglo toliko pomoći. Lice mu je prvi put živnulo. Pretvarala sam se da se dvoumim, ali nije se tu imalo puno za razmišljati. Bilo mi je dosta papirologije. Dosta pretraživanja dokumenata i provjeravanja klijenata.

– Stacey još uvijek ima pristup odjelu? – Naravno. Mnogo ljudi tamo ga još uvijek jako cijeni. Ako im ponudi dobar razlog, vjerojatno ćemo moći dobiti sve što bude trebalo.

– Ponijet ću ovo kući i pročitati.

Dolan se uspravio u stolcu, trudeći se ne izgledati previše zadovoljno. – Bit ću u Cafeu Caliente od šest navečer do ponoći. Dođi oko osam, pa ćemo svratiti u bolnicu i izvijestiti Staceyja. Uхватила sam se kako se smiješim u znak odgovora.

2

Provela sam rano poslijepodne u svom novom uredu, lupkajući po pisaćem stroju marke Smith-Corona. Napisala sam dva zakašnjela izvještaja, sredila spise, pripremila fakture i raščistila stol. Oko tri, započela sam s računima, a oko tri i trideset pet, ispisala sam zadnji ček i istrgnula ga iz čekovne knjižice. Stavila sam ga u omotnicu i polizala preklop tako nepažljivo da sam skoro porezala jezik na papir. Kad sam bila gotova, spremila sam sve neraspakirane kutije iz vanjskog ureda u ormar. Motivacija je najbolji katalizator.

Moja se večera te večeri sastojala od sendviča s kikiriki-maslacem i kiselim krastavcima i dijetnog Pepsija s ledom. Jela sam u svojoj minijaturnoj dnevnoj sobici, sklupčana na kauču smještenom u prozorskoj niši. U nedostatku pravog pribora, koristila sam papirnati ručnik umjesto posuđa i kao ubrus. Kako se proljeće bližilo, vani još nije bilo sasvim mračno, ali zrak je još uvijek bio prohladan, posebno nakon zalaska sunca. Kroz poluotvoren prozor čula sam zvuk kosilice i povremeno dijelove razgovora različitih prolaznika. Živim nedaleko od plaže, u sporednoj ulici koja služi kao rezervno parkiralište kad je Cabana Boulevard pretrpan.

Udobno sam se naslonila, stavila noge na stolić za kavu i pripremila se za posao. Najprije sam na brzinu prošla kroz dosje, kako bih se u osnovnim crtama upoznala sa slučajem. Glavni istražitelj na slučaju bio je detektiv po imenu Brad Crouse. Ostali istražitelji, uz Staceyja Oliphanta, bili su detektiv Keith Baldwin, narednici Oscar Wallen i Melwin Galloway, te zamjenik Joe Mandel. Prilično puno ljudi. Crouse je napisao većinu izvještaja, koristeći više listova samokopirnog papira, a Stacey ga je kasnije očito fotokopirao iz starog policijskog spisa. Sudeći prema broju precrtanih dijelova, detektiv Crouse sigurno nije bio najbolji u razredu na satu daktilografije. Činilo mi se da bih, kad bih približila papir uhu, mogla čuti odjeke njegovih davno izrečenih, nervoznih psovki, urezanih u papir zajedno s tintom. Čudno je čitati stari dosje, kao da čitate krimić, pa si upropastite kraj pogledavajući na posljednju stranicu. Posljednji dokument, izvješće geologa iz San Pedra, nosilo je datum dvadeset i osmog rujna 1971. i objašnjavalo kako bi bilo nemoguće razlikovati uzorak tla podnesen na analizu od strane Ureda okružnog šerifa Santa Terese, od uzoraka sa sličnih nalazišta diljem države. S poštovanjem. Duboko žalimo. Piši kući propalo. Vratila sam se na početak i počela ponovno čitati, ovaj put praveći bilješke. Prema prvom policajcu koji se našao na mjestu zločina, djevojčino tijelo bačeno je preko ruba nasipa, da bi se zaustavilo oko pet metara niže, nekih

petnaestak metara od autoceste. Con Dolan i Stacey Oliphant pronašli su je te nedjelje u pet popodne, odnosno u sedamnaest sati, kako je točno stajalo u izvještaju. Ležala je na lijevom boku na zgužvanoj platnenoj ceradi. Bila je obučena u tamnoplavu sintetičku bluzu, bijele pamučne hlače s uzorkom plavih tratinčica s crvenim središtima. Na lijevom stopalu imala je kožnu sandalu, desna je pronađena u obližnjem grmlju. Tragovi u blatu sugerirali su da ju je netko vukao preko trave uz cestu. Čak i s vrha nasipa, Dolanu i Oliphantu bile su vidljive višestruke ubodne rane u njenim prsima. Bilo je jednako tako očito da joj je vrat bio prerezan.

Oliphant je odmah kontaktirao policijsku postaju u Lompocu putem radioveze. Kako je mjesto zločina bilo u nadležnosti okruga, dva dežurna šerifa poslana su na teren. Zamjenik Joe Mandel i narednik Melvin Galloway stigli su dvadeset minuta nakon prvog poziva. Načinjene su fotografije pokojnice i okolnog područja, a zatim je tijelo prebačeno u mrtvačnicu u Lompocu, gdje je pričekalo dolazak mrtvozornika. U međuvremenu, pretražena je okolica, uzeti su uzorci tla, kao i cerada, obližnji slomljeni grm i grane drugog grmlja koje su se činile umrljane krvlju.

U utorak, petog kolovoza, 1969., Mandel i Galloway vratili su se na mjesto zločina kako bi izvršili mjerenja. Odredili su udaljenost od autoceste do mjesta na kojem je nađeno tijelo, širinu asfalta i poziciju skinute cipele. Narednik Galloway fotografirao je još i okolna područja, nasip, oštećeno grmlje i tragove vuče. Nije bilo crteža mjesta zločina, no oni su možda tijekom godina odvojeni od ostatka dosjea.

Pažljivo sam pregledala fotografije. Bilo ih je malo i pružale su nevjerojatno malo informacija: osam crno-bijelih kopija, od kojih je jedna prikazivala cestu, druga policajca kako pokazuje na slomljeni grm, a treća nasip uz koji je nađeno tijelo, dok su preostale prikazivale tijelo s udaljenosti od oko pet metara. Nije bilo krupnih kadrova žrtvina lica, kao ni slika njezinih rana, niti žice kojom su joj bila svezana zapešća. Platno ispod nje bilo je vidljivo, ali bilo je gotovo nemoguće prosuditi koliko je, ako uopće, površine tijela bilo pokriveno. Vremena su se promijenila. Današnja praksa zahtijevala bi pedeset takvih fotografija, videosnimku i detaljan crtež mjesta zločina. U omotnici se nalazilo i pet izbljedadjenih fotografija u boji, koje su redom prikazivale djevojčine sandale, hlače, bluzu, grudnjak i gaćice, izložene na nečemu što je izgledalo kao list bijelog papira.

Obdukcija je izvršena četvrtog kolovoza 1969. ujutro, u deset sati i trideset minuta. Mrštila sam se, nagađala, zaključivala i na sve se moguće načine probijala kroz izvještaj, dešifrirajući stručne izraze kako bih shvatila što zapravo piše. Ispostavilo se da su zbog uznapredovalog raspadanja tijela, sve djevojčine mjere bile samo stručna procjena patologa. Izračunato je da je djevojka bila visoka između sto šezdeset i sto šezdeset i pet centimetara, a teška između pedeset četiri i pedeset šest kilograma. Oči su joj bile plave, a kosa obojana u crvenkasto plavu nijansu, ali se vidio tamni izrast. U lijevom uhu imala je

pozlaćenu naušnicu s privjeskom u obliku potkove. Crte lica bile su neprepoznatljive zbog odvajanja kože, nakupljanja plinova i raspadanja. Pregledom tijela ustanovljeno je postojanje osam dubokih ubodnih rana na sredini leđa, ispod lopatica, zatim dviju rana u dnu vrata, po jedne sa svake strane, pet između grudi i jedne velike rane ispod lijeve dojke, koja je probila srce. Bilo je prilično puno crva. Zbog uznapredovala raspadanja, patolog nije mogao utvrditi postojanje ožiljaka ili drugih posebnih karakteristika. Nije bilo prijeloma ni izobličenja, kao ni vidljivih ozljeda na vanjskim genitalijama.

Njezini najnici i jajovodi bili su bez osobitosti, a maternična šupljina prazna. Kao uzrok smrti, navedeni su višestruki ubodi u području vrata, prsnog koša, srca i pluća.

Nakon što je pregledao tijelo, forenzički je patolog žrtvi odstranio prste, nalakirane srebrnim lakom. Oni su označeni i predani FBI-jevom odjelu za identifikaciju. Snimke gornje i donje čeljusti pokazale su postojanje više metalnih plombi. Lijevi očnjak u gornjoj čeljusti bio joj je iskrivljen i prevelik. Zubar kojeg su kasnije konzultirali bio je mišljenja da su svi zubi popravljani u zadnje dvije godine njezina života, dakle u razdoblju od 1967. do 1969. Procijenio je da je bila u kasnim tinejdžerskim ili ranim dvadesetim godinama. Forenzički stomatolog bio je precizniji, određivši djevojčinu dob na otprilike petnaest godina, uz moguće odstupanje od trideset šest mjeseci, no napomenuo je da je najvjerojatnije poginula prije napunjene osamnaeste godine.

U srijedu, šestog kolovoza, narednik Galloway predao je službeniku zaduženom za pohranu dokaza sljedeće komade odjeće i drugog dokaznog materijala:

1. Jednu mornarski plavu bluzu s dugim pufrukavima od sintetičkog voala, marka nepoznata, umrljanu krvlju
2. Jedan par ručno sašivenih ženskih hlača bijele boje s plavim cvjetićima i crvenim središtem, veličina nepoznata
3. Jedne bikini gaćice ružičaste boje, veličina M. marke JC Penney
4. Jedan grudnjak, crne boje, veličine 38A, marke Lady Suzanne
5. Jedan par kožnih ženskih sandala smeđe boje, s kopčom i četiri brončane zakovice našivene na remenju. Veličina 39/40. Na tabanici, natpis – MADE IN ITALY.
6. Jedna blatna platnena cerada, umrljana krvlju i mrljama različitog podrijetla.

Djevojčine naušnice, pramen njezine kose i plastikom obložena žica skinuta sa zapešća također su uvedene kao dokaz.

Iz Ureda šerifa zasigurno su proslijedili uokolo sve bitne podatke o pokojnici, jer su se naknadni izvještaji, sastavljeni u razdoblju od sljedećih nekoliko tjedana, bavili raznim nestalim osobama za koje se vjerovalo kako opisom odgovaraju žrtvi. U sljedećih nekoliko dana u okolici su pronađena tri ukradena automobila. Na stražnjem sjedalu jednoga od njih pronađeni su razni komadi ženske odjeće, no prema kasnije unesenoj rukom pisanoj bilješci,

pokazalo se da slučajevi nisu povezani. Drugo vozilo, crveni Mustang kabriolet iz 1966. s tablicama države Arizona, što je prijavljen kao ukradeni iz radionice za tapeciranje automobila u mjestu Quorum u Kaliforniji, uskoro je vraćeno vlasniku. Treće vozilo, Chevrolet iz 1967., bilo je povezano sa slučajem ubojstva u Veniceu, u državi Kalifornija, te je njegov vozač ubrzo uhićen i osuđen.

Jedan je skitnica uhićen radi ispitivanja, ali je ubrzo pušten. Tu je bio i izvještaj o dvadesetpetogodišnjoj zaposlenici benzinske crpke blizu gradića Seagarea, koja je pobjegla sa utrškom od četrdeset i šest dolara i trideset i pet centi. Upravitelj obližnje državne plaže kontaktiran je i ispitan u vezi s osobama koje je eventualno vidio u tom području, ali ni on nije vidio ništa sumnjivo. Nitko od njih nije zadržan. Bilo je to ljeto 1969., a kolone hipija redovito su se slijevale prema sjeveru, koristeći se tom rutom. Na hipije se uglavnom gledalo podozrivo zbog sumnje da su pod utjecajem droga, što je vjerojatno i bila istina. Šestog kolovoza, 1969., u deset i trideset ujutro, detektiv Crouse ispitaao je svjedokinju Rosanne Faught, zaposlenicu samoposluge uz autocestu 101 koja se, vidjevši u novinama članak o ubojstvu, obratila šerifovom uredu tvrdeći da je u petak, prvog kolovoza, susrela mladu djevojku čiji je opis odgovarao žrtvinu. Gđica Faught izjavila je da se djevojka poslužila kavom i krafnama, no nije imala novca da ih plati, te je stoga gđica Faught platila umjesto nje. Zato je i zapamtila događaj. Prethodno je tu istu djevojku vidjela kako stopira prema sjeveru, no u vrijeme kad je odlazila s posla, oko petnaest sati, djevojke više nije bilo. Djevojka u trgovini nije sa sobom imala nikakvu prtljagu, torbicu ili novčanik. Još je nekoliko osoba kontaktiralo policiju nudeći tragove, no nijedan nije doveo nikamo.

Kako su dani prolazili, stizali su pozivi s opisima automobila različitih marki, modela i izgleda, uočenih blizu kamenoloma u vrijeme prije i nakon pronalaska tijela. Kao i uvijek, istraga je ukazala pozornost na druge, sitne prijestupe, poput skitnje, povrede posjeda, pijanstava, narušavanja javnog reda i mira i sitnih krađa, no oni su se svi pokazali nebitnima za slučaj. Bilo je jasno da se lokalno stanovništvo trudi sjetiti svih čudnih i neuobičajenih događaja iz tjedana neposredno prije ubojstva jer, koliko su oni znali, možda se upravo tu krio ključan trag o djevojci ili mogućem ubojici, odnosno ubojicama. Svaki poziv, svaki trag koji je vodio izvan zemlje, kao i svaka glasina, pažljivo su istraženi. Svakom izvještaju pridodan je popis imena, adresa i telefonskih brojeva ispitanih osoba. Policija se obratila čak i poslovođama trgovina JC Penney u Lompocu i Santa Teresi, u vezi s odjevnim predmetom koji je nosio njihovu etiketu, no saznali su da je bio dostupan u svim trgovinama lanca. Naposljetku, kako je jesen prelazila u zimu, djevojka i dalje nije bila identificirana, a broj novih tragova sve se više smanjivao. Umrljano platno nije nosilo nikakve oznake pa je na laboratorijsku analizu poslan plastikom omotan komad žice. U laboratoriju su zaključili da je žica najvjerojatnije bila korištena u uvjetima niskog napona i snage, gdje je potrebna maksimalna zaštita od vlage i

ogrebotina, a žica nije jako (ili uopće nije) napeta. Najvjerojatnije u svjetiljkama niskog napona ili automobilskim sustavima za osvjetljenje. Do prosinca 1970., izvješća su se prorijedila, a broj tragova opao.

Stacey je povremeno radio na slučaju i u sljedećih nekoliko godina zaključio listu svjedoka i, činilo se, poredao ih po važnosti, bar iz svoje perspektive. Mnoge je eliminirao jer su im iskazi bili nedovoljno precizni ili prenategnuti. U nekim je slučajevima, kao što se vidjelo iz kasnijih bilješki, postalo jasno da nisu bitni za istragu. U prvom slučaju, zubni karton nije se podudarao sa žrtvinim, a u drugom, lokalna policija obavijestila je šerifov ured da je dotična djevojka poznata po čestom bježanju, te da se vratila kući nakon nekoliko dana. U trećem je pak slučaju sama majka tražene djevojke nazvala kako bi obavijestila istražitelje da joj je kći živa i zdrava. *Stacey* je čak pokušao s nazivanjem telefonskih brojeva navedenih u izvještajima, u nadi da će stupiti u kontakt s nekim tko bi mogao ponuditi važne informacije, no mnogi brojevi više nisu bili važeći ili su pripadali novim korisnicima. Pregledavši sva izvješća, ponovno sam kroz sve prošla, prepisujući relevantne datume na indeksne kartice i pretvarajući činjenice iz njihovog narativnog oblika u izolirane natuknice koje ću kasnije analizirati. Kad sam napokon zatvorila dosje i pogledala na sat, bilo je sedam i petnaest, dovoljno rano da ulovim Dolana u Cafeu Caliente. Navukla sam cipele, zgrabila jaknu i torbu te se uputila do automobila. Cafe Caliente bio je restoran u susjedstvu koji je na meniju imao bogatu ponudu hispanoameričkih jela, a hrana je vjerojatno bila pokušaj uprave da održi posjetitelje dovoljno trijezne da se odvezu kući i ne zarade prijavu za vožnju u pijanom stanju. Okolno područje doživjelo je pravu transformaciju otkako sam zadnji put bila ondje, dvije godine ranije. Restoran se nalazio na bivšoj benzinskoj crpki.

Pumpe i podzemni spremnici odstranjeni su, no zagađeno je tlo samo prekriveno asfaltom i otada se koristilo kao parkiralište za mušterije. S vremenom, susjedi su se počeli žaliti na otrovnu tekućinu koja je izvirala iz tla. Bila je to kemijska melasa toliko snažna da bi vam spržila potplate. U gustoj ljetnoj vrućini, asfalt je postajao žitak i mirisao po *oolong* čaju – što će reći, po spaljenim gumama. Zimi, površina bi se zaledila, svijajući se i pucajući, te otkrivajući baršunastu masu toliko oštrog mirisa da bi vam od nje prokrvario nos. Mačke lutalice u dodiru s njom počele bi patiti od teškog kašlja, lutajući psi bi najednom počeli teturati u krug, kao omamljeni. Naravno, vlasnik zemljišta nije htio platiti stotine tisuća dolara potrebne za iskopavanje tog paklenog zagađenog tla, ali se naposljetku umiješala Agencija za zaštitu okoliša i parkiralište je prekopano, u nastojanju da se makne svo kontaminirano tlo. Tijekom radova pronađeni su brojni artefakti Chumash Indijanaca i mjesto se naglo našlo u središtu rasprave između nekoliko strana: samog plemena, vlasnika zemljišta, grada i arheologa. Sudski proces bio je toliko zamršen da je bilo nemoguće reći tko igra za koga.

Lojalnim mušterijama služilo je na čast što su mjesecima prelazile preko tog smrdljivog tla, izdržale zadržavanja i smetnje, pretrpjele prosvjednike, javna

upozorenja, pismene obavijesti, isparavanja, blatne cipele, te poneki pad, i sve to samo zato da bi popile piće. Parkiralište je sad bilo ograđeno, a do ulaza se dolazilo uskom stazom načinjenom od drvenih dasaka. Približavajući se, osjećala sam se kao gimnastičarka što nesigurno balansira na gredi prije loše procijenjenog skoka.

Crveni neonski natpis nad vratima cvrčao je poput dvorišne svjetiljke za kukce, a miris cigareta i tortilja prženih u tjedan dana starom ulju povremeno bi kroz vrata ispunio zrak. Zujanje sokovnika pratilo je zveckanje leda koji će završiti u čašama s tekilom ili margaritom. Cafe Caliente otvarao se u šest ujutro i ne bi zatvorio svoja vrata do dva u noći. Uz to, smješten je odmah izvan grada, te stoga predstavljao stalno utočište za policajce izvan dužnosti, kojima treba odmor nakon napornog dana... ili nakon ručka. Ili nakon doručka.

Priznajem da sam se, prelazeći prag, nadala sresti policajca s Odjela za poroke, po imenu Cheney Phillips. Naše dugo poznanstvo nikad nije preraslo u romansu, između ostalog zato što je on imao djevojku, ali mogla sam se barem nadati. Čula sam da su prekinuli, pa sam zaključila kako ne bi bilo naodmet malo se pokazati u javnosti.

Potaklo me i to što mi se već mjesecima nije javio Robert Dietz, napola umirovljeni privatni istražitelj koji je 1983., kad je netko unajmio jeftinog plaćenog ubojicu da me sredi, neko vrijeme radio kao moj tjelohranitelj. Naš je odnos otad bio intenzivan, ali isprekidan neobjašnjivo dugim razdobljima neviđanja. Samo dva tjedna prije toga, nazvala sam ga u Carson City, u Nevadi, i ostavila mu poruku na sekretarici, no još me se nije potrudio nazvati. To je moglo značiti ili da nije u zemlji, ili da ima drugu. Iako sam obožavala Dietza, nikad ga nisam doživljavala kao svog stalnog dečka, bolju polovicu ili – glavnog brijača, što god to značilo. Dakako, on i ja smo nekoliko puta nešto petljali u protekle četiri godine, ali bez obveza ili obećanja s bilo koje strane. Ipak, iritiralo-me njegovo zanemarivanje, premda sam i sama snosila odgovornost za to.

Ugledala sam Dolana za šankom. Na sebi je imao iznošenu kožnu pilotsku jaknu. Na trenutak sam pogledom pretražila gomilu, a on je usmjerio pogled prema meni. Dolan je predugo bio policajaca da ne bi iz navike pogledom pretraživao lica oko sebe, u nadi kako će među njima uočiti neko s potjernica na svom radnom stolu. Bilo da radi ili ne radi, svaki policajac mašta o tome da nenadano uhiti nekog zločinca.

Mahnuo mi je na pozdrav, pa sam se uputila prema njemu, prolazeći kraj ljudi koji su čekali na stolove. Stolci s obje njegove strane bili su zauzeti, no on je samo pogledao oba tipa i jedan je od njih ustao da mi napravi mjesta. Sjela sam kraj njega i spustila torbu do nogu. Njegova pepeljara bila je puna opušaka i nisu mi trebale detektivske sposobnosti da procijenim koliko je popušio, a upravo je uz pomoć prethodne cigarete palio novu. Pio je Old Forrester i mirisao kao božićni kolač, samo bez suhих višanja.

Pred sobom je imao i tanjur jalapeno papričica punjenih sirom i prženih u tijestu. Odlučila sam ne isticati koliko je pogrešno to što radi. Nema ničega odbojnijeg kao kad nam netko ukazuje na naše očite nedostatke.

– Nadala sam se da ću sresti Cheneya Phillipsa, rekla sam. – Jesi li ga možda vidio?

– Mislim da je u Vegasu na medenom mjesecu.

– Medenom mjesecu? Mislila sam da su njih dvoje prekinuli.

– Ovo je netko novi, cura koju je upoznao ovdje prije nekih pet-šest tjedana.

– Šališ se!

– Nažalost, ne. Uostalom, zaboravi ga. Ionako nije tvoj tip.

– Ja nemam svoj tip. Naravno, nemam ni dečka, ali to je druga stvar.

– Uzmi papričicu.

– Hvala.

Uzela sam jednu i zagrizla, a rastopljeni sir štrcnuo mi je na jezik prije nego što ga je zapalila vruća papričica. Džuboks je oživio, pa sam pogledala preko ramena dok je country-western melodija ispunjavala sobu. Bio je to prastari Wurlitzer, poveća obla naprava, čija se površina presijavala u svim duginim bojama, a na bridovima su u zaštitnom sloju izbijali mjehurići.

Ponovno sam se okrenula Dolanu, pokušavajući procijeniti koliko je popio. Nije petljao jezikom, ali pretpostavljala sam daje već razvio toliku toleranciju na alkohol da ne bi izgledao pijano dok ne bi pao pod stol. Nisam bila sigurna pije li još od ručka ili je u međuvremenu otišao odspavati između čašica. Sat je pokazivao da je tek devetnaest i trideset, ali on je možda bio tamo već od četiri popodne. Nisam se baš veselila što ću surađivati s čovjekom koji će svaki dan biti pod gasom. Ni njegovo neprestano pušenje nije mi se baš sviđalo, ali zaključila sam da što manje kažem o tome, to bolje.

– Kako je Staceyju? Jesi li se već čuo s njim?

– Nazvao sam ga oko šest i rekao mu da ćemo navratiti. Dosta mu je već pretraga i injekcija, stvarno želi van. Valjda će ga otpustiti sutra, kad stignu nalazi.

– Jesi li mu objasnio svoju zamisao?

– Samo kratko. Rekao sam da ćemo mu sve ispričati kad dođemo. Što ti misliš o slučaju?

– Meni je sve to sjajno. Rijetko imam takav pristup policijskim spisima.

– Sam postupak se i nije puno promijenio u proteklih dvadeset godina. Doduše, danas smo bolji, temeljitiji i sistematičniji, a i tehnologija radi za nas.

Konobar se došetao do nas. – Što želite popiti?

– Ništa, hvala, rekla sam, no Dolan podigne svoju čašu i zatraži još.

– Zar ne idemo posjetiti Staceyja?

– Odmah sad?

– Pa, nema smisla upuštati se u ovo ako se on ne bude složio.

Dolan je izgledao rastrgan između želje za još jednim pićem i brige za prijatelja. Naposljetku odgurne čašu, izvadi svežanj novčanica i baci ih na šank. – Vidimo se. Dohvatila sam torbu i slijedila ga prema vratima.

– Idemo mojim autom, – rekao je.

– Ali, što ako ti budeš želio ostati duže od mene? Idemo radije svatko svojim, a ja ću te slijediti. Tako mogu otići kad god mi bude odgovaralo.

Još smo se malo natezali, ali na kraju je pristao. Auto mi je bio parkiran nešto niže niz ulicu, no on me ljubazno pričekao, uključivši se u promet točno ispred mene kad sam mu se približila slijeva. Vozio je zapanjujuće pažljivo dok se naša mini-povorka kretala autocestom 101. Znala sam kako bi, da su ga zaustavili za alkotest, napuhao daleko iznad dopuštene količine pa sam jednim okom gledala ima li policije, napola zaboravljajući da je Dolan i sam policajac.

Kad smo se približili bolnici St. Terry, parkirali smo u istoj ulici, sa samo dva automobila između nas. Već se do kraja smračilo, ali bolnica je bila osvijetljena poput otmjenog hotela. Ušli smo na stražnji ulaz i liftom se popeli na šesti kat, na odjel onkologije. Svjetla su bila prigušena, kao i zvuk naših koraka na tepihu u širokom hodniku. Uza zid stajala su tri prazna stalka za infuziju i dva tlakomjera, te jedna kolica za posteljinu i jedna kolica za raznošenje obroka s nekoliko polica, na kojima su još uvijek stajali pladnjevi od večere. Vidjela sam nekoliko posjetitelja, ali nije bilo one živahnosti uobičajene za susrete pacijenata i njihove rodbine. Oporavak je ovdje zahtijevao puno truda i nitko nije želio rasipati energiju na površne razgovore. Prolazeći kraj sobe za medicinske sestre, Dolan kimne osobi za stolom. Stacey je bio sam u sobi s pogledom na ulicu sa stambenim zgradama. Činilo se da spava, uzglavlje mu je bilo uzdignuto pod kutem od četrdeset i pet stupnjeva. Pramenovi njegove crvenkaste kose izvirivali su ispod pletene crvene kape. Dvije karte sa željama za brzo ozdravljenje stajale su uspravno uz široku prozorsku dasku, ali nije bilo drugih osobnih predmeta. Televizor je bio ugašen. Na pomičnom stoliću uz krevet nalazila se hrpa časopisa i papirnata čaša s ledom.

Dolan zastane na vratima. Stacey otvori oči, mahne u znak pozdrava i uspravi se u krevetu. – Stigli ste, reče. Zatim se obrati meni. – Ti si sigurno Kinsey. Drago mi je da se upoznajemo. Nagnula sam se naprijed i pružila mu ruku. Stisak mu je bio snažan, a ruka topla, kao da mu metabolizam radi dvostrukom brzinom od normalne.

Dok je Dolan donosio stolice s drugog kraja prostorije, rekla sam: – Mislim da poznajete moje mentore, Morleyja Shinea i Bena Byrda.

– Dobro sam ih poznavao. Bili su dobri ljudi, obojica. Bilo mi je žao kad sam čuo da je Morley ubijen. Gadna stvar. Sjedni.

– Hvala.

Dolan mi doda jednu stolicu, a sam sjedne u dugu. Dok su oni brbljali, promatrala sam Staceyja. Imao je male plave oči, svijetle obrve i izduženo, duboko izborano lice. Boja lica mu je bila dobra, ali je izgledao kao da se

danima nije brijao. Činilo se da je dobre volje i govorio je s energičnošću aktivnog čovjeka. Nakon uvodnog čavrljanja, Dolan je došao na temu istrage.

– Dao sam Kinsey da pročita dosje. Odlučili smo da bismo se trebali dogovoriti što ćemo dalje. Doktori te još uvijek planiraju sutra pustiti?

– Izgleda.

Njih su dvojica razgovarala o slučaju, a ja sam šutjela. Iz nekog sam razloga očekivala da će se Stacey usprotiviti Dolanovu prijedlogu, ali činilo se kako mu nije mrska ideja o ponovnom otvaranju slučaja.

– Kad smo kod toga, Frankie Miracle pušten je iz zatvora, reče on Dolanu. Njegov socijalni radnik Dench Smallwood nazvao me da mi kaže kako se Frankie doselio u grad. Dosad je već vjerojatno našao pravi posao.

– To bi mu bilo prvi put.

– Tko je Frankie Miracle? Sjećam se da sam pročitala to ime u dosjeu.

– Uhitali su ga u Lompocu prvog kolovoza, dva tjedna prije nego što smo pronašli žrtvino tijelo. Uvijek smo mislili da je umiješan, ali poricao je to, rekao je Dolan.

– Ubio je svoju djevojku u Veniciju dvadeset i devetog srpnja. Bio je drogirani, na *methu*, javi se Stacey. Izbo ju je nasrtao, zatim se poslužio njenim autom i kreditnim karticama i krenuo prema sjeveru. Nju su pronašli nekoliko dana poslije, nakon što su se susjedi požalili na smrad.

– Budala je potpisivala račune njezinim imenom pri svakoj kupnji benzina – reče Dolan. – Čovjek bi pomislio da će netko primijetiti Cathy Lee Pearse bez sisa i s brkovima i dvodnevnom bradom. Pomaknuo se u stolici, a potom ustao.

– Vi se samo bolje upoznajte, a ja odoh van popušiti koju.

– Imate li kakvu teoriju o tome zašto žrtva nikad nije identificirana? – upitala sam Staceyja nakon što je Dolan izašao.

– Ne. Očekivali smo brzu identifikaciju. Mislili smo da će je netko prepoznati iz opisa u novinama. Jedino što mi pada na pamet jest da nitko nije prijavio njezin nestanak ili se možda prijava izgubila među papirima na nečijem radnom stolu. Vjerojatno postoji objašnjenje, ali tko će ga znati o čemu se radi. Sad je malo vjerojatno da ćemo naći njenog ubojicu, ali možda postoji mogućnost da otkrijemo njen identitet i vratimo je roditeljima.

– Kolike su šanse?

– Veće nego što misliš. Kad prođe dovoljno vremena, ljudi budu spremniji govoriti. Možda nekome proradi savjest, pa tako naiđemo na neki trag. Na trenutak je zastao i poravnao rubove svoje plahte. – Znaš, Conova supruga Gracie nedavno je umrla.

– Rekao mi je.

– To ga je jako pogodilo. Činilo se da se oporavlja, ali otkako zbog srca ne može raditi, u totalnom je rasulu. Dok je Gracie bila živa, držala ga je pod kontrolom, ali sad zbilja pretjeruje s pićem i cigaretama. Pokušavao sam smisliti kako da mu pomognem, tako da sam objeručke prihvatio priliku kad se ovo pojavilo.

– Govorite o slučaju?

– Da. Bilo mi je drago kad si odlučila pomoći. To će mu biti poticaj. Potrebno mu je da nešto radi. Oprezno sam se nasmiješila, nastojeći u njegovu tonu nazrijeti tračak ironije. Očito je bio posve nesvjestan činjenice da je Dolan izrazio istu zabrinutost u vezi s njime.

Kad se Dolan vratio, počeo je s očekivanjem gledati Staceyja i mene.

– I, kakav je plan? Vas dvoje ste sve dogovorili?

– Baš smo razgovarali o tome. Kinsey želi najprije pogledati mjesto zločina.

– Tako je, rekla sam.

– Sjajno, reče Dolan. – Dogovorit ću to za sutra.

3

U deset sati sljedećeg jutra Dolan je došao po mene u svom Chevroletu iz 1979., sa Staceyjem na stražnjem sjedalu. Stručno je izveo bočno parkiranje i izašao iz automobila. Nosio je tamnoplavu vestu i iznošene plave traperice. Chevy je izgledao ofucano. Na danjem svjetlu vidjelo se da je nekoć tamnosmeda boja oksidirala, poprimivši mliječnu patinu što je podsjećala na boju omota za staru Hershey čokoladu. Plavi je branik bio naheren, stražnji lijevi odbojnik nagnječen, a udubina na suvozačevoj strani učinila je vrata gotovo neupotrebljivima. Uspjela sam ih otvoriti naglim pokretom od čega je metal zaškripao, kao u znak protesta. Nakon sjedanja, potegnula sam, nastojeći ih zatvoriti. Dolan zaobiđe automobil i gurne vrata kako bi ih zatvorio, te još za svaki slučaj bokom pritisne bravu.

– Hvala – rekoh već zabrinuta glede njegove vještine za volanom. Nagnuo se kroz otvoren prozor i ispružio ruku prema Staceyju.

– Daj mi svoj pištolj, stavit ću ih u prtljažnik. Stacey ispusti čujan bolan uzdah dok se okretao ustranu kako bi izvukao pištolj iz pojasa i pružio ga Dolanu. Dolan spremi pištolje u prtljažnik i uđe u automobil. Unutrašnjost je bila obložena otrcanom tkaninom bež boje, zbog koje je bilo teško kliznuti preko sjedala. Osjećala sam se kao zalijepljena. Okrenula sam se da vidim Staceyja, koji je sjedio na stražnjem sjedalu, s jastukom uguranim iza leđa. Kapu je navukao gotovo do obrva.

– Povrijedio sam leđa, objasni on. – Prošli tjedan sam micao neke kutije. Trebao sam ih podizati iz koljena, kako me naučila majka.

Dolanove planinarske čizme bile su blatne, a činilo se da je smeće pod njegovim nogama zapravo komadi vafla. Namjestio je retrovizor i obratio se Staceyevom odrazu.

– Trebao si ih ostaviti. Lijepo sam ti rekao da ću ih ja spremi.

– Prestani mi glumiti mamu! Nisam bespomoćan. Samo sam istegnuo mišić i muči me išijas. I zdravi ljudi se ozlijede, znaš. Nije tako strašno.

Na nemilosrdnom danjem svjetlu vidjela sam kako mu usprkos transfuziji koža izgleda sivo, a zbog mrlja ispod svijetlih obrva oči su mu izgledale upalo. Bio je odjeven za boravak u prirodi, u hlače od smeđeg samta, planinarske čizme, vunenu košulju na crvene kockice i ribarski prsluk.

– Želite li sjesti na moje mjesto?

– Bolje mi je ovdje. Nikad se ne zna kad ću morati prileći.

Povukla sam pojas, koji je za nešto zapeo, pa mi je trebalo pretjerano puno vremena navesti mehanizam da otpusti dovoljnu duljinu pojasa, kako bih ga mogla zakopčati. U međuvremenu, Dolan je prebacio u prvu. Motor je dvaput zakašljao i ugasio se, no na kraju je ipak uz štektanje upalio, pa smo krenuli. Unutrašnjost je vonjala na cigarete i psa. Nisam zamišljala Dolana kao tipa koji bi imao psa, ali nisam željela pitati. Pod je bio prekriven računima za benzin, praznim kutijama od cigareta i raznoraznim celofanskim vrećicama od čipsa, krepera sa sirom i druge hrane tako dobre za srce. Stali smo po benzin na crpki nedaleko autoceste, a onda se Dolan s lakoćom uključio u promet koji se kretao prema sjeveru. Čim smo ujednačili brzinu, Dolan je uključio električni upaljač u automobilu i posegnuo za kutijom Camela na upravljačkoj ploči.

– Hej, imaj milosti – oglasi se Stacey. – U automobilu imaš čovjeka koji ima rak.

Dolan ponovo namjesti retrovizor kako bi mogao vidjeti Staceyja. – Ne vidim da te to sprječava da pušiš tu svoju lulu.

– Ja lulu pušim isključivo rekreativno. Ali ti, ako nastaviš dimiti tim tempom, završit ćeš pod zemljom prije mene.

– Lud si – odvrati mu Dolan, ali ipak ostavi cigarete. Stacey me potapša po ramenu. – Vidiš kako se brine za mene? Ne bi to čovjek očekivao od njega.

Dolanov osmijeh bio je jedva primjetan, no omekšao mu je crte lica.

Nakon gradića Colgate, željezničke tračnice i autocesta tekle su usporedno s oceanom. Prema sjeveru se nadvijalo gorje Santa Ynez, obraslo niskom vegetacijom. Bilo je vrlo malo drveća, a obrisi podnožja zelenjeli su se u daljini. Okoliš su karakterizirali ogromni odroni, a pješčenjak i hrpe škriljevca prostirali su se kilometrima. Dolan i Stacey vodili su razgovor koji su činile priče o lovu i ribolovu, beskrajni opisi svih životinja koje su upucali, upecali, ulovili u zamku, razderali, oderali im kožu, izvadili utrobu i odvukli ih kući. Muškarcima to predstavlja vrhunac zabave.

Prošli smo javni autokamp, s mjestima za šatore u obliku pravokutnika od asfalta, poredanih tako da su neodoljivo podsjećali na parkiralište. Vidjela sam kampere i kamp-prikolice poredane tako da su podsjećale na tipke klavira. Njihovi vlasnici poslagali su svoje aluminijske stolove i stolice za piknik i ložili vatru ispod prenosivih roštilja na površinama višestruko manjim od dvorišta kraj njihovih kuća. Djeca su proždimala hot dogove i pržene krumpiriće, bacala se u vodu, a zatim lijegala u kola, ljepljive kose i tijela prekrivenih solju, poput velikih ribljih fileta. Prizor kamp-kućica podsjetio je Dolana i Staceyja na još jedno nerazriješeno umorstvo, dvoje tinejdžera ustrijeljenih na zabačenom dijelu

plaže. Nakon toga počeli su pokazivati na različita mjesta gdje su bile pronađene druge žrtve umorstava, a takvih je mjesta u okrugu Santa Teresa bilo prilično mnogo.

Nekoliko kilometara od Guli Covea, Dolan je skrenuo prema izlazu s autoceste i krenuo prema zapadu autocestom broj 1. Uspavljivao me pogled na krajolik koji je promicao kraj prozora. Brežuljci su ovdje postali valoviti, povremeno prošarani tamnim hrastovim drvećem nepravilnih krošnji. Nebo je bilo blijedoplave boje, tek s naznakama oblačaka u daljini. Zrak je mirisao na vruće, suncem spaljene pašnjake prošarane zlasticama, na kojima je paslo poneko govedo.

Dvosmjerna cesta zavijala je prema sjeveru i zapadu-sjeverozapadu, povremeno presijecajući nepravilne naslage stijena što su tvorile visoke lukove. Na jednom od tih odvojaka, prije trideset i dvije godine, divovska stijena skotrljala se niz padinu i smrskala prednje staklo na automobilu mojih roditelja, što je prolazio upravo u tom trenutku. Sjedila sam na stražnjem sjedalu, igrajući se svojom papirnatom lutkom, mrgodeći se što sam joj upravo u zglobu presavinula lijevu nogu. Osjetila sam ubod nekontroliranog bijesa petogodišnjakinje što joj je noga sad izgledala iskrivljeno i slomljeno i upravo se spremala zaplakati kad je jedno od mojih roditelja uplašeno uzviknulo. Možda je padajuća stijena na trenutak bila vidljiva dok se približavala, odskakujući u kiši kamenčića i zemlje. Nije bilo vremena za reakciju. Stijena je svom snagom probila staklo i zgnječila mom ocu glavu i prsa, usmrtivši ga na mjestu. Vozilo je naglo i nekontrolirano skrenulo udesno i razbilo se o kamenu površinu brda.

Udar me odbacio prema naprijed i zabio u vozačevo sjedalo. Zarobljena u tom kavezu od zdrobljenog metala, bila sam uz majku u posljednjim trenucima njezina života. Mogu zamisliti kako joj je bilo. Njezine su ozljede bile takve da joj je svaki i najmanji pokret uzrokovao strašnu bol. Čula je kako cvilim, ali nije bilo načina da sazna jesam li jako ozlijeđena. Bila je svjesna da joj je suprug mrtav i znala da ni ona neće još dugo izdržati. Plakala je ispunjena žaljenjem. Nakon nekog je vremena utihnula i sjećam se kako sam pomislila kako je to dobra stvar, nesvjesna da je napustila svoje tijelo i otišla na neko drugo, nepoznato mjesto.

Dolan je okrenuo volan kako bi izbjegao vjevericu koja je upravo pretrčavala kolnik točno ispred nas. Instinktivno sam ispružila ruke pred sebe da se zaštitim, a onda se ponovno usredotočila na cestu pred nama, isključivši vještinom vivisekcionista svoje emocije, koje su vjerojatno potjecale iz tog ranog razdoblja mogega života. Uključila sam se u razgovor, prekasno shvativši da je bio namijenjen i za moje uši.

– Slušaš li ti uopće? – pitao je Dolan.

– Naravno. Ispričavam se. Mislim da nisam čula ovo zadnje.

– Rekao sam taj tip, Frankie Miracle, o kojem smo jučer razgovarali, rutinski je zaustavljen u prometu u blizini Lompoca. Majmun je imao razbijeno stražnje svjetlo i kad su provjerili broj tablice, ispostavilo se da je automobil ukraden i da

ga traži losandeleski šerifov okružni ured. Galloway mu pročita prava i spremi ga u buksu. U međuvremenu, auto odvezu na parkiralište za zaplijenjena vozila. Onda Galloway krene pisati izvještaj i naiđe na potjernicu u kojoj piše da je automobil registriran na žrtvu umorstva, pa se vrati do zatvora i obavijesti Frankieja da je uhićen zbog ubojstva, i još jednom mu pročita prava. Dva dana poslije, Stacey i ja otišli smo u lov na jelene i naišli na djevojku.

– Tako je, da svjetlo nije bilo razbijeno Frankie bi otišao u Oregon i ne bismo ga povezali s ovim ovdje.

– A što je s oružjem? Ne sjećam se da je bilo spomenuto.

– Nismo pronašli nož, ali mrtvozornik je prema ranama zaključio da je oštrica morala biti dugačka barem dvanaest centimetara. Pričalo se kako je Frankie posjedovao nešto slično, ali nije ga imao kod sebe kad je uhićen.

– Vjerojatno ga je bacio ili negdje zakopao, Stacey će. – To je prilično neprohodan kraj. Gorska služba spašavanja se potrudila i pretražila područje, ali nisu ništa našli. Nagnuo se naprijed i potapšao Cona po ramenu, pokazujući na sporednu cestu nama zdesna, stotinjak metara ispred nas. – To je to. Odmah iza ovog mosta.

– Misliš? Koliko se ja sjećam, malo je niže, uz onu bijelu drvenu ogradu.

– Ah. Moguće. Bit će da si u pravu.

Dolan je usporio sa sedamdeset kilometara na sat na opreznih dvadeset. Njih su dvojica gledala prema dvosmjernom makadamu koji se smanjivao pod kutom i ubrzo nam nestao iz vidokruga.

– Nije to, reče Stacey. – Probaj iza sljedećeg zavoja. Možda smo ga već i prošli.

Na kraju je Dolan napravio puni zaokret, pa smo se vratili istim putem, prolazeći još jednom polako, dok se nisu složili oko mjesta. Dolan skrene na sporedni pravac, cestu od napuklog asfalta prekrivenog šljunkom, koji je zavijao prateći obrise niskog brežuljka. Ravno ispred nas cesta se račvala u ipsilon. Tu se nalazila zaključana ograda s natpisom *Zabranjen prolaz*, a desno ispred nje bio je parkiran terenac.

– Gdje je kamenolom Grayson? – upitala sam za mjesto zločina koje je bilo navedeno u policijskim izviještajima.

– Stotinjak metara desno, iza sljedećeg zavoja – odgovori Dolan. Kad je polako skrenuo, parkirao uz cestu i spustio ručnu, postariji gospodin u traperu, kaubojskim čizmama i kožnom šeširu izađe iz terenca. Bio je nizak i podebeo, s velikim okruglim trbuhom kao u Djeda Božićnjaka od kojeg su se rastvarali gumbi na njegovoj kaubojskoj košulji. Prišao je našem automobilu, vidljivo šepajući. Dolan ugasi motor i izađe iz automobila. Stacey promrmlja: To je Arne Johanson, nadglednik na imanju. Nazvao sam ga i pristao je otključati kapiju i primiti nas. Dok se Stacey izvlačio sa stražnjeg sjedala, izašla sam s mjesta suvozača i bokom zatvorila vrata. Dolan je, čim se našao na otvorenom, zapalio cigaretu.

Stacey se približi starcu i stisne mu ruku. Primijetila sam kako se nastoji doimati energično.

– Gospodine Johanson, jako ste ljubazni. Ja sam Stacey Oliphant, iz ureda okružnog šerifa. Vjerojatno me se ne sjećate, ali upoznali smo se u kolovozu šezdesetdevete, kad je pronađeno tijelo. Ovo je poručnik Con Dolan iz policijske uprave Santa Teresa. Nas smo dvojica pronašli tijelo. Bili smo ovdje u lovu.

– Izgledali ste mi poznato. Drago mi je što vas vidim.

– Hvala. Cijenimo vašu pomoć.

Starčev pogled zaustavio se na meni. Činilo se da ga nešto na meni zbunjuje.

– Volio bih vidjeti vaše dokumente, ako nemate ništa protiv. Ovo je bilo upućeno njima dvojici, ali mu je pogled i dalje počivao na meni.

Stacey podigne vestu, razotkrivši tako značku pričvršćenu za pojas. Na njoj je također pisalo da je umirovljen, ali činilo se da Johanson to nije primijetio, a Stacey nije osjećao potrebu da to naglasi. Dolan premjesti cigaretu u kut usana i izvadi rasklopivi novčanik u kojem je držao značku, pa je podigne. Johanson se nagne naprijed da je prouči, a Dolan izvadi posjetnicu i preda mu je. Johanson je spremi u džep od košulje i prepređenim se pogledom zagleda u mene.

– Ona je s nama, reče Dolan.

Bila sam potpuno spremna pokazati mu kopiju svoje dozvole, no sviđao mi se Dolanov zaštitnički nastup, pa nisam inzistirala. Ovaj put, kad se starac ponovno zagledao u mene, odvrtila sam pogled. Zaključila sam da se radi o okorjelo staromodnom tipu, koji vjerojatno smatra da je ženi mjesto u kuhinji, a ne vani, u stvarnom svijetu, rame uz rame s muškarcima. Njemu samom sigurno je bilo preko osamdeset. Imao je sićušne, vodenastoplave oči, a lice mu je bilo opaljeno suncem i izborano, s čekinjastim bijelim brkovima što su se isticali na njegovoj ogrubjeloj koži. Prebacio je pozornost na Dolanovu cigaretu.

– Na vašem bih mjestu pripazio s tim. U ovom kraju su požari česti.

– Bit ću oprezan.

Johanson izvadi svežanj ključeva te nas četvero odšetasmu do metalne ograde sa starinskim lokotom. Način na koji se ljuljao u hodu odavao je staru ozljedu. Možda je u mladosti radio na rodeu. Odabrao je ključ, stavio ga u lokot i skinuo ga. Odgurnuo je dotrajala vrata i usidrio ih u travi, a mi prođosmo kroz njih, Dolan i Stacey naprijed, ja za njima, a Johanson na začelju.

– Našla su je dva policajca u lovu – rekao je. Ili nije registrirao, ili je zaboravio ono što je Stacey spomenuo o njihovom prošlom susretu.

Dolan zagunđa u znak odgovora, no to nije spriječilo starčevu razgovorljivost. – Na imanju ima veprova, pa vlasnici tu i tamo puste lovce da prorijede krdo. Veprovi su agresivni. Jednom su me napali, napravili mi rupu u nozi. Gadne zvjerke, mogu vam reći. Kažu da imaju kljove oštre kao žilete. Kad je sezona parenja, ženke tako zavijaju da ti se kosa diže na glavi.

– Zapravo, poručnik Dolan i ja smo pronašli tijelo. Došli smo ovamo u lov.

– Vas dvojica, je li? Ma nemojte. I mislio sam da ste mi poznati.

– Pa, malo smo ostarjeli.

– Meni kažete! Meni je osamdeset i sedam – rođen sam prvog siječnja tisuću devetstote. Konj je pao na mene i slomio mi kuk. Nije baš dobro zaraslo. Danas ti samo izvade stari zglob i zamijene ga novim. Ako mi se ovo šepanje ne popravi, mogao bih si i ja nabaviti novi. Recite, o čemu se ovdje zapravo radi? Nije mi sasvim jasno.

– Ured šerifa ponovno otvara neke stare slučajeve, reče Stacey.

– Mi samo radimo na ovome i nadamo se da ćemo ga riješiti.

– A zašto ste došli ovamo?

– Htjeli smo vidjeti mjesto zločina da razjasnimo izvještaje. Te stare fotografije s očevida ne daju preciznu sliku područja, relativne udaljenosti i takve stvari. Ovo je opet bio Stacey. Ja do tog trenutka još nisam rekla ni riječ.

Johanson opet baci pogled na mene, pun slabo prikrivene znatiželje.

– Razumijem. Doveo sam sina ovamo kad su izvlačili njeno tijelo. Njemu je tad bilo četrnaest, mislio je da je baš zgodno stopirati kad god mu se nekamo ide. Htio sam mu pokazati kako bi mogao završiti.

– Zar imate tako mladog sina? – upitala sam, nastojeći ne zvučati pretjerano iznenađeno.

On se naceri, otkrivajući nepravilne i pocrnjele zube.

– Dvojicu, reče. – Ženio sam se pet puta, ali nisam imao djece sve do zadnjeg puta. Mlađi je jučer napunio trideset dvije. On radi sa mnom na rancu. Onaj drugi je propalica. Ali gledam na to kao na pedesetpostotni uspjeh, a ne pedesetpostotni promašaj.

Dolan baci cigaretu na tlo i petom pažljivo utrne žeravicu.

– Mislite da joj se to dogodilo? Netko joj je ponudio prijevoz i zatim je izbo?

– To bi bila moja pretpostavka, da. Znate li da nikad nisu otkrili tko je bila? To je žalosno, ako mene pitate. Sve ove godine, mama i tata joj ne znaju što je bilo s njom. Vjerojatno još uvijek misle da će se vratiti kući, a ona tu leži s prerezanim grkljanom.

Stacey reče: – Identifikacija je ono što mi želimo postići, između ostalog. Dolan je već palio novu cigaretu.

– Hvala vam na trudu, gospodine Johanson. Ne želimo vas zadržavati, sigurno imate mnogo posla. Hvala što ste se susreli s nama.

– Bilo mi je drago. Ne brinite se za mene. Bit ću s vama dok ne odete i zaključati za vama.

– Nećemo dugo. Možemo i sami zaključati na odlasku.

– Nije mi problem pričekati.

Stacey i Dolan izmijene poglede, ali nijedan ne reče ništa, već nastave hod prema rubu nasipa. Johanson nas je pratio.

– U ono vrijeme nije bilo kapije. Mislim da je tip sigurno vozio uokolo u potrazi za mjestom gdje će je izbaciti. Sigurno nije znao za kamenolom. Ovdje je uvijek puno prometa, prolaze samo dečki koji rade u kamenolomu. Osim kad je loše vrijeme, onda se radovi prekidaju.

– Čudim se da je nije pronašao netko od Graysonovih zaposlenika, primijeti Stacey.

– Mislite zbog smrada?

– Tako je.

– Možda i jest, koliko ja znam. Većina tih momaka su Meksikanci, ilegalci, pa se trude ne privlačiti pozornost na sebe, posebno policije. Vjerojatno su pomislili da je u pitanju pas, ako su išta osjetili. Siguran sam da im nije palo na pamet kako je ubijena neka djevojka.

Dolanov odgovor bio je suzdržan, u nadi da će suzbiti pokušaje daljnjeg razgovora. Ignorirajući Johansona, spustio se nekoliko koraka niz padinu. Tlo se činilo mekim, iako suho na površini. Desnom nogom si je načinio uporište i zastao, s rukama u džepovima, proučavajući raslinje.

– Bila je upravo ovdje, rekao bih. Samo što je tada bilo puno više raslinja.

– Morali smo raskrčiti zbog vatrogasaca. – Johanson će. – Dođu oko dvaput godišnje. Vlasnike na to moraš puškom tjerati. Preškrti su.

– Opasno je pustiti grmlje da raste, zbog požara.

– Tako je, gospodine, to i ja kažem. Vidite da ima malo više drveća. Onda kad je cura bačena ovamo, ovog drveta ovdje i onog tamo nije bilo. Bagremi. Rastu kao korov. Ja bih ih sam srušio, ali vlasnik ne da. E sad, hrastove ne diram. Ne bih ni za novac posjekao hrast, osim ako je istrunuo.

I Dolan i ja smo ga ignorirali. Gledala sam kako se Dolan penje natrag i počinje proučavati dio autoceste broj 1, vidljiv s mjesta na kojem smo stajali.

– Pretpostavljam da je došao vozeći u rikverc i otvorio prtljažnik. Vjerojatno je pomoću cerade vukao tijelo otamo dovdje. Platno je s donje strane bilo uprljano zemljom, a raslinje je bilo ugaženo pod težinom tijela.

– Klinci su znali ovdje dolaziti na malo hvatanja, rekao je Johanson. – Ponedjeljkom ujutro, tlo bi bilo puno prezervativa, mlohavih poput zmijske kože. Zato smo i postavili kapiju, da autima zapriječimo ulaz.

Pogledala sam Staceyja.

– Je li tijelo bilo umotano u platno?

– Djelomično. Vjerujemo da je ubijena negdje drugdje. U travi je bilo mrlja od krvi, ali ne toliko koliko bi bilo da je ovdje iskrvarila. Vjerojatno je iskoristio platno da ne zaprlja prtljažnik.

– Da smo onda imali svu ovu današnju tehnologiju, sigurno bismo našli puno toga – Dolan će. – Vlasi, vlakna, možda čak i otiske. Pri tom ubojstvu nije bilo ničega urednog. Ubojici se jednostavno posrećilo. Nitko ga nije vidio dok ju je ubijao, nitko ga nije vidio kako se rješava tijela.

Johanson je živnuo. – Jedan susjed koji živi niz ulicu... Zove se C.K. Vogel... Ne znam sjećate li se toga, ali C.K. je ujutro dvadeset i osmog srpnja vidio svijetli kombi tamo gore na cesti, cijeli oslikan znakovima mira i drugim psihodeličnim hipijevskim simbolima. Rekao je da je još uvijek bio tamo oko jedanaest sati te večeri, sa zastrtim prozorima i prigušenim svjetlom iznutra. Sljedeće jutro nije ga bilo, ali rekao je kako mu se to učinilo čudnim. Mislim da

je nazvao šerifa čim je djevojka pronađena. Dolan je očito bio skeptičan, no uljudno se trudio to prikriti, što za njega nije bila laka zadaća. – Vjerojatno nije povezano, no provjerit ćemo to.

– Rekao je da je vidio i kabriolet. Možda ga je ubojica vozio. Bio je crven, ako se dobro sjećam, s tablicama iz druge države. Da sam na vašem mjestu, popričao bih s njim.

– Hvala, rekla sam. – Zabilježiti ću.

Johanson me pogleda sa zanimanjem. Iznenada mu se činilo da razumije: ja sam policijska tajnica koja prati istražitelje kako bi ih pošteđjela dosadne papirologije. Zapuhao je blagi povjetarac, donoseći mi u lice dim Dolanove cigarete.

– Zaboravio sam nešto reći o Miracneu – reče Stacey. – Kad smo se vratili na parkiralište za zaplijenjene automobile i pretražili Frankiejev automobil, na podu smo našli tragove zemlje slične onoj s nasipa. No, nažalost, stručnjaci su izjavili da je nemoguće razlikovati taj uzorak od uzoraka tla iz drugih kamenoloma diljem države.

– Vidjela sam taj izvještaj. Šteta, rekoh. – Sto je Frankie rekao kad ste ga ispitali?

– Ispričao nam je dugu i nepovezanu priču o tome gdje je bio. Tvrdio je da je planinario u okolini, ali ništa nismo mogli potvrditi.

– Bio je totalno napušen kad smo ga ulovili. U formularu s uhićenja ne piše je li u pitanju bila trava ili kokain. Inače je ovisnik o *methu*, koliko sam čuo.

– Tada je svatko mladi od trideset bio na nečemu. Gospodin Johanson se nakašlja, nezadovoljan što tako dugo nije sudjelovao u razgovoru. – Mogli biste razgledati ostatak imanja kad ste već ovdje. Ovo je posljednji ranč te veličine. Neće proći puno dok ne sruše staru kuću. Vjerojatno će sve podijeliti na manje parcele.

Moj prvi poriv bio je odbiti, no Dolan se činio zainteresiran.

– Sto se mene tiče, može. Meni se nikamo ne žuri, rekao je. Pogledao je Staceyja, koji kimne u znak pristanka, zatim pogleda mene.

– Može, meni ne smeta. Jesmo li ovdje završili?

– Za sada. Uvijek se možemo vratiti. Johanson krene prema svom terencu.

– Bolje da krenemo džipom. Cesta je u lošem stanju zbog nedavnih kiša. Nema smisla da vozite taj svoj fini auto po blatu i šljunku.

Mislila sam da se ruga, pa sam pogledala Dolana da vidim njegovu reakciju, no on se očito slagao s Johansonovom ocjenom.

Ugurali smo se u terenac, Stacey na prednje sjedalo, Dolan i ja na stražnje. Sjedala su bila presvučena poderanom kožom, a stakla uklonjena s prozora. Johanson je upalio motor i otpustio kočnicu. Amortizeri su također bili uklonjeni, pa sam morala posegnuti i uhvatiti se za ručke dok smo se zanosili i treskali po izrovanoj cesti. I Stacey se uhvatio za okvir džipa, kriveći lice od bolova koje je poskakivanje nanosilo njegovim leđima. Visoka trava rasla je s obje strane ceste, a s naše lijeve strane uzdizalo se brdo, na vrhu tvoreći malenu

visoravan na kojoj su bili smješteni građevinski strojevi. Većina preostalog zemljišta bila je ogoljena i podijeljena na razine, široka polja kamenja bez ikakvog zelenila.

– Ono je kamenolom – reče Johanson, nadvikujući buku vozila. Nagnula sam se naprijed, obraćajući se njegovom zatiljku.

– Izgleda kao šljunčara. Zamišljala sam vapnenačke stijene.

– To je drukčija vrsta kamenoloma. Ovo su otvorene jame. Ovdje se vadi diatomejska zemlja. Evo, imam ovdje uzorak, pogledajte. – Jednim okom gledajući cestu, dohvatio je s poda komad kamena i preko sjedala ga dodao meni. Kamen je bio bijele boje, sličan kredi, otprilike veličine nepravilne kriške kruha, s nepravilnim udubinama na kori. Dodala sam ga poručniku Dolanu, koji ga poput mene odvagne u ruci, zaključivši da je iznenađujuće lagan.

– Kako ste ono rekli da se ovo zove? – upitala sam.

– Diatomejska zemlja. Zovemo je još i diatomit. Osjetila sam trnce nelagode kad je nastavio objašnjavati: – Radi se o nataloženim silikatnim ljušturama kremenjašica. Cijelo ovo područje je nekad davno bilo pod vodom. Kako su meni objasnili, cijeli morski svijet hranio se kremenjašicama, a to su kolonije algi. Mrvi se i koristi kao abrazivno sredstvo, ponekad i kao sredstvo za upijanje.

Stacey podigne glas kako bi ga se čulo pored škripe guma na šljunku.

– Ja sam znao njome filtrirati pivo kad sam ga pravio kod kuće.

Cesta se počela uspinjati, a vozilo se kretalo uzbrdo i na kraju ušlo u zavoj. Stara se kuća pojavila na vidiku, masivna, oronula viktorijanska zgrada. Bilo je očito da je nekoć izgledala veličanstveno, no korov i penjačice obrasle su je cijelu i progutale dvorište, skrivajući djelomično slomljenu drvenu ogradu. Godine zanemarivanja uništile su okolne zgrade, tako da su od njih sada ostali samo grubi kameni temelji i mjestimične hrpe urušenog i trulog drveta.

Sama kuća bila je dvokatnica, bijele boje, a s obje strane pročelja nalazilo se jednokatno krilo. Nalazile su se tu i četiri nadstrešnice, koje su pružale hlad i štitile ventilaciju, kako bi vrata i prozori ostali izloženi zraku. Pred kućom se nalazio natkriveni trijem, a krov je okruživao vidikovac. Brojni dvokrilni prozori bili su uski i mračni, a mnoga stakla imala su rupe kakve nastaju kad netko kamenjem gada prozore. Johanson odmahne prema kući, jedva usporavajući korak.

– Prazna je godinama. Ja živim u vrtlarskoj kućici, tamo iza štaglja.

Odvrtila sam pogled dok smo prolazili kraj kuće prema kompleksu zgrada koje sam uočila u sjenovitom području ispred nas. Štagalj, spremište s alatom, staklenik, vinova loza čvornata poput užeta. Izblijedjeli drveni stolovi poslagani pod sjenicama. Osjetila sam hladne trnce kako mi se spuštaju niz vrat. Johanson se zaustavi pred klimavom kolibom. Iza nje, vidjela sam spremište neobrađenog drveta, nahereno na jednu stranu, a iza njega se protezala beskrajno duga drvena oграда.

Ponovno sam se nagnula naprijed i položila ruku na Johansonovo rame.

– Oprostite, što ste rekli, kako se zove vlasnik? Ugasio je motor prije odgovora.

– Gospođa LeGrand. Možda bih trebao reći gospođa Kinsey. Udovica je, mora da joj je devedeset i neka. Bila je udana za Burtona Kinseya, čovjeka koji je unajmio kamenolom od njezinog oca. On se obogatio na tom kamenolomu, premda je ona zapravo postala vlasnica kad je stari umro...

Prestala sam slušati, a um mi je ispunila tišina jednako neprobojna poput privremene gluhoće. Govorio je o mojoj baki po majci, Corneliji Kinsey, djevojačkog imena Cornelia Straith LeGrand.

4

U petak ujutro, probudila sam se u pet i pedeset devet, gaseći radio-budilicu trenutak prije nego što je trebala zasvirati. Zagledala sam se u trag svjetla nad svojim krevetom. Ništa od kiše. Kvragu. Nije mi bilo do vježbanja, no obećala sam sebi da ću trčati ujutro i tako preskočiti teretanu. Nagnula sam se i pokupila trenirku koju sam prethodne večeri ostavila složenu na podu. Navukla sam hlače i majicu, uspravila se i obula termočarape te ugurala noge u svoje Saucony tenisice i dohvatila ključ, i sve to ne izašavši iz kreveta. Palo mi je napamet da bi bilo puno učinkovitije da spavam u trenirci i čarapama. Trebala bih samo obući tenisice i bila bih spremna. Otišla sam u kupaonu i upotrijebila sanitarije, oprala zube, poprskala lice vodom i mokrim rukama izravnala tijekom sna nastale neravnine u kosi. Spustila sam se niz stube brzim korakom, provjerila bravu na ulaznim vratima, a zatim zaobišla studio i krenula prema vratima dvorišta.

Ulica je bila tiha, a zrak vlažan. Spustila sam se niz ulicu i prešla na drugu stranu, prelazeći Cabana Boulevard prema biciklističkoj stazi koja teče uz plažu. Počela sam trčati, osjećajući se tromo, bolno svjesna svakog koraka i svakog odraza. Kod mene obično nema rasprave oko trčanja. Ustanem, otrčim svoje, osim, naravno, ako pada kiša, a zatim se ponovno zakopam u krevet. Inače, pet dana tjedno odagnam san i izađem trčati prije nego se pokolebam, znajući da će što god osjećala na početku nestati dok stignem do kraja. Bez teretane mogu izdržati, premda sam proteklih nekoliko mjeseci bila vrijedna u dizanju utega.

Sunce je polako izlazilo i bojilo nebo u prostrano i neokaljano plavetnilo. Valovi su izgledali prijeteće uzburkano i tako hladno da je to odgovaralo samo morskim lavovima koji su čekali nedaleko od obale, zadovoljno se glasajući.

Trčala sam oko dva kilometra, do Rekreacijskog centra Cabana, zatim se vratila istim putem, usporavajući do žustrog hoda dok sam se približavala kući.

Opirala sam se potrebi da razmišljam o jučerašnjim događajima, ali misli su mi bježale. I Dolan i Stacey uočili su ime Kinsey čim ga je Johanson spomenuo, ali izraz na mom licu vjerojatno ih je upozorio da to zadrže za sebe. Govorila sam vrlo malo dok nas je predradnik vodio kroz staje, stare voćnjake i kroz staklenik koji je uglavnom bio napušten. Stakla su mu većinom bila čitava. Zrak

je bio vlažan i mirisao je na mokro lišće, mahovinu, kompost i ilovaču. U tom zaštićenom okružju, ras-cvale su se i razvile svakojake mladice i povijuše, stvorivši tako džunglu koja se uzdizala i na svim stranama upirala o staklo, prijeteci da će probiti van. Onog trenutka kad sam stupila unutra, znala sam da sam već bila ondje. Rođaci koje sam otkrila tijekom jedne prijašnje istrage zaklinjali su mi se da sam bila u Grandinoj kući kad su mi bile četiri godine. Moje sjećanje na tu priliku bilo je vrlo šturo, no znala sam da su i moji roditelji sigurno bili prisutni. Njih troje – moj otac, moja majka i njezina sestra Virginia – bili su prognani iz obitelji nakon što su moji roditelji pobjegli zajedno. Moj je otac bio poštar, star trideset i pet godina.

Moja majka, Rita Cynthia Kinsey, bila je osamnaestogodišnja debitantica čija je majka vjerovala kako je stvorena za nekoga boljeg od Randyja Millhona. Majka je stoga pobjegla s njim, okrećući leđa cijelom klanu Kinsey. Virginia je stala na njihovu stranu. Nakon toga, bili su prognani iz obitelji. Unatoč svom izgonu, moji su roditelji očito odlazili u tajne posjete na imanje kad god bi djed i baka bili odsutni. Navodno su često posjećivali ostale tri sestre, no meni su bile poznate samo dvije takve prigode. Sto se prve tiče, sjećala sam se samo toga kako sam pala s trijema i razbila koljeno. U sjećanju mi je ostala ogrebotina prugasta od blata i krvi koja je mirisala po željezu. Sjećala sam se i kako me peklo dok je majka ispirala ogrebotinu vatom namočenom u alkohol, koji kao da je cvrčao na mojoj koži. Ona i ja naizmjenice smo puhale na ranu kako bismo osušile tekućinu i tako ublažile žarenje. Za jedinog drugog odlaska u Lompoc, moji su roditelji poginuli prije nego što smo uopće stigli. Grand (kako su je zvali zbog prezimena) znala je za moje postojanje od dana mog rođenja i još uvijek me boljelo što me nikad nije potražila.

Obilazeći imanje s Arneom Johansonom, užasavala sam se pomisli o ulasku u kuću i razmišljala o tome kako da to izbjegnem, kad sam primijetila kako Staceyjevo disanje postaje otežano, a lice blijedo. Položila sam dlan na njegovu nadlakticu i zazvala: – Con?

Dolan se okrene i pogleda prema nama. Stacey zatrese glavom, u gesti koja je trebala značiti kako se ne trebamo brinuti zbog njega. Johanson je produžio naprijed, još uvijek blebećući o rancu, pa ga Dolan dostigne.

– Gospodine Johanson? Ispričavam se, no morat ćemo prekinuti obilazak. Moram na jedan sastanak u gradu, pa bismo se trebali vratiti.

– Ali bit ćemo ubrzo gotovi. Morate vidjeti kuću.

– Možda drugi put.

– Pa, to je onda to, pretpostavljam. Kako god hoćete. Za svega nekoliko minuta odbacio nas je do Dolanovog automobila i ponovno smo bili na autocesti. Vožnja natrag bila je spora, sa Staceyjem sklupčanim na stražnjem sjedalu. Kapu je navukao preko očiju da zaštiti oči.

– Jeste li dobro, Stace? – upitala sam.

– Hodanje me izmorilo. Opet ta moja vražja leđa. Brzo će mi biti bolje. Bez one živahnosti, lice mu je izgledalo ispijeno.

Dolan namjesti retrovizor, jednim okom pazeći na promet, a drugim gledajući u Staceyja.

– Rekao sam ti da ne ideš.

– Nisi. Rekao si da će mi koristiti svjež zrak. Rekao si da bih morao iskoristiti priliku, dok još mogu.

– Je li vam zima? – rekla sam.

– Prestanite se brinuti.

Svrnula sam pozornost na poručnika Dolana. – Kakav nam je plan za dalje?

Stacey ga je preduhitrio s odgovorom. – Naći ćemo se kod mene sutra ujutro. Može li u deset sati?

– Meni odgovara – rekla sam.

– Zvuči u redu – rekao je Dolan.

Najprije smo Staceyja odvezli kući. Živio je blizu centra grada, pet blokova od mog ureda, u malenoj ružičasto ožbukanoj kući za iznajmljivanje, ispod koje se nalazio ružičasti cigleni zid. Pričekala sam u autu dok je Dolan izvadio Staceyjev pišalj iz prtljažnika i popeo se za njim uz šest stepenica do ulaza u zgradu. Vidjela sam kako se Stacey morao čvrsto držati za ogradu kako bi se popeo gore. Njih dvojica nestanu, krećući se prema stražnjem dijelu zgrade. Dolan je bio unutra desetak minuta, a kad se vratio, bio je zatvoren u sebe. Nijedno od nas nije ništa reklo za vrijeme vožnje do mog stana. Provela sam ostatak četvrtka popodne baveći se osobnim stvarima.

Kad sam završila s trčanjem, prehodala sam udaljenost od plaže do svog stana. Kad sam stigla do vrata, pokupila sam jutarnje novine. Ušavši, bacila sam ih na pult u kuhinji i stavila kuhati kavu. Čim je počela curiti kroz filter, popela sam se spiralnim stubištem do kupaonice da se istuširam i presvučem.

Napola sam pojela zdjelicu žitnih pahuljica sjedeći za pultom, kad je telefon zazvonio. Ne volim kad me prekidaju u doručku, pa sam došla u napast da pustim da se javi telefonska sekretarica. Ipak, nagnula sam se i dohvatila slušalicu sa zidnog telefona. – Halo?

– Halo, Kinsey, ovdje Tasha, zovem iz Lompoca. Kako si?

Treptala sam. Bila je to jedna od mojih sestrični, Tasha Howard, jedina iz obitelji s kojom sam održavala kakav-takav kontakt. Bila je odvjetnica specijalizirana za nekretnine i imala urede u San Franciscu i Lompocu.

Upoznala sam njezinu sestru Lizu prije nekoliko godina i za našeg prvog i jedinog razgovora otkrila dotad neslućenu sposobnost duboke antipatije u svojoj dotad spokojnoj naravi.

Moja je reakcija vjerojatno bila samo posljedica toga što mi je Liza rekla neke stvari koje nisam željela čuti. Kao prvo, rekla mi je, na najlakoumniji mogući način, da je moja majka bila idol apsolutno svim svojim nećakinjama i nećacima. To je trebao biti kompliment, no ja sam osjećala da dehumanizira ženu koju nikad nisam stvarno upoznala. Zamjerala sam im što polažu veće pravo na nju od mene, jednako kao što mi je smetalo što je moj nadimak za našu tetu Virginiju, – teta Gin, već bio u širokoj upotrebi među tim istim rođacima.

Isto je bilo i sa sklonošću za sendvičima od kikiriki-maslaca i kiselih krastavaca, koji su za mene predstavljali tajnu vezu između mene i moje majke. Moja reakcija, dakako, nije bila posve razumna, no osjećala sam se umanjeno Lizinim pustim pričama.

Tasha je bila u redu. Jednom me prilikom izvukla iz škripca, a jednom drugom me angažirala za jedan posao što, doduše, nije dobro završilo, ali ne njezinom krivnjom.

Sa zakašnjenjem sam joj odgovorila: – Dobro sam. A ti?

Naši su razgovori uvijek zvučali isprekidano zbog preookeanske udaljenosti.

– Dobro sam, hvala. Slušaj, izgleda da ćemo mama i ja doći kupovati negdje blizu tebe pa nas je zanimalo jesi li slobodna. Ako želiš, možemo na ručak zajedno, ili možda na piće poslije podne.

– Danas? Ovaj... Hvala na pozivu, ali upravo sam počela raditi na jednom slučaju pa imam posla preko glave. Možda drugi put. Nadala sam se da ne zvučim onako neiskreno kako sam se osjećala.

– Mora da ti je gužva u ovo doba godine.

– Tako ti je to kod mene, rekla sam. – U' fali, il' je previše. Stvarno sam se trudila ne biti previše osorna prema njoj. Čak i u najkraćim razgovorima, uspijevale smo se zakačiti oko pitanja obitelji. Ona je zagovarala njegovanje bliskih obiteljskih veza, dok sam ja bila za njihovo potpuno zanemarivanje.

– Pretpostavljam da bi ionako odbila.

– Ma, ne bih. Pustila sam da zavlada tišina. Slušale smo jedna drugoj disanje kroz slušalicu, dok ona nije ponovno progovorila.

– Ovaj, mama će u utorak ponovno doći u grad. Znam da silno želi razgovarati s tobom. Jesi li još uvijek u onom uredu na Capillu?

– Zapravo, nisam. Prije nekoliko mjeseci unajmila sam bungalov na Caballeriji i preselila se.

– Reći ću joj.

– Dobro. Super. Nema problema.

– Slušaj, nemoj se uvrijediti, ali nadam se da ćeš se ponašati pristojno.

– Pa, ono, nastojat ću se kontrolirati, Tasha. Bit će teško, ali potrudit ću se.

U glasu joj se osjetio osmijeh. – Moraš me nagraditi za upornost.

– Točno. Imat ću to na umu. Svakako.

– Ne trebaš biti sarkastična.

– To je moj mračni smisao za humor.

– Zašto si tako naporna? Zar mi ne bi mogla malo izaći u susret?

– Nije mi jasno zašto me stalno proganjaš.

– Iz istog razloga zbog kojeg ti mene stalno izbjegavaš. Tvrdoglavost nam je u krvi.

– S tim se u potpunosti slažem. Još uvijek me izluđuje što Grand misli da se može odnositi prema mojim roditeljima kao prema smeću, a onda godinama poslije ušetati u moj život kao da se ništa nije dogodilo.

– Kakve to veze ima s nama? Pam, Liza i ja nismo ništa učinile ni tvojim roditeljima ni teti Gin. Zašto bismo mi bile odgovorne za bakine postupke? Da, ponijela se loše. Istina je, ona je gadura, ali što onda? Možda su joj tvoja majka i teta Gin vratile milo za drago. U vrijeme kad su tvoji roditelji umrli, mi smo bile djeca, kao i ti. Nismo imale pojma što se događa, kao ni ti.

Čini mi se besmislenim što tako dugo gajiš te negativne emocije. Zbog čega? Mi smo ti obitelj. Sviđalo ti se to ili ne, zapela si s nama.

– Dosad mi je bilo savršeno dobro i bez obitelji'. Zašto se onda ne ostaviš cijele stvari i ne kreneš dalje sa životom?

– Zašto ti to ne učiniš? Zastala je kako bi ponovno zavládala sobom. – Zao mi je. Pokušajmo ponovno. Ne razumijem zašto se svaki put kad te nazovem moramo posvađati.

– Pa ne posvađamo se baš *svaki* put.

– Bome, posvađamo se.

– Nije istina!

– Navedi jedan jedini razgovor kad se nismo zakrvile.

– Mogu navesti tri. Kad si me ti angažirala za posao. Toga smo dana ručale zajedno i dobro smo se slagale. Odonda smo se dva-tri puta čule telefonom bez zadjevica.

– Istina – reče ona, oklijevajući. – Ali uvijek sam svjesna gnjeva koji u tebi ključa, tik ispod površine.

– Što onda? Slušaj, Tasha, možda ćemo s vremenom pronaći način da riješimo svoje razmirice. U međuvremenu, nećemo nikamo dospjeti natežući se oko toga svađamo li se ili ne. Ne kažem da se ponašam razumno. Dapače, nisam normalna. Zašto se jednostavno ne pomiriš s tim?

– U redu. Dosta o tome. Samo smo htjele da znaš da smo još uvijek zainteresirane. Nadale smo se da će tvoj jučerašnji posjet rancu značiti pomak u tom smjeru.

– Ah, to. Kako ste saznale za to?

– Arne Johanson je nazvao Pam. Rekao je da je vidio nekoga toliko sličnog tvojoj pokojnoj majci da se naježio. Iznenadilo me da si uopće stupila nogom na obiteljsko imanje.

– Ne bih da sam znala.

– Mogu misliti.

– Na stranu to, želim da znaš da sam svjesna koliko te košta biti u kontaktu sa mnom. Nisam namjerno tako ratoborna.

– Ne moraš se ispričavati.

– Ovaj, Tasha? To nije bila isprika.

– Zaboravi, shvatila sam. Moja greška – rekla je. – Stvar je u tome što sam ja odvjetnica. Svakodnevno se nosim s agresivnošću.

– Mislila sam da se baviš nekretninama. Sto tu može biti agresivno? To zvuči tako dosadno.

– To samo pokazuje koliko malo znaš. Kad god se radi o novcu, ljudi postaju gadni. Nitko ne želi razgovarati o umiranju i nitko ne želi prepustiti kontrolu nad obiteljskom blagajnom. Nasljednici pak imaju svoje zamisli o tome što zaslužuju – rekla je pa zastala. – Kad smo kod toga, vjerojatno si čula da se priča o rušenju Pastorove kuće.

– Tako je zovu? Kakvo je to ime?

– Naš je šukundjed Straith bio prezbiterijanski pastor. U to vrijeme crkva nije imala novaca da mu izgradi kuću, pa ju je sam platio. Mislim da ju je namjeravao i ostaviti crkvi, ali su hladnije glave prevladale. Uostalom, kuća je katastrofalnom stanju. Kako sad stvari stoje, jeftinije ju je srušiti.

– Pretpostavljam da Grand ne želi trošiti novac na obnovu.

– Tako je. Pokušala je dobiti pomoć od nekih udruga za očuvanje povijesne baštine, ali nitko nije pokazao zanimanje. Lokacija je previše zabačena, sama kuća je hibrid. Nije čak ni reprezentativan primjerak.

– Zašto je jednostavno ne ostavi takvu kakva jest? Na njenom je posjedu, zar ne?

– Zasad je njezina, ali njoj je devedeset godina i zna da nitko od njezinih nasljednika nema dovoljno novca, a ni interesa da se time bavi. Uostalom, ima još jednu kuću u gradu, ne trebaju joj dvije.

– Istina. Sjećam se. Liza mi je rekla da joj većina obitelji živi u blizini.

– Mi smo jako povezani – odvрати ona suho. – U svakom slučaju, u međuvremenu je dovela hrpu potencijalnih kupaca koji njuškaju uokolo. Većinom su to lokalni vinogradari kojima se sviđaju obronci. Ispalo je da je tlo savršeno za uzgoj grožđa, a k tome je zbog blizine oceana zrak vlažan, pa je vrijeme dozrijevanja duže.

– Koliko ona zemlje posjeduje?

– Oko deset tisuća hektara.

Zavladala je tišina dok sam ja nastojala shvatiti što je upravo rekla.

– Šališ se.

– Ni najmanje.

– Nisam imala pojma.

– To sad nije ni važno, jer ona nikad ne bi prodala imanje. Obećala je pradjedu da će zadržati sve kako jest. Stvar će se zakomplicirati tek kad ona umre.

– Zar nije stavila imanje pod nekakvu zakladu?

– Ne. Većinu tih starih zaklada osnovali su ljudi s Istočne obale, tridesetih godina, ljudi čije se bogatstvo prenosilo iz generacije u generaciju. Ovdje su postojali samo rančeri, praktični tipovi koji su radije formirali manja, ograničena obiteljska udruženja. U svakom slučaju, ništa se neće dogoditi dok ona ne umre – rekla je. – Ako se slučajno predomisliš u vezi s tim pićem, samo me nazovi. Imaš li još uvijek moj broj?

– Možda bolje da ga ponovno zapišem. Poklopivši slušalicu, morala sam sjesti da se saberem.

Počela sam osjećati određenu naklonost prema njoj. Morat ću se pripaziti, jer ako je uistinu zavolim, što ću onda?

Na putu ka Staceyju, svratila sam do ureda da provjerim je li sve u redu. Nakratko sam otvorila prozor da pustim unutra malo svježeg zraka i provjerila imam li poruka na telefonskoj sekretarici. Obavila sam neke rutinske poslice i zatim ponovno zaključala. Ostavila sam automobil parkiran gdje je i bio, pješice prešla tih par ulica do njegove kuće, te stigla prije Cona Dolana. Staceyjeva vrata i pregrada za zaštitu od insekata bili su otvoreni, pa sam pokucala na dovratnik.

– Hej, Stacey? Ja sam. Smijem li ući? Odgovorio mi je prigušeno: – Slobodno. Raskomoti se.

Ušla sam unutra i zatvorila za sobom pregradu. Na podu nije bilo tepiha, a prozori su bili bez zastora pa mi se činilo da sama moja prisutnost izaziva jeku. Osjetila sam miris kave, ali inače je stan djelovao napušten. Soba je djelovala ispražnjeno, kao da se netko useljava ili iseljava, ali je tek napola gotov. Sama unutrašnjost nije mogla biti veća od sedamdesetak kvadrata, od kojih mi je većina bila vidljiva s mjesta gdje sam stajala. Stan je bio podijeljen na dnevnu sobu, kuhinju i spavaonicu, te kupaonicu, čija su vrata bila zatvorena. Na podu se nalazio linoleum s uzorkom isprepletenih kvadrata i pravokutnika plave ili sive boje, s ponekom crtom svijetloljubičaste. Drvenarija je bila tamno obojana, a zidovi obloženi žutim tapetama, mjestimično razderanim tako da su otkrivale tapete protekle tri generacije, jedne sa sitnim cvijetnim uzorkom, prekrivene drugima s tankim prugama, koje su opet bile prekrivene trećima s kičastim uzorkom buketa rumenih majskih ruža.

Pod prozorom desno od mene nalazio se ležaj uredno prekriven pokrivačima. Nedaleko od njega, na golom je podu stajao televizor, a s moje lijeve strane bili su stol od hrastovine i uredska stolica. Nije bilo puno drugih stvari. Šest jednakih kartonskih kutija stajalo je poslagano uz meni udaljeniji zid. Sve su bile zalijepljene ljepljivom trakom, a na svakoj se nalazila rukom pisana naljepnica s ispisanim sadržajem. Vrata ormara bila su otvorena, a unutra nije bilo ničega osim dviju vješalica.

Gotovo na prstima, uputila sam se u kuhinju i unutra ugledala mali drveni stol i četiri rasporene stolice. Aparat za kavu marke Pyrex stajao je na štednjaku, ispod njega je tinjao plavi plamen. Kroz prozirno staklo vidjela se tekućina boje tamne čokolade. Svi kuhinjski elementi bili su otvoreni, mnoge police prazne. Stacey je očigledno bio usred umatanja čaša i drugog posuđa u papir i pakiranja u kartonske kutine. Poveća količina neispisanog novinskog papira ležala je na pultu u kuhinji, u širokim listovima veličine gotovo metar sa metar. Bilo je očigledno da demontira svoj dom i sprema stvari za otpremanje na nepoznatu lokaciju.

– Ako ti se nešto sviđa, slobodno uzmi. Meni ne treba, reče Stacey, iznenada se pojavivši iza mene. Okrenula sam se. – Kako vaša leđa?

Stacey načini grimasu.– Tako-tako. Cuclam tablete protiv bolova, pa mi to pomaže.

– Vidim, bili ste vrijedni. Selite se?

– Ne baš. Recimo to ovako: možda ću morati otići, pa želim biti spreman.

Danas mu je kapa bila tamnoplava. Sa svojim svijetlim obrvama i iznurenim licem, izgledao je poput farmera koji stoji u nezaoranom polju. Nosio je isprane traperice, svijetloplavu majicu i žućkastosmede čizme od janjeće kože.

– Ovo je vaš stan?

– Unajmljen. Živim ovdje već godinama.

– Dobro ste organizirani.

– Trudim se. Ne želim ostaviti nered koji će netko drugi morati pospremati. Con će se pobrinuti za sve. Neizgovoreno, *nakon moje smrti* ostalo je visjeti u zraku.

– Con kaže da iskušavaju nove lijekove.

– Klinička testiranja. Eksperimentalni koktel lijekova za ljude koji nemaju što izgubiti. Statistički, šanse su male, ali rekao sam, zašto ne, dovraga, možda pomogne nekom drugom. Neki prežive. O tome se radi kod onih zvonolikih grafova. Samo mislim da je blesavo očekivati da ću baš ja biti jedan od njih.

Con Dolan pokuca na ulazna vrata, zatim ude i trenutak kasnije pojavi se na vratima kuhinje. Nosio je smeđu papirnatu vrećicu za namirnice u jednoj i manju bijelu vrećicu u drugoj ruci. – Sto vas dvoje radite?

Stacey stavi ruke u džepove i opušteno slegne ramenima.

– Planiramo pobjeći zajedno. Ona želi u San Francisco da možemo prijeći most Golden Gate, a ja navijam za Vegas i plesačice u toplesu. Baš smo htjeli baciti novčić kad si se ti pojavio. Stacey se okrene prema štednjaku, obraćajući mi se preko ramena.

– Hoćeš li kavu? Nemam više mlijeka.

– Može crna.

– A ti, Con?

Dolan podigne bijelu vrećicu s masnim mrljama. – Krafne.

– Fantastično – reče Stacey. – Povucimo se u salon i popričajmo o tome što ćemo.

Con ponese svoje dvije vrećice u dnevni boravak, a Stacey odnekud izvadi tuljac čaša od stiropora i u tri od njih natoči kavu. Zatim se ponovno okrene prema pultu i dohvati s njega onu hrpu papira i flomaster za označavanje.

– Uzmi one papirnate ručnike, molim te. Nemam više ubrusa, a u trgovini je bilo samo onih velikih ekonomičnih pakiranja. Četiristo po paketu. Da pukneš od smijeha. I molim te, kad već nosiš, uzmi i onu ljepljivu traku.

Ponijela sam kolut ljepljive trake i svoju šalicu kave, dok se Dolan vraćao po dvije kuhinjske stolice. Zatim je došao po dvije preostale šalice kave i položio ih na stol u dnevnoj sobi. Posegnuo je u veću od dvije vrećice i izvukao tri plastična fascikla.

– Bio sam u fotokopiraonici i napravio jedan za svakoga. Kopija dosjea – rekao je i podijelio nam ih. To me podsjetilo na moje školske dane. Jedino što sam stvarno voljela bila je kupovina školskog pribora: fascikala, papira s crtama, pernica.

Stacey je na zid zalijepio dva prazna papira, zatim razmotao kartu Kalifornije, pa i nju zalijepio na zid. Imao je manire rođenog učitelja. Dolan i ja poslužili smo se krafnama, pa privukli stolice. Stacey reče: – Ja ću preuzeti vodstvo, ako nitko nema ništa protiv.

– Prestani okolišati i počni.

– U redu. Iznesimo prvo ono što znamo, pa ćemo vidjeti i gdje su praznine. Zasad vam se vjerojatno čini da ima više onoga što ne znamo nego onoga što znamo, ali pogledajmo prvo čime baratamo. Otklopio je crni flomaster i na vrhu jednog papira napisao – ŽRTVA, a na vrhu drugog – UBOJICA.

– Počnimo sa žrtvom.

Izvadila sam novi paket indeksnih kartica iz torbe, odmotala s njih celofan i počela praviti bilješke.

5

Pisao je brzo i uredno, sažimajući informacije iz dosjea dok smo razgovarali. – S čime ćemo započeti? Podigao je flomaster i zagledao se u nas. Kao i svi dobri učitelji, pazio je da većina odgovora dolazi od nas. Dolan reče: – Bjelkinja. Dob, između dvanaest i osamnaest godina.

– Dobro. To znači da je godina rođenja negdje između 1951. i 1957. Stacey načini odgovarajuću bilješku na papiru.

– Sto je s datumom smrti? – upitala sam. Očekivala sam da će Dolan pogledati izvještaj mrtvozornika, no činilo se kako ga zna napamet.

– Doktor Weinsenburg tvrdi da je tijelo bilo ondje između tri i pet dana, što bi značilo, između dvadeset i devetog srpnja i drugi kolovoza. On je sad u mirovini, no zamolio sam ga da ponovno pogleda dosje i sjetio se djevojke.

– U redu. Stacey napiše datum žrtvine smrti ispod godine rođenja. Nastavio je pisati, diktirajući sam sebi. Naveo je osnovne podatke: visinu, težinu, boju očiju i kose.

Dolan napomene: – U izvještaju je kao boja kose navedena plava, ali to je zasigurno bila umjetna boja. Vidjeli su se tamni izrasti.

– Imala je i jedan dugački krivi zub i puno plombi, ali nije bilo ortodontskih zahvata – dodala sam. Stacey promijeni izraz lica. – Možda bismo trebali porazgovarati o tome.

Dolan zavrti glavom. – Kad sam ja bio dijete, nisu se baš puno koristili aparatići. Ja sam iz velike obitelji, s trinaestero djece, i svi smo imali krive zube. Pogledajte. Donji su krivi, ali gornji su u redu. Okrenuo se prema meni. – Jesi li ti nosila aparatić kao dijete?

– Nisam.

– Ni ja – reče Stacey. – Drago mi je da smo to raščistili. Što nam onda govori taj krivi zub?

– Rekao bih da većina djece s izraženim predgrizom ode kod ortodonta prije svoje desete godine – reče Dolan. – Moja nećakinja ima troje djece, pa znam da se s tim rano počinje, a ponekad se liječenje sastoji od dvije do tri faze. Da su joj htjeli staviti aparatić, stavili bi joj ga do vremena kad je umrla.

– Možda njezina obitelj nije za to imala novca – predložim.

– Moguće. Još nešto?

Dolan mi dobaci pogled. – Takvi karijesi znače lošu prehranu. Bombone, gazirana pića, brzu hranu. Ne želim ispasti snob, ali djeca iz obitelji srednje i više srednje klase uglavnom nemaju tako pokvarene zube.

– Zamislite samo tu bol – rekla sam.

– Ali dala ih je popraviti, reče Stacey. – Forenzički stomatolog je mišljenja da su sve plombe stavljene otprilike u isto vrijeme, vjerojatno godinu do dvije prije nego što je umrla.

– To mora da je puno koštalo – rekla sam.

– Pomislite koliko je to injekcija novokaina, doda Dolan.

– Moraš sjediti tamo satima, a ona bušilica ti zuji u glavi.

– Prestani. Počele su mi se znojiti ruke od tvoje priče. Imam fobiju od zubara, ako slučajno nisi znao. Vidiš? – rekla sam, pokazujući mu dlanove.

Stacey se namršti. – Je li njen zubni karton ikad bio u optjecaju?

– Koliko ja znam, ne. Imam ovdje kopiju, mogla bi nam dobro doći kad pomislimo da smo je našli. Imamo i gornju i donju čeljust.

Pogledala sam u njega. – Njene čeljusti? Nakon osamnaest godina?

– Imamo i svih deset prstiju.

Stacey doda bilješku na papir. – Provjerimo možemo li zamoliti mrtvozornika da nam napravi još jedan set otisaka. Možda ćemo nešto pronaći u FBI-jevoj bazi podataka.

– Ne vjerujem da će se pojaviti, s obzirom na njezinu dob i to kad je umrla – rekao je Dolan.

– Osim ako je uhićivana zbog krađe i prostitucije, odvratila sam, optimistična kao i uvijek.

– Problem je u tome što su, ako je uhićivana kao maloljetnica, njezini dosjei dosad već zapečaćeni, ako ne i izbrisani – odgovorio je on.

Podigla sam ruku. – Pričali ste o tome zašto je nitko nikad nije prepoznao. Možda je bila iz neke druge države, na primjer negdje na Istočnoj obali. Imam dojam da slučaj nije privukao pozornost na nacionalnoj razini.

– Da, priča se vjerojatno nije pročula izvan okruga – rekao je Dolan.

– Prijeđimo na odjeću. Pada li vam tu nešto napamet? – upita Stacey.

– Učinilo mi se interesantno što su hlače domaće izrade. Ako tome pridodamo lošu zubnu higijenu, to možda znači niske prihode.

– Ne mora značiti – usprotivi se Stacey. – Ako joj je mama šivala odjeću, to može ukazivati na brigu i pažnju roditelja.

– Da, i to je točno. Te hlače s cvjetnim uzorkom su prilično karakteristične. Tamnoplave tratinčice s crvenim središtem. Netko možda prepozna tkaninu.

– Ja bih se želio vratiti na izjavu one blagajnice, o hipijevki koja je ušla u trgovinu. Kako se ono zvala, Roxanne Faught? Trebali bismo je ponovno potražiti i vidjeti želi li što dodati – Dolan će.

– Ja sam dvaput razgovarao s njom, ali možeš pokušati – složi se Stacey. – Je li ta trgovina još uvijek otvorena?

– Koliko ja znam, jest. Jedno vrijeme je bila zatvorena, pa je moguće da je promijenila vlasnika. Hoćeš li da se odvezem onamo? – upita Dolan.

– Mogu i ja to obaviti, rekla sam. – Otići ću onamo danas popodne.

– U redu. Još nešto? Što je s njenim mjerama? Nekoliko smo se minuta na tome zadržali. Ovaj put je Dolan prelistao dosje, u potrazi za popisom odjeće, nabrojanim među žrtvinim stvarima. – Evo ga. Veličina cipela, 39/40. Veličina gaćica, M. Veličina grudnjaka, 38A.

– Znači da je imala relativno velik torzo, ali mali broj košarice. Tip jabuke. Široka ramena. Takve djevojke gore često izgledaju krupno čak i kad su mršave.

Dolan okrene stranicu. – Ovdje piše da je imala pro-bušene uši. 'U lijevom uhu naušnica od pozlaćene žice, u obliku potkove. U desnom uhu pozlaćena naušnica s kopčom u donjem dijelu.' Možda se i toga netko bude sjetio.

Stacey i to doda na popis. – Je li to sve?

Podigla sam ruku. – Imala je lak na nohtima. Srebrni.

– U redu. Ima li još što?

– Meni ništa ne pada napamet.

Dolan ustane. – U tom slučaju, ispričajte me. Moram popušiti jednu.

Za ručak ponudila sam se skočiti do trgovine i kupiti sastojke za sendviče, no njih dvojica su očito nešto načula o mojoj ljubavi prema kikiriki-maslacu i kiselim krastavcima pa su me nadglasali odlukom da odemo u kineski restoran. Pošli smo Conovim automobilom i otišli na drugi kraj grada u – Kineski zid, restoran s fasadom u obliku pagode i pozlaćenim kipom Bude nad vratima. Na parkiralištu, pričekala sam da Stacey i Con sprema svoje pištolje u prtljažnik, a zatim smo svo troje ušli.

Unutrašnjost je bila u obveznoj kineski crvenoj boji, sa sjedalima presvučenima umjetnom kožom i bijelim papirnatim lampionima poput mjeseca, obješenih po sredini prostorije. Stacey nije baš imao volju za jelom, ali Con je bio *više* nego spreman to nadoknaditi. Naručili smo valjuške i proljetne savitke, koje smo umakali u onaj blijedi kineski senf koji vam pročisti sinuse. Prešli smo na Mu Shu svinjetinu, piletinu Kung Pao i govedinu s korom od naranče, s kupolom bijele riže kao prilogom. Con i ja pili smo pivo, a Stacey ledeni čaj. Tijekom jela, njih dvojica raspravljala su o ubojici, a ja sam slušala. Nisam bila educirana o istragama ubojstava, premda sam se tijekom karijere susrela s nekoliko leševa. Sudeći prema načinu na koji je ubojstvo izvedeno, zaključili su

da je počinitelj vjerojatno muškarac, djelomično zato što je ženama obično odbojan bliski kontakt i krv vezani uz ubojstva oštrim predmetom. Također, broj uboda ukazivao je na brutalnost kakva se češće povezuje s muškarcima.

– Čuj, u današnje vrijeme i žene mogu biti brutalne, primijetio je Con.

– Da, ali nekako ne vidim ženu kako ubacuje to tijelo u prtljažnik i onda ga opet izvlači natrag. Pedeset i šest kilograma je priličan teret.

– Kad smo kod toga... – ubaci se Dolan. – Misliš li da je ovo bilo planirano?

– Da je bilo, mislim kako bi ubojica smislio bolji plan da se riješi trupla. Ovo je učinjeno u žurbi, dovoljno velikoj da nije zastao iskopati grob. Pravio je bilješke na papiru, a kemijska olovka ponegdje je probijala papir, dok se tinta na nekoliko mjesta razlila.

Con je otvorio svoje štapiće za jelo i razdvojio ih, trljajući jedan uz drugi kako bi otresao zaostale komadiće drveta. I piletinu i govedinu zalio si je s toliko soj inog umaka da mu je u tanjuru nastalo maleno smeđe jezerce, u kojem su poput ribica plivali komadići riže.

– Čudim se što nije izabrao neko zabačenije mjesto.

– Taj odvojak ceste djeluje zabačeno ako ne poznaješ kraj. Nema kuća na vidiku. Vjerojatno nije imao pojma o prometu prema kamenolomu.

– S tim se slažem. Forenzičari kažu kako je žica kojom su bila vezana zapešća odnekud otrgnuta, pa mora da je koristio prvo što mu je došlo pod ruku.

Gledala sam kako Dolan štapićima oblikuje kliješta i pokušava dohvatiti komadić piletine, ali ga nije uspijevaio podići do usta.

– Glavno je pitanje je li ciljao na tu konkretnu djevojku ili je kružio uokolo tražeći žrtvu, a ona je imala samo lošu sreću?

– Mislim da je išao u lov – reče Con. – Možda je probao sa nekih pet-šest djevojaka, sve dok jedna napokon nije rekla da. Promijenio je tehniku, koristeći štapiće kao male poličice na koje je gurao zalogaj, pa ih podizao prema ustima. Uspio ga je podići sve do donje usne. – Ne. Vidjela sam kako vrti glavom. – Mislim da se ne radi o serijskom ubojici. Čini mi se da je ovo ubojici bio prvi i vjerojatno jedini put. Pokušao je ponovno, usana ispupčenih poput mravojeda dok je podizao štapić. Ovaj put je uspio uhvatiti komadić narančine kore, prije nego mu je sve ostalo palo natrag na tanjur. Uzela sam vilicu sa susjednog stola i dodala mu je.

Stacey je još nešto našvrljao na ubrus, koji je već bio potpuno poderan.

– Čekaj, stani. Usporimo malo. Što se dobi tiče, meni se čini da je ona bliže gornjem kraju ljestvice, dakle, šesnaest, sedamnaest, osamnaest ili više, a ne dvanaest ili trinaest. Kod tako mladih djevojaka, netko će sigurno prijaviti nestanak, neovisno o tome ode li uz dozvolu ili odjuri u bijesu. Kao roditelj, možda ćeš prvo slegnuti ramenima, ne pridajući tome previše pozornosti, ali ako se ne vrati kući, zabrinut ćeš se. Najprije ćeš nazvati njezine prijatelje, a ako saznaš da je ni oni nisu vidjeli, nazvat ćeš policiju. Ako joj je dvadesetak i nestane, to može proći potpuno nezamijećeno.

– Točno. Možda je već i prije bježala. Ovo je možda bilo jedno u nizu nestajanja.

Dolan odgurne tanjur. – Kad već nagađamo, evo još jedne ideje. Mislim da žrtva nije odavde. Ubojica nije unakazio lice, što znači da nije bio zabrinut da će je netko prepoznati. Nije mogao znati koliko dugo će tamo ležati. Sto bi bilo da ju je netko našao isti dan, a opis odmah bio objavljen u novinama? Da je odavde, netko bi sigurno zbrojio dva i dva, i shvatio što se dogodilo.

– Sto ako je iz neke sasvim druge zemlje? Engleske ili Španjolske, na primjer? U to je vrijeme vjerojatno postojalo puno mjesta gdje zubarska struka nije bila baš na visini. To možda objašnjava i zašto nije prijavljen nestanak.

– Prijava nestanka mogla je proći kroz Interpol i uopće ne doći do nas – nadoveže se Dolan. Vrijedi provjeriti. Možda imaju nešto u arhivi.

– Ovdje negdje je zabilježena i izjava neke žene kako je vidjela autostopericu čiji opis odgovara žrtvinu, u blizini Colgatea. To je bilo nekoliko sati prije nego je žena iz trgovine u Gulf Coveu vidjela hipijevku, dakle prvog kolovoza. Možda je putovala obalom – rekao je Stacey.

Dolan posegne za svojim fasciklom, gdje su ti događaji već bili označeni komadićima papira. Okrene nekoliko stranica i provjeri bilješke na marginama, napisane iznenađujuće sitnim rukopisom. – Misliš na Cloris Bargo. Ona tvrdi da je dvadeset i devetog srpnja u šesnaest i trideset vidjela mladu bjelkinju, visoku između sto pedeset sedam i sto šezdeset centimetara, u dobi od šesnaest do sedamnaest godina, u mornarskoj majici, hlačama s cvjetnim uzorkom i dugom svijetlosmeđom kosom, kako stoji naslonjena na podnožje nadvožnjaka Fair Isle. Bargo kaže da je vidjela kako je djevojci stao automobil i odvezao je prema sjeveru autocestom 101.

– To također vrijedi provjeriti. Ako je naša žrtva stopirala, mogli bismo pratiti kojim je putem došla i otkriti odakle je krenula, a možda čak i rekonstruirati vremenski okvir. Stacey posegne za svojom kartom Kalifornije i otvori je, raširivši nespretno veliku kartu preko stola.

– Ako je došla s juga, putovala je autocestom 405 do stojedinice, rekao je. – Glavni pravci iz Arizone u Kaliforniju su autocesta broj 15 iz pravca Las Vegasa, Nevada, broj 40 iz Kingmana, Arizona, 10 od Phoenixa i 8 od Yume. Iz bilo kojeg drugog smjera, došla bi drugim putem.

Dolan ponovno odgurne tanjur.

– To nikad nećeš otkriti. Mogla je doći bilo od kuda, S druge strane, spomenuo si dvadeset i deveti srpnja. To je isti dan kad je Franke Miracle ubio svoju djevojku i krenuo na put. Ako je naša žrtva stopirala, on ju je mogao pokupiti.

Potom smo napustili tu temu i pričali o drugim stvarima.

Nakon ručka, Con me odvezao do ureda, gdje sam proučila svoje bilješke i bacila se na digitalno pretraživanje. To je u mom slučaju značilo listanje po telefonskom imeniku. Morala sam provjeriti izvještaje o mladoj hipijevki koja je autostopirala dvadeset i devetog srpnja i prvog kolovoza. Con je trebao početi

nazivati uokolo u potrazi za bivšim zatvorskim drugovima Frankieja Miraclea, a Stacey istražiti njegove sukobe sa zakonom iz prijašnjih godina. Dogovorili smo se da ćemo se navečer naći u Cafeu Caliente, kako bismo podijelili saznanja. Imala sam ondašnju adresu Roxanne Fraught, ali ne i onu Cloris Bargo. Sreća je bila na mojoj strani, pa se kretanje od očitog ovaj put isplatilo. U imeniku sam pronašla jednu osobu s prezimenom Bargo, doduše ne Cloris, nego njezinu sestru, koja mi je bez puno pitanja dala Clorisinu trenutnu adresu u Colgateu, kao i broj telefona. Sram je bilo! Mogla sam biti progonitelj, ili ovrhovoditelj. Proučila sam plan grada i pronašla svoje odredište, niz kuća za ljude srednje klase, odmah iza izlazne rampe nadvožnjaka Fair Isle, gdje je Cloris Bargo vidjela djevojku. Zaključala sam ured, upalila automobil i krenula Capillom prema autocesti 101.

Dan je bio vedar i magličast, a boje su djelovale prigušeno, kao isprane mlijekom. Spustila sam prozore na automobilu i pustila da mi vjetar mrsi kosu. Promet je bio rijedak, pa sam do Colgatea stigla za svega šest minuta.

Sišla sam s autoceste na Fair Isleu i krenula u smjeru planina, brojeći ulice prije skretanja u ulicu York. Kuća koju sam tražila nalazila se točno na sredini ulice, na lijevoj strani. Ovo se naselje sastojalo od takozvanih *starter*-domova, osmišljenih za nadogradnju, a većina kuća doživjela je prilične promjerne i nadogradnje od šezdesetih godina kada je naselje sagrađeno. Garaže su postale dnevni boravci, trijemovi su zatvoreni, dodavani su katovi, dograđivana i proširivana spremišta. Travnjaci su bili dobro održavani, a drveće je toliko naraslo da mu je korijenje mjestimično počelo podizati pločnik, probijajući se kroz beton. Djeca, koja su u vrijeme kad su se njihovi roditelji doselili ovamo bila gotovo bebe već su odrasla i otišla od kuće ili se vraćala u susjedstvo s vlastitom djecom.

Zaustavila sam se ispred bijele dvokatnice, proširene i s dograđenim raskošnim prednjim ulazom, koji je sadržavao lukove, rustična drvena vrata dvorišta, ruže penjačice i mnoštvo rascvjetalih hortenzija, jednogodišnjih plamenaca i vrtnog sljeza. Ušla sam kroz dvorišna vrata i popela se stepenicama na trijem. Ulazna vrata bila su zakračunata, a iznutra se osjetio miris kuhanog voća i šećera. U kuhinji je bio upaljen radio, a na programu je bila emisija s pozivima slušatelja. Voditelj je upravo s nekim o nečemu raspravljao svadljivim tonom. Položila sam ruku na staklo, zaklanjajući oči kako bih vidjela unutrašnjost. Prednji ulaz bio je točno u ravnini sa stražnjim vratima, tako da se vidjelo sve do ograde koja je odvajala dvorište od susjednog. Zazvala sam: – Ima li koga? Dobar dan! Ženski glas je odvratio: – Ovdje sam! Dođite otraga!

Sišla sam s trijema i pošla stazicom koja je obilazila kuću s desne strane. Prolazeći ispod kuhinje, pogledala sam gore i ugledala je kako stoji na otvorenom prozoru. Mora da je stajala za sudoperom, jer se malo nagnula i zatvorila slavinu, gledajući dolje prema meni. Izgledala mi je kao da joj je oko trideset i pet, no dodala sam još deset godina svojoj prvotnoj procjeni kad sam je vidjela izbliza. Zastala sam.

– Dobar dan! Jeste li vi Cloris Bargo?

– Bila sam, dok se nisam udala. Mogu li vam pomoći? Ponovno je otvorila vodu, usmjerivši pogled prema posudi koju je trenutno prala.

– Želim vas samo nešto pitati. Neće trajati duže od pet ili deset minuta. Osjećala sam se čudno razgovarajući s nekim čije je lice pola metra iznad mogeg. Gotovo sam joj mogla vidjeti u nosnice.

– Nadam se da ništa ne prodajete.

– Nipošto. Zovem se Kinsey Millhone. Ja sam privatna istražiteljica. Vaše se ime pojavilo u vezi sa slučajem na kojem radim s uredom šerifa.

Dobro me proučila, a pogled joj se zaoštio.

– Prvi put čujem da ured šerifa zapošljava pomoć izvana.

– Jedan umirovljeni detektiv sa sjevera okruga ponovno otvara stari slučaj ubojstva, djevojke izbodene nasrmt 1969.

Stavila je nešto na stalak za sušenje posuda i otrla ruke, pa ugasila radio, ne rekavši ništa. – Mogu li ući? Nije mi uputila otvoren poziv, ali je načinila pokret koji sam protumačila kao poziv da uđem. Nastavila sam puteljkom do stražnjeg dijela kuće, gdje se betonski prilaz proširivao, tvoreći parkirno mjesto. S desne strane nalazilo se uže za sušenje rublja, rašireno između drvenog stupa i metalne šipke pričvršćene na bočni zid garaže. Bijele plahte lijeno su lepršale na povjetarcu. Dvorište je bilo lijepo uređeno, cvjetne gredice ograđene montiranom bijelom kolčanom ogradom, visokom tridesetak centimetara. Netko je nedavno posadio maćuhice i petunije, pa su još bile malo ovješene od presađivanja. Prskalica pričvršćena na gumenu cijev zalijevala je travu vodom. Dvorišni namještaj vidio je i bolje dane. Okviri od šupljeg aluminijskog na nekim su mjestima bili probušeni, a zeleno-bijela najlonska tkanina bila je izlizana i izbljedjela. U daljem kutu dvorišta nalazio se poveći komad obrađene zemlje, s nekoliko mladih rajčica, redom netom posađenih paprika i pet praznih kolaca za grah, oblikom nalik indijanskim šatorima, spremnih prihvatiti mladice koje su tek izbijale. Nije bilo znakova prisutnosti djece ili kućnih ljubimaca. Popela sam se uza šest stuba na stražnji trijem. Ona me čekala ondje, držeći stražnja vrata otvorena. Odmaknula se unatrag, a ja sam ušla. Držanje joj se promijenilo u tom kratkom vremenu koliko mi je trebalo da zaobiđem kuću. Čeljusti su joj bile stisnute, poprimajući izraz tvrdoglavosti ili možda napetosti. Nešto u njezinom stavu reklo mi je da bih joj trebala pružiti čvrst dokaz svog identiteta, pa sam joj uručila posjetnicu. Uzela ju je i stavila na kuhinjski pult i ne pročitavši je. Bila je sitna i u dobroj formi, odjevena u svijetle kratke hlače i bijelu majicu kratkih rukava, i bosonoga. Kosa joj je bila ošišana do brade i zataknuta iza ušiju, te pričvršćena ukosnicama.

– Imate lijepo cvijeće – rekla sam.

– Moj suprug brine o cvijeću. Povrće je moje.

Temperatura u kuhinji podsjećala je na južnu Floridu u lipnju. Još nije bila sasvim nepodnošljiva, ali bila je dovoljno visoka da čovjeka navede na razmišljanje o odlasku iz države. Dva velika ekspres-lonca od nehrđajućeg

čelika s pripadajućim cjedilima stajala su na plamenicima, povrh jednakih, laganih plavih plamenova. Pokraj njih na kuhinjskom pultu nalazili su se poklopci, a kapice za poklopce ležale su na prozorskoj dasci. Svježe sterilizirane grabilice, kuhinjska kliješta i poklopci počivali su na bijelim kuhinjskim krpama, poslagani poput kirurških instrumenata. Treća posuda sadržavala je tamnu, crvenu tekućinu, gustu poput ljepila. Osjetila sam zasitnu, toplu aromu zdrobljenih jagoda. Uspjela sam nabrojati dvanaest staklenki od pola litre, naslaganih na kuhinjskom stolu na sredini prostorije.

– Ispričavam se što smetam.

– U redu je. Vratila se sudoperu. Sve na njoj odisalo je farmerskim vrijednostima Srednjeg Zapada: pripremanje zimnice, plahte koje se suše na užetu, povrtnjak, nenašminkano lice.

– Sjećate li se slučaja?

– Otprilike.

Uočila sam da me nije zamolila da je podsjetim, pa sam ponudila pomoć.

– Šerifov zamjenik uzeo je vašu izjavu. U njegovim bilješkama stoji da ste dvadeset i devetog srpnja, 1969., vidjeli djevojku kako stopira nedaleko izlaza s nadvožnjaka Fair Isle.

– Već ste mi rekli datum.

Nisam obraćala pozornost na njezinu prijekornu upadicu.

– Spomenuli ste da ste vidjeli vozilo kako se zaustavlja i nju kako ulazi unutra. Ispostavilo se da djevojčin opis odgovara žrtvi ubojstva pronađenoj u Lompocu nekoliko dana nakon toga.

Na obrazima Cloris Bargo pojavile su se dvije ružičaste mrlje. Izgledale su poput rumenila koje vam prodavačica nanese na obraze na odjelu šminke u robnoj kući.

– Želite li ledenog čaja? Mogu vam ga natočiti, već je gotov.

– To bi bilo sjajno, hvala.

Otvorila je jedan od kuhinjskih ormarića i izvadila blistavu čašu od plavog aluminija i napunila je kockicama leda. Natočila je u nju čaj iz staklenog vrča koji je držala u hadnjaku. Bila sam svjesna da odugovlači, ali željela sam joj dati prostora da se očituje. Nešto je tu bilo sumnjivo, no nisam mogla dokučiti što. Pružila mi je čašu.

– Hvala, promrmljala sam i potegnula poveći gutljaj, a onda shvatila da je čaj jako prezaslađen. Osjetila sam kako mi se usne krive. Bio je poput onog odvratnog sirupa koji vam daju prije pretraga krvi što služe za dijagnozu bolesti koje radije ne biste imali.

– Izmislila sam to, rekla je, naslonivši se na kuhinjski pult. Odložila sam čašu. – Koji dio?

– Sve. Nisam vidjela djevojku.

– Znači, uopće nije bilo autostoperice?

Zatresla je glavom. – Upoznala sam tog šerifovog zamjenika koji je napisao izvještaj još prije toga. Tek sam bila doselila u Kaliforniju, moja je obitelj

živjela ovdje manje od šest mjeseci. Nisam poznavala gotovo nikoga. U to je vrijeme u susjedstvu primijećena sumnjiva osoba, pa su iz policije poslali šerifovog zamjenika da razgovara s nama. Išao je do vrata do vrata i ispitivao ljude jesu li vidjeli nešto neobično. Ja sam upravo operirala slijepo crijevo, pa nisam bila na poslu. Još sam bila na bolovanju, inače ne bih u to vrijeme bila kod kuće. Na kraju smo se nas dvoje upustili u dugi razgovor. Bio mi je zgodan.

– Zastala je.

– Samo polako, rekla sam.

– Tjedan dana poslije, u novinama sam vidjela njegovo ime povezano s istragom ubojstva. Ja u životu nisam lagala, ali taj put nazvala sam Ured šerifa i tražila njega, a kad se javio, rekla sam prvo što mi je palo na pamet.

– Dakle, vaša tvrdnja da ste vidjeli djevojku čiji opis odgovara žrtvinom bila je potpuno neistinita? – upitala sam nadajući se da sam nešto pogrešno shvatila.

– Upravo sam to rekla. Sigurno je mnogo ljudi nazvalo s dojavama koje nisu nikamo dovele. Samo sam željela priliku da ponovno razgovaram s njim.

Nekoliko trenutaka nisam ništa rekla, misleći: *Sranje, sranje, sranje!*

– I, je li barem upalilo?

Slegla je ramenima. – Udala sam se za njega.

– Pa, bar nešto dobro u cijeloj toj priči.

Oči su joj odlutale prema prozoru. Prilazom se kretao automobil, polako kružeći prema stražnjem kraju kuće. Pogledala sam je.

Spustila je glas. – Učinite mi uslugu.

– Nema problema.

– Ne spominjite ovo mom mužu. Nisam mu to nikad priznala.

– On *ne zna?* Zavrtjela je glavom.

– Zar bi mu to išta značilo nakon osamnaest godina?

Čula sam kako se zatvaraju vrata automobila i korake njezina supruga dok u cipelama s tvrdim potplatima uz lupkanje prilazi putem između garaže i trijema. Na trenutak je zastao kako bi provjerio svoje petunije i maćuhice, koje su po mom mišljenju trebale vode. Očito je pomislio isto što i ja, jer se čulo škripanje slavine kad je zatvorio vodu, maknuo nastavak za prskanje tratine, i zatim je ponovno pustio. Nastavio se kretati prema stražnjim vratima, a ona je brzo nastavila: – Svaki put kad nas netko pita kako smo se upoznali, on im ispriča priču o tome kako sam se potrudila nazvati i dati dojavu. Svidjelo mu se to što imam tako razvijen osjećaj građanske odgovornosti. Kaže kako mi je to jedna od najboljih osobina. Tvrdi da se zaljubio u mene preko telefona i da mu se činilo sudbonosno što me je upoznao tjedan dana ranije. Misli da sam posebna. Par kopalja bolja od drugih – kaže on.

– Zbilja škakljivo.

– Možete misliti.

Stražnja vrata su se otvorila. Njezin je suprug ušao, zastavši na vratima da obriše noge na otiraču. Izgledao je simpatično. Bilo mu je pedesetak godina, čeličnosive kose i plavih očiju, vjerojatno nizozemskog ili skandinavskog

podrijetla. Bio je visok, vitak i dobro građen, bez grama sala. Nosio je odjeću za van, svijetle svećane hlače i tamnoplavu košulju, s kravatom s uzorkom plave i bež boje, a značka mu je bila zataknuta za pojas. Pitala sam se čime se sad bavi, nakon dvadeset godina u Uredu šerifa. Već je spremio pištolj i pojas, vjerojatno ih je ostavio u prtljažniku.

– Što je škakljivo?

– Pogoditi pravu količinu pektina – odgovorila je i ne trepnuvši. Očito je nakon one prve laži svladala tu vještinu.

– Ja sam Kinsey.

– Joe Mandel. Ne dajte da vas prevari, ona vam pravi najbolji pekmez od jagoda na svijetu.

– Mogu misliti.

Imao je nekoliko bora i kosa mu se počela prorjeđivati kako je vrijeme ostavljalo svoj trag. Izgledao je kao sportski tip, pa sam pretpostavila da, kad okolnosti to zahtijevaju, još uvijek može potegnuti nogama i uhvatiti se ukoštac s negativcima.

– Ovdje je kao u laboratoriju. Vaš dvije nešto mutite?

– Moglo bi se reći, odgovorila sam.

Nije se činilo da ga previše zanima tko sam ja i što radim u kuhinji s njegovom ženom. Nagnuo se prema njoj, poljubio je u obraz i potapšao po ruci.

– Idem se presvući, pa ću malo raditi u vrtu. Ići ćemo večeras u restoran na večeru, može? Da te maknemo s ove vrućine. Treba li ti pomoć?

– Ne treba, dušo, mogu sama. Hvala ti.

– Bilo mi je drago – reče on – uputivši mi kratak osmijeh.

Nasmiješila sam se i podigla ruku na pozdrav. Cloris je gledala za njim dok je izlazio, pogledom koji je prelazio iz topline u nešto drugo, nešto kontroliranije i prigušenije.

– Cini se drag.

– I jest drag. Zato sam se i udala za njega. Dobar je čovjek. Nikada mi ne bi lagao.

– Zašto mu onda ne kažete?

– Zašto vi ne gledate svoja posla? Mogu se i sama nositi s time.

6

Vožnja od Santa Terese do Lompoca obično traje nekih pola sata, no ja sam stala u Guli Coveu, koji je otprilike na pola puta. U dubini duše, znala sam zbog čega sam se ponudila za ovaj dio posla. Osim što sam željela neko vrijeme biti nasamo, bavila sam se mišlju da ponovno odem do Grandine stare kuće. Kao alkoholičar koji je tek nedavno prestao piti, još jučer sam se zaklela sama sebi da to neću učiniti, a danas sam ponovno pomislila da mi se ništa neće dogoditi ako odem u još jedan brzinski posjet. Stigla sam do trgovine u Guli Coveu oko

dva popodne. Nalazila se u ogromnoj zgradi pomalo zbrkanog izgleda, prekrivenoj pločicama od cedrovine, privlačnog spoja tradicionalnog i modernog, s elementima Cape Cod stila, nek se nađe. U zgradi su se nalazili i zalogajnica koja je radila non-stop, trgovina antikviteta i maleni kozmetički salon na dvije etaže. I iz daljine je bilo očito da je cijela zgrada izvan upotrebe. Na prozorima su bile zakucane daske, a asfalt na parkiralištu bio je pun rupa. Trava koja je rasla uokolo već je posmeđila, a različite vrste korova i divljeg cvijeća narasle su do visine koljena. Na padini iza zgrade, poput strašila je stajalo osamljeno mrtvo drvo, s granama izvijenim prema nebu, kao da doziva ptice. Gull Cove navodno je imao stotinu stanovnika, ali ja ni za živu glavu trenutno nisam mogla uočiti nijednog.

Parkirala sam se pred glavnim ulazom i izašla iz automobila. Pod mojim je nogama škripao drveni pod. Na vratima je stajala obavijest da je kompleks zatvoren radi preuređenja, ispod koje je netko olovkom nacrtao smajličić s tužnim licem. Netko drugi je kemijskom olovkom nadopisao: – KOGA BRIGA? Netko treći, možda također čovjek, izvršio je veliku nuždu pred zaključanim vratima. Pogledala sam kroz prednji izlog trgovine. Bio je prašnjav i izbrazdan tragovima kišnih kapi koje su udarale o prozore.

Unutrašnjost je bila posve ogoljena, niti jedan komad pokućstva, pult ili polica za artikle nisu bili ostavljeni na svome mjestu. Činilo se da će preuređenje trajati duže vrijeme.

Okrenula sam se i zagledala niz cestu. Ovo je bila jedina komercijalna građevina kilometrima uokolo, samo tridesetak metara od autoceste i, stoga, prirodna postaja za putnike kojima je trebao predah. Bilo je razumljivo zašto bi netko tko putuje autostopom ovdje navratio u prolazu. Možda je žrtva nakon kave i krafni našla prijevoz do Lompoca koji je za nju bio kraj puta.

Vratila sam se u auto i provjerila svoje bilješke, tražeći zadnju poznatu adresu Roxanne Faught: ulica Q u Lompocu, trideset minuta vožnje prema sjeveru. Činilo se kao predug put za takav posao. Ponovno sam upalila motor i krenula prema sjeveru, a Tihi ocean bio mi je s lijeve strane. Danas su valovi bili manji i bojom su odražavali nebo, samo u nešto tamnijoj nijansi. Pomislila sam na Grandinu kuću. Ako budem prošla tim putem, možda je na trenutak uspijem vidjeti. Sigurno je vidljiva s autoceste, ako znaš kamo treba gledati. Upalila sam radio da si odvratim pozornost od takvih misli. Stigla sam do rubnog dijela Lompoca. Grad je bio ravan i kompaktan, panorama širokih ulica i jednokatnih malih kuća. S oceana uvijek puše vjetar, kanaliziran brežuljcima koji okružuju grad. Dvanaest kilometara sjeverno nalazi se naselje Vandenberg Village i zračna baza Vandenberg. U cijeloj dolini bavili su se uzgojem konja i krava, a većina obradivih površina zasađena je cvijećem za prodaju, od kojeg se dio uzgaja zbog sjemena. Iako nisam imala pojma što točno gledam, vidjela sam pruge intenzivne žute i blistave ružičaste boje. Iza njih nalazili su se hektari nečega što je izgledalo kao puzava sadarka. Mnoge su farme bile prodavane

trgovcima nekretninama, koji su ih kasnije preuređivali u nizove trosobnih kuća kraj kojih su posađeni nasadi makova, grahorice i kokotića.

Sam grad mogao se podićiti gradskim bazenom i povećim društvenim centrom, uz standardne poslovne objekte: diskont, odvjetnički uredi, trgovine automobilskih dijelova i željezarije, maloprodajne trgovine i benzinske crpke, kafići, ljekarne i domovi zdravlja. Lompoc je vojna baza, s naseljima punim privremenih stanovnika, čije ih vojne karijere vode od mjesta do mjesta, poput figurica na šahovskoj ploči. Nije bilo sasvim jasno čime se stanovnici zabavljaju, budući nije postojala ni kuglana, ni koncertna dvorana, čak ni kino. Možda se lokalna kultura sastojala iz posuđivanja filmova što su prošle godine podbacili na kino – blagajnama. Bilo je teško pronaći ulicu Q između ulica P i R.

Kuća se nalazila na lijevoj strani ulice. Usporila sam, približavajući se. Počivala je na građevinskim blokovima, izdužena drvena kutija obložena betonskim slojem, imitacijom tamnocrvene cigle. Trijem pred kućom bio je uleknut po sredini. Dvije automobilske gume obojane u bijelo služile su kao improvizirane posude za cvijeće iz kojih su rasli geraniji. Stara bijela samostojeća kada stajala je okrenuta naglavce, napola zakopana u zemlju. U plavo odjevena gipsana Bogorodica stajala je zaštićena porculanskim okvirom. Zaustavila sam se uz rub pločnika i izašla van.

Starac u radnom kombinezonu prao je psa u dvorištu. Bilo mu je najmanje devedeset godina, a i dalje je bio čvrste građe. Proveo je gumeno crijevo kroz kuhinjski prozor, čiji je drugi kraj vjerojatno bio pričvršćen za slavinu. Vidjevši me kako prelazim travnjak, prestao je s poslom i otpustio štrcalo, zaustavljajući dotok vode. Imao je četvrtasto lice s jakom čeljusti, kvrgav nos i tanka, gotovo nevidljiva usta. Kosu je začesljao unatrag i priljepio uz glavu pomadom, ali je bila tako rijetka i tanka da sam mu svejedno vidjela sve do tjemena. Koža mu je bila puna smeđih pjega od sunca i prošarana crvenim mrljama. Oči su se živahno plavile pod rijetkim, sijedim obrvama. U zraku se osjećao pseći miris, pomiješan s oštrim mirisom šampona protiv buha. Srednje veliko pseto neodređene pasmine stajalo je do koljena u pocinčanoj kadi. Izgledalo je mršavo i krhko, s dlakom prilijepljenom uz tijelo, gotovo se moglo vidjeti kroz njega. Mrtve buhe poput zrna papra prekrivale su kožu ispod. Pas je drhtao i cvilio, ne želeći mi uzvratiti pogled. Odvrtila sam oči od njega da ga ne uplašim. Starac mi se obratio.

– Mogu li vam pomoći?

Glas mu je bio iznenađujuće visok za tako krupnog čovjeka.

– Nadam se da možete. Tražim Roxanne Faught, a ovo je jedina njezina adresa koju imam. Zna li vi možda gdje je mogu naći?

– Trebao bih. Ja sam joj tata, odgovori mi on. – A vi ste? Pokazala sam mu posjetnicu, Zaškiljio je, a zatim zavrtio glavom. – Sto piše? Žao mi je, nemam ovdje naočale.

– Ja sam privatna istražiteljica iz Santa Terese.

– Što će vam Roxanne?

– Tražim informacije o jednom starom slučaju. Jedna je djevojka došla u trgovinu u Guli Coveu dok je Roxanne ondje radila 1969. Željela sam joj postaviti nekoliko pitanja o tom događaju.

Ponovno je pritisnuo štrcalo i mlaz vode potekao je poput lagane kiše po leđima i stegnima psa. – Ona što je ubijena?

– Da, gospodine.

– Onda je u redu, valjda. Znam da je nekoliko puta dolazio šerifov zamjenik i pitao za istu stvar.

– Vi mislite na Staceyja Oliphanta, čovjeka za kojeg radim. Živi li vaša kći još uvijek u blizini?

– Da, prilično blizu. Ovako ćemo. Idem ja nju nazvati da vidim hoće li razgovarati s vama. Inače nema smisla.

– To bi bilo sjajno.

Odložio je crijevo, podigao psa iz kade i položio ga na travu. Pas se zatresao čitavim tijelom, špricajući vodom u svim smjerovima, sve dok mu krzno nije ostalo nakostriješeno stajati. Starac je podigao teški ručnik i žestoko njime istrljao psa, zatim ga umotao u njega i predao meni. – Ovo je Ralph. Kako sam se nadala izmoliti uslugu, prihvatila sam psa bez nećkanja. Osjetila sam kako mi topla voda u kojoj se pas kupao moči prednji dio košulje. Ralph je ležao u mojem naručju kao vlažna hrpa kostiju, pun povjerenja poput djeteta, očiju prikovanih uz mene. Isplazio je jezik na jednu stranu i mogla bih se zakleti da se smiješio. Malo sam ga zanjihala i činilo se da mu se to sviđa. Stvarno mi nije jasno kako životinje uspiju navesti ljude da se tako ponašaju.

Starac se ponovno pojavio, pažljivo zatvarajući vrata za sobom. Počeo je silaziti niz stube i iako nije bio siguran na nogama, činilo se da mu dobro ide. U rukama je držao komad papira.

– Trenutno je kod kuće i rekla je da vam smijem ovo dati.

Dodala sam mu psa i uzela papir, bacivši pogled na telefonski broj i adresu. – Hvala.

– To je jedna mala kućica nedaleko od autoceste. Idite ovuda nekih deset ulica dok ne dođete do North Streeta, a onda skrenite desno. Kad stignete u Riverside, opet skrenite desno. Ona živi pet blokova niže. Roxanne Faught pretvorila je svoj trijem u sobu na otvorenom, s blijedim tepihom od agavinog vlakna, zelenom sofom i dvije bijele pletene stolice za njihanje te dvostranim stalkom za novine, s jedne strane ispunjenim primjercima časopisa *People*, a s druge raznim brojevima revije za dom i vrt. Pet posuda od terakote sa svijetlonarančastim nevenima stajala su na rubu trijema. Kad sam stigla, sjedila je na njihaljki s bocom piva i tek upaljenom cigaretom. Sama kuća bila je bijele boje i posve neugledna. Roxanne je bila privlačna šezdesetogodišnjakinja, premda je velika količina šminke dodatno naglašavala bore. Kosa joj je većim dijelom bila crvenkasto plava, no s prugom od deset centimetara sijedog izrasta. Obrve su joj bile počupane u tanke lukove, a oči iscrtane tankom olovkom. Zubi

su joj bili požutjeli od pušenja, ali inače jednaki i ravni, što je moglo značiti da ima navlake. Nosila je prugastu majicu dugih rukava koje je zasukala, traperice i tenisice bez čarapa. Otpila je gutljaj piva, a zatim rekla.

– Vi ste sigurno ta zbog koje me je tata zvao. Dođite, sjednite.

– Kinsey Millhone. Hvala što ste me tako brzo primili. Nisam znala gdje živite pa sam počela od njega.

– Živim u ovom gradu cijeli život. Izgleda da nisam baš pustolovnog duha. Prateta mi je umrla i ostavila mi upravo dovoljno novca da otplatim kuću. Ako pripazim, mogu se uzdržavati, a da ne moram raditi. Zastala je, uhvatila prstima dvobojni pramen kose i kritički ga pogledala. – Kao što vidite, prestala sam ići k frizeru. Bojim je sama, kad stignem. Tako je jeftinije. Ovih se ne mogu odreći, rekla je, zamahnuvši cigaretom. – Toliko dugo pušim da mi vjerojatno ionako nema spasa, pa onda mogu barem uživati. Zakašljala je, a duboko u njenim prsima kao da se nešto pomaknulo. – Kako vam mogu pomoći? Tata kaže da ste tu zbog one djevojke što je ubijena prije, koliko ono, dvadeset godina?

– Skoro. U kolovozu će biti osamnaest.

– Znae što je zanimljivo u vezi s njom? Uvuče se ljudima pod kožu. Mrtva je toliko dugo, a još uvijek ima ljudi koji se pitaju tko je bila i kako je vratiti onamo gdje pripada.

– I tko ju je ubio, dodala sam.

– Da, sretno s tim. Imate težak zadatak. Sjednite, sjednite! Da vam donesem pivo?

– Ne treba, hvala. Sjela sam na jednu od bijelih stolica za ljuljanje a ona je zaškripala pod mojom težinom. – Vidim zašto volite provoditi vrijeme ovdje vani i gledati automobile kako prolaze. Zbilja je ugodno.

– To je dobro kod mirovine. Ljudi me stalno pitaju, nedostaje li mi posao? Ni najmanje. Mogla bih provesti cijeli život na ovoj terasi. Uostalom, i ovako imam toliko toga za uraditi da mi nije jasno kako sam uopće imala vremena za posao. Dok obavim sve kućanske poslove i neke sitne poslice po gradu, prođe mi skoro cijeli dan.

– Čime se još bavite?

– Čitam. Radim u vrtu i igram bridž s nekim prijateljicama koje poznajem godinama. A vi? Volite li vi svoj posao?

– Nisam baš oduševljena kad moram biti u zatvorenom. Ali volim kad sam na terenu.

– Onda, dakle. Sto bih vam ja to mogla reći, a da to već ne znate?

– Još sam vas nešto htjela pitati. Gull Cove je skoro pedeset kilometara južno odavde. To je prilična udaljenost za posao kakav ste mogli naći u mjestu.

Roxanne se ponovno nakašljala, pročistila grlo. Bio je to uobičajeni kašalj kakav sam primijetila i kod drugih kroničnih pušača koje sam poznavala, te nije zahtijevao reakciju.

– To je lako. Spavala sam s vlasnikom. Tako sam i dobila posao.

Nasmijala se. – Tada mi se to činilo kao dobra ideja. Onda je on našao drugu, a ja sam dobila otkaz. Koje iznenađenje. Sama sam si kriva, sasvim. Kao što je tata znao reći, ne grizi ruku koja te plaća.

– Čovjek uči dok je živ.

– Baš tako. U svakom slučaju, radila sam od sedam do tri. Ovo se dogodilo ljeti i bilo je vruće kao u paklu, čak i s vjetrovom koji je puhao s oceana. Poznajete li imalo to mjesto?

– Zapravo, stala sam tamo na putu ovamo.

– Onda ste vidjeli i sami. Nigdje hlada, a zgrada nasred onog brda. U kolovozu sunce tako prži da bi mogao vodu kuhati. Uglavnom, bio je petak, sjećam se jer sam petkom dobivala plaću, a imala sam hrpu računa koje je trebalo platiti. I tako ja na poslu, a bila sam sasvim sama, nikad nije bilo puno posla, pa sam sve stigla sama obaviti. Ude ta cura i počne razgledavati uokolo, šetati među policama kao da mora nešto kupiti. Vidjela sam kako je otišla otraga gdje smo držali aparat za kavu i kutiju za samoposluživanje sendvičima i kolačima. Mušterije bi se same poslužile i onda na blagajni platile što je trebalo. Ispred trgovine smo imali nekoliko stolova i stolica, pa bi ljudi uglavnom platili i pojeli vani, gledajući u ocean. Moralo se gledati preko četiri traka autoceste s jurećim automobilima, ali svejedno ga se vidjelo. Bio je drugačiji svaki dan. Ni meni taj pogled nikad nije dosadio. I tako, djevojka se poslužila kavom i krafnama i progutala ih prije nego je ponovno došla naprijed. Bacila je čašu negdje iza, valjda je mislila da neću primijetiti da si je maloprije natočila. Odmah potom, evo ti nje kako izlazi. Ispisala sam račun i dostigla je. Tad mi je rekla da nema novaca. Pomislila sam, k jarcu, znam i ja kako je to biti švorc, neću sad nekome zamjerati par zalogaja, pa sam joj rekla da ću se ja pobrinuti za to. Rekla mi je: 'Hvala. Zbilja to mislim.' Točno tim riječima, 'Hvala. Zbilja to mislim.' Potom je otišla. Sve skupa nije moglo trajati dulje od četiri minute i to računajući od trenutka kad je ušla.

– Čudim se da je se uopće sjećate.

– Možete biti sigurni da se sjećam kad netko proba otići bez plaćanja. Posebno kad se na kraju pojavila mrtva. Zastala je kako bi ugasila cigaretu i upalila novu. – Oprostite što sam ovako nepristojna. Nadam se da vam ne smeta. Pušite li vi?

– Ne, ali vani smo i ja sam uz vjetar, pa mi ne smeta. Čega se još sjećate? Nečega što je upadalo u oči? Čudilo me kako se netko može sjećati tako kratkog susreta nakon toliko dugo vremena.

– Na primjer? Postavljajte mi pitanja. Tako je lakše.

– Koliko biste rekli da je imala godina?

– Dvadesetak.

– Ne manje od dvadeset?

– Možda. Bila je krupna.

– Mislite debela?

– Ne baš debela, ali bila je jaka. Široka zapešća, velika stopala. Imala je i široke bokove, dobre za rađanje, kako bi rekao moj tata.

– Sjećate li se njezine odjeće?

– O, Bože. Mislim da sam sve to već rekla onom šerifovom zamjeniku. Zašto ne pitate njega?

– Htjela sam se vratiti i vidjeti je li vam možda još nešto palo napamet – rekla sam.

– Nosila je hlače i bluzu. Znae, s dugim rukavima.

– Je li nosila pojas?

Uputila mi je lažno prijekoran pogled, glumeći nervozu.

– Vi se odmah bacate na stvar, zar ne? Ožiljci, madeži, druge osobne karakteristike. Sto hoćete od mene? Samo sam je jednom vidjela izbliza.

– Ispričavam se. Pretpostavljam da to onda znači kako nije imala pojas.

– Mislim da nije.

Osjećala sam da se povlači i znala da je moram ponovno pridobiti.

– Kakve je cipele imala?

– Rekla bih čizme, ako moram pogađati.

– Nije ovo test na zaokruživanje. Samo mi recite što vam prvo padne napamet. Recimo, hlače. Jesu li bile jednobojne ili s uzorkom?

Razvedrila se. – E, to znam. To sam rekla i onda, policajcima. S uzorkom tratinčica.

– Sjećate li se boje?

Slegla je ramenima. – Boje tratinčica. Znae, žuta i bijela, možda negdje malo zelene. Je li to važno?

– Samo tapkam u mraku. A bluza?

– Jednobojna. Nadam se da me ne namjeravate pitati baš svaku sitnicu.

– Doista ne. Je li bluza bila tamna ili svijetla?

– Tamnoplavi voal.

– A to bi bilo? Oprostite, nije mi poznat taj izraz.

– Ni sama nisam sigurna, ali znam da je to točno, jer sam provjerila u rječniku.

– Vodili ste bilješke?

– Sačuvala sam članak iz novina. Imam ga u drugoj sobi.

Osjetila sam kako mi se u glavi pali zvono za uzbunu. Davala mi je uvježbane odgovore.

– Jeste li stekli dojam da je odavde ili da putuje?

– Definitivno putnica. Vidjela sam ranije toga dana kako stopira dok sam išla na posao. A sigurna sam i da dugo nije jela, sudeći prema tome kako je smazala tu hranu.

– Možda je bila napušena – rekla sam.

– Vidite, nisam o tome razmišljala. Kad bolje razmislim, vjerojatno jest. To bi objasnilo zašto nije imala novca, sve je potrošila na travu.

– To je samo mogućnost. Pitam se koliko je daleko mogla stići bez sredstava. Ili možda mislite da je imala novaca i odlučila kako ih neće trošiti na hranu?

– Teško je reći. Da se nisam ponudila platiti, vjerojatno bi ionako samo zbrisala, pa bih svakako bila u nevolji. Kladim se da je i prosila. Ali vi ste vjerojatno premladi da biste se sjećali kako je bilo u to vrijeme.

– Zapravo, sjećam se. Tada sam bila u kasnim tinejdžerskim godinama.

– Hoću reći da su se svi ti hipiji smucali uokolo, žicali sav sitniš do kojeg su mogli doći i pušili one prst debele džointove. Ne sjećam se više kako su ih zvali. To nije bila moja furka. Dobro, možda sam koji put pušila travu, ali nikad nisam uzimala LSD.

Promrmljala sam nešto u znak odgovora i nastavila. – Je li nosila kakav nakit?

– Ne, ne bih rekla.

– Ni sat? Ili, narukvicu? Naušnice, možda?

– O, da, sad se sjećam. Nije imala naušnice. Ali, lijeva usna resica bila je razderana, kao da je netko zgrabio kolut naušnice i istrгнуo ga.

– Je li ozljeda bila svježa?

– Ne, posve je zacijelila, ali je definitivno bila razderana.

– Sto je s noktima?

– Sasvim izgrizeni. Skoro mi je pozlilo. Bila je prilično prljava, a izgrizla si je zanoktice do krvi. Jeste li ikad vidjeli nešto takvo? Nokti toliko kratki da prsti izgledaju naduto. Čovjek bi mogao isprovraćati cijeli ručak od toga.

– Sigurni ste da je nikad prije niste sreli u gradu?

– Ne, ni prije ni poslije.

– Kako vas je pronašao Ured šerifa?

– Nije me nitko pronašao. U novinama sam čitala o tome kako su pronašli tijelo i sjetila se da je bila u trgovini. Kao što sam već rekla, zapamtila sam je jer je pokušala otići ne plativši.

– Kako znate da je to ista djevojka?

– A tko bi drugi bio?

– Aha. Pa, puno ste mi pomogli. Hvala što ste mi posvetili svoje vrijeme. – Ispružila sam ruku na pozdrav, a ona ju je oklijevajući prihvatila. – Zar mi ne vjerujete? Primijetila sam da niste vodili bilješke.

– Imam sve u glavi, rekla sam lupkajući se prstom po čelu.

Kad sam se vratila u automobil, provjerila sam kartu. Roxanne je još uvijek sjedila na trijemu, gledajući u mene i vjerojatno se čudeći što se zadržavam. Možda je mislila da napokon zapisujem njezina pseudosjećanja. Nisam smatrala da laže. Jednostavno je već previše puta ispričala tu priču, tako da ju je ili previše ukrasila, ili se jednostavno sjećala nekog drugog.

Presavinula sam kartu na pola, pokušavajući odrediti koliko sam daleko od ranca. Ako nastavim na jug Riversideom i zatim načinim oštar zaokret ulijevo, izbit ću na cestu koja zavija prema sjeveroistoku i zatim se spaja s autocestom

101 u blizini Guli Covea. Na karti je pisalo da se cesta zove Calle LeGrand, vjerojatno prema mojem pradjedu, čije je zemljište od nešto više od deset tisuća hektara zauzimalo značajan dio tog područja. Plave linije poput vlasi kose što su predstavljale potoke, vijugale su kroz područje. Upalila sam svoj Volkswagen i mahnu-la Roxanne dok sam odlazila. Kad sam je posljednji put pogledala, vidjela sam kako sjedi na njihaljci na trijemu, s novom cigaretom u ruci i otpija novi gutljaj piva.

Krenula sam niz Calle LeGrand prema jugu, kroz zlatne brežuljke što bi se s povratkom kiše zazelenjeli kao u Irskoj. Tamo gdje nije bilo građevina, zamišljala sam da gledam zemlju očima prvih doseljenika, diveći se prostranstvima nedirnutog tla, praznog i tihog, osim glasanja ptica. Propustila sam skrenuti na zavoju prema rancu i, shvativši to, morala se okrenuti i vratiti natrag. Na povratku sam ugledala sporedni put gdje smo se Stacey, Dolan i ja susreli s Arneom Johansonom.

Kapija je sad bila otvorena, a oblaci prašine što su se dizali nad šljunčanom cestom svjedočili su da je neko vozilo upravo prošlo. Skrenula sam unutra, a pozornost mi je privuklo mjesto gdje je pronađeno žrtvino tijelo. Sad sam vidjela da taj odvojak zavija ulijevo i završava slijepom ulicom, pa sam se sjetila Arneove usputne primjedbe o Volkswagenovom kombiju koji je primijećen kako stoji na okuci. Bio je spomenut i crveni kabriolet s tablicama druge države. Ovako napamet, nisam se mogla sjetiti imena tipa koji je to prijavio, ali kako je primijetio Arne, ne bi škodilo ponovno baciti pogled na izvještaj. Neki Vogel. Morat ću to provjeriti. Polako sam krenula uzbrdo, slijedeći rutu kojom nas je vozio Arne svojim Jeepom. Iskreno sam se nadala da se natpis koji je zabranjivao pristup uljezima ne odnosi na mene.

Nato se ukazala kuća. Izgledala je kao iz filmova strave i užasa. Parkirala sam na prilazu i prišla joj, osjećajući mješavinu tjeskobe i uzbuđenja. Drvene brajde pričvršćene uz ogradu trijema sugerirale su da su ondje nekoć možda rasli slakovi ili ruže penjačice, no sada su gredice bile obrasle korovom. Popela sam se na trijem stubama koje su se činile nevjerojatno čvrstim. Iako je bila u napola ruševnom stanju, bilo je očito da je kuća sagrađena ako bi trajala. Sjetila sam se kako je postojala ideja da se kuću premjesti unutar grada i eventualno obnovi kao turistička atrakcija. Bilo mi je jasno zašto gradski oci nisu bili oduševljeni tom idejom. Čak bi i obnova *in situ* bila vrlo skupa. Zaista ne bi imalo svrhe.

Iskušala sam bravu i, na svoje iznenađenje, otkrila da je otključana. Otvorila sam, odgurnuvši vrata, i ušla unutra. Zapahnuo me oštar vonj plijesni i čađe. Provela sam sljedećih pola sata tumarajući od vrata do vrata, ponekad zadivljena preostalom raskoši kuće. Bili su tu visoki stropovi i široko stubište u predvorju, a mramor i mahagonij još su krasili prostorije.

Velika batlerova smočnica otvarala se u ogromnu kuhinju, iza koje su se nalazile sobe za služinčad, odakle je sporedno stubište vodilo na kat. Osjećala sam kako mi se bude sjećanja. Nejasne slike bez oštrih obrisa i ispunjene

sjenama kretale su se na rubu mog vidnog polja. Gotovo sam mogla čuti zvukove, razgovor i smijeh iz susjedne sobe, no ne i razabrati riječi.

Stajala sam na zavoju stubišta uz drugi kat, kad su do mene doprli nečiji koraci iz predvorja na katu ispod. S dna stubišta netko je zazvao: – Kinsey!

Za jedan divan trenutak glas je pripadao mojoj majci koja se vratila iz mrtvih.

7

Došla sam do balustrade i nagnula se prijeko. Na stubištu je stajala Tasha, gledajući gore.

– Vidjela sam vani tvoj automobil.

– Silazim!

Spustila sam se niza stube, posramljena što sam uhvaćena kako njuškam po kući nepozvana. Ona je sjela na treću stubu, naslonjena uza zid, a ja sam se smjestila na istu stubu, uz ogradu.

– Kako si znala da sam ovdje?

– Arne je vidio tvoj automobil i nazvao me. Moj ured nije daleko odavde.

Bila je odjevena u strogo tamnoplavo odijelo, sa svilenom bijelom bluzom bez rukava i sakoom na dvoredno kopčanje. Bilo je to odvjjetničko odijelo. Oko vrata je nosila nisku bisera. Čula sam da se pravi biseri mogu razlikovati od lažnih ako ih se prevuče preko zubi, no nije mi bilo sasvim jasno kakvu bi mi to informaciju moglo pružiti. Ipak, činilo mi se nepristojnim zamoliti je da mi dopusti da zagrizem njezinu ogrlicu. Oči su joj bile tamne, diskretno naglašene tušem za oči, a nos pravilan, za razliku od moga koji je bio mrvicu kvrgav, budući je dvaput bio slomljen. Tamna joj je kosa bila naglašena ukusnim plavim pramenovima i svezana u pletenicu na vratu.

Neobičan je osjećaj gledati nekoga za koga znate da izgleda poput vas. Lice koje vidimo u ogledalu uvijek je obrnuto, tako da je dojam koji imamo o sebi samima uvijek izvrnut naopačke, s lijeva nadesno. Stanete li ispred zrcala i stavite desni kažiprst na desni obraz, zrcalo će vam pokazati obrnuto. Jedini način da vidimo same sebe onako kako izgledamo drugima jest da držimo ogledalo ispred ogledala i gledamo svoju sliku u njemu.

Ja sam drugim ljudima izgledala onako kako je meni izgledala Tasha.

Već sad mi se njezino lice sviđalo više od vlastitog. Obično ne obraćam previše pozornosti svojem izgledu, ne zato što mi se ne sviđa, već iz čistog očaja. Tolike su žene ovladale cijelim arsenalom kozmetičkih proizvoda, podlogama, puderima, rumenilima, sjenilima i olovkama za iscrtavanje očiju, obrva i usana. Ja, pak, općenito izbjegavam šminku, budući da nemam iskustva s procesom njezina odabira i nanošenja. Na prvi je pogled bilo jasno da se Tasha u to razumije. Nisam znala prepoznati sve preparate na njezinom licu, ali bilo je očito da ih je nanijela s puno pažnje. Koža joj je imala zdrav sjaj, s tračkom

ružičaste na obrazima, a oči su joj zbog iznimno dugih trepavica izgledale ogromno. Bilo je očito da i ona mene proučava, istovremeno dok ja proučavam nju. Nasmiješile smo se u isto vrijeme, što je samo produbilo dojam da gledamo same sebe, jer su nam zubi bili identični.

– Nakon našeg telefonskog razgovora, imala sam dug razgovor s majkom. Njezina verzija događaja ponešto se razlikuje od tvoje.

– Ma je li? Kako to?

– Ona kaže da su se tvoji roditelji toga dana kad su poginuli, krenuli sresti s Grand i djedom nadajući se pomirbi. Grand je krivila sebe za njihovu smrt, a krivila ju je i teta Gin. Mama kaže da je Grand nastojala ostati u kontaktu s tobom, ali joj teta Gin nije dopuštala da te vidi. Na kraju je baka prestala pokušavati, ali tek nakon više godina.

– To je sranje! Ne vjerujem ni riječi!

– I ne tražim da mi vjeruješ. Samo ti prenosim mamine riječi.

– Naravno da ti je ispričala tako nešto. Još je pod Grandinom papučom. Kako bi si mogla priuštiti da misli loše o nekome o kome je još uvijek financijski ovisna? U takvim situacijama je normalno vidjeti dobro u ljudima, ma što oni učinili.

– Kinsey, ako doista želiš doznati istinu o tome što se tada dogodilo, ne možeš započeti odbijanjem da čuješ stvari koje ti se ne sviđaju. U svakoj priči postoje dvije strane. Zato imamo sudove da nam rješavaju sukobe.

– Baš krasno. Usporedi to s odvjetništvom. Tako ćeš sigurno dobiti ovu raspravu – odbrusila sam. – Znaš, većina ljudi ne podnosi pravnike! Ja sam jedna od rijetkih koji još poštuju tu struku! Zaustavila sam se i za trenutak se zagledala u pod. – Oprosti. Zanemari ovo. Nisam se htjela ponovno svađati.

Tasha se slabašno osmijehne.

– Rekla sam ti da nas dvije ne možemo razgovarati bez svađe.

– Pa kad me ti izazivaš.

– Ne radim to namjerno.

– Znam. Problem je u tome što ni ti ni ja nemamo konkretnih dokaza. Ovako se možemo natezati do prekосуtra. Riječ tvoje majke protiv riječi moje majke, Grandina protiv tete Gin. Nemoguće je doprijeti do prave istine.

– Vjerojatno. Ali ja samo tražim da budeš otvorena za sve mogućnosti.

– Bojim se da je za to prekasno. Stvorila sam mišljenje kad sam upoznala Lizu. Nisam bila zainteresirana onda, a vjerojatno nisam ni sada.

– Ali sad si barem rekla 'vjerojatno'. I to je nekakav napredak, zar ne? Prije si bila nepokolebljiva, sada si samo tvrdoglava.

– Što bi to trebalo značiti?

– Odupireš se, ali nisi tako tvrda. To je velik napredak.

Ta mi se izjava činila pokroviteljskom, ali nisam se obazirala. Zašto bih se vrijeđala, kad možda nije tako mislila.

– Smeta me samo to što mi se čini da cijela stvar još uvijek nije zaključena – rekla sam. – Neovisno o tome kako ovo ispadne, željela bih znati da sam učinila pravu stvar.

– Tako je i s naše strane. Moramo preispitati prošlost, a to je dobro za sve nas. Ima vremena da ovo riješimo.

– Da, dosad smo imali trideset i dvije godine.

– Što onda znače još trideset i dvije? Ne možemo riješiti dugogodišnju zavadu s nekoliko usputnih razgovora. Bacila je pogled na sat i ustala. – Moram se vratiti na posao. Jesi li ti gotova s obilaskom? Ustala sam i ja. – Nadala sam se da ću se nečega sjetiti, ali ništa. Istovremeno smo zastale kako bismo očistile hlače. Krenule smo prema vratima, a naše cipele strugale su po pijesku koji se nakupio po mramornom podu. – I, kako ti se čini kuća?

– Mora da je svojedobno bila prekrasna.

Tasha se okrene i prijeđe pogledom preko predvorja i stuba. – Grand se iselila nedugo nakon Ritine smrti. Moja se majka prije vjenčanja zvala Rita Cynthia Kinsey.

– Nisam to znala.

– Djed je bio bijesan, ali na kraju je ipak bilo po njezinom. Onda je kupila kuću u gradu. Sjećaš li se njega bar malo?

Zavrtjela sam glavom.

– Možda bih mogla pronaći neke obiteljske fotografije za tebe.

– Voljela bih to. Mislim da nikad nisam vidjela fotografije nikoga iz obitelji. Teta Gin smatrala je bilo kakvu sentimentalnost cmizdrenjem. Suzbijala ju je kod obje.

– Bila je to čvrsta žena.

– Definitivno jest.

– Pa, bolje da krenem.

– Morala bih i ja – rekla sam. – Ali, imam jednu molbu. Znam da si već razgovarala o meni sa svojom majkom, ali molim te da ne uvlačiš Grand u ovo.

– Šutjet ću kao zalivena.

Kad sam stigla u Santa Teresu, bilo je već šesnaest i trideset pet. Posjetila sam gradsku knjižnicu, parkiravši automobil u obližnjem zatvorenom parkiralištu na četiri kata. Moj razgovor s Roxanne Faught otvorio je neka uznemirujuća pitanja. Konkretno, što je ta žena točno znala i kad je to saznala? Zanimalo me može li se to nekako provjeriti. Spustila sam se sagom prekrivenim stubama do odjela s periodikom i zamolila knjižničara za mikrofilmove s izdanjima lokalnih novina, *Santa Theresa Dispatch*, od prvog tjedna kolovoza 1969. Tijelo je bilo pronađeno u nedjelju, pa sam pretpostavila da je slučaj dospio u novine tek dan ili dva nakon toga. Kad sam dobila kutiju s filmom, sjela sam za projektor i razmotala vrpcu te je zatakla pod leću. Namatala sam je rukom dok nije bila pravilno namještena, a zatim pritisnula tipku i gledala nedjeljne novine kako prolijeću ogromnom brzinom. Oči su mi usput registrirale začuđujuće veliku količinu informacija. Na brzinu sam prošla

kroz sportsku rubriku, poslovni prilog i mali oglasnik, povremeno usporavajući da vidim što se događa. Naftna mrlja plutala je nedaleko od obale Santa Terese već 190 dana. U mjesnom kinu igrali su *Funny Girl*, *Zbogom*, *Kolumbo* i *Planet majmuna*. Suškalo se da se četrnaestogodišnja bakačka karijera Dona Drysdalea možda bliži kraju zbog ponovne ozljede, a automatska perilica Westinghouse 2-speed prodavala se za 189, 95 dolara. Kad sam došla na novine od ponedjeljka, usporila sam i pregledavala stranicu po stranicu. U ponedjeljak, četvrtog kolovoza, novinski stupac od dvanaest centimetara bio je posvećen otkriću leša blizu kamenoloma Grayson u Lompocu. Članak je poimence spominjao i Cona Dolana i Staceyja Oliphanta, ali tomu nije imao mnogo za dodati. Sutradan, petog kolovoza, u rubrici koja je donosila vijesti iz sjevernog dijela okruga, vidjela sam i nastavak.

Do onda je već bila izvršena autopsija, pa je naveden uzrok smrti, a navedeni su i boja očiju i kose, te visina i težina, u nadi da će to pomoći identifikaciji djevojke. Vrtila sam vrpcu dalje, na srijedu i utorak tog istog tjedna. Četvrtak je donosio kratki pregled događaja, nadopunjen s nekoliko informacija koje se nisu spominjale u prvotnom izvještaju. Oba su sadržavala kratki opis djevojčine odjeće, navodeći bluzu od tamnoplavog voala i hlače s uzorkom tratinčica. Ni u jednom članku nije se navodila boja hlača. Ja sam iz policijskog izvještaja znala da su tratinčice bile tamno-plave s crvenom točkom u središtu, na bijeloj pozadini, ali netko tko se oslanjao samo na podatke iz novina prirodno bi zaključio da su tratinčice bile – boje tratinčica, kako je to prikladno sažela Roxanne Faught.

Pridodavši tome njezino uvjereno spominjanje razderane usne resice, jakih zapešća i izgrizenih noktiju, imala sam puno razloga za sumnju da djevojka koju je ona susrela zapravo nije bila naša žrtva. Naravno, mogućnost je uvijek postojala. Iskazi svjedoka uvijek su nepouzđani, podložni utjecajima izvana i suptilnim modifikacijama pri svakom prepričavanju. Roxanne je i sama priznala da se opetovano vraćala istim ovim člancima koje sam upravo imala u rukama i čitala ih. Nisam u potpunosti odbacila njezin iskaz, ali nisam više vjerovala da je relevantan za našu istragu. Stacey se nadao da će ustanoviti tijekom događaja od trenutka kad se žrtva susrela s Roxanne Faught do onoga kad ju je Cloris Bargo vidjela kako stopira nedaleko Colgatea, no sad je Cloris opozvala svoje svjedočenje, a Roxannino je bilo previše nepouzđano da bi nam bilo od koristi. Premotala sam mikrofilm prema naprijed. Tog istog tjedna, devetog kolovoza, pet je osoba, uključujući filmsku i televizijsku glumicu Sharon Tate, pronađeno mučki ubijeno u svom domu na Bel Airu.

Dva dana poslije, pronađeni su Leno i Rosemary LaBianca, ubijeni na sličan način kao u prethodnom slučaju. Tražila sam dalje, no naša se žrtva više nije spominjala. Izvadila sam nekoliko bilješki i načinila kopije novinskih članaka, platila za njih na pultu i vratila se u auto. Upravo je prošlo sedamnaest sati i Con je bez sumnje bio u Cafeu Caliente i, budući da je bio *happy hour*, ulijevao u sebe dva pića za cijenu jednoga. Za njegovo dobro, nadala sam se da to ne radi

već dugo. Uočila sam mu automobil čim sam parkirala pred ulazom na inače pustom parkiralištu. Preko ceste kod utočišta za ptice, dvije su žene u trenirkama upravo počinjale šetnju uz živahan razgovor. Blizu vode, jedna je majka spokojno promatrala kako njezino petogodišnje dijete galebovima baca komadiće starog kruha ispod natpisa – MOLIMO NE HRANITI PTICE!

Ušla sam u kafić, zastajući na trenutak na ulazu da mi se oči prilagode. Trak dnevnog svjetla padao je kroz otvorena vrata i naglašavao kontrast između vanjskog svijeta i Cafea Caliente, koji je bio potpuno zamračen. U prostoriji naprijed nije bilo nikoga osim barmena i konobarice koji su vodili povjerljiv razgovor. Stacey i Dolan sjedili su otraga u separeu. Kad sam došla do njih, Stacey ustane. Danas je izgledao bolje.

– Bok! Jel' kasnim?

– Ni najmanje – reče Dolan. Ispred obojice su se nalazile čaše, Dolanova je u sebi sadržavala viski toliko taman da bi bojom mogao proći pod ledeni čaj, dok je Staceyjeva bila prazna, izuzevši kockice leda i nekoliko kapi svježeg iscijeđenog soka limete. Dolan se uspravi na noge upravo kad je Stacey sjeo.

– Sto ćeš popiti?

– Zasad samo vodu, molim. Možda ću poslije nešto drugo.

– Ja ću još jedan Tanqueray s tonikom. Dolan se namršti.

– Upravo si jedan popio. Zar ti doktori nisu rekli da ne miješaš tablete i alkohol?

– Ili ću što, odapeti? Bez brige. Preuzimam na sebe punu odgovornost. Učinit ću samom sebi uslugu. Dolan nestrpljivo odmahne rukom i uputi se prema šanku. Uvukla sam se u separe i spustila torbu pored sebe.

– Kako si provela dan?

– Tako-tako. Ispričat ću ti kad se Con vrati.

Stacey posegne u džep i izvadi lulu i vrećicu s duhanom, pa napuni glavu lule. Pročeprkao je po drugom džepu, izvadio iz njega tamper i nabio njime duhan, a zatim izvadio šibicu i kresnuo njome o stol. Čekala sam da upali lulu. Dim je mirisao slatkasto, na livadu punu suhog sijena.

– Vas dvojica ste isti – rekla sam. Stacey se nasmiješi.

– Ali recimo da je meni preostalo svega nekoliko mjeseci života. Zašto bih si nešto uskraćivao? Vidiš, stvar je u perspektivi.

– Valjda jest.

Neobvezno smo čavrljali dok se Dolan nije vratio, noseći pladanj s vodom i dva nova pića za njih dvojicu. Dodao je i salvete, zdjelu kokica i zdjelicu orašćića.

– Gle ti njega, kupuje nam večeru – reče Stacey.

– Hej, ja sam čovjek sa stilom, za razliku od nekih. Zrak je bio svjež i bez dima cigareta, što je Dolan ispravio čim je sjeo. Nisam se žalila. Dim iz Staceyjeve lule i Dolanove cigarete prekrivao je povremeni zadah nezdravih plinova iz rupe izvana. Dolan šakom zagrabi orašćiće i počne ih stavljati u usta jedan po jedan, gledajući u mene.

- Što si saznala?
- Neće ti se svidjeti. Ukratko sam im prepričala svoje doživljaje, počevši s Cloris Bargo i njezinim lažima.
- Dvapat sam razgovarao s njom i nijednom mi to nije ni natuknula, reče Stacey.
- Eto kad sam ja tako šarmantna i vješta.
- Pa, k vragu. Nisam znao da je udana za Joea Mandela. On je radio s nama na slučaju.
- Znam. Sjetila sam se imena.
- Ne mogu vjerovati da nam je muljala cijelo to vrijeme. Stvarno je to priznala?
- Pa da. Rekla je da tada nije vidjela ništa loše u tome.
- Pustimo to onda, reče Stacey. – Nema razloga da im se petljamo u život. Ali mogli bismo zamoliti Joea da nam pronađe žrtvine stvari. Bilo bi dobro baciti pogled. Možda nam nešto potakne kakve ideje. Nazvat ću šerifa i dogovoriti se s njim. Mislim da se neće protiviti, ali s tim stvarima nikad ne znaš. – Zabilježio si je to i ponovno se okrenuo prema meni. – Još nešto?
- Nakon toga sam se odvezla prema Lompocu i stala u Guli Coveu, koji je usput rečeno, zatvoren. Prepričala sam im svoj razgovor s Roxanne Faught i rekla im što mi je ispričala i kako se njezina priča razlikuje od onoga što znamo. Dala sam im kopije novinskih članaka da dokažem svoje tvrdnje. – Mislim da je odavde izvukla pojedinosti, što znači da se ne možemo osloniti na nju. Vjerujem da jest vidjela nekoga, ali ne mora biti da je to naša žrtva.
- Šteta. Izgleda da smo zaglavili u slijepoj ulici, reče Dolan.
- Na slijepe se ulice uvijek naiđe, odvratila Stacey. – Tako to ide. Takve stvari će nam se sigurno događati. To nam samo govori da se vratimo korak unatrag i tražimo negdje drugdje. Sreća da smo to sad doznali, a da nismo potrošili previše vremena.
- Ali to šalje našu teoriju o autostopiranju ravno k vragu – reče Dolan.
- Možda, a možda i ne. Možda je do Lompoca došla vlakom ili autobusom i odande autostopirala.
- A što je s onim vozilima primijećenim u okolici? – upitala sam Dolana. – Možemo li to nekako provjeriti?
- Johanson je spomenuo nekakav hipijevski kombi. Mogli bismo pronaći onog tipa, kako li se zvao...
- Vogel.
- Tako je, njega. Da vidimo sjeća li se čega.
- Teško da ćemo nešto postići, rekla sam.
- Tako je bilo i sa svime ostalim što smo dosad smislili.
- Stacey je ignorirao tu primjedbu, vraćajući se pitanju odakle je djevojka došla. – Možda je do Lompoca stigla s nekim prijateljem i boravila s njim dok nije ponovno krenula na put. Dolan napravi kiselo lice. – Daj, ne budi tako

opsjednut. Već smo razgovarali o tome. Da je imala prijatelje u okolici, oni bi se bili zabrinuli čim je nestala.

– Ne ako im je rekla da ide na sjever. Recimo da je nekoliko dana provela u Lompocu, zatim krenula u San Francisco. Izade van, naleti na čudovište i završi mrtva.

– Svejedno, netko bi zbrojio dva i dva čim se priča pročula.

Stacey se razdraženo promeškolji. – Nećemo pronaći odgovore na sva svoja pitanja.

– Dosad nismo pronašli odgovor ni na jedno, primijetila sam.

Stacey odmahne na tu primjedbu. – Možda griješimo u tome što pretpostavljamo da ona nije odavde. Sto ako jest? Netko je ubije i izmisli priču da objasni zašto je nema. Zato i nije prijavljen nestanak. Sve je dio namještaljke.

Dolan je vrtio glavom.

– Šta fali toj teoriji? Dolan se uspravi u separeu.

– Nitko ne postoji u vakuumu. Morala je imati obitelj i prijatelje. Išla je u školu, ili je radila. Morala se nečim baviti u životu, dovraga! *Netko* se morao zabrinuti. Ta djevojka nestane s lica zemlje, a ti me uvjeravaš da to nitko nije primijetio? Tu nešto ne štima.

– Ali, Dolane, sjeti se koliko je klinaca nestalo u to vrijeme. Sigurno se za desetke ne zna što im se dogodilo. Njihove se obitelji još uvijek nadaju da će se jednoga dana pojaviti.

Stacey reče: – Zašto ne zaboravimo na to i priđemo problemu iz drugog kuta?

– Na primjer?

– Ono o čemu smo prije govorili. Pretpostavimo da ju je Frankie ubio i pokušajmo to nekako dokazati.

– Ali na temelju čega? Ako krenemo u tom smjeru, završit ćemo tapkajući u mraku – rekla sam.

– Ionako tapkamo u mraku. To će biti gubitak vremena jedino ako se pokaže da smo u krivu. Što ti misliš, Con?

– Slažem se s tobom. Ne može štetiti. Ionako sam uvijek smatrao da je on umiješan. Stacey se okrene prema meni.

– Ti si šef, rekoh.

– To i ja mislim. Pokazat ću vam što imam.

Otvorio je fascikl i izvadio dva spojena lista kompjuterskog papira s presavijenim rubovima. Zagledala sam se u izbljedjela slova. Ovdje je bila ispisana zločinačka prošlost Frankieja Miraclea u skraćenom obliku, počevši od prvog puta kad je bio uhićen u Veniceu, u državi Kalifornija, u siječnju 1964. Stacey podigne papir i počne nabrajati njegova mnogobrojna nedjela.

– Obožavam ovog tipa. Vidi ovo. Godina 1964. Klincu je dvadeset i jedna, uhićen zbog pijanstva i opiranja uhićenju. Platilo dvadeset i pet dolara kazne, pušten uz jamčevinu. Dobro, super. Nema problema. Njegov prvi sukob sa zakonom...

– Koji je nama poznat – doda Dolan. Stacey se nasmiješi.

– Tako je. Ali, dečki k'o dečki. Nećemo valjda ubiti momka jer je malo popio. U svibnju iste godine uhićen zbog provale i navođenja maloljetne osobe na prekršaj. Vjerojatno je spavao s trinaestogodišnjakinjom. To bi bilo u njegovom stilu. U veljači šezdeset i pete ponovno uhićen zbog provale. Priznao je krivnju, kazna je bila šest mjeseci zatvora i uvjetna. Sudac ga je stvarno pritisnuo, nema što – reče podrugljivo. – Lipanj šezdeset pete, opet provala. Ovaj put je prekršio uvjetnu, pa je osuđen na šest mjeseci do petnaest godina u državnom zatvoru, pušten nakon deset mjeseci. Prosinac 1965. pijanstvo i narušavanje javnog reda i mira, napad, posjedovanje marihuane. Primljen na psihijatrijsko vještačenje i liječenje od ovisnosti o drogi i alkoholu. – Stacey prezrivo frkne. – Tip je totalni ljigavac. To svi znamo. Travanj 1966. provala i bijeg. Studeni 1966., pljačka, otmica, pokušaj silovanja. Ovaj put su ubacili i napad i posjedovanje opasnog oružja. Ožujak 1967., još jedna pljačka. Ovo sljedeće je dobro. Ne mogu vjerovati da je taj tip ponovno vani. U siječnju 1968. Frankie je oteo ženu s parkirališta supermarketa. Kasnije je uhićen zbog otmice, napada, pljačke, prisiljavanja na oralni seks, sodomije i pokušaja ubojstva. Možete se kladiti da ta žena noću ne spava otkad je naletjela na njega. Siječanj 1969., pokušaj otmice, spolni odnos s maloljetnom osobom, navođenje maloljetne osobe na kazneno djelo.

E, sad dolazimo do bitnog. U ožujku 1969. uhićen je zbog oružane pljačke, napada i pokušaja umorstva. Slučaj odbačen. Policajci su vjerojatno batinama iz njega izvukli priznanje, pa je branitelj uspio izvući poništenje. Negdje u lipnju upoznao je šesnaestogodišnjakinju po imenu Iona Mathis, s kojom je kratko vrijeme bio u braku. Šest mjeseci, mislim. Otprilike iste dužine kao i neke njegove zatvorske kazne, kako ispada. Što nas dovodi do kasnog srpnja, Venice, u državi Kalifornija kad je Frankie ubio Cathy Lee Pearse. Stacey zatrese glavom. – Hvala ti, Bože, na sudovima. Da su radili svoj posao ta djevojka bi još bila živa.

– Kako se uspio izvući s takvim dosjeom? – upitala sam.

– Lako, odvratila Dolan. Ugasio je jednu cigaretu i zapalio drugu. – Znao je kako nasamariti sistem. Svaki put kad bi ga optužili za više zločina priznao bi krivicu za jedan, u zamjenu za odbacivanje ostalih točaka optužnice. Ne znaš ti Frankieja. On može biti vraški šarmantan kad se treba izvući iz zatvora. Suci i tužitelji bi mu padali pred noge, samo da ima šansu izvuci se na pravi put.

Stacey vrati izvještaj u fascikl.

Često je bio osuđen na državni zatvor pod starim sustavom kazni zatvora na neodređeno vrijeme. U drugim prilikama, pušten je na automatsku uvjetnu. Najduže što je izdržao bez bavljenja kriminalom bilo je između ožujka šezdeset sedme i studenog šezdeset devete.

– Kladam se u koliko god hoćeš da ga samo nisu ulovili – odvratila Dolan. Nije tako dugo izdržao otkad je počeo.

– Tu si vjerojatno u pravu. Ako proučiš tip zločina, vidiš da se ulozi povećavaju. Nasilje eskalira. Razdoblja između zločina postaju sve kraća prije ubojstva Cathy Lee. Za to je dobio samo sedamnaest godina od doživotne, dakle i dalje ima sreće. Da sam na mjestu njezinih roditelja, bio bih bijesan kao sam vrag.

– Što još imamo? – upitala sam Dolan izvadi ofucanu bilježnicu iz džepa na sakou i počne je prelistavati. Klikne kemijskom olovkom.

– Frankiejevi cimeri iz ćelije. Sve skupa ih je bilo dvanaest, ali za polovicu njih nemamo točne adrese. Dvojica su u državnom zatvoru, a jedan služi kaznu u federalnom zatvoru u Yanktonu, u Južnoj Dakoti. Ja znam gdje se nalaze sljedeća trojica: Lorenzo Rickman, Pudgie Clifton i John Luchek.

Stacey reče: – Možeš slobodno prekrižiti Lucheka. Poginuo je u automobilskoj nesreći 1975. Pijanac je naletio na njega.

– Točno. To sam i sam otkrio. Dolan precrta njegovo ime. – Rickman je na uvjetnoj. Priča se da je u zadnje vrijeme bio dobar dečko, radi kao automehaničar negdje izvan Colgatea. Imam to zapisano ovdje negdje. Stacey će u ponedjeljak otići malo popričati s njim. Tu je još Clifton, koji je pri kraju služenja devedesetodnevne kazne zbog prekršaja posjedovanja nedozvoljenih sredstava. Imam i policijske fotografije sve trojice, ako slučajno nekome bude trebalo osvježiti pamćenje. Priložio sam i neke fotografije koje nemaju veze sa slučajem, tako da nas ne mogu optužiti za navođenje svjedoka, ako ih slučajno nađemo.

– Budimo optimisti. Ništa nas ne košta – reče Stacey.

Dolan pruži jedan snop fotografija meni, a drugi Staceyju, koji izjavi: – Pošaljimo Kinsey da razgovara s Pudgiejem. On je tip koji će reagirati na njene ženske čari.

– Kao da ih imam.

– Ne podcjenjuj se.

– Ostaje nam Frankie, Dolan će.

– Ti i ja ćemo vući slamke za njega, ali obavimo prvo drugu dvojicu. Stacey načini bolnu grimasu i naglo ustane. – Sranje! Samo trenutak!

Tada jaukne, zatim uvuče zrak kroz stisnute zube. Lice mu je bilo u grču.

– Opet ta prokleta noga! O Bože, kako to boli! Bol mi sijeva niz cijelu nogu.

– Što kaže liječnik?

– Što ja znam? Nije to smrt što mi diše za vratom. Ne mogu na onkologiju zbog svake proklete sitnice. Nagnuo se postrance, istežući se. Nakon nekoliko trenutaka, ispravio se i duboko i polako udahnuo.

– Je li sad bolje?

– Mnogo bolje. Oprostite na prekidu. Prokleta stvar me iznenada uhvatila.

– Prestani sam sebi postavljati dijagnozu i nazovi tog tipa.

– Imam ženu doktoricu, budalo seksistička! Razmisli malo o svojim pretpostavkama.

– Daj ne seri, Stace. Mažeš nam oči. Ponašaš se kao da te leđa bole tek dva dana, a već se dva tjedna žališ na njih. Trebao si im reći da ti to pogledaju dok si bio u bolnici.

– Onda me nisu boljela.

– O, zaboga miloga! Znaš što? Ovo se zove 'poricanje'. Ti to pokušavaš umanjiti važnost nečega što bi moglo biti proketo ozbiljno. Kvragu, reci mi kako se žena zove i sam ću je nazvati.

– E, nećeš.

– Onda je ti nazovi.

– I hoću. Imao sam to u planu.

– Nazovi je odmah sad.

– Con, daj prekini! Prošlo je pet, sigurno je već otišla s posla.

– Onda nazovi centralu i ostavi broj kafića, neka je pozovu. Mi možemo čekati. Ozbiljno, ako je ti ne nazoveš, ja ću. Već mi je dosta tvog gundanja.

– Ti čak ni ne znaš kako se ona zove.

– Saznat ću.

– Ne budi smiješan.

– Prestani se buniti. Možda ti prepíše Valium da možeš spavati po noći. Stacey zavrti glavom. – Mrzim raditi budalu od sebe zbog tebe.

No, usprkos gundanju i prosvjedovanju, doista je otišao pronaći telefon.

Dolan i ja sjedili smo ne gledajući jedno u drugo. Ni meni se nije sviđalo kako to zvuči. Na kraju sam progovorila.

– Je li sve u redu između vas dvojice? Malo mi djelujete nervozno.

– Sve je u redu. Samo me živcira njegovo ponašanje. Ne radi se o leđima. Čovjek je u depresiji. Misli da se rak raširio i zato ne želi na pregled.

– Nisam to primijetila, valjda. Činio mi se sasvim u redu. Mislim, osim toga s leđima.

– To je zato što se pred tobom pretvara. Trebala si čuti kako je zvučao prije nego što si ti došla. Ta bolest ga iscrpljuje. Da je imao pištolj kod sebe, proso bi si mozak. Sasvim je na rubu.

Kako bi mi to ilustrirao, Dolan podigne palac i kažiprst, razdvojene tek nekoliko milimetara.

– Šališ se.

– Ni najmanje. Ne bi otišao ni na kemoterapiju da ga ja nisam nagovorio. Što se njega tiče, ovo je kraj puta, pa zašto se onda mučiti? On samo želi da se sve što prije završi.

– Ali što ako je rak metastazirao na kosti?

– Ne počinji sad i ti, dovraga. Ne budi takav pesimist.

– Samo kažem da shvaćam njegovo stajalište.

– E, pa, zadrži to mišljenje za sebe.

– Nije važno moje mišljenje. Važno je što on želi. To je njegov život.

– Netočno. Treba mu poticaj. Netko bi mu trebao objasniti koliko je to sebično.

– Samoubojstvo? Zašto?

– Samoubojice su najveći narcisi od svih. Odakle mu pravo da misli kako se cijeli svijet vrti oko njega? Ovo se tiče i mene. Trideset godina odlazi k vragu jer je on prokleta usrana kukavica i ne želi se boriti s time.

– Ali ako mu doista nema lijeka? Ne razumijem što hoćeš od njega.

– Hoću da za promjenu napokon misli na nekoga osim na sebe.

– Ali kad bi čovjek trebao misliti na sebe, ako ne onda kad je na samrti?

Staceyjev povratak nekoliko trenutaka nakon toga prekinuo je naš razgovor. Nije želio sjesti, već je ostao stajati kraj stola, šaka stisnutih na leđima.

Dolan zapali još jednu cigaretu, a onda se iskašlje u dlan.

– Što je rekla?

Stacey rukom otjera od sebe dim cigarete.

– Primit će me odmah sutra ujutro, a onda me možda poslati na rendgen ili CT.

– Koji je njoj vrag? Jesi li joj rekao kako je gadno? Trebala bi te odmah primiti da vidi koji se vrag događa.

– Dovraga, prestani kvocati! Nije ovo tako hitno, zato mi se skini s vrata, dobro? Uostalom, umoran sam i vrijeme je da odem kući. Ne mogu sjediti ovdje cijele dane i piti kao neki koje poznajem.

– Sjedi. Nisi još večerao. Moraš jesti. Ja častim.

– Imam hrane i kod kuće. Vas dvoje ostanite, ići ću taksijem.

– Ja ću vas odvesti – ponudila sam. – Automobil mi je vani.

– Ne treba. Sam ću se snaći.

– Nije mi problem, stvarno. I ja moram kući. Posegnula sam u torbicu i izvadila ključeve, no Stacey je već krenuo prema vratima dok sam se ja izvlačila iz separea. Dolan ugasi cigaretu.

– Ja ću to srediti.

Na kraju smo svi troje otišli istovremeno, Stacey Dolanovim autom, a ja svojim. Vidjela sam kako Dolan kreće prema autocesti, a ja sam skrenula desno na Cabana Boulevard, vozeći cestom uz plažu. Još nije bilo posve mračno, ali s oceana je u pramenovima pristizala magla polako obavijajući obalu. Parkirala sam na Henryjevom prilazu. On će se vratiti sutra kasno popodne. Ušla sam u njegov stan i na brzinu ga obišla kako bih se uvjerala da je sve u redu. Nije bilo puknutih cijevi ni kratkih spojeva, a ni znakova provale. Na trenutak sam se zadržala u kuhinji, udišući zaostali miris kvasca i cimeta Henryjevih domaćih kiflica. Ma, preživjet ću još jedan dan do njegova povratka.

Nekoliko minuta kasnije bila sam kod kuće spremna za krevet. Bilo je sedamnaest sati i pedeset i šest minuta, petak popodne, a ja nisam imala nikakve planove. Napravila sam si sendvič od sira i maslina s papričicama na integralnom kruhu koji sam izrezala na četvrtine. Natočila sam si čašu vina i smjestila se na kauč, uzela dosje sa slučajem na kojem smo radili i počela od početka. Ponekad čovjek radi jer nema nikakvog drugog posla.

U jedan i trideset i pet te noći, telefonski poziv trgnuo me iz čvrstog sna. Zvao je Dolan, s odjela za hitni prijam bolnice St. Terry's.

– Staceyju se pogoršalo stanje nakon što sam ga ostavio kod kuće. Nazvao me oko ponoći i zamolio da ga odvedem u bolnicu. Bacili su jedan pogled na njega i pozvali dežurnog doktora. Sad čekam da čujem što taj ima za reći.

– Hoćeš li da dođem?

– Pričekaj malo. Stavio je ruku preko slušalice i poveo prigušeni razgovor s nekim tko se nalazio u istoj prostoriji, a onda se vratio na liniju. – Nazvat ću te za sekundu, samo da saznam što se događa. Spustila sam slušalicu posve razbuđena. Nije imalo smisla vratiti se spavanju ako Dolan stvarno namjerava ponovno nazvati. Upalila sam svjetlo i pipajući pronašla tenisice. Zahvaljujući svojim novim mjerama učinkovitosti, bila sam sasvim spremna, odjevena u trenirku i sokne. Trebalo je još samo oprati zube i proći mokrim rukama kroz kosu.

Parkirala sam u pokrajnjoj ulici, preko puta ulaza hitne pomoći. Grad mi je prekrasan u to doba noći. Promet nije gust, ulice su prazne, ne radi gotovo ništa, a temperatura padne na dvadesetak. Svjetla u prostoriji za primanje pacijenata izgledala su privlačno. Očito još nije počela uobičajena vikend-gužva na traumi, jer na recepciji nije bilo nikoga i sve je bilo tiho. Našla sam Dolana u čekaonici kako čita časopis. Ustao je kad me vidio. Bez razmišljanja, poljubila sam ga u obraz.

– Kako je on?

– Upravo mu pronalaze krevet. Nisi morala doći. Htio sam ti javiti, ali pretpostavljam da si već bila otišla kad sam nazvao.

– Ne brini se, ionako sam bila budna. Što sad? Hoće li te pustiti k njemu?

– Dali su mu nešto protiv bolova i sad spava. Vjerojatno neće biti svjestan da sam tamo, ali ja ću se osjećati bolje ako ga vidim. Mislio sam poslije skočiti do njegovog stana i donijeti mu četkicu, češalj i ostale stvari.

– Donijet ću nam kavu, može? Sigurno negdje imaju automat za kavu.

Sjedili smo zajedno oko pola sata i pijuckali mlaku kavu sumnjiva mirisa iz kartonskih šalica s ručkama tankim poput sklopljenih leptirovih krila.

– Kako to da si bila kod kuće? Mislio sam ostaviti poruku. Pretpostavljao sam da si vani, na spoju.

– Ljudi više ne izlaze. Barem ja ne izlazim – rekla sam.

– Zašto ne? Što tome fali? Kako ćeš inače nekoga upoznati?

– Ja i ne želim nekoga upoznati. Dobro mi je i ovako, hvala lijepa. A ti? Ni ti nisi u vezi. Izlaziš li ti u zadnje vrijeme?

– Ja sam prestar za takve stvari.

– Pa i ja sam, rekla sam, bacivši pogled na njega. – Koliko je prošlo od smrti tvoje žene?

– Danas će biti šest mjeseci. Na trenutak je ušutio. – Reći ću ti što me najviše boli. Godinama me gnjavila da je odvedem na krstarenje. Bila mi je grozna sama pomisao. Tahiti, Aljaska. Stalno mi je donosila brošu-rice u boji, pune slika sretnih parova, nitko stariji od trideset kako na palubi pijuckaju šampanjac iz staklenih čaša. Zalasci sunca. Romantika. Unutra bi bile slike brda hrane kojom si se mogao šopati dvadeset i četiri sata dnevno. Bilo je dovoljno da to vidiš pa da ti pukne čir. Mrzim biti zatvoren u malom prostoru, a bojao sam se da bih zaglavio s hrpom budala. Zvuči li ti to jako nerazumno?

– Što misliš, je li baš željela na krstarenje ili je samo željela da nekamo otputujete? Dolan se okrene i pogleda me. – Vidiš, nikad se nisam potrudio pitati.

Vratila sam se kući u dva i četrdeset i pet ujutro te nemirno spavala do deset. Okružni zatvor Santa Terese nalazi se u katnici površine dvije tisuće i četiristo metara, sa 120 kreveta, projektiranoj tako da treba samo dvojicu čuvara, od kojih je jedan bio zadužen za praćenje najmodernijeg nadzornog sustava – sigurnosnog zida ispunjenog ekranima.

Još uvijek polumrtva od nedostatka sna parkirala sam Volkswagen na jedno od mjesta pred zgradom i ušla na glavni ulaz, gdje sam dobila formular za posjetitelje. Ispunila sam ga, napisavši svoje ime i prezime i predala ga službenici na recepciji. Zatim sam se muvala po predvorju dok je Pudgieju stizala vijest da ima posjetu. Mogla sam zamisliti njegovu zbunjenost jer nije bilo razloga da zna tko sam ja. Ipak je prevagnula znatiželja (ili možda dosada) i službenica se vratila s viješću da je Pudgie pristao razgovarati sa mnom. Rekla mi je broj odjeljka u kojem ću ga naći. Desetero nas je ušlo u dizalo, dvije žene koje su bile same i tri majke s više male djece. Pritisnula sam gumb za dolje, pitajući se izgledam li kao osoba koja ima dečka u zatvoru. Dizalo se spuštalo centimetar po centimetar, a mi smo se sve potajno bojale da ćemo se zaglaviti. Kad su se vrata otvorila na katu ispod, stupile smo u prostoriju veličine šest sa šest. Po sredini prostorije bile su u dva reda poslagane popljesnjivile plastične stolice sive i bež boje, četvrtaste i glomazne, a uz rub prostorije nalazila su se dodatna sjedala. Pod se sastojao od sjajnih vinilskih pločica bež boje, a betonski zidovi bili su okrečeni u čak dvije mat nijanse te boje. Na zidu je stajao natpis na kojem je pisalo: – NE STAVLJAJ NOGE NA ZID! U sobi za posjetitelje, osam stolaca pričvršćenih za pod stajalo je uz veliki prolaz okovan staklom, a na svakom mjestu nalazila se slušalica. Sjela sam i položila torbu kraj nogu. Stavila sam laktove na stol, osjećajući se kao da sjedim za šankom neke stare zalogajnice.

Iz policijskog izvještaja saznala sam da je Pudgie rođen kao Cedric Costello Clifton 1950. godine, isto kao i ja. Bio je rođen sedmog lipnja, što je značilo da sam ga u dolasku na svijet preduhitrila za mjesec i dva dana. Otvorila su se vrata prema zatvorskoj strani i s druge strane stakla dovuklo se nekoliko zatvorenika, ruku zapletenih na leđima kada bi ih se micalo s jednog mjesta na drugo. Pojavio se i Pudgie, te sjeo na stolac nasuprot mome. Imao je okruglo lice, s

velikim okruglim naočalama nataknutim na iznenađujuće profinjen nos. Dlake na licu neujednačeno su mu rasle. Imao je guste brkove i bradu koja je prelazila iz rijetke do guste spuštajući se niz obraze. Malje su mu mjestimično rasle sve do očiju. Tamna mu je kosa izgledala zamršeno, na način koji bi se kod žene mogao pripisati neuspjeloj, kod kuće izvedenoj trajni. Nosio je uobičajenu zatvorsku odjeću: bijelu majicu kratkih rukava, plave pamučne hlače s elastičnom pasicom i gumene cipele. Slično odjeveni bili su liječnici na specijalizaciji koje sam viđala po hodnicima u St. Terryju. Imao je široka ramena, a mišići na prsima i nadlakticama bili su nabrekli od godina dizanja utega. Dlake na njegovoj lijevoj podlaktici samo su djelomično prikrivale cijelu galeriju raskošnih tetovaža. Tu su bili paukova mreža, lubanja sa sombrerom i eksplicitni crtež spolnog čina, kao i dugokosa žena velikih grudiju, čiji mu se torzo protezao između lakta i zapešća. Na desnoj ruci nije imao slikarija.

Dugo me proučavao. Čistom snagom volje izdržala sam njegov pogled, ne odvrćući svoj. Naposljetku je podigao slušalicu sa svoje strane i progovorio.

– Bog, kak' ste?

– Dobro sam, gospodine Clifton. A vi?

– Ide. Mi se znamo?

– Zovem se Kinsey Millhone. Ja sam privatna istražiteljica. Hvala što ste me pristali primiti.

– A da preskočite s izrazima uljudnosti i kažete mi što hoćete? Njegove su oči iza naočala bile boje lješnjaka, a obrve guste i neuredne.

– Zanimalo me biste li mi možda odgovorili na neka pitanja. Pojavio se polusmješak. – O čemu?

– Nečemu što se dogodilo 1 969.

– Zašto baš mene pitate?

– Ne radi se o vama, već o nekom drugom.

– Supač. A o kome to?

– Sjećate li se kad su vas uhitili u Lompocu, u kolovozu šezdeset i devete?

– Da-a. Odgovorio je oprezno, kao da nije siguran o čemu točno razgovaramo.

– Kao prebivalište naveli ste Creosote u Kaliforniji. Možete li mi reći gdje je to točno? Nikad nisam čula za to mjesto. Zapravo sam ga bila potražila na karti, ali sam mislila kako bi bilo dobro započeti s osnovnim pitanjima čiju je istinitost lako provjeriti, kao na poligrafau.

– Malo mjesto kraj Blythea. Tri kilometra od granice s Arizonom.

– Kako ste završili u Lompocu?

– Išao sam za San Francisco. Imao sam frenda koji se taman vratio otamo. Živio je šest mjeseci na ulici. Rekao mi je da se na Haightu (*hipi-četvrt u San Franciscu, meka hipipokreta šezdesetih i njegovo navodno izvorište, op. prev.*) droga može nabaviti na ulici. Metakvaloni, trava i hašiš, meskalin, *acid*. Slobodan seks i besplatne klinike ako pokupiš uši i spolne bolesti. Zvučalo je

super. Još uvijek tako zvuči, kad bolje razmislim. Danas samo takneš curu, a ona te već prijavi za silovanje.

Bacila sam pogled na papir koji sam izvadila iz torbe, premda sam znala što na njemu piše.

– Ovdje piše da ste uhapšeni zbog skitnje i posjedovanja ilegalnih supstanci.

Malo se opustio, a lice mu se raširilo u osmijeh. Očito je bio profesionalac kad se radilo o zloporabi droga i poricanju istog.

– Ma koja hrpa sranja! Stojim ja kraj ceste i stopiram, kad se pojavi ta marica. Unutra dvije seljačine u uniformama. Jebene svinje. Zaustave se i pretraže me na licu mjesta. Otkrije se da imam malo trave, jedan džoint, jebote. I oni me za to bace u ćuzu. Trebao sam ih tužiti za maltretiranje i neopravdano zadržavanje.

– Stopirali ste?

– Bilo mi je devetnaest. U to vrijeme, ako nisi imao auto, stopirao si.

– Nas zanima je li netko možda vidio mladu djevojku kako stopira u okolici. Sedamnaest, možda osamnaest godina. Plave oči, kosa obojana u plavo, visoka oko metar i šezdeset, oko pedeset i šest kilograma.

– Upravo ste opisali pola cura s kojima sam se tada družio. Sve su tako izgledale, osim onih koje su se usvinjile od trave. Jeste li to primijetili? Cure bi previše 'duvale' i udebljale se duplo od svoje normalne težine. Ili to, ili su u to vrijeme samo debele cure visile na ulici u nadi da će se s nekim poševiti. Tko bi ih drugi htio?

– Stvarno zreo stav.

Pudgie se nasmije na to, iskreno zabavljen, za razliku od mene.

– Možemo li se vratiti na temu?

– A koja je to? Zaboravih.

– Djevojka o kojoj sam pričala?

– Može. Što je učinila?

– Nije ništa učinila. Nađena je mrtva, bačena kraj ceste. Malo je promijenio stav.

– Zao mi je. Niste mi rekli da je mrtva, inače se ne bih zafrkavao.

– Stvar je u tome da nije kod sebe imala nikakvih dokumenata, a nitko nikad nije zatražio njezino tijelo. Voljeli bismo otkriti njezin identitet.

– Ma da, ali to je bilo šezdesetdevete. Zašto se baviti time nakon svih tih godina?

– Neki ljudi s kojima radim su jako zainteresirani za taj slučaj. A vi? Sto se dogodilo kad ste izašli iz zatvora?

– Morao sam nazvati starog da dođe po mene. Poludio je. Čim smo došli kući, seronja me izbacio iz kuće, pobacao mi stvari na ulicu i razbio tanjur iz kojeg sam jeo. Jebeno dramatiziranje. Morao je napraviti scenu da bi cijelo susjedstvo znalo kako me bacio na ulicu.

– No bio je spreman dovesti se ovamo čak od Creosotea.

– Da, ali tek nakon što sam proveo najgora tri dana u životu s hrpom frikova – odvratio je i slegnuo ramenima. – Najgora dotad. Onda sam vidio i puno gore stvari.

– Sjećate li se Lorenza Rickmana ili Frankieja Mirac-lea? Otpuhnuo je. – Lorenzo? Kakvo je to ime? Jel' on nekakav homić?

– Dijelili ste ćeliju s njima dvojicom i tipom po imenu John Luchek? Sjećate li se njega?

– Pa i ne baš, valjda. Trebao bih?

– A Rickmana?

– O njemu se radi? Mislim, bilo bi lijepo da znam na što ciljate.

– Doći ćemo na to. Jeste li vas dvojica razgovarali?

– Zatvor je dosadan. Ljudi pričaju čisto zato da ne polude. I hrana je isto odvratna, dok se čovjek ne navikne. Ovdje nije tako loša, jedino malo pretjeruju sa škrobom. Makaroni sa sirom im imaju okus kao ljepilo od brašna. Jeste li kad probali to sranje?

Nisam bila sigurna pita li me za zatvorsku kuhinju ili za ljepilo od brašna. Osobno sam probala oboje, ali nisam mislila da ga se to tiče. Nisam bila ovdje da bismo uspoređivali egzotičnu hranu.

– A Frankie? Jeste li s njim razgovarali?

– Valjda. Zašto ne? Ja sam društven tip, jebote. Naravno, da ih sad sretnem, vjerojatno polovicu tih ljudi ne bih ni prepoznao.

– Bi li pomoglo kad bih vam pokazala slike?

– Možda.

Prebacila sam slušalicu s lijevog na desno uho, držeći je stiješnjenu između obraza i ramena kako bi mi ruke bile slobodne. Izvadila sam nekoliko crno-bijelih policijskih fotografija i po dvije ih stavljala pred njega na staklo. Bilo ih je ukupno dvanaest. Imena, pseudonimi, osobni podaci i drugi podaci s tjeralice bili su pažljivo izbrisani. Pudgie ih je promotrio s istom koncentriranom pozornošću kakvom je ranije proučavao mene. Pokazao je na Frankieja. – Ovog znam. To je Frankie. Njega se sjećam. Bio je na kokainu. Stalno živčan. Taj bi pričao i pričao sve dok djelovanje ne bi splasnulo.

– A ostali?

– Možda on. Nisam siguran. Pokazao je na Lorenza. Pamćenje mu je bilo bolje nego što je mislio.

– Još netko?

– Ne bih rekao.

– Je li Frankie pričao o tome kako su ga uhvatili?

– Mislite na onu žensku koju je koknuo? Mislim da ju je gadno izrezao i onda zaribao u velikom stilu.

– Kako to mislite?

– Pa, kao prvo, ukrao joj je auto. Što je mislio, da policija neće izdati jebenu tjeralicu? A onda uzeo i njenu kreditnu karticu i time si praktički financira bijeg. Ostavio je za sobom kilometarski papirnati trag. Tip je glup koliko i pokvaren.

Kad je već ubio curu, trebao je biti pametniji. Zastao je i zagledao se u mene. – Ali vi to sigurno već znate, zar ne? O čemu se radi, jesu li ga pustili van?

– Postavljate puno pitanja.

– Kako da vam pomognem kad mi nećete reći što vas točno zanima?

– Je li možda napomenuo koliko je vremena proveo u Lompocu prije nego što su ga uhitili? Pudgie se osmijehne.

– Ne kužim zašto vas toliko zanima jedan mali ljigavac kao što je on.

– Mene ne zanima ništa osim istine.

– Dajte, recite mi o čemu se radi i možemo normalno razgovarati. Odvratila sam pogled.

– Hvala vam što ste mi posvetili svoje vrijeme. Mislim da bi to bilo sve. Ponovno sam uhom stisnula slušalicu o rame dok sam skupljala fotografije i spremala ih u fascikl.

– Čekajte! Nemojte još ići! Nismo još gotovi! Zar smo gotovi? Zastala sam.

– Oprostite, stekla sam dojam da ste mi rekli sve što znate. Ne želim trošiti vaše dragocjeno vrijeme.

– Ovako: možda ću se sjetiti još nečega ako budemo još malo sjedili ovdje i razgovarali. Znao, ako možemo još malo čavrljati i tako to. Pitajte me još nešto. Možda mi to potakne pamćenje. Uputila sam mu bezizražajni osmijeh i ustala. – Javite mi se ako se sjetite još nečega korisnog.

– Ali o čemu? Dajte mi bar nekakve smjernice!

– Neću vam ja govoriti što da kažete. Ako ne znate ništa, i to je u redu. Ostat ćemo na tome.

– Ma dajte, ne ljutite se! Znao kako ćemo? Stvarno ću dobro razmisliti, a vi se vratite kasnije i donesite mi šteku cigareta.

– Neću vam kupovati cigarete. Zašto bih to učinila?

– To je najmanje što možete učiniti. Naknada za moje vrijeme. Pogledala sam na sat. – Ukupno četiri minute, sve u svemu.

– Pušenje mi pomaže u razmišljanju.

Namjestila sam torbu, sa slušalicom još uvijek na uhu.

– Doviđenja.

– Dobro, ne treba steku. Kupite tri kutije. Bilo koje vrste osim mentola. Te stvarno mrzim.

– Kupi si ih sam – eksplodirala sam.

– Vani sam za koji dan. Vratit ću ti novce.

– Prestani dok još možeš. To ti je moj savjet.

– Kako se ono zoveš?

– Millhone. U imeniku sam. Ako znaš čitati. Vratila sam slušalicu na stalak., Ustima je oblikovao riječi: – Volim te!

– Da, da, da. I ja tebe.

Namignuo mi je i lascivno isplazio jezik. Pravila sam se da to ne vidim.

Na povratku iz zatvora stala sam u samoposluži da kupim potreštine za Henryjev povratak. Ako ne bude bilo problema s prometom, trebao bi se vratiti

u grad između pet i šest sati popodne. Kad je odlazio, ostavio je auto na parkiralištu pred losanđeleskim aerodromom. Bila sam se ponudila da ga odvezem, ali je Henry, neovisan kao i uvijek, radije sam vozio. On, Rosie i William odletjeli su za Miami, gdje su se našli sa svojom starijom sestrom Nell, starom devedeset i sedam godina, i braćom Lewisom i Charlesom, koji su imali devedeset i pet, i devedeset godina, tim redoslijedom. Jutros su nakon dva tjedna krstarenja Karibima trebali pristati u luci u Miamiju, gdje će njih troje uhvatiti avion za Los Angeles, a dva starija brata i sestra uputiti se kući u Michigan.

Napunila sam kolica mlijekom, kruhom, slaninom, jajima, sokom od naranče, bananama, lukom, mrkvama, dvije kile teškim piletom spremnim za pečenje, mladim krumpirom i svježim šparogama, te miješanom salatam i bocom Jack Danielsa, Henryjeva najdražeg pića. Nakratko sam razmatrala mogućnost da sama skuham večeru, ali moj je kulinarski repertoar vrlo ograničen, a nije mi se činilo kako je hladna kaša od žitarica s obranim mlijekom dovoljno svečana večera. Kad sam bila gotova s kupovinom, svratila sam do obližnjeg kioska na uglu i kupila kiticu cinija i daliya, narančasto-žutu masu povezanu vrpcom oko stabljika. Osjećala sam kako mi se raspoloženje popravlja dok sam se približavala kući. Do trenutka kad sam izvadila namirnice u Henryjevoj kuhinji i spremila one pokvarljive u hladnjak, već sam si pjevušila u bradu. Stavila sam cvijeće u srebrnu posudu za kavu i smjestila ga na sredinu stola.

Na brzinu sam obišla kuću. Telefonska sekretarica je svijetlila, ali zaključila sam kako je bolje da Henry sam presluša poruke kad dođe kući. Otišla sam do ostave i izvukla usisavač, perušku za prašinu, otirač za pranje poda i neke stare Krpe, te još jednom obišla kuću, usisavajući i brišući prašinu. Samo su mi nedostajala tri raspjevana miša da mi prave društvo. Potom sam oribala umivaonik i sudoper i oprala kuhinjski pod tako da je blistao. Zatim sam otišla kući i svjetski se naspavala. Probudila sam se u sedamnaest i dvadeset pet, u prvi mah ne želeći izaći ispod udobnog mekog pokrivača u koji sam bila umotana. Vani je još bio dan. Bilo je proljeće, dani su bili duži, a uskoro ćemo imati dodatnih gotovo pola dana na raspolaganju. Ljudi će nakon izlaska s posla imati dovoljno vremena da prošeću psa, ili da popiju koje piće na trijemu prije večere. Mame će stići pročitati novine, a tate pokositi travu ili oprati auto.

Maknula sam pokrivač i prešla u kupaonicu, odakle sam provirila kroz prozor, okrećući glavu kako bih imala dobar pogled na Henryjeva stražnja vrata. Svjetlo u kuhinji bilo je upaljeno i razveselila me misao da se vratio. Navukla sam cipele, umila se, spremila krevet i sišla niz spiralne stepenice. Izašla sam i zaključala vrata za sobom, sa zadovoljstvom primjećujući da je Henryjev karavan parkiran na prilazu na onom istom mjestu gdje je prekjučer stajao moj automobil.

Stražnja vrata bila su otvorena, a pregrada pritivorena, ali ne i zaključana. Trenutno ga nije bilo na vidiku, no čim sam zakucala na dovratok, začula sam njegov veseli uzvik iz smjera hodnika. Ni trenutak kasnije, pojavio se on sam,

odjeven u svoje uobičajene kratke hlače, majicu kratkih rukava i japanke. Prije nego je stigao otvoriti, zazvonio mu je telefon na zidu. Pokretom me pozvao da uđem i dohvatio slušalicu. Vrlo je kratko razgovarao, a zatim rekao. – Pričekaj trenutak, samo da se prebacim na drugi telefon. Ne idi nikamo. – Pružio mi je slušalicu i prošaptao: – Odmah se vraćam. Natoči si čašu vina. Prihvatila sam telefon i pričekala da ode u spavaću sobu i javi se otamo. Čim sam čula da se javio, vratila sam slušalicu na stalak na zidu. On je već bio otvorio bocu Chardonnaya, koja je stajala u ledenom spremniku, sa zamagljenom čašom u blizini. Napunila sam sebi čašu do polovice. Osjetila sam miris pečene piletine i provirila kroz prozorčić pećnice. Bucmasta kokica koju sam kupila već je polako poprimala smeđu boju, okružena kolutićima luka, mrkvom i rumenim mladim krumpirom. Stol je bio postavljen za četvero i znala sam da će uskoro stići i William i Rosie. Trebat će im koji dan da ponovno uhodaju restoran. Pitala sam se hoće li Rosiena mađarska jela poprimiti neke karipske okuse. Pokušala sam zamisliti njezin svinjski gulaš u kombinaciji s kokosom, ananasom i pisangom. Henry se ubrzo vratio i napunio i svoju čašu. Bio je preplanuo i u formi, obraza opaljenih vjetrom i blistavo plavih očiju. Gotovo odmah potom stigli su William i Rosie, on s ravnim, širokim slamnatim šešikom, a ona noseći cecker ispletan od vlakana koja su izgledala kao nešto između listova kukuruza i vlati trave. William je bio dvije godine stariji od Henryja i blagoslovljen istom svilenkastom sijedom, gotovo bijelom kosom i vitkim stasom. Po mom mišljenju, on nije toliko naočit kao Henry, ali ni on ne izgleda loše. William je bivši hipohondar, koji još uvijek ne može odoljeti dobroj priči o neobjašnjivim bolestima i iznenadnim smrtima. Rosie je, s druge strane, zdepasta i čvrsta, nesigurna, tvrdoglava, voli šefovati, bez smisla za humor, dobra srca i velikodušna. Tropsko sunce izbljedito je njezinu kosu obojano u crveno u ružičastu boju lososa, ali inače je nije promijenilo. Pitala sam tek vjenčani par kako im je bilo na krstarenju, dok je Henry vadio salatu i rajčicu. Rosie se namršti. – Ne sviđa hrana. Je prebljutava. Nema okus, a što ima ne dobro. William oboma natoči vina u čaše. – Ali ti si jela više nego ja! Bila si nezasićna.

– Ali ne uživala. To kažem. Sve zaboravim, ne sjećam se ništa što jela.

– Zaboravila si pitu od ananasa? Bila je fantastična! Tako ukusna! I sama si to rekla.

– Ja mogu napravi triput bolja, ako hoću. A neću.

– Pa, o tome nema spora, ali bila si tamo da te maze. Smisao cijelog putovanja bio je da ne moraš kuhati.

– Kakva je bila rekreacija? Sto ste radili po cijele dane? William je izvukao stolac za Rosie, a zatim i sam sjeo.

– Bilo je divno! Prekrasno! Pristali smo u oko sedam različitih luka. Kad nismo išli u razgledavanje, imali smo organizirana predavanja, gledali filmove, plivali, igrali *shuffleboard* na palubi, imali aerobik, ma, što god hoćeš. Čak su imali i kuglanu. Navečer se kockalo ili plesalo, a imali smo i turnire u bridžu i šahu. Ni u jednom trenutku nije bilo dosadno. Zabavili smo se kao nikad.

– Baš lijepo. Drago mi je što to čujem. A ostali? Je li i njima bilo lijepo?

– Pa, da vidimo – reče William. – Charlie je napokon popravio slušni aparat i sad je sasvim drugi čovjek. Toliko priča da ga ne možeš zaustaviti. Prije se držao za sebe jer ne bi imao pojma što mu ljudi govore. Nell i on su igrali bridž i smlavili sve protivnike.

– A Lewis?

– Stavi Lewisa kraj gomile žena i on je sretan kao malo dijete. Na jednog muškarca dolazilo je deset žena. Bio je glavni frajer.

Rosie podigne kažiprst. – Ne sasvim. Lukavo se osmjehnula Henryju. – Reci što si napravio.

– Ne, ne. Nije važno. Dosta o nama. Što je s tobom, Kinsey? Na čemu trenutno radiš? Sigurno nečem zanimljivom.

– Daj, Henry. Još mi niste sve ispričali o putovanju. Nikad nisam bik na krstarenju, stvarno me zanima kako je bilo.

– Baš kako je William rekao. Od svega pomalo. Bilo je lijepo, rekao je petljajući s uljem, octom i svojim priborom.

Rosie se nagne prema naprijed i obrati mi se povjerljivim tonom.

– On pozirao za kalendar i sad sve stare žene ga zovu noć i dan.

– Ne pričaj gluposti, dobaci joj on preko ramena.

– Kakav kalendar?

– Ma znaš, to je uobičajena stvar. Posada je mislila kako bi bilo zgodno tako obilježiti putovanje, za uspomenu. Uvijek to rade. Nije to ništa. Obična šala.

Rosie kimne, podižući jednu nacrtanu smeđu obrvu. – Slažem sa 'ništa'. On ima na sebi ništa. Naš Gospon Veljača, Kralj Srcova.

– Nije istina da nije imao ništa na sebi, usprotivi se William. – Kad ti to pričaš, zvuči kao da je bio gol, a uopće nije.

Ona posegne u svoj ceker i izvuče sjajni kalendar pun fotografija u boji.

– Imam ovdje. Ti pogleda pa vidi sama. Čovjek nema odjeća. Samo gaće. Okrenula je na veljaču i pokazala mi stranicu. Na slici je bio Henry, na gornjoj palubi, naslonjen na ogradu i leđima okrenut oceanu. Desno od njega, u daljini se nazirao otok načičkan palmama. Bio je odjeven u crvene kratke hlače, bez cipela, i raskopčanu bijelu košulju. Na glavi je imao kapetanovu kapu, nakošenu prema naprijed. Osmijeh mu je bio nepatvoren i otkrivao niz bijelih zubiju koji su se isticali na tamnoj pozadini njegova preplanulog lica. Izgledao je razuzdano, savršena kombinacija seksepila i karizme. Prisutan u kuhinji, Henry se sav zacrvenio od srama.

– Oo, ovo mi se jako sviđa! Moram dobiti vlastiti primjerak, rekla sam.

– Je tvoj. Ti zadržiš. Ja ima još, za gospođe iz susjedstvo.

– Hvala. Prelistala sam kalendar, da vidim druge modele. Na nekim fotografijama nalazili su se umjereno privlačni muškarci, koji su odreda očito bili stariji od osamdeset, no, niti jedan nije bio tako očaravajuć kao Henry. Zadovoljno sam se nasmijala. – Nisam imala pojma da si tako fotogeničan. Nije ni čudo što ti telefon stalno zvoni. Izgledaš fantastično.

– Ne zvoni mi telefon – odgovorio je on.

No, upravo u tom trenutku, telefon je zazvonio.

– Ja javim – ponudi se Rosie – dižući se na noge.

– Ne, nećeš. Za to postoje automatske sekretarice. Čekali smo da telefon zazvoni još tri puta prije nego što se aktivirala sekretarica. Iz druge prostorije čuli smo njegovu snimljenu pozdravnu poruku, nakon koje je slijedio uobičajeni zvučni signal.

– Henry? Bella ovdje, *ma petite belle!* Sjećaš me se? Obećala sam da ću te nazvati i eto me. Samo sam ti htjela reći kako sam bila strašno razočarana što se nismo još jednom uspjeli vidjeti prije nego što si otišao s broda. Ti, zloćko jedan! Kad budeš imao vremena, javi mi se na...

Večeru su prekinula još dva telefonska poziva koja je Henry ignorirao. Držao je oči prikovane uz tanjur, režući svoju piletinu s usredotočenošću kakvom je rijetko počastio svoju hranu. Kad je telefon zazvonio i treći put, ustao je od stola i otišao u dnevnu sobu, te tamo stišao zvono i zvuk na telefonskoj sekretarici. Nitko od nas nije progovorio, no William i Rosie izmijenili su poglede, a ona se iskesila u tanjur. Vidjela sam kako joj ramena podrhtavaju premda se pretvarala da kašlje, sa salvetom čvrsto pritisnutom na usta.

– Nije smiješno – procijedio je Henry.

9

Kako je Stacey završio u bolnici po drugi put u pet dana, ponudila sam se preuzeti na sebe razgovor s Loren-zom Rickmanom, koji je bio dogovoren za ponedjeljak. Dolan se bio ponudio obaviti to, no znala sam da će htjeti biti uz Staceyja kad liječnici s njim budu razgovarali o posljednjem krugu pretraga. Moj razgovor s Rickmanom pokazao se kratkim i neproduktivnim. Stajali smo u mehaničarskoj radionici za uvozne automobile, koja je zaudarala na benzinska isparavanja, motorno ulje i nove gume. Pod, klupe i sve ostale radne površine bile su zatrpane raznoraznim alatom i opremom, autodijelovima, priručnicima, pocrnjelim svjećicama, napuklim cilindrima, ventilima, alternatorima, poluosovinama i pogonskim remenima i sličnim predmetima.

Rickman je bio u kasnim tridesetima, četvrtastog lica s vratom koji je izgledao pretanak da bi mu glavu držao uspravno. Tamna kosa mu se polako povlačila s čela, a nekoliko pramenova bilo je počešljano naprijed, obrubljujući mu lice redom prorijeđenih šiški. Pažljivo podrezana brada pratila mu je liniju čeljusti, koju je nesvjesno gladio prstima pocrnjelim od motornog ulja. Njegovo se radno odijelo vjerojatno nije puno razlikovao od odjeće kakvu je morao nositi u zatvoru, osim strojno izvezenog imena iznad lijevog džepa na košulji. Razmetljivo je pokazao spremnost na suradnju, ali nije se sjećao zajedničkog služenja kazne s Frankiejem Miracleom. Zavrtio je glavom.

– Ne mogu vam pomoći. Ime mi ne zvuči poznato. U zatvoru sam proveo samo tu jednu noć. Prijatelj je platio jamčevinu i izvukao me iz zatvora odmah sljedeće jutro, čim sam se pristao priključiti Anonimnim alkoholičarima. Od onda sam trijezan cijelo vrijeme. Manje-više. – Kratko se osmjehnuo i ponovno zagladio kosu prema čelu. – Još uvijek ponekad dođem u sukob sa zakonom, ali barem sam čist i trijezan. To mi je dio uvjetne. Trenutno idem na sastanke nekih pet, šest puta tjedno. Nije da baš uživam u društvu hrpe tipova koji se kljukaju kavom i cigaretama, ali barem je bolje od zatvora.

Stavio je ruke iza leđa, a zatim se predomislio i sklopio ih na prsima, dok su mu prsti refleksno poletjeli prema bradi, koju je pogladio palcem.

– A drugi dečki iz ćelije te noći? Sjećate li se nekoga od njih? ^A – Ne. Zao mi je. Bilo mi je osamnaest, bio sam pijan i napušten kad su me uhitili. To mi je bio drugi ili treći put da imam rupe u pamćenju od alkohola, više i ne znam koji. Mogao sam biti i s Charliejem Mansonom i ne bih ga se sjećao.

Pokušala sam mu podmazati sjećanje tvrdnjom da imamo svjedoka koji je tada bio tamo i sjeća se da se Frankie hvalio ubojstvom. To nije izazvalo nikakvu reakciju. Pokazala sam mu fotografije koje je nemarno pogledao. Zavrtio je glavom i vratio mi ih. – Izgledaju mi samo kao hrpa propalica. Spremila sam fotografije u torbu. – Znam da me se ovo ne tiče, ali kako ste završili u zatvoru? Prsti su mu se ukočili, a zatim je povukao nekoliko vlasi brade s podbratka.

– Zašto pitate?

– Ni zbog čega. Samo sam znatiželjna.

– Baš mi se i ne govori o tome – Aha. Ispričavam se. Moja greška. To je vaša stvar, naravno. Nisam htjela zabadati nos. – Pružila sam mu posjetnicu i uputila mu standardnu rečenicu.

– Hvala što ste mi posvetili svoje vrijeme. Ako se još čega sjetite, hoćete li biti tako ljubazni da nam se javite?

– Svakako.

– Smijem li vam postaviti još jedno pitanje? Mislite li da ćete uspjeti ostati vani? Na trenutak je razmislio o mom pitanju, zatim se nasmiješio sam sebi. – Sumnjam.

Vraćajući se u grad, svratila sam u bolnicu. Stacey je ponovno ležao na odjelu, u novoj jednokrevetnoj sobi nešto niže niz hodnik od one u kojoj je bio prošli put. Pogledala sam unutra, no krevet mu je bio prazan. Pokraj kreveta nalazio se veliki prozor s pogledom na ocean, koji je bio udaljen možda tri kilometra, preko gustog zelenila povremeno isprekidanog crvenim krovovima. Soba je bila dobro prozračena i dovoljno prostrana da u nju stane okrugli stol promjera metar i dvadeset s četiri drvena naslonjača. U jednom od njih sjedio je Dolan i čitao izlizani automobilistički časopis.

– O, bog! Gdje je Stace?

– Na snimanju. Trebao bi se vratiti za koji tren.

– Kako mu je?

– Ne znam još. Sto kaže Rickman?

– Nažalost, ne puno. – Prepričala sam mu razgovor. – Mislim da njega slobodno možemo prekriziti, a vjerojatno i Pudgieja. On je podao, i glup, a ja ne volim tu kombinaciju. Sto sad?

Dolan odloži časopis. Imao je tamnoplavu vjetrovku i bejzbolsku kapu sa znakom Dodgersa. – Stacey nije uspio nazvati Joea Mandela i vidjeti može li nam on srediti pristup žrtvinim stvarima. Napraviti će to čim stigne. Mislili smo da bi ti u međuvremenu mogla nazvati onog C. K. Vogela o kojem je govorio Arne. Najprije nazovi informacije...

– Dolane, meni je ovo posao. Posao od kojega živim.

– Ah, da. Oprosti.

– Idem u predvorje pronaći telefonsku govornicu. Hoćeš li da ti usput nešto donesem?

– Pretpostavljam da u bolničkoj trgovini ne prodaju cigarete Camel.

– Pretpostavljam da ne. Oklijevala sam, zastavši na vratima. – Zbog čega je Rickman bio u zatvoru? Dolan je ponovno uzeo časopis i navlažio prst. Okrenuo je stranicu i posvetio svu pozornost stranici koju je cijelu zauzimala reklama za dodatak gorivu, što je neophodno sadržavala sliku plavuše u kupaćem kostimu. – Pa, da vidimo. Seksualno zlostavljanje maloljetnika, sodomija, prisiljavanje na oralni seks, bludne radnje pred djetetom. Čudi me da ga nisu ubili u zatvoru. Tamo uglavnom ne vole tipove poput njega.

– Isuse Bože. Ja sam mislila da se u najgorem slučaju radi o provalama.

Spustila sam se dizalom u prizemlje i kroz labirint hodnika pronašla put do predvorja. Red telefonskih govornica nalazio se točno ispred ulaza, natkriven nadstrešnicom što se protezala od vrata predvorja do rampe za ukrcavanje putnika. Vidjela sam medicinsku sestru kako omaže nekoj mladoj majci da ustane iz kolica i uđe u kombi koji je čekao ispred. Nisam vidjela bebino lice, ali cijeli je maleni zavežljaj bio veličine štruce kruha. Prekopala sam po torbi i iskopala šaku kovanica. Lompoc je imao isti pozivni broj kao Santa Teresa, pa sam znala da mi neće trebati puno. Nazvala sam informacije, gledajući supruga one mlade majke kako trpa bukete cvijeća u stražnji dio kombija, zajedno s gomilom jarkoružičastih i srebrnih balona.

Nabavila sam broj C.K. Vogela i zabilježila ga prije nego što sam ga okrenula. Javio se, a ja sam se predstavila. Prema njegovom glasu, zaključila sam da mu je osamdesetak i da sam mu vjerojatno prekinula popodnevi san, pa sam dodala i ispriku.

– Ne, sve je u redu, ne brinite se. U petak me nazvao Arne i najavio da ćete se možda javiti. Zanima vas onaj kombi koji sam bio vidio, zar ne?

– Tako je, gospodine.

– Da vam pravo kažem, nisam to onda puno spominjao. Moj je šurjak tada radio za Ured šerifa. Melvin Galloway, brat moje sestre Madge. On je u međuvremenu umro. Nikad se nismo slagali nas dvojica. Uvijek je bio takav prokleti sveznadar. O svemu je imao mišljenje i stalno ga izražavao. Uvijek je

morao biti u pravu. Nisam ga podnosio. Možda zvuči nekršćanski, ali istina je. Dvaput sam mu spomenuo taj kombi i uvijek bi odbacio i samu pomisao da to provjeri. Govorio je da nikada ne bi ništa obavio kad bi provjeravao glupe teorije svakog čovjeka s ceste. Mislim, nije da se i ovako pretrgao od posla. Bio je najljepša osoba koju sam u životu upoznao. Na kraju sam odustao, rekao sam sebi da sam učinio što sam mogao i poslao ga kvragu. Ali poslije mi je u sjećanju ostao ne toliko taj hipiievski kombi, koliko onaj drugi auto. Onaj otmjeni crveni kabriolet s tablicama države Arizona.

– Arne je spominjao neki crveni automobil, ali stekla sam dojam da vam je kombi bio sumnjiv. Jesam li možda nešto krivo shvatila?

– Ne, gospođo. Kombi mi je upao u oči zbog toga što je bio obojan tako kako je bio, u psihodelične boje, s nacrtanim simbolima mira i tim stvarima. Vidio sam ga parkiranog tamo na okuci.

– Znam na koje mjesto mislite.

– Ali drugi auto upao mi je u oči kasnije kad sam saznao da su otkrili ukradeni automobil koji odgovara tom opisu.

– Sjećate li se koje je marke bio?

– Ne sjećam, ali znam da sam triput vidio taj auto. Prvi put onda kad sam ga spazio na cesti kraj kamenoloma, a drugi put iznad grada. Išao sam liječniku da mi odstrani cistu i prošao kraj vozila za vuču kad su izvlačili taj auto iz klanca, sav skršen. Izgleda da je taj netko, tko je uzeo auto, ostavio podignutu ručnu i gurnuo ga nizbrdo u grmlje. Usput je sigurno udario u priličan broj stabala, sudeći po ulubinama i ogrebotinama. Nisu ga primijetili tjedan dana, ali kad ga je trebalo izvući, ovi iz Ureda šerifa zvali su mehaničara kod kojeg ja popravljam svoj auto. Sljedeći dan sam ga vidio u njegovoj radionici kad mi je popravljao rasplinjač. Tad sam ga treći put vidio i poslije više nikad.

– Sjećam se da je netko spominjao ukradeni automobil. Je li netko bio unutra kad ste ga prvi put uočili?

– Ne, gospođo. Stajao je uz cestu, odmah iza ulaza na posjed vaše bake. Sjećam se da je krov bio spušten, pa je sunce udaralo ravno u ona fina kožna sjedala. Bio sam usporio dok sam prolazio, jer sam mislio da možda netko ima problema s motorom, pa je otišao po pomoć, ali nije bilo nikakve poruke na prednjem staklu, pa sam se samo provezao. Kad sam drugi put prolazio, više ga nije bilo.

– Jeste li to ispričali Melvinu?

– Rekao sam Madge, a ona je rekla njemu, ali to je bilo to. Nisam se htio nametati, kad ga to očito nije ni najmanje zanimalo. I to bi otpisao. Melvinov je problem bio taj što nije ni u šta vjerovao, osim ako je to poteklo od njega. Kad nešto ne bi znao, izmislio bi. Bio je takav tip. Ako mu se nešto ne bi dalo uraditi, tvrdio je da je to već napravio. Niste ga mogli uhvatiti ni za glavu ni za rep. Pitate ga nešto, a on se ponaša kao da ste ga optužili za nemar.

– Zvuči kao gnjavator.

– I bio je. Madge je isto takva.

– Pa, hvala vam na informacijama. Ispričat ću to dečkima, pa ćemo vidjeti ima li tu nečega čime bi se voljeli pozabaviti.

U sebi sam još uvijek mislila kako je spomenuo moju baku. Nikad nisam o njoj tako razmišljala. Imala sam baku. Kako bizarno.

Kao da mi je pročitao misli, u tom je trenutku rekao: – Poznavao sam vašu mamu, nekad davno.

– Stvarno.

– Tako je, gospodo. Znete, Arne Johanson radi za Kinseyeve cijeli život, od svoje sedamnaeste. I sam je bio zateleban u nju, ali ona njega nije htjela ni pogledati. Uvijek je mislio da je to zbog toga što je prestar za nju, a onda ona pobjegne i uda se za vašeg tatu. Bome mu je dobro natrljala nos, mogu vam reći. Rekao sam mu da ne bude blesav, ona se nikad ne bi spetljala s konjušarem. To prvo. A drugo, bila bi radije umrla nego ostala tamo gdje jest. Ta je bila divlja, a bome i zgodna. Nemiran duh, nema što. Spetljala bi se bilo s kim, samo ako bi tako uspjela otići s ranca.

– Laskav portret, nema što. U stvari, ovo je bio njezin rvi konkretan prikaz do kojeg sam došla. U nekoliko kratkih, neobveznih crta dočarao mi je cijelu njezinu životnu priču. Moje su je sestrične, Tasha i Liza, uvijek prikazivale kao mitsku figuru, simbol legendarnog sukoba volja.

– Koliko sam shvatila, baka i ona nisu se baš najbolje slagale.

– Da, njih dvije su se znale zakačiti. Bilo mi ju je pomalo žao.

– Koga, moja majke?

– Vaše bake. Tvrdila je da između svojih pet kćeri nema ljubimica, ali Rita joj je bila prvorodena. Cornelia ju je obožavala. Ali valjda već znate tu priču.

– Ma, da, netko mi ju je jednom ispričao, slagala sam. Tračanje se uvijek nekako čini bezopasnije ako osoba koja priča priču misli da je već znate.

– Cornelia se udala za Burtona Kinseyja kad joj je bilo sedamnaest, točno upola manje nego njemu. Još jedan razlog zbog kojeg nije željela da se Rita uda tako mlada. Izgubila je troje djece zaredom. Svi dječaci i svi rođeni prije vremena. Rita je bila prvo od njezine djece koje je ostalo na životu. Samo su curice uspjele preživjeti.

– Kako to?

– Mislim da liječnici nikad nisu utvrdili razlog. U to doba, medicina se sastojala uglavnom od sreće i nagađanja. Ljudi su umirali od šećerne bolesti dok ona dvojica nisu dvadeset i treće otkrili inzulin.

Umiralo se i od anemije, dok trideset i četvrte nije otkrivena terapija jetricom. Pomislite samo. Lijek je bio jesti jetricu. Mi zaboravljamo takve stvari, zaboravljamo koliko smo malo znali i koliko smo mnogo naučili. – Zastao je kako bi pročistio grlo. – E, pa sad. Nisam se htio tako zapričati. Nevolja sa starenjem je što čovjek izgubi sve one kojima je pričao priče. Javite mi ako nešto ispadne od tog crvenog automobila. Baš bih se volio nasmijati na Melvinov račun, nakon svih tih godina.

Spustila sam slušalicu i krenula prema dizalu. Popela sam se u njemu do odjela na kojem je ležao Stacey. Vrata su se otvorila, a ja sam stupila van upravo u trenutku kad se približio Dolan, koji je upravo izašao iz Staceyjeve sobe. Sjeo je na sofu smještenu ispod prozora. Taj prostor nije bio izvorno zamišljen kao čekaonica, ali je vjerojatno služio kao utočište prijateljima i članovima obitelji kojima je trebao odmor. Kad me ugledao, ustao je.

– Ne moraš ustajati – rekla sam. – Kako to da si ovdje? Mislila sam da ćeš biti u sobi sa Staceyjem. Dolan ponovno sjedne. – Liječnici su unutra. Onkologinja, radiolog i još jedan specijalist kojeg se nitko nije potrudio predstaviti.

– Što se zbiva?

– Pojma nemam. Sva trojica su imala onaj ozbiljan doktorski izraz lica, pa mislim da sigurno nisu dobre vijesti. Kako je prošao telefonski poziv? Jesi li razgovarala s Vogelom? Pomaknuo se da mi napravi mjesta.

– Evo. Sjedi.

Smjestila sam se na lijevi naslon za ruke i šakom se poduprla o naslon sofe.

– Za početak, opet se vraćamo na to kako je svijet mali. Ispostavilo se da je C.K.Vogel šurjak Melvina Gallowaya. Zatim sam mu prepričala ono što sam od Vogela saznala o crvenom kabrioletu.

– Možda se zabunio. Frankiejev automobil je bio crvene boje.

– Znam, ali izričito je rekao da je to bio crveni kabriolet s crnim kožnim sjedalima.

– Reći ćemo to Staceyju, pa ćemo vidjeti što on kaže. Ne može škoditi da to ispitamo.

Krajičkom oka ugledala sam ono troje liječnika kako izlaze iz Staceyjeve sobe. Pokazala sam u njihovom smijeru dok su skretali za ugao na drugom kraju hodnika i nestali.

– Izgleda da su gotovi. Hoćeš li otići saznati što su rekli?

– Baš i ne želim. Ali hoću.

Pustila sam Dolana ispred sebe dok smo ulazili u sobu kako bih, u slučaju da je Stacey uzrujan, lako mogla izići ne privlačeći na sebe nepotrebnu pozornost. Ležao je u krevetu s podignutim uzglavljem kako bi mogao vidjeti van. Bio je skinuo svoju vunenu kapu, a pogled na njegovu голу glavu na mene je djelovao pomalo uznemirujuće. Kosa mu se sastojala od kratkih, jedva pola centimetra dugih paperjastih pramenova. Vunena kapa davala mu je donekle muževan izgled, no bez nje je bio samo bolestan starac s tankim vratom i ušima koje su stršale iz koštane ljuske njegove mršave lubanje. Odvratio je pogled od prozora i nasmiješio se osmjehom koji je netko tko ga nije poznao mogao protumačiti kao radostan.

– Neka mi nitko ne kaže da Bog nema smisao za humor.

– Ajoj – Dolan će.

– Stvarno nije tako strašno. Nema meningioma ni neurofibroma. Drugim riječima, tumori mi nisu metastazirali uz kralješnicu. Ovo s mojim leđima je

posve bezazlena stvar, vjerojatno mi je iskočio disk, što je rezultat degenerativnih promjena kakve nisu neuobičajene kod nekoga mojih godina. To citiram liječnika, ako ste slučajno pomislili da sam se počeo čudno izražavati. Preporučena terapija je mirovanje i ležanje, u što se već razumijem, a uz to su mi preporučili i analgetike i nekakve blage tablete za smirenje.

Možda Valium, kao što si ti preporučio. Ako to ne uspije, prijeći će na rezervni plan, koji mi još nisu izložili. Pretpostavljam da je u pitanju operacija, ali nisu mi to izravno rekli. Spominjali su i lagane vježbe za jačanje leđa, kad se bol povuče. U redu. Međutim, taj isti snimak koji je pokazao da bol u leđima nije puno više od jedne velike gnjavaže, nažalost je otkrio i leziju. Navodno sam u remisiji, slobodan kao ptica i čist kao suza.

– Što doktor misli o čemu se radi?

– Doktor je žensko, zaboga! I ne prekidaj me! Baš sam htio doći na to. Kaže da bi to mogao biti nekakav ožiljak ili ostaci tumora koji se povlači, ali postoji i mogućnost da se vratio naš stari prijatelj limfom i da ponovno raste. Na slici se to ne vidi. Tako da su me naručili za biopsiju sutra ujutro. Rekli su mi kako imam sreće što sam ovdje. Sreće što imam usrana leđa. Da me nisu boljela ne bih išao na rendgen i to nešto ne bi bilo otkriveno do moje sljedeće kontrole, a za nju sam naručen tek za nekoliko mjeseci. Uperio je prst u Dolana. – I da se nisi usudio kazati 'rekao sam ti, jer to ne želim čuti.

– Nikad ne bih rekao tako nešto. Iako, moram priznati da sam to spomenuo.

Činilo mi se da Dolan malčice izaziva ovom izjavom, no Stacey se nasmijao. Dolan upita: – I, kad onda izlaziš?

– Nisu mi još rekli. Ali ne namjeravam ovdje besposleno ležati u međuvremenu. Ponovno sam nazvao Ured šerifa. Joe Mandel je promaknut u detektiva, pa se nadam kako će nas pustiti da bacimo pogled na dokaze vezane uz naš slučaj.

– To možemo obaviti Kinsey i ja.

– Nećete bez mene. Ako me želite održati na životu, bolje vam je da činite što vam kažem.

– K vragu. To je najobičnija ucjena.

– Upravo tako. A sad mi ispričajte o Rickmanu. Trenutačno bi mi dobro došlo malo smijeha.

Te sam večeri otišla k Rosie na večeru, toliko zahvalna što se vratila kući da mi je došla želja poljubiti joj skute. Budući je gostionica protekla dva tjedna bila zatvorena, u zraku se više gotovo i nije osjećao miris piva i dima cigareta. Rosie je bila unajmila ekipu za čišćenje da očisti mjesto dok je nema, pa su podovi sad blistali od čistoće, dok su drveni podovi bili ispolirani do visokog sjaja, a zrcalo tako odražavalo redove boca da su izgledale kao izrađene od skupog, ručno puhanog stakla. Unutra je bilo malo ljudi, što sam si protumačila time da stalne mušterije još nisu čule da se restoran ponovno otvorio. William je stajao za šankom, točeći pivo i druga pića nekolicini malobrojnih mušterija, dok je Henry sjedio za svojim uobičajenim stolom, zabavljen enigmatskim časopisom. Pozvao

me da mu se pridružim pa sam sjela nasuprot njega, na vrijeme da victim Rosie kako izlazi iz kuhinje, noseći naramak nečega za što sam u prvi mah pomislila da su albumi s fotografijama. Prešla je preko prostorije djelujući zadovoljna sama sobom i uručila Henryju i meni po jedan. Otvorila sam prvu stranicu i otkrila kako se ipak ne radi o albumu, već rukom pisanom jelovniku, ispisanom kaligrafskim slovima.

– Ovo je nešto novo – primijetila sam.

– Novi jelovnik. Sad ne moram objašnjava svako jelo što se skuha. William ga je napisao rukom, a poslije fotokopirao. Naručiš što god hoćeš, a što ne znaš pročitati, pokažeš prstom.

Stajala je i s iščekivanjem gledala u nas. Činilo mi se da joj se engleski pogoršao otkako su se vratili s krstarenja. Proučila sam svoj jelovnik prelazeći pogledom po stranici. Jela su bila nabrojana na mađarskom, u kombinacijama slova i oznakama naglasaka kakve nikad prije nisam vidjela, a ispod svakog mađarskog naziva, nalazio se i prijevod: *Verseny i Batyus Ponty* Šaran u ovitku *Csuka Tejfeles Torma val* Kuhana štuka u kremi od hrena *Hamis Oztokany* Meso a la divljač *Disz ne Csulok Kaposztdval* Svinjski but s kiselim kupusom *Živo me* zanimalo što će na ovo reći hrpa navijača softballa.

– Nadmašila si samu sebe, Rosie – reče Henry.

– Stvarno jesi, složila sam se. – Nemam pojma što da odaberem.

Zadovoljno se nasmiješila držeći u ruci blok za narudžbe. Na trenutak se činilo da će polizati vršak olovke. Henry joj se blijedo nasmiješio.

– Daj nam koji trenutak da razmislimo. Izbor je doista velik.

– Vi razmisli, ja vrati poslije.

– Dobra ideja.

Odmaknula se od našeg stola i stala kružiti po prostoriji, ostavljajući usput jelovnik na svakom stolu i separeu. Henry je gledao za njom, a u očima mu je bilo nešto slično čuđenju.

– Eto što se dogodi kad nekoga odvedeš na krstarenje. Vratila se nadahnutu. Da je ne poznam tako dobro, mislio bih da se prenemaže. Odložila sam jelovnik.

– To nam je trenutno najmanja briga. Što ćemo učiniti? Ne želim jesti svinjski but s kiselim kupusom! Odvratno!

On ponovno pogleda u svoj jelovnik.

– Slušaj ovo: *Maszolas es Gesztenyes Borjunylev*. Što misliš, što je to? Teleći jezik s kestenima i grožđicama!

– Ma, ne može biti! Gdje si to vidio? Virnula sam na njegov jelovnik, nadajući se da se zapravo radi o nečemu sasvim drugačijem.

Uperio je prst u jelo navedeno u rubrici *Specijaliteti kuće*. – Evo još jednog. Fileki s limunom. Ne sjećam se više što je to. Možda želudac ili crijeva.

– U čemu je štos s tim iznutricama?

Rosie je završila s obilaskom, te se sada vratila našem stolu.

– Ima ideju. Napravi za vas specijalitet. Jako iznenađenje.

– Ne, ne, ne – brzo odvrati Henry. – Ne bismo željeli da se mučiš. Naručit ćemo nešto odavde. Bože dragi. Toliko zanimljivih jela. Što ćeš ti, Kinsey?

– Ja? Ovaj... Pa, zapravo, trenutno bi mi najviše odgovarao veliki tanjur juhe, možda i nekakva tjestenina. Bi li mi to mogla pripremiti?

– Jasno. Lagano. Ja napravi pastirsku juhu. Je već gotova – rekla je, prethodno zastavši kako bi napisala podulju bilješku na svoj blokić s narudžbama. Zatim se okrenula Henryju.

– Mislim da ja zasad neću ništa. Baš sam se najeo prije dolaska ovamo.

– Možda tanjurić ostataka? Hladetina? Je svježa. Jako fina.

– Dovodiš me u napast, ali ne. Možda poslije. Zasad ću joj samo praviti društvo.

Rose je naškubila usne, a zatim slegla ramenima. Očekivala sam da će navaljivati, ali očito je odlučila pustiti ga neka pati. Nijedno od nas nije reklo ni riječ dok nije otišla. Nagnula sam se prema naprijed.

– Zašto mi nisi rekao što namjeravaš učiniti? Mogla sam i ja tako!

– Rekao sam prvo što mi je palo na pamet! I ti si se odlično snašla. Juha i tjestenina. Tu bar ne možeš pogriješiti. Nema rizika.

Zagledala sam se prema kuhinji. Prošlo je tek nekoliko sekundi, a Rosie je već leđima otvarala vrata kuhinje, noseći širok pladanj na kojemu se pušio tanjur juhe.

– O, Bože! Evo je! – rekla sam. – Mrzim kad je usluga tako brza. Kao da jedem u kineskom restoranu. Uđeš unutra i za manje od dvadeset minuta već si ponovno na ulici!

Prešla je prostoriju, postavila pladanj na susjedni stol, a zatim stavila tanjur pred mene. Stavila je ruke ispod pregače i zagledala se u mene.

– Kako ti sviđa?

– Nisam još ni probala. Pomirisala sam paru, nastojeći definirati aromu. Spaljena dlaka? Oderana pseća koža? – Mmm, ovo miriše fantastično! Što je to?

Zavirila mi je u tanjur, identificirajući neke od sastojaka nasjeckanih unutra.

– Mrkva, luk, keleraba, pastrnak...

– Obožavam juhu od povrća! – uzviknula sam sa znatno više entuzijazma od uobičajenog, zagrabila žlicom u dubinu tanjura i izronila je bogato napunjenu korjenastim povrćem.

Ona je i dalje gledala unutra.

– Isto glava, vrat, pluća i jetra od jedno janje.

Žlica je dotad već bila u zraku, a juha se kao vlastitom voljom približavala mojim ustima. Kad je stigla do usta, uočila sam nekakve šupljikave sive komadiće, vjerojatno mozga ili pluća, i neku tvar kako pluta površinom tanjura, za koju sam se bojala pitati što je. Naškubila sam usne i posrkala tekućinu, istovremeno vješto izbjegavajući organe. Neiskreno sam promrmljala: – Mmm.

– Odmah se vrati s tijesta.

– Ne moraš žuriti.

Čim je otišla, spustila sam žlicu i izvila se kako bih pogledala po sobi.

– Pitam se imam li vremena otrčati do toaleta i baciti to tamo gdje pripada.

Henry se nagnuo prema tanjuru. – Je li to nosnica? Ah, ipak nije, ispričavam se. Vjerojatno samo komad srčanog zalistka. Drži se! Evo je opet!

Rosie se vraćala k stolu, noseći veliki posužavnik. Izvela sam cijelu predstavu od miješanja juhe žlicom i brisanja ustiju salvetom. Potapšala sam se po trbuhu, kao da više ne mogu, što je zapravo i bila istina. – Ovo je stvarno zasitno. i Kradomice sam bacila zabrinuti pogled prema novom jelu, koje je stavila pokraj tanjura s juhom i osjetila val olakšanja.

– Što je ovo? Zapečeni makaroni?

– To zove *palacsinta teszta*. Palačinke.

– Mađarske palačinke! Zvuči divno! Može, pojest ću to.

– To puni s jaja i teleći mozak. Je jako fino. Ja te nauči kako se pravi.

– Dobro. Sad ću ja to pojesti–, rekla sam. Stajala je kraj stola, izgledajući kao da će pratiti svaki moj zalogaj. Nagnula sam se i uperila pogled prema drugom kraju sobe. – Mislim da te William zove. Čini mi se da mu treba pomoć.

Rosie ode do šanka i upusti se u zbunjeni razgovor s Williamom. U međuvremenu, ja sam zgrabila svoju torbu i prekopala po njezinoj unutrašnjosti. Sjetila sam se kako sam ranije toga dana unutra spazila stari popis za kupnju, napisan na listu žutog hamer papira. Jednim okom sam držala Rosie na oku dok sam savijala papir u tuljac sa zašiljenim dnom koji sam presavinula kako bih ga potpuno zatvorila i širokim otvorom na vrhu. Vilicom sam jednu za drugom brzo strpala palačinke u tuljac ne obraćajući pozornost na kvрге mesa koje su padale natrag na tanjur, a zatim sam zatvorila otvor presavinuvši rubove, umotala ga u papirnati ubrus i ugurala zavežljaj u torbu.

Kad se Rosie ponovno okrenula u mom smjeru, bila sam nagnuta nad tanjurom i pravila se da žvačem, nastojeći izgledati očarano. Jedan je par ušao u gostionicu i zaokupio njezinu pozornost, pa sam na brzinu ostavila dvadeseticu na stolu ispred Henryja.

– Reci joj da su me nitno nekamo pozvali.

Henry pokaže na moj tanjur, još dopola napunjen juhom. – Reći ću joj da ti ovo spakira u staklenku i donese kući nešto kasnije večeras. Znam kako mrziš pustiti dobru hranu da propadne.

10

Vratila sam se kući ranije nego što sam namjeravala, zabrinuta da će teleći mozak procuriti iz svog improviziranog spremnika i uprljati mi unutrašnjost torbe. Dok sam prolazila kraj Henryjeve kante za smeće, izvadila sam zavežljaj i bacila ga. Na trenutak me uplašilo zvono telefona, pa sam zalupila poklopac i požurila do svog ulaza, na brzinu otključavajući vrata. Telefon je zazvonio treći put, a onda i četvrti. Zavitlala sam torbu na stolicu u kuhinji i zgrabila slušalicu.

Telefonska sekretarica već se uključila, pa sam morala nadglasavati svoj vlastiti glas, uzvikujući: – Ja sam! Tu sam! Ne spuštajte slušalicu, javljam se!

– Kinsey?

Bio je to glas muškarca, a čuo se i žamor glasova u pozadini. Rukom sam začepila jedno uho. – Tko je to?

– Pudgie.

– O, zdravo. Ovo je zbilja iznenađenje. Nisam mislila da ću tebe čuti. Što ima?

– Rekla si da nazovem ako se nečega sjetim, ali moraš mi obećati kako nećeš dopustiti da on sazna za ovo.

Naprezala sam se kako bih ga čula. – A tko to?

– Frankie. Poznaješ li ga?

– Nisam ga još upoznala.

– Luđak. Ne vidi se odmah, jer jako dobro glumi da je... pa, normalan i sve to. Ali vjeruj mi, tom tipu se ne želiš zamjeriti.

– Nisam znala da ga poznaješ.

– Ne poznajem, ali ne trebaš biti genij da skužiš kako je tip totalno lud.

– Jesi li me zato nazvao, da mi kažeš kako je on lud?

– A-a. Doći ćemo na to, ali da te prvo nešto pitam: što ako mu netko kaže da sam te zvao?

– Gledaj, ja na to nemam utjecaja. Uostalom, tko bi mu rekao? Mogu ti obećati da o ovome neće od mene poteći ni riječ.

– Kuneš se?

– Naravno.

Čulo se kako je dlanom poklopio slušalicu, usana toliko blizu telefonu, da sam imala osjećaj kako će mi zasliniti uho. – Pričao mi je kako je nasmrt izbo neku curu.

– O, zaboga, Pudgie, pa za to je i završio u zatvoru. Zbog ubojstva Cathy Lee Pearse.

– Ne nju. Neku drugu. To je bilo kad je već ubio Cathy.

– Slušam te.

– Hvalio se kako prođu cure koje ga hoće nasamariti. Rekao je da je pokupio tu žensku u nekom bircu. Izađu oni na parkiralište da se malo pohvataju, kad se ona naglo ohladi i počne ga gnjaviti. Njega to razbjesni. Uglavnom, nije htjela spavati s njim, pa ju je ubio i strpao tijelo u prtljažnik Cathynog automobila. Vozio se s njom okolo par dana, ali se uplašio da će početi zaudarati, pa se riješio tijela kad je stigao u Lompoc.

– Gdje ju je pokupio?

– Misliš, u kojem bircu? Pojma nemam. Nije rekao. Nije spomenuo ni u kojem gradu. Ja bih rekao u Santa Teresi. Sigurno negdje prije Lompoca, jer su ga tamo uhvatili.

– Je li spominjao mjesto gdje je bacio tijelo?

– Rekao je negdje izvan grada, gdje je neće naći. Valjda su ga sredili zbog Cathy Lee, a za ovu drugu nitko nije znao, pa se izvukao.

– Kako to da si se iznenada sjetio? Ne zvuči mi to kao nešto što bi jednostavno smetnuo s uma.

– Nisam ja ništa 'smetnuo s uma – rekao je uvrijeđeno. – Ti si došla k meni, ja se nisam nikome nudio da ću cinkati nekoga. Nisam se ja ničeg 'iznenada sjetio'. Sjetio sam se čim si spomenula njegovo ime.

– Zašto mi nisi odmah rekao?

– Tek smo se upoznali. Kako sam mogao znati mogu li ti vjerovati?

– Kako to da si mi ipak odlučio reći?

– Vjerojatno sam ionako trebao držati usta zatvorena, kad smo već kod toga. Frankie je gad. Ako se ovo pročuje, ode moja guzica. Nije to tip s kojim se zajebavaš i preživiš.

– U redu, razumijem – rekla sam. – Je li još nešto rekao?

– Ne mogu se sad sjetiti. Tada baš i nisam na to obraćao pozornost. U zatvoru se svi hvale oko takvih stvari. Uglavnom seru, pa nisam mislio kako je to važno. Mislim, važno je, ali poslije nisam čuo ništa više o tome. Onda mi ti kažeš da su našli tu curu i odmah sam se njega sjetio.

– Siguran si u ovo?

– Ne. Nisam *siguran*. Možda je sve skupa izmislio. Kako da ja to, dovraga, znam? Rekla si da te nazovem i evo me.

Razmislila sam o tome na čas. Ovo je možda bila varka, ali ni za živu glavu se nisam mogla sjetiti što bi Pudgie mogao imati od toga.

– Nije to baš puno informacija.

– E, pa, ja ti tu ne mogu pomoći.

– Kako ju je ubio?

– Nožem, valjda. Rekao je da ju je izbo, zamotao u nešto i stavio u prtljažnik. Čim je stigao u Lompoc, istovario ju je kraj ceste i zbrisao odatle. Kad ga je murja pokupila, već je bio na sigurnom. Njih je zanimala samo Cathy Lee.

– Je li poznavao tu drugu djevojku?

– Sumnjam. Nije mi to tako zvučalo.

– Mislim, zanima me koji mu je bio motiv.

– Ma, zafrkavaš me. Frankieju ne treba *motiv*. Možda ga je krivo pogledala ili mu rekla da ima malog. Možda mu je prijetila da će ga prijaviti, ako je znala da je u bijegu.

– Zanimljivo – rekla sam. – Morat ću malo razmisliti o tome. Odakle zoveš?

– Iz jednog mjesta u Creosoteu. Sestra je došla po mene i odvela me k sebi.

– Mogu li nekako doći do tebe ako te budem trebala? Dao mi je svoj pozivni broj.

– Hvala – rekla sam. – Ovo bi moglo stvarno biti od pomoći.

– Gdje je Frankie sad?

– Nisam sigurna. Čula sam da je ovdje, u gradu.

– Hoćeš reći da je taj luđak vani?

– Da, na uvjetnoj.

– To mi nisi rekla! Sranje! Moraš mi se zakleti kako mu nećeš reći od koga si ovo čula. I ne traži da svjedočim na sudu, jer neću!

– Pudgie, ti ne bi ni mogao svjedočiti na sudu. To su obične glasine. Nisi ga vidio kako to radi, pa se ne moraš brinuti. Ispričat ću to dvojici policajaca s kojima radim, ali to je sve.

– Nadam se da ovo nije bila pogreška.

– Opusti se. Sve je u redu.

– Kupit ćeš mi one cigarete?

– Neću, ali dužna sam ti.

Dolan je došao po mene u ured u utorak u deset sati ujutro. Ja sam već bila obavila svoje jutarnje trčanje u šest sati, istuširala se i obukla, na brzinu doručkovala zdjelu žitarica i kavu i do osam i trideset bila u uredu. Kad je Dolan stigao i zatrubio mi, već sam završila s obavljanjem kojekakvih poslića na svom radnom stolu. Dolan je bio tako ljubazan daje bacio cigaretu kroz prozor čim sam ušla. Staceyjeva biopsija bila je u petnaest do osam, ali ni on ni ja nismo željeli o tome razgovarati. Čim sam ušla i zalupila za sobom vrata, ispričala sam Dolanu o Pudgiejevom pozivu.

– Ne znam što da mislim o tome – rekao je. – Što ti misliš?

– Voljela bih mu vjerovati, ali nisam sigurna koliko je pouzdan kao zatvorski cinker. Ali oko nekih detalja je bio u pravu.

– Na primjer?

Recimo, znao je da je bila izbodena i znao je da je bila u nešto umotana kad su je bacili.

– Možda je pogađao kako bi se pravio važan.

– Preda mnom? Zbog čega?

– Zato što koketira s tobom. To mu je bio izgovor da nazove.

– Ma je li? E, pa, oduševljena sam.

– Stvar je u tome da je to što kaže beskorisno. Prodavanje magle.

– A isto tako i rekla-kazala.

– Točno.

Sljedeća postaja bio je Frankie, krenuli smo provjeriti što on ima za reći. Dolan se čuo s Frankijevim socijalnim radnikom koji mu je dao njegovu adresu.

Dok smo se vozili kroz grad, Dolan mi je ispričao kako je još jednom pročitao dosje. U onovremenim izvještajima spominjala su se tri ukradena vozila, od kojih je jedno bio crveni Chervolet iz 1967. u kojem je uhvaćen Frankie. Melvin Galloway je bio zadužen da provjeri dojave o preostala dva, ali prema papirologiji je bilo teško procijeniti što je zapravo napravio. Miracle je bio bjegunac i njegovo uhićenje sjelo mu je kao keč na jedanaest. S obzirom na to da ga je pratio glas lijenog čovjeka, bilo je lako zamisliti da mu rutinski dijelovi istrage nisu baš bili primamljivi. Lako moguće da je jednostavno ustvrdio da je proveo istragu, a zapravo nije učinio ništa, nego čekao da se stvari

slegnu. Crveni kabriolet koji je vidio C. K. Vogel bio je zapravo Ford Mustang iz 1966., čiji je vlasnik bio neki Gant iz Mesquitea u Arizoni, nedaleko od granice s Kalifornijom. Stacey je bio zamolio Joea Mandela da provjeri registraciju i sazna gdje se automobil sada nalazi. Kad bi Mandel to uspio otkriti, možda bi bilo neke koristi od toga da ga pronađemo i odemo pogledati.

Frankie je iznajmio sobu u stražnjem dijelu zgrade u ulici Guardia. Probijali smo se kroz prilaz, izbjegavajući obilje smeća izlivenog iz prevrnute kante za smeće. Stabla naranče i crveno grmlje hibiskusa koje je raslo oko kuće bili su već toliko visoki da je u sjeni koju su bacali na uski prednji trijem bilo gotovo hladno. Dolan je pokucao na vrata, dok sam ja stala sa strane, gotovo zabrinuta da će netko na mene pucati kroz zid od letvi i gipsa. Dolan je pristojno pričekao, a zatim pokucao ponovno i upravo smo se spremali otići kad je Frankie otvorio vrata. Sa svoje četrdeset i četiri godine imao je glatko izbrijano, dječje lice. Nosio je majicu kratkih rukava i široke kratke bokserice te masku za spavanje povučenu prema gore, na vrh glave. Noge su mu bile bose.

– Što je? – rekao je.

– Gospodin Miracle?

– Tako je.

Dolan odmakne vjetrovku kako bi otkrio značku koju je nosio na pojasu.

– Poručnik Dolan, Policijska uprava Santa Teresa. Ovo je Kinsey Milhone.

– Dobro. – Frankie je imao valovitu svijetlosmeđu kosu i smeđe oči. Pogled mu je bio izravan i ispunjen zlovoljom. Iznenadilo me što nema nikakvih vidljivih tetovaža. Proveo je proteklih sedamnaest godina u zatvoru, pa sam očekivala da će izgledati kao da se moka i gol kotrlja kroz nedjeljne stripove. Nikako ga se ne bi moglo nazvati debelim, ali izgledao je nekako mekano, što me također iznenadilo, jer zatvorenike uvijek zamišljam kao od stijene odvaljene od dizanja utega. Ulovio je moj pogled.

– I, kako vam se činim? Nisam odgovorila.

– Kasno ste legli? – upita ga Dolan. – Izgledate živčano.

– Radim noću, ako baš morate znati.

– A što to?

– Kao noćni portir. U zgradi Granger. Dao bih vam ime svog šefa, ali već ga znate. Dolan se lukavo nasmiješi.

– Zapravo i znam. Dao mi ga je vaš socijalni radnik kad sam razgovarao s njim.

– O čemu se ovdje radi?

– Smijemo li ući?

Frankie baci pogled preko ramena.

– Svakako, zašto ne?

Odmaknuo se od vrata i mi prijedosmo prag. Živio je u jednoj sobi s linoleumom na podu u kojoj je imao rešo, prastari hladnjak, krevet sa željeznim okvirom i gotovo ništa drugo. Kao ormar mu je služila vješalica načinjena od cijevi od lijevanog željeza, na kojoj je raširio svoju odjeću, i prljavu i čistu. Kroz

vrata na stražnjem zidu vidjela sam i skučenu kupaonicu. Na podu uz krevet nalazila se pepeljara puna opušaka i razbacana zbirka džepnih knjiga, mješavina krimića i znanstvene fantastike. Soba je zaudarala po prljavim plahtama i ustajalom dimu cigareta. Da ja moram živjeti na takvom mjestu, ubila bih se. S druge strane, Frankie je bio navikao na zatvor, pa je ovo valjda za njega bio napredak. Nije se imalo gdje sjesti, pa smo nas dvoje ostali stajati, dok se Frankie vratio u krevet i ponovno pokrio plahtom. Razgovor koji je uslijedio bio je bizaran, kao da smo bili u posjetu Staceyju u bolnici. Nikad nisam vidjela da netko, osim kroničnih bolesnika, odlučuje ležati dok ga se ispituje. To je ukazivalo na svojevršno oprezno samopouzdanje. On izravna plahtu i presavine njezin gornji kraj.

– Slobodno preskočite čavrljanje. Noćas ponovno radim i treba mi sna.

– Željeli bismo vas pitati nešto o vremenu koje ste proveli u Lompocu neposredno prije nego su vas uhitili.

– A što to?

– Kako ste dospjeli do tamo, što ste radili prije uhićenja.

– Ne sjećam se. Bio sam drogiran. Mozak mi je bio u banani u to vrijeme.

– Kad vas je policija zaustavila, nalazili ste se devet kilometara od mjesta gdje je nađeno tijelo mlade djevojke.

– Divno. A gdje je to bilo?

– Kraj kamenoloma Grayson. Je li vam poznato to mjesto?

– Svi znaju za Grayson. Već je godinama tamo.

– To je poprilična slučajnost.

– Što, to da sam bio devet kilometara od tamo? To je sranje. Imam rodbinu u tom kraju. Tata mi već četrdeset godina živi u tom kraju. Išao sam mu u posjet.

– Nakon što ste ubili Cathy Lee?

– Nadam se da me niste došli gnjaviti zbog toga. Reći ću vam jednu stvar. Nisu me trebali osuditi za umorstvo prvog stupnja. To je bila čista samoobrana. Ona je mene napala škarama... Ali, nije da se moram vama opravdavati.

– Zašto ste onda pobjegli? To baš i nije postupak nevina čovjeka.

– Nisam ni rekao da sam nevin, rekao sam... Ma, kvragu, zašto bih to vama objašnjavao? Uspaničio sam se, ako baš želite znati. Kad ste na *methu*, ne razmišljate baš bistro. Lako planete i mislite da su se svi urotili protiv vas.

– Ne trebate biti tako defenzivni.

– Molim vas, oprostite mi. Lijepo vas molim. Ponekad sam razdražljiv kad me probude. Dolan se osmjehne. – Budete razdražljivi pa se teško kontrolirate, je li?

– Znae što? Odslužio sam svoje. U svih sedamnaest godina nisam nijednom upao u nevolje. Čist dosje, uzorno vladanje, sve te fore. Sad sam vani. Ne drogiram se, imam posao i zarađujem za život, pa se vi lijepo gonite k vrugu. Bez uvrede.

– Koristio vam je boravak u zatvoru.

– I jest. Vidite? Program rehabilitacije funkcionira, ja sam živi dokaz. Popravio sam se i sad sam slobodan kao ptica.

– Ne sasvim. Još uvijek ste na uvjetnoj.

– Mislite da ne znam? Sva ta jebena pravila i propisi koje nam postavljaju! Reći ću vam nešto, nećete me uhvatiti kako ih kršim. Prepametan sam za to. Spreman sam igrati pošteno, jer se ne namjeravam vratiti u zatvor. Nikada više.

– Znaš u čemu je tvoj problem, Frankie?

– U čemu, poručnice? Siguran sam da ćete mi vi to fino objasniti.

– Možda sad glumiš velikog pravednika, ali prije nisi bio dovoljno pametan ni da gubicu držiš zatvorenu.

– Ma dajte. O čemu to pričate?

– Rekao sam ti. Imamo neriješeno ubojstvo počinjeno u sličnim okolnostima kao ono Cathy Lee.

– E, pa, ja vam tu ne mogu pomoći. Nemam ništa s tim. Ako budete još nešto trebali, slobodno se obratite mom odvjetniku.

– A tko je to?

– Još ga nemam, ali sigurno ću vam javiti. Možete li mi samo reći odakle vam to sranje ili je to tajna?

– Našli smo nekoga spremnog da te prokaže.

– Vraga prokaže! Što, našli ste nekog bivšeg zatvorenika koji se zabavlja na moj račun? Nisam ubio tu žensku. Ne serite.

– Naš svjedok tvrdi drukčije. Kaže da si se time hvalio.

– Znao da prodajete maglu. Da imate išta protiv mene, došli biste s nalogom za pretres, umjesto da se tu bezveze navlačimo.

Dolan zavrti glavom.

– Ne znam, Frankie. Meni se čini da ti se svidjela djevojka, ali te ona odbila, pa si malo izgubio kontrolu nad sobom.

– Da, da, da – Frankie napravi nepristojnu gestu.

– Zašto jednostavno ne priznaš? Puno bi nam pomogao, a osim toga, dokazao bi da si sad stvarno pošten čovjek, da si stvarno okrenuo ploču.

Frankie se nasmiješi, u nevjerici vrteći glavom.

– Mislite da sam tako glup da priznam? A što to? Nemate ništa protiv mene. Ne znam ni o kome pričate, dovraga.

– Nisam te došao maltretirati.

– Dobro, jer se jako trudim ostati smiren. Ako želite uzorak urina, popišat ću vam se u čašu. Ako mi želite pretražiti kuću, samo naprijed. Učinite što god hoćete, samo budite brzi. U suprotnom, završili smo. Zatvorite vrata za sobom na odlasku. Spustio je masku ha oči i okrenuo nam leđa.

– Ovo je bilo neproduktivno, rekla sam kad smo se vratili u automobil.

– Htio sam da ga vidiš. Dobro je da unaprijed znaš tko je u igri. Uostalom, dobro ga je pustiti da se malo znoji. Da se pita što točno znamo.

– To neće dugo trajati, jer zapravo ne znamo ništa, zar ne?

– Ne, ali on to ne zna.

Dolan se planirao vratiti u bolnicu čim me odveze u ured, ali kad smo ušli u Caballeria Lane, ugledali smo Staceyja kako sjedi na rubu pločnika pred mojom zgradom sa smeđom papirnatom vrećicom do nogu. Nosio je svoju pletenu crvenu kapu, košulju kratkih rukava, vojničke hlače i cipele bez čarapa. Oko zapešća mu je još uvijek bila omotana plastična bolnička narukvica. Ruke su mu bile kost i koža, a koža prozirna poput onog papira koji se lijepi preko pozivnice za vjenčanje. Dolan je parkirao malo dalje.

Dok smo se približavali Staceyju izvadio je kutiju cigareta i šibice i na trenutak zastao kako bi zapalio. Bacio je šibicu i duboko udahnuo, uvlačeći dim cigarete kao da se radi o inhalatoru za astmu.

– Otkud ti ovdje.

– Došao taksijem. Tako to ide. Nazoveš ih, platiš i oni te odvezu kamo god želiš.

– Mislio sam kako su liječnici rekli da moraju obaviti još neke pretrage prije nego što te puste.

Stacev odmahne rukom. – K vragu s njima. Dosadilo mi je čekati na liječnike. Pokupio sam svoje stvari i zbrisao. Nemam ja vremena za te budalaštine. Ionako neće ništa promijeniti. U međuvremenu, nazvao sam Mandela i on je rekao da dođemo. Izvadio nam je naše dokaze i možemo slobodno pogledati. Kad smo kod toga, što naš stari prijatelj Frankie kaže o svemu?

– Ne mijenjaj temu. Kako je prošla biopsija?

– Mačji kašalj. Toliko puta su me već izboli da mi je to kao da me upiknuo komarac, više ništa i ne osjećam.

– Kad će ti stići nalazi?

Staceyjeva šaka bila je tako malena da je uspio skinuti narukvicu a da je ne potrga.

– Za koji dan. Koga briga za to? Mi imamo posla. A sad mi pomozite. U mojim godinama čovjek teško ponovno ustaje. Pričajte mi o Frankieju.

– Nevin je u potpunosti.

– Naravno. Mogli smo i misliti da će to reći. Dolan ispruži ruku i podigne na noge Staceyja, koji malo zatetura, ali ubrzo povraća ravnotežu.

Dolan i ja se pogledasmo jednim od onih pogleda, no Stacey to primijeti.

– Prestanite s time. Dobro sam. Samo sam umoran. Proveo sam previše vremena u krevetu.

Ured šerifa okruga Santa Teresa nalazi se u blizini Colgatea, blizu ceste El Solano, nedaleko od gradskog smetlišta, valjda zbog toga što je zemljište jeftino i ima prostora za širenje. Iza zgrade nalazi se parkiralište puno crno-bijelih policijskih automobila, kao i osobnih automobila koji su pripadali osoblju. Jednokatna zgrada je krem i bijele boje, s nekoliko svodova na pročelju. Glavna zgrada okružnog zatvora nalazi se preko puta. Parkirali smo i ušli na glavni ulaz, puštajući Staceyja da nas vodi. Vidjelo se koliko mu nedostaje posao. Činilo se da sam pogled na to mjesto na njega djeluje okrepljujuće. S lijeve strane, u

minijaturnom predvorju nalazio se prijamni pult sa staklenom pregradom, vjerojatno otpornom na metke, premda mi je to bilo nemoguće tvrditi sa sigurnošću. Službenica u civilu pogledala je uvis prema nama kad smo ušli.

– Došli smo vidjeti detektiva narednika Joea Mandela. Dodala nam je podlogu za pisanje.

– Rekao je da će doći za trenutak.

Svi troje smo se potpisali i ona nam je dala značke za posjetitelje koje smo pričvrstili na košulje. Bila su tu tri slobodna stolca, no mi smo odlučili ostati stajati. Kroz zaključana staklena rata vidjeli smo kako se netko približava s drugog kraja hodnika. Otvorio je vrata sa svoje strane i propustio nas. Uslijedilo je uobičajeno upoznavanje i rukovanje. Bljesak prepoznavanja u njegovim očima odao je kako se sjeća našeg prethodnog susreta u kuhinji njegove žene, no ako mu se to i učinilo neobičnim, nije to ničim pokazao. Staceyja je dobro poznao, no Dolana nije vidio već mnogo godina. Njih su dvojica izmjenjivala uljudnosti dok je Mandel otvarao vrata da bi nas propustio u hodnik. Skrenuli smo lijevo i slijedili ga kroz uži hodnik i ofucanu prostoriju sa zidovima i tepihom bež-boje, uz koju su se sa svake strane nalazili uredi. Joe nas je upoznao s narednikom Steveom Rhinebergerom iz forenzičkog odjela. Otključavši vrata, uveo nas je u prostoriju što je izgledala poput kuhinje u standardiziranom naselju, samo bez štednjaka. Uz tri zida nalazili su se radni pultovi, dok se otraga, na četvrtom, nalazio nekakav sustav za ventilaciju. Na stolu u sredini sobe nalazila se izlizana smeđa papirnata vrećica.

Narednik Rhineberger otvorio je vrata jednog od ormarića, otrgnuo poveći komad s role bijelog papira koja se nalazila unutra i izvadio par jednokratnih gumenih kirurških rukavica. – Zamolio sam ured mrtvozornika da nam pošalju i gornju i donju čeljust. Mislio sam da biste možda i njih željeli pogledati. Stavio je komad zaštitnog papira na stol, navukao rukavice i zatim otpečatio vrećicu s dokazima. Izvadio je presavijenu ceradu i različite komade odjeće te ih raširio na papir. Mandel izvadi nekoliko rukavica iz kutije na pultu i podijeli Staceyju, Dolanu i meni po par. Njih su dvojica dotad čavrljali o stvarima vezanim uz Ured šerifa, no sada smo svi utihnuli. Osamnaest godina nakon njezine nasilne smrti sve što je ostalo svelo se na suškanje bijelog papira i pucketanje gumenih rukavica. Bilo je neobično gledati predmete što sam ih prethodno vidjela samo na izbljedjelim starim fotografijama. Košulja i hlače s uzorkom tratinčica rezanjem su uklonjeni s tijela. Tkanina je bila vlažna i blatna, kao natopljena vlažnim tamnim pijeskom. Mrlje od krvi izgledale su kao mrlje od hrđe. Sandale su bile kožne, ukrašene metalnim zakovicama i kožnim vrpcama. Uski remenčići bili su postavljeni tako da razdvajaju nožni palac od ostalih prstiju. Sandale su bile kao nove, osim jedva vidljivih mrlja na tabanici, gdje su bosa pete ostavile neizbrisive tragove.

Rhineberger otvori spremnik i izvadi obje žrtvine čeljusti. Na zubima su se vidjele amalgamske plombe, njih šesnaest do osamnaest. Kad je postavio gornju na donju čeljust, tako da su svaka udubina i svaka izbočina sjele jedna u drugu,

vidjeli smo koliko je izražen njezin pred-griz i koliko se ističe preveliki očnjak s lijeve strane.

– Ne mogu vjerovati da je nitko nije prepoznao po zubima. Charlie kaže da su svi popravci zubiju načinjeni otprilike godinu ili dvije dana prije nego što je umrla. Vidite kako još nisu izrasli umnjaci. Kaže da joj je vjerojatno bilo manje od osamnaest. Ponovno je vratio kosti u spremnik, ostavljajući poklopac otvorenim.

Njezine osobne stvari jedva su prekrivale cijeli stol. Ovo je bilo sve što je od nje ostalo. Bila sam osupnuta činjenicom da cijeli jedan život može biti sveden na tako skromne ostatke. Ta je djevojka zasigurno očekivala više od života. Ljubav, brak, možda djecu u svakom slučaju barem to da bude vrijedan dio postojanja svoje obitelji i prijatelja. A sada su njezini ostaci bili pokopani u grobu bez nadgrobnog spomenika, čije je mjesto označavao samo broj grobnice naveden u grobnoj knjizi. Ipak, usprkos tome, činila mi se zapanjujuće stvarnom, premda smo tako malo znali o njoj. Vidjela sam crno-bijele fotografije njezinog tijela ispruženog na travi isušenoj kolovoskim suncem, na kojima joj je lice bilo skriveno zbog kuta pod kojim je tijelo ležalo i grmlja koje je priječilo pogled. Na slici su iz te perspektive bili vidljivi samo njezin trbuh, dio podlaktice i dio noge, mesa natečenog i punog mrlja od raspadanja što su izgledale poput modrica.

Podigla sam plastičnu vrećicu u kojoj se nalazio pramen njezine kose, čist i svilenkast, prigušene plave nijanse. Druga je vrećica sadržavala dvije malene naušnice, jednostavne kolutove od zlatne žice. Jedini preostali dokaz samog ubojstva bila je žica obložena bijelom plastikom kojom su joj bila svezana zapešća. Cerada je bila tkana od platna srednje težine, sa šavovima od crvenog konca i okruglim metalnim ušitcima u pravilnim razmacima. Izgledala je kao najobičnije zaštitno platno kakvo slikari koriste da bi zaštitili podove u ateljeu ili kakvima se pokriva drvo za ogrjev kako bi ga se zaštitilo od kiše. U jednom kutu nalazila se crvena točka za koju sam na trenutak pomislila da je bubamara ili kapljica krvi, no pogledavši pažljivije, shvatila sam da se radi o malom kvadratiću od crvenog konca, kojim je učvršćena nit na kraju reda. Iz tih malobrojnih tragova nadali smo se otkriti ne samo njen identitet, već i njezinog ubojicu. Sto ju je to činilo tako izuzetnom da je navelo nas petero da se okupimo ovdje zbog nje, osamnaest godina nakon njezine smrti?

Uključila sam se u razgovor sa zakašnjenjem. Stacey je iznosio naša nastojanja do sad. Mandel je, ubrzo se otkrilo, i sam ponovno proučio slučaj. I on je, poput Stacey'a i Dolana koji su pronašli tijelo, od samog početka bio upleten u ovo.

– Šteta što više nema Crousea – govorio je. – Nije nas puno ostalo. Dolan upita: – Što se dogodilo s Crouseom?

– Prodao je kuću i preselio se s obitelji u Oregon. Sad je tamo na čelu policije, u nekoj zabiti od grada. Zadnje što sam čuo jest da se nasmrt dosađuje, ali s ovdašnjim cijenama nekretnina, ne može si priuštiti da se vrati. Keith

Baldwin i Oscar Wallen su u mirovini, a Mel Galloway je mrtav. Svejedno, lijepo je imati priliku ponovno otvoriti slučaj. Moramo se nadati da ćemo nakon toliko godina možda nabasati na nešto.

– Što ti misliš o svemu ovome? – upita Stacey. – Pada li ti na pamet nešto što smo propustili?

Mandel na trenutak razmisli. – Pretpostavljam da bi jedino možda bilo korisno pronaći tu Ionu Mathis, kojom je Frankie bio oženjen. Možda se ispostavi da ona nešto zna, ako je uspijete pronaći. Čujem da je bila prisutna na svim njegovim ročištima da bi mu pružila podršku. Bilo joj je toliko žao čovjeka da joj je malo nedostajalo da se ponovno uda za njega.

Stacey napravi patnički izraz lica. – Ne razumijem u čemu je stvar. Ja se nisam uspio oženiti ni jedanput, a ja sam pošten građanin. Imaš li možda slučajno njezinu adresu?

– Nemam, ali mogu ti je nabaviti.

11

Dolan me odvezao u ured, a zatim vratio Staceyja kući. Stacey je bio prilično iscrpljen, a da budem iskrena, i ja sam. Dok sam otključavala vrata, ugledala sam Mercedesov karavan parkiran na uskom prilazu između mojeg i susjednog bungalova. Neka je žena sjedila na mjestu vozača i vezla goblen, nespretno položen na volan. Podigla je pogled i mahnula mi, a zatim ga odložila. Izišla je iz automobila, potom posegnula na stražnje sjedalo, izvadila papirnatu vrećicu i rekla: – Već sam pomislila da smo se mimoišle. Pričekala sam da zaključa automobil i krene prema meni. Izgledala mi je poznato, no nisam se mogla sjetiti odakle. Bilo joj je oko šezdeset godina, bila je vitka i privlačna, ukusno obučena u lagano vuneno odijelo crvene boje. Kosa joj je bila crvenkasto-kestenjaste boje, duga otprilike do ramena i lagano začesljana s lica. Zastala sam na pragu, pokušavajući povezati neko ime s tim licem. Tko je to? Susjeda? Neka bivša klijentica?

– Čekali ste mene?

Nasmiješila se, otkrivajući niz ravnih četvrtastih zubiju, a ja sam se sledila i prije nego je progovorila.

– Ja sam tvoja teta Susanna.

Rukovala sam se s njom, nastojeći odrediti što bi trebalo značiti to – teta. Bilo mi je poznato značenje tog pojma, no nisam imala pojma što bi on trebao značiti *za mene*.

– Ja sam Tashina majka, dodala je. – Nadam se da te nisam ulovila u nezgodno vrijeme. Tasha ti je rekla da ću svratiti, nije li? Kako nezgodno ako je zaboravila!

– Naravno, naravno. Oprostite na ovakvoj reakciji. Razmišljala sam o nečem drugom. Uđite, sjednite. Jeste li možda za kavu? Baš sam je namjeravala skuhati.

Ušla je za mnom i slijedila me u stražnji ured. – Hvala, voljela bih kavu.

Odložila je vrećicu i sjela u uredski stolac namijenjen klijentima. Oči su joj bile boje lješnjaka, kao i moje. Zrak oko nje ispunjavao je miris njezinog parfema. Bio je to neki citrusni miris, vrlo lagan i svjež, možda grejpfrut.

– Kakvu pijete?

– Može crnu. Nisam izbirljiva.

– Morat ćete malo pričekati dok je ne skuham.

– Nikamo mi se ne žuri – odvratila je.

Ispričala sam se i otišla kroz prijamni ured do kuhinje. Naslonila sam se na kuhinjski pult, nastojeći doći do daha. Od trenutka kad se predstavila, hinila sam smirenost. Bila je to moja teta, sestra moje majke. Otprije sam poznavala Tashu i Lizu, najstariju i najmlađu od njezine tri kćeri, dok sam o trećoj, Pam, mnogo slušala, ali je nikad nisam upoznala.

Upoznati ovu obitelj bilo je za mene vrlo uznemirujuće, budući da uopće nisam znala da postoje. Slučajno sam ih pronašla tijekom jedne prijašnje istrage, prije tri godine. Nabasala sam na njih kao na gnijezdo paukova u džepu starog kaputa. Kako mojih roditelja i tete Gin više nije bilo, Susanna se ubrajala u moj najbliži rod. Uхватила sam se za srce. Bila je ovo tako bizarna situacija. Ne sjećam se svoje majke i nikad nisam imala konkretnu predodžbu o njezinom izgledu. Ipak, veza je bila očita. Sve žene iz obitelji Kinsey bile su međusobno veoma slične, barem prema onome što su meni rekli. Tasha i ja smo svakako bile veoma slične, a ona sama rekla mi je kako su ona i Pam toliko nalik jedna drugoj da ljudi često misle da su blizanke. Liza i ja puno smo manje sličile jedna na drugu, ali čak su i tu postojale neporecive sličnosti.

Napunila sam vrč vodom, a zatim izlila tu vodu u spremnik aparata za kavu. Izvadila sam filter-papir i posudu s kavom. Ruke mi se nisu vidljivo tresle, ali sam primijetila kako je površina pokraj aparata ubrzo bila poprskana kapljicama kave. Dohvatila sam spužvu, namočila je i obrisala mrlje. Stavila sam posudu u aparat i upalila ga pritiskom na gumb. Osjećala sam da nisam u stanju razgovarati s njom, ali nisam se mogla zadržati ovdje dok kava ne bude gotova. Izvadila sam dvije šalice iz komode i stavila ih na pult. Da sam imala imalo konjaka, iskapila bih ga na licu mjesta. Dok sam se vraćala u ured, očajnički sam se nastojala prisjetiti kako je bilo osjećati se – normalno, tako da mogu oponašati to stanje.

– Nadam se da me niste dugo čekali, bila sam zadržana poslom.

Nasmiješila se, prateći me pogledom dok sam se smještala na stolac nasuprot nje.

– Ne brini. Sve je u redu. Ja se uvijek imam čime zabaviti.

Bila je zgodna. Nos joj je bio pravilan, a nosila je sasvim malo šminke, tek toliko da prikrije nepravilnosti. Oko usta i očiju tek su joj se malo nazirale mrlje

od sunca ili pjegice i mreža sitnih bora. Crveno odijelo s bijelom bluzom koja se nazirala ispod sakoa lijepo joj je pristajalo. Bilo je jasno od koga je Tasha naslijedila svoj dobar ukus. Ona podigne prst.

– Umalo sam zaboravila. Nešto sam ti donijela. Dohvatila je vrećicu i posegnula u nju te izvadila crno-bijelu fotografiju u srebrnom okviru. Pružila mi ju je, a ja sam je prihvatila, a potom okrenula kako bih vidjela što je na slici.

– To smo tvoja majka i ja na dan njezinog debitantskog bala, petnaestog srpnja 1937. Meni je tada bilo devet godina. Bacila sam pogled na sliku, tek dovoljan da obuhvati osamnaestogodišnju Ritu Cynthiju Kinsey, odjevenu u dugu bijelu haljinu, nagnutu prema naprijed, kako grli svoju mlađu sestru. Izgledala je tako nevjerovatno mlado. Tamna joj je kosa u kovrčama padala niz ramena, a mora da je nosila tamnocrveni ruž, jer su joj usne na crno-bijeloj fotografiji izgledale gotovo crno. Susanna je bila odjevena u cifrastu haljinicu što je izgledala kao minijatura verzija Ritine. Osjetila sam kako mi se vrućina penje u obraze pa nisam podizala pogled dok nalet osjećaja nije minuo. Bol je bila oštra i nagla, kao da mi je netko po prstima zalupio poklopac klavira. Imala sam potrebu kriknuti od iznenađenja. Čistim naporom volje, suspregnula sam emocije i uputila joj napregnuti smješak.

– Hvala vam. Nemam niti jednu majčinu fotografiju.

– Meni je ta najdraža. Dala sam si izraditi kopiju, tako da je slobodno možeš zadržati.

– Hvala. Postoje li kakve slike mog oca?

– Sigurna sam da postoje. Mogla sam ponijeti obiteljski album da sam se sjetila. Svi su unutra. No, dobro, možda sljedeći put – rekla je. – Znaš, jako si slična svojoj majci. Ali opet, i ja sam.

– Doista – rekla sam. No, u sebi sam mislila: *Ovo je tako čudno!* S Tashom mi je bilo jednostavno, bilo ju je lako držati na sigurnoj udaljenosti. Nas smo se dvije prepirale, koristeći se riječima kako bismo uspostavile emocionalnu distancu. Ali, ova je žena bila divna. Malo mi je nedostajalo da jurnem oko stola i sklupčam joj se u krilu.

– Čujem da su sve žene iz obitelji Kinsey međusobno slične.

– Ne toliko iz obitelji Kinsey, koliko iz obitelji LeGrand. Jedino je Virginia pomalo sličila na tatu, no ona je bila iznimka. Grandine crte lica su dominantne, što i nije tako neobično, jer ona dominira svime.

– Zašto je zovete Grand?

Nasmijala se. – Zapravo ne znam. Nije htjela da je zovemo 'mama ili nekako slično pa nas je naučila da je zovemo njezinim starim obiteljskim nadimkom. Tek kad sam došla u školu postala sam svjesna da druga djeca svoje majke zovu 'mama', ali onda je već bilo prekasno da mi nju počnemo tako zvati. Možda je kod nje bila riječ o svojevrsnom poricanju, podvojenim osjećajima spram majčinstva. U biti nisam sigurna.

Miris kave počeo se širiti zrakom. Nisam željela otići iz sobe, no ipak sam ustala i obišla stol.

- Odmah se vraćam.
- Treba li ti pomoć?
- Ne treba, hvala. U redu je.
- Samo zovi ako me budeš trebala.
- Hvala.

Ponovno u kuhinji, usredotočila sam se na ono što sam radila, no primijetila sam da moram objema rukama ulijevati kavu u šalice. Uplašila sam se kako joj neću biti u stanju dodati kavu, a da je ne izlijem u krilo. Duboko sam udahnula, prisiljavajući se da se saberem. Ponašala sam se blesavo. Ova mi je žena praktički bila neznanka. Sredovječna gospođa u misiji dobre volje. Mogu ja ovo. Sasvim sam sposobna suočiti se s njome, a s posljedicama ću se nositi kasnije, kad budem ostala nasamo. U redu. Podigla sam šalice i držala pogled uprt u njih dok sam hodala. I doista, nisam puno prosula. Tepih je ionako bio u odvratnom stanju, tako da se ništa neće vidjeti. Kad sam se vratila u ured, jednostavno sam spustila šalice na stol i pustila je da se ona sama posluži. Sjela sam i posegnula za svojom šalicom, te ju jednostavno povukla preko stola. Na trenutak sam se bavila mišlju da se jednostavno nagnem i ispijem kavu bez dizanja šalice.

- Smijem li vas nešto pitati?
- Naravno, dušo. Reci što te zanima.

Nazvala me *dušo*. O, Bože! Navrle su mi suze, ali sam ih smjesta odagnala treptanjem. Činilo se da Susanna ništa ne primjećuje. Pročistila sam grlo i rekla: – Liza je spominjala nekakve nećake kad smo se prvi put susrele, ali kasnije više nisam čula ništa o njima. Arne mi je rekao da je Grand imala tri sina, ali su sva trojica umrla u porodu, no nije li rodila i dječaka koji je umro kratko poslije poroda? Mislim da je Liza tako nešto rekla.

Odmahnula je rukom na to, služeći se istom onom gestom koju sam i sama upotrebljavala i koju sam primijetila kod Lize onoga dana kad smo se upoznale.

– Liza to nikad ne ispriča kako treba. Obiteljska povijest joj nije jača strana. U principu, to je istina. Majka je prije Rite rodila tri sina. Prva dvojica bila su mrtvorodena, a treći je umro pet sati nakon rođenja. Ostali dečki u obitelji, tih devet nećaka, pripadaju širem obiteljskom krugu. Maurin suprug Walter ima dvije sestre, a one obje imaju sinove. Moj suprug John također ima tri brata, a njih trojica imaju ukupno sedam sinova. Zvuči komplicirano, ali budući da većina te dalje rodbine također živi u Lompocu, uključeni su u obiteljska okupljanja Kinseyjevih. Grand nas ne voli dijeliti s obiteljima naših muževa pa se za svaki Božić i Dan zahvalnosti pobrine da joj vrata budu svima otvorena i organizira tako raskošne zabave da im nitko ne može odoljeti. Što bi još željela znati? Pitaj me što god želiš, zato sam ovdje.

Na trenutak sam oklijevala, nastojeći procijeniti koliko sam daleko spremna ići.

– Čula sam da ste vi i teta Maura bile protiv moje majke. – Osjećala sam kako je zlobno što potežem ovu temu, ali i to je bilo bolje od toga da se osjećam ranjivo.

– To su bile Maura i Sarah. One su obje starije od mene. Sarah je bilo petnaest, a Mauri dvanaest godina kad je 'izbio rat', da se tako izrazim. Objе su stale na Grandinu stranu. Ja sam bila najmlađa u obitelji, pa sam se izvukla tako što sam se pravila da nisam svjesna što se događa. Uvijek sam obožavala tvoju majku. Bila je tako elegantna i egzotična. Mislim da sam već napomenula kako mi je bilo devet godina kad je ona izašla u društvo. U to vrijeme više su me zanimalе moje lakirane cipelice nego šira obiteljska zbivanja. Volim se smatrati neovisnom, ali nikad nisam bila buntovnica, za razliku od tvoje majke. Ona se izravno suočavala s Grand. Nije bježala od sukoba. Osobno se obično služim taktikom odvrćanja pozornosti – šarmom i varkama. Za mene je učinkovitije izvana se pokoriti, a onda činiti što želim izvan majčina vidokruga. Možda bi se moglo reći da je to kukavički s moje strane, ali tako drugima olakšavam život, ili barem samu sebe uvjeravam da to činim.

– Ali, zbog čega su se Maura i Sarah toliko protivile udaji moje majke? Zašto ih se to ticalo?

– Pa i nije. U biti se nije radilo o tom braku, već o načinu na koji je utjecao na obitelj. Kad su se stvorili tabori, Grand nije htjela popustiti, a nisu ni Virginia ni tvoja majka.

– Ali u čemu je bio problem? To mi još uvijek nije jasno. Pa nije da mi je otac bio neka propalica!

– Mislim da Grand nije imala ništa protiv tvog oca osobno. Njoj je problem predstavljala razlika u godinama. Tvojoj je majci bilo osamnaest, a njemu, koliko ono, trideset i pet?

– Trideset i tri, odvrtila sam.

Susanna slegne ramenima. – Petnaest godina. To se zbilja ne čini tako mnogo. Mislim da se Grand nije sviđalo to što se Rita udala tako naglo. I sama je to učinila – udala se za tatu iz hira čim je napunila sedamnaest. On je od nje bio dvostruko stariji, a mislim da su se poznavali manje od mjesec dana. Imam osjećaj da je zažalila što se toliko žurila, ali u to doba razvod nije dolazio u obzir, barem ne za nju. Ona nerado priznaje da je u krivu, pa je to jednostavno izdržala. Njih su dvoje bili odani jedno drugom, no nisam sigurna koliko je ljubav trajala. Znam da je to u tom trenutku bila stara stvar, ali mislim da se Grand nadala preko Rite proživjeti tu fazu života.

– To mogu shvatiti. Ima smisla to što govorite.

– Što tebe točno muči? To je ono što bih ja željela znati.

– Trideset i šest mi je godina. Sljedeći tjedan bit će mi trideset i sedam. Proživjela sam cijeli svoj životni vijek bez i najmanjeg pojma o svemu ovome. Nekako mi se čini da me je netko mogao upoznati sa situacijom. Već sam to rekla i Tashi, i ne želim se stalno vraćati na to, ali zašto me nikad nitko nije potražio, ni stupio u kontakt sa mnom. Teta Gin je mrtva već petnaest godina. Grand se nije čak ni pojavila na sprovodu. Mislim, u čemu je stvar?

– Ne osporavam to. Sve je to istina i potpuno si u pravu. Grand je trebala doći, trebala ti se javiti. Ali mislim da ju je jednostavno bilo strah suočiti se s

tobom. Nije znala što ti je rečeno. Pretpostavljala je da te Virginia okrenula protiv nje, protiv cijele obitelji. Grand je u duši dobra osoba, ali je ponosna i tvrdoglava. Otvoreno govoreći, ponekad je zbilja nemoguća. Ali i Rita je bila tvrdoglava. Njih dvije bile su toliko slične da bi bilo komično da nije imalo tako razorne posljedice. Njihova je svađa razorila obitelj. Nitko od nas nakon toga više nije bio isti.

– Ali, Grand je bila njezina majka! Ona je ta koja se trebala ponašati odraslo!

Susanna se nasmiješi. – Starost ne znači nužno i zrelost. No, Grand *se jest* nastojala pomiriti s tvojom majkom. Sjećam se barem pet ili šest prilika u kojima je pokušala učiniti prvi korak, a tvoji su je roditelji odbili ili jednostavno ignorirali. Koliko sam shvatila, tvoj se otac nastojao držati izvan svega toga koliko god je mogao. Bila je to Ritina borba i premda je on u svakom slučaju bio na njezinoj strani, ona je bila ta koja ju je održavala. Virginia je bila još i gora. Činilo se da ona upravo uživa u razdoru, a ja stvarno ne znam zašto je bilo tako. Mora da je imala neke svoje razloge. Iskustvo mi govori da svaki put kad netko tako inzistira na neovisnosti i oko toga diže toliku buku, time vjerojatno nastoji prikriti nešto drugo. Grand ih je nastojala ponovno uključiti u obitelj, posebno nakon što si se ti rodila, ali oni nisu htjeli ni čuti. Kad bi tata i ona nekamo otputovali, njih troje bi došlo u posjet i naravno doveli tebe, ali uvijek je postojala ta tajnovitost. Sjećam se kako sam uvijek mislila da sigurno uživaju u tome što joj rade iza leđa.

– Zbog čega?

– Zato što nas je to prisiljavalo da se očitujemo. Svaki put kad bismo ih primili, a to smo učinili mnogo puta, svrstali bismo se na njihovu stranu. Maura i Sarah su se osjećale krivima što varaju Grand. Ona bi se vratila s puta, a mi joj ne bismo rekli ni riječ. Ponekad se pitam koliko je zapravo znala. Ona do dana današnjega ima čitavu mrežu špijuna, netko joj je sigurno rekao. Nikad nije ničim nagovijestila da zna, ali možda je na taj način željela osigurati da se kontakt održava, premda sama nije mogla u njemu sudjelovati.

Na trenutak sam razmislila o tome, u glavi prevrćući ono što je rekla. – Voljela bih vam vjerovati, a donekle vam i vjerujem. Znam da svaka priča ima dvije strane. Teta Gin očito je cijelu stvar smatrala dovoljno ozbiljnom da o njoj šuti cijeli život. Do prije tri godine nisam ništa znala o ovome.

– Mora da ti je teško nositi se s time.

– Pa da. Dijelom i zato što je to meni izneseno kao svršena stvar. Vama je to sigurno stara priča, ali meni nije. Ja još uvijek moram pronaći način da se nosim s time. Taj je razdor imao neizmjeran utjecaj na to kakva sam ispala kao osoba.

– Mogla si proći i gore nego imati Virginiju Kinsey za uzor. Možda je bila malo na svoju ruku, ali bila je ispred svog vremena.

– To ste dobro rekli.

Susanna pogleda na sat. – Morala bih ići. Ne znam kako je s tobom, ali meni su ovakvi razgovori prilično iscrpljujući. Čovjek ih može podnijeti do određene

mjere, ali poslije toga jednostavno mora malo zastati kako bi sve to probavio. Hoćeš li me koji put nazvati?

– Nastojat ću.

– Dobro. To bi mi bilo jako drago.

Nakon što je otišla, zaključala sam vrata za njom, vratila se u ured i sjela za radni stol. Uzela sam u ruke majčinu fotografiju i promotrila je. Pozadina je bila mutna i izvan fokusa, no majka i njezina sestra stajale su na drvenom trijemu s ogradom poput one kakvu sam vidjela na Pastorovoj kući. Kad bih zaškiljila, mogla sam razaznati grupu ljudi kako stoji sa strane. Svi su držali podignute visoke čaše za šampanjac, mladići odjeveni u smokinge, a djevojke u duge bijele haljine slične onoj kakvu je nosila Rita Cynthia.

Način odijevanja i češljanja i nije se puno promijenio otada. U bilo kojoj svečanoj prigodi, ove bi se ljude moglo prenijeti iz njihova vremena u naše, i nitko ne bi primijetio ništa neobično. Jedino što se činilo staromodnim bile su cipele koje je nosila moja majka, bijele, s otvorenim prstima i pomalo nezgrapnim masivnim petama. Moja je majka bila vitka, a njezina otkrivena ramena i ruke bili su upravo savršeni. Imala je srololiko lice, a koža joj je bila čista i glatka. Nisam mogla odrediti je li joj kosa bila prirodno kovrčava, jer je bila posebno počešljana za tu prigodu. I ona i Susanna, koju je obgrlila rukama, imale su cvjetove zataknete iza uha.

Izgledalo je kao da moja majka šapće Susanni na uho neku radosnu tajnu. Susannino je lice, napola okrenuto prema njoj, odavalo neočekivano zadovoljstvo. Gotovo sam mogla osjetiti zagrljaj koji je uslijedio nakon što je slika snimljena.

Odložila sam fotografiju na stol i naslonila se. Odjednom mi je na pamet palo nešto o čemu dosad nisam razmišljala. U tom sam trenutku bila dvostruko starija od svoje majke u vrijeme kad je slika snimljena. Četiri mjeseca poslije ona se udala za moga oca, a kad je došla u moje godine, već je imala kćer staru tri godine. Godinu dana iza toga, moji su roditelji poginuli. Sinulo mi je da bi moja majka, da je živa, sada imala sedamdeset godina. Pokušala sam si predočiti kako bi bilo kad bi majka bila dijelom mojeg života, zamisliti telefonske razgovore, posjete i zajedničke odlaske u kupnju. Osjećala sam odbojnost prema Kinseyevima, ne samo nepokolebljivo protiv, već upravo neprijateljski nastrojena prema pomisli o održavanju kontakta s njima. Sada sam se zapitala zašto sam na tu jednostavnu utjehu gledala kao na takvu prijatnju. Zar ne bih mogla osjetiti povezanost s majkom preko dvije njezine sestre koje su još uvijek na životu? Maura i Susanna zasigurno su dijelile mnoge njezine osobine, ne samo geste i fraze, već i vrijednosti i stavove usađene u djetinjstvu. Moje majke više nije bilo, no zar ne bih mogla osjetiti djelić njezine ljubavi kroz svoje tete i sestrične? Činilo mi se da ne tražim previše, no još nisam bila na čistu s time koliko bih cijenu za to možda morala platiti.

Otišla sam iz ureda ranije nego obično, ostavivši majčinu fotografiju na sredini stola. Na putu kući, ponovno sam se u mislima vraćala toj temi, dotičući

se tog pitanja kao da jezikom ispipavam bolno mjesto iz kojeg mi je netom prije iščupan zub. Zaključila sam da moram razgovarati s Henryjem. On mi je, kad su se Kinseyjevi prvi put pojavili, ponudio da mu se bez ustručavanja obratim ako mi bude trebao razgovor ili savjet, no dosad sam uglavnom ignorirala njegovu ponudu. Znala sam da će shvatiti moju dilemu. Činilo mi se da mi se s jedne strane nude osamljenost i izolacija, a s druge gušenje u sentimentalnosti, s jedne strane neovisnost, a s druge zarobljeništvo, sigurnost nasuprot izdaji. Razmišljala sam o krajnostima. Nije mi bilo u naravi zamišljati sva moguća emocionalna stanja između pa mi je stoga bilo još teže riskirati. Moj život nije bio savršen, no bila sam svjesna njegovih ograničenja. Susanna je rekla kako je težnja za nezavisnošću često krinka za nešto drugo. Kad je to rekla, bila sam previše osupnuta da bih se upitala što je time mislila. Govorila je o teti Gin, čiju sam tvrdoću prihvatila kao nadomjestak za ljubav, no bilo je moguće da je aludirala i na mene.

Kad sam stigla u svoju ulicu, ugledala sam Austin Healy parkiran na mom mjestu. Okrenula sam auto za sto osamdeset i parkirala preko puta. Odgurnula sam nepodmazana vrtna vrata i poslala prilazom u Henryjevo stražnje dvorište. Izvukao je svoj vrtni namještaj, oprao stolice i dodao im komplet tamnozelenih jastučića na kojima su još uvijek bile pričvršćene etikete. Na stoliću od sekvojina drveta stajale su dvije čaše i bokal s ledenim čajem, a uz njih tanjur domaćih zobenih kolačića s groždicama. Najprije sam pomislila da ih je pripremio zbog mene, no onda sam ga ugledala na drugom kraju dvorišta, kako pokazuje vrt nekoj nepoznatoj ženi. Prizor je sablasno podsjećao na jednu drugu priliku, kada je žena po imenu Lila Samms ušetala u Henryjev život.

Osmjehnuo se kada me ugledao i pokretom me pozvao da im se pridružim, kako bi nas predstavio jednu drugoj.

– Kinsey, upoznaj Mattie Halstead. Ona je iz San Francisca i trenutno je na putu za Los Angeles, pa je svratila u posjet.

Okrenuo se Mattie i rekao: – Kinsey je moja podstanarka.

– Naravno. Drago mi je, puno sam čula o tebi.

– I meni je drago, odvrtila sam, dobacivši Henryju prepredeni pogled. Podšišao je kosu, a primijetila sam i da nosi svečanu košulju i duge hlače. Nisam nikad prije vidjela da se tako uredio zbog neke žene. Mattie je bila gotovo njegove visine, a isto je tako dobro izgledala. Njezina je srebrnasta kosa bila ošišana na kratki slojeviti bob, a nosila je svilenu bijelu košulju, sive hlače i moderne cipele s niskom petom. Nosila je i nakit izrađen po narudžbi, narukvicu od ametista i kovanog srebra i jednake naušnice. Pogledala me inteligentnim sivim očima. – Bojala sam se da Henry možda neće biti kod kuće pa sam ga nazvala još jučer, kad sam stigla u Carmel. Putujem obalom i posjećujem prijatelje.

– Putujete li poslom, ili ste na odmoru?

– Moglo bi se reći oboje. Nosim neke slike jednoj agenciji u San Diegu. Mogla sam ih dati dostaviti teretnim brodom, ali bio mi je potreban odmor.

– Bili ste na krstarenju kad i Henry?

– Jesam, ali to je bilo strogo poslovno, bojim se. Sad sam na odmoru.

– Mattie poučava crtanje i slikanje i predaje umjetnost. Nell je upisala njezin tečaj i sasvim joj je dobro išlo.

– Bolje nego Lewisu – reče Mattie, uz osmijeh. – Nikad dotad nisam vidjela nekoga tako zagrijanog.

– Samo je koketirao s tobom – prijekorno odvrati Henry. Okrenuo se meni.

– Pridruži nam se. Upravo smo namjeravali popiti malo ledenog čaja.

– Radije ne bih, hvala. Imam nekog posla, a obećala sam si da ću nakon toga otrčati jedan krug. Bila sam tako pretrpana poslom ovih dana, da uopće nisam stigla.

– A večera? Mi idemo k Rosie oko šest.

– Nema šanse. Ne idem tamo dok je ne prođe to oduševljenje delikatesnim iznutricama. Je li vam Henry rekao za to?

– Jest, upozorio me, ali ja volim jetrica s lukom.

– Da, ali jetrica koje životinje? Ja ne bih riskirala. Trebali biste kuhanje prepustiti Henry'u. On uistinu sjajno kuha.

Nasmiješila se gledajući ga.

– Možda drugom prilikom. Veselila sam se što ću ponovno vidjeti Williama i Rosie. Bili su zlatni.

– Koliko dugo ostajete?

– Samo jednu noć. Rezervirala sam sobu u hotelu Edgewater. To mi je najdraži hotel. Moj suprug i ja dolazili smo ovamo i odsjedali ondje za godišnjice – rekla je. – Odlazim odmah sutra ujutro, čim svane. Ako budem imala sreće, izbjеći ću jutarnju gužvu u Los Angelesu.

– Šteta što nećemo imati vremena za razgovor. Hoćete li navratiti u povratku?

– Vidjet ćemo. Ne bih željela biti na smetnji.

– Možda ćete onda uspjeti nagovoriti Henryja da vam kuha.

Ušla sam, odložila tavu na pult u kuhinji i uspela se gore stubama. Nisam imala nikakvog posla, a svoja četiri kilometra otrčala sam još jutros, no instinkt mi je govorio da bih trebala Mattie i Henryja ostaviti nasamo. Provirila sam kroz prozor kupaonice i pogledala njih dvoje kako sjede ispod mene. Uspjela sam ubiti kojih sat vremena, a onda počela smišljati kamo bih mogla otići na večeru. Ozbiljno sam odlučila bojkotirati Rosie dok je ne prođe strast za kuhanjem životinjskih nusproizvoda.

Kako je upravo počinjao *happy hour*, znala sam da će Dolan sigurno biti u Cafeu Caliente. Mogla sam mu se produžiti, no nije mi se dalo sjediti kraj njega, brojati mu pića i udisati dim njegove cigarete. Vratila sam se do prozora kupaonice i pogledala u dvorište. Henry i Mattie već su otišli, no njihove vrtne stolice stajale su nešto bliže jedna drugoj nego kad sam ja odlazila. U Henryjevoj kuhinji gorjelo je svjetlo, pa sam zaključila da se njih dvoje vjerojatno viskijem hrabri prije odlaska k Rosie. U svakom slučaju, zrak je bio

čist, pa sam uzela torbu i odvezla se u McDonald's u ulici Milagra. Toliko često tamo jedem da mi prodavači na šalteru za automobile već prepoznaju glas i obraćaju mi se imenom. Iznenada sam odlučila naručiti dvostruku porciju i posjetiti Staceyja. Ako mene pitate, nema te životne situacije koja se odmah ne učini lakšom uz dozu brze hrane. Kad sam mu pokucala na vrata, kroz pregradu protiv insekata vidjela sam ga kako sjedi na kartonskoj kutiji u dnevnoj sobi. Sve ladice njegova radnog stola bile su otvorene, a u sobi se nalazio i stroj za uništavanje papira, uključen u produžni kabel koji se protezao preko cijele sobe. Stacey mi je mahnuo da uđem. Podigla sam bijelu vrećicu u zrak.

– Nadam se da niste još večerali. Donijela sam Colu, pržene krumpiriće i *cheesburgere*. Sve jako hranjivo.

– Nisam baš gladan, ali mogu ti praviti društvo.

– Meni odgovara.

Odložila sam vrećicu na radni stol i otišla u kuhinju, gdje sam našla paket papirnatih tanjura i rolu papirnatih ručnika. Vratila sam se u dnevnu sobu i odložila ih na pod, zatim uzela dvije kartonske kutije s hrpe naslagane uza zid, sjela na jednu, prethodno postavivši drugu između nas da nam služi kao stol. Izvadila sam dvije Cole, dvije velike porcije krumpirića, dvije vrećice kečapa, sol i dva velika dupla *cheesburgera* umotana u papir. Istisnula sam kečap na krumpiriće, sve obilno posolila i progutala svoj *cheesburger* u otprilike osam zalogaja. – Nastojim oboriti brzinski rekord, objasnila sam. Stacey podigne gornji dio peciva svog sendviča i sumnjičavo promotri njegovu unutrašnjost. – Nikad ovo nisam jeo. Zaustavila sam se usred brisanja usta.

– Šalite se?!

– Ne. Oprezno je zagrizao i pažljivo sažvakao prvi zalogaj, puštajući da mu se okusi prožmu u ustima. Polako je zavrtio glavom lijevo-desno. Nakon drugog zalogaja mu je krenulo i nakon toga je jeo s istim oduševljenjem kao i ja. Posegnula sam u vrećicu, izvadila drugi *cheesburger* i dodala mu ga. Ovaj put, bio je napola gotov kad mu se oteo jedva čujan uzdah zadovoljstva. Nasmijala sam se.

– Odakle vam ovo? – upitala sam, uperivši krumpirić prema aparatu za uništavanje papira.

– Posudio od susjeda – odgovorio je, zastavši da proguta zalogaj.

– Raščišćujem stol. Ne mogu se prisiliti da uništim račune i poreznu karticu. Ne namjeravam ispuniti poreznu prijavu. Računam da ću biti mrtav prije nego me se dočepa Porezna uprava, ali ipak ne bih volio da me uhvate nespremnog. Polizao je prste i obrisao usta. – Hvala. Ovo je bilo fantastično. Nisam imao teka već mjesecima.

– Drago mi je što sam bila od pomoći. Pokupio je smeće i spremio ga u vrećicu, a zatim je poput košarkaša bacio u kantu za smeće. Posegnuo je u najdonju ladicu i izvadio kartonsku kutiju punu crno-bijelih fotografija. Stavio je kutiju u krilo, izvukao nekoliko fotografija i provukao ih kroz rezač. Promatrala sam kako stroj reže šest fotografija na trakice.

– Zaboga, što to radite?
– Rekao sam ti. Raščišćujem stol.
– Ali to su obiteljske fotografije. Ne možete to raditi!
– Zašto ne? Ja sam jedini još na životu.
– Ne možete ih samo tako uništiti! Ne mogu vjerovati da biste to učinili.
– Zašto to prepustiti nekome drugome? Osobnije je ako to napravim sam. Počeo je pjevuckati. – Doviđenja, ujače Schmitty! Papa, rođače Mortimer!

Još dvije fotografije pretvorile su se u konfete i završile u kanti za smeće. Zaustavila sam ga rukom. – Ja ću ih uzeti.

– Što ćeš s njima? Ti ni ne znaš tko su ti ljudi. Ni ja sam ne prepoznajem više od polovice. Recimo, ovaj tip ovdje. Nemam pojma tko je on. Kunem se da ga u životu nisam vidio. Mora da je bio neki obiteljski prijatelj. Prinio je rub fotografije oštrici rezača i promatrao je kako nestaje, a zatim uzeo drugu.

– Nemojte ih uništiti! Nisu li to vaši roditelji?!
– Jesu, ali oni su mrtvi već godinama.
– Ovo je grozno! Dajte mi te slike! Pravit ću se da su moje.
– Ne budi smiješna. Ti si sama kao i ja. Ako ti ih dam, na kraju će ih netko treći bacati u smeće.

– Pa što? Daj, Stace! Molim te!

Okljievao je trenutak, a onda kimnuo. – U redu. Ali to je glupo.

Predao mi je kutiju, a ja sam je stavila kraj svoje torbe, izvan njegova domašaja. Bojala sam se da će se predomisliti i isjeckati još koga. On je usmjerio pozornost na fascikl naslovljen OSIGURANJE AUTOMOBILA i ubacio ga u stroj.

Kao usput, rekao je: – Gotovo sam ti zaboravio reći. Zvao je Joe Mandel, našao je adresu Ione Mathis. Ona živi u gradiću po imenu Peaches, duboko u pustinji.

– Gdje točno?

– Iznad doline San Bernardino, uz autocestu 138. Nije u imeniku, pa je moguće da živi kod nekoga. Jesam li ti rekao što je Mandel otkrio o crvenom Mustangu? Prvotni vlasnik, tip po imenu Gant, umro je prije desetak godina, no njegova udovica kaže kako je automobil bio ukraden iz radionice za tapeciranje automobila u Quorumu, gdje su mu trebali presvući sjedala. Kad je pronađen, Grant je dao da mu ga dovezu iz Lompoca, ali bio je u tako groznom stanju da se čovjek na kraju predomislio i prodao ga vlasniku te radionice, čovjeku po imenu Ruel McPhee. Prema našim izvorima, automobil je sad registriran na njega. Zvao sam ga i ostavio četiri poruke, no zasad mi se još nije javio. Con misli da bi bilo dobro otići tamo da vidimo kako stvari stoje.

– Gdje je Quorum? Nikad prije nisam čula za to mjesto.

– Nisam ni ja, ali Con kaže da se nalazi blizu Blythea, prema jugu, blizu granice s Arizonom. E, sad, ima tu još nešto. Frankie Miracle odrastao je u mjestu Quartzsite, svega nekoliko kilometara od Blythea. Con bi volio na putu za Quorum svratiti u Peaches i razgovarati s Ionom Mathis.

- Kada?
- Rekao je sutra ujutro. Mislio sam da bi bilo dobro da te upozorim, ako slučajno želiš do tada smisliti neku ispriku.
- Ne, ići ću. Dobro će mi doći promjena okoline. A ti? Osjećaš li se sposobnim za putovanje?
- Idite vas dvoje. Ja ću ostati da čujem što će mi reći liječnica. Možda me bude htjela opet poslati u bolnicu. To bi mi bilo treći put ovaj mjesec. Prokleta zamorno.
- Kako se nosiš s time?
- Nisam baš oduševljen, ali nemam baš izbora.
- Slat ću ti dobre vibracije.
- Trebat će mi. – Na trenutak je oklijevao. – Ovo je možda neprilično pitanje, no zanimalo me, je li ti Con rekao da je njegova žena počinila samoubojstvo?
- Rekao mi je samo da je imala rak. Nisam imala pojma.
- Zato tako poludi kad razgovaramo o toj temi. Misli da ju je mogao spasiti..
- Je li to točno?
- Naravno da nije. U takvoj situaciji čovjek ne može spasiti nikoga osim sebe samog, a ponekad niti to. U svakom slučaju, mislio sam da bi trebala znati.
- Nasmiješio se samome sebi, iz razloga koji, pretpostavila sam, nisu imali nikakve veze sa mnom. Promatrala sam kako njegovi dokumenti o otpustu iz vojske nestaju u stroju.

12

Trebalo mi je ukupno pet minuta da se spakiram. Zaključila sam kako me neće biti najviše dva dana, što je značilo da će mi biti potrebni četkica i pasta za zube, dva para čarapa, četiri para gaćica i prevelika majica kratkih rukava koja mi je služila kao spavaćica.

Sve sam to strpala u vrećasti ruksak. Kako sam traperice i tenisice već imala na sebi, jedino što će mi još trebati bili su trenirka za trčanje, vjetrovka i moj mali prenosivi pisaći stroj, marke Smith-Corona. Dolan je htio da krenemo rano, što je za njega značilo polazak u devet i trideset. To mi je ostavljalo dovoljno vremena da otrčim četiri kilometra i nakon toga odem u teretanu na superzahtjevnu turu dizanja utega. Skupljala sam kredit, za slučaj da ne stignem vježbati dok budem na putu.

Kad je Dolan stigao, sjedila sam na pločniku i čitala džepni roman. Nosila sam ruksak, svoj pisaći stroj i torbu. U torbi sam imala i dva paketića indeksnih kartica, povezanih gumaticom. Dolan je sigurno bio odvezao automobil na pranje, jer je izvana bio čist, a pod više nije bio zatrpan računima za benzin i praznim omotima od grickalica i brze hrane.

Kako smo sad već i službeno bili ekipa, Dolan ovaj put nije smatrao potrebnim izaći iz automobila i otvoriti mi vrata. Otvorila sam ih sama, a on je posegnuo preko sjedala i gurnuo svoj kovčeg u stranu.

– Možeš staviti svoje stvari ovdje otraga s mojima, osim ako bi ih radije spremila u prtljažnik.

– Ovako je u redu.

Stavila sam svoj pisajući stroj na pod automobila, bacila ruksak na stražnje sjedalo i ušla. Pokušala sam zalupiti vratima, ali šarke su zapele i nisu se micale s mjesta. Naposljetku se Dolan nagnuo preko mene i povukao vrata, a ona su se zatvorila uz mukli udarac. Mučila sam se sa sigurnosnim pojasom, potežući ga dok nisam izvukla dovoljnu dužinu da dosegnem kopču i zakopčam ga. Primijetila sam novu kutiju cigareta na upravljačkoj ploči.

– Nadam se da nisi namjeravao pušiti?

– Ne sa zatvorenim prozorima.

– Baš si pažljiv. Imaš li kartu?

– U stražnjem džepu. Mislio sam ići sporednim cestama. Mogli bismo krenuti autocestom 101, prijeći na 405, a otamo na autoput broj pet, ali kako mi je srce u kvaru ipak neću riskirati, da ne bih umro za volanom.

Dolan je skrenuo na autocestu 101 prema jugu, a ja sam rastvorila kartu Kalifornije i presavinula je kako bih je smanjila dovoljno da se njome može rukovati.

Po mojoj procjeni, Peaches je bio udaljen oko sto pedeset kilometara, otprilike sat i pol vožnje. Na sreću, Dolan nije bio ništa spremniji na čavrljanje nego ja, tako da sam samo sjedila i gledala kroz prozor, razmišljajući o tome hoće li se Henryju i Mattie desiti ljubav.

Obala je bila u magli, a valovi su se sporo valjali prema njoj. Otoci su se jedva vidjeli, četrdesetak kilometara udaljeni od obale. Strmi obronci uzdizali su se nad autocestom, obrasli tamnozelenim žbunjem, koje je bujalo poslije vlažne jeseni i dugih zimskih mjeseci. Na više mjesta, zelenilo su zamijenili gusti redovi kaktusa, oblikom nalik na rekete za ping-pong s bodljama. Oduvijek mi se činilo da bi kalifornijski zatvori mogli spriječiti bježanje zatvorenika sađenjem bodljikavih biljaka u okolini. Odbjegle zatvorenike mogli bi lako pronaći po jaukanju, a oni bi mogli ispuniti vrijeme u samici vađenjem bodlji iz debelog mesa. Nakon dvadeset minuta, pogledala sam Dolana.

– Imaš li ti djece?

– Ne. Gracie je povremeno spominjala djecu, ali ja ih nisam htio. Djeca ti promijene život. Naš je život bio dobar takav kakav jest.

– Je li ti ponekad žao zbog toga?

– Ne trošim baš vrijeme na žaljenje. A ti? Planiraš li ti imati djece?

– Ne mogu se baš zamisliti u ulozi majke, ali ne isključujem tu mogućnost. Nije baš da sam poznata po brojnim vezama s muškarcima.

Kod Perdida smo skrenuli na cestu broj 126 prema unutrašnjosti. Dalekovodi su nestali. Vrhovi planina u daljini bijelili su se od snijega, što je činilo neobičan

kontrast u odnosu na živahno zelenilo polja ispod njih. U voćnjacima, naranče su visjele s drveća poput božićnih ukrasa. Tezge s voćem uz cestu bile su prazne, ali ponovno će raditi već za koji mjesec. Prošli smo kroz dva mala poljoprivredna mjesta koja se nisu mijenjala godinama.

Ovaj dio ceste bio je poznat kao Krvavi put, budući da se sastojao od samo dva traka, mjestimično ispresijecana sporednim cestama, pa je tu često dolazilo do teških prometnih nesreća. Držala sam Dolana na oku, za slučaj da se namjerava onesvijestiti za volanom.

– Prestani se brinuti – dobacio mi je.

Kod Palmdalea, skrenuli smo s autoceste broj četrnaest prema istoku i prešli na autocestu broj osamnaest. Prastari, rasklimani neonski natpisi oglašavali su zemljišta na prodaju. Vidjela sam znak za 213. ulicu pred zemljanom cestom koja se gubila na horizontu. Prošli smo kraj rukom pisanog znaka na kojem je stajalo PRAVNA POMOĆ: OPORUKE, UGOVORI, RAZVODI, JAVNI BILJEŠNIK.¹ Sudeći prema karti, cesta kojom smo putovali prolazila je zapadnim krajem pustinje Mojave, na nadmorskoj visini od otprilike tisuću tristo metara. Pogledala sam kartu i rekla: – Opa! Nisam imala pojma da je pustinja Mojave toliko velika! Stvarno je ogromna.

– Šezdeset pet tisuća četvornih kilometara, ako računaš i dijelove u Nevadi, Arizoni i državi Utah. Koliko znaš o pustinji?

– Malo. Neke činjenice koje sam negdje čula, ali to je otprilike to.

– Ja sam dosta čitao o škorpionima. Negdje sam pročitao da su oni prva kopnena životinjska vrsta. Imaju rudimentarni mozak, ali vid im je slabo razvijen, Vjerojatno ne vide ništa što prije toga nisu dodirnuli. Ako vidiš dva škorpiona zajedno, ili vode ljubav ili jedan ubija drugoga. Iz toga bismo vjerojatno trebali izvući nekakvu pouku o životu, ali nikako da shvatim kakvu. Vjerojatno nešto o prirodi prave ljubavi. Iz nekog razloga, ta mi je njegova priča izmamila osmijeh. Prošli smo znak na kojem je pisalo PEACHES, s navedenim brojem stanovnika: 897. Po gradu su rasla mnogobrojna stabla pustinjskog drveća, a u oči je upadao i velik broj radnji. Planine San Gabriel nalazile su nam se zdesna, okićene snijegom. Drveće na vrhu činilo je prirodnu zaštitu od vjetra, a ispod njega nalazili su se redovi crnogorice, grana savijenih pod težinom snijega. Jaka proljetna oluja ostavila je za sobom hrpice starog snijega koji se topio na tlu. Pet automobila bilo je parkirano uz nasip gdje je brbljalo pet parova, dok su im se djeca igrala u nanosima. Većina djece činila se polugola. Kao i u oceanu, skakutala su u snijegu dok im usne ne bi poplavile, a zubi počeli cvokotati. Prošli smo kraj trgovine u kojoj su prodavali benzin, automobilske gume i sendviče. Bila su tu i dva kafića, jedan restoran i, koliko sam uspjela vidjeti, niti jedan motel. Nalazilo se tu i naselje od šest prikolica, ograđeno lančanom ogradom, te dvije veće prikolice u kojima su se nalazili uredi trgovaca nekretninama, s praznim asfaltiranim parkirališnim mjestima ispred njih. Zbog čega su ljudi uopće dolazili živjeti u Peaches? To mi je bilo potpuno

nedokučivo. Kakvi su to bili njihovi snovi da im se Peaches u Kaliforniji učinio njihovim ostvarenjem?

Dolan skrene na široku pošljunčanu površinu kraj benzinske crpke na kojoj više nije bilo pumpi i čiji su prozori bili zakovani daskama. Tlo je bilo svjetlacavo od razbijenog stakla. Komadi razderanog najlona visjeli su s grmlja uz cestu. Dolan je vozio do niza prikolica kojima su na vratima bila ispisana slova A, B, C, D, E, F. U blizini je stajao natpis: MOBILNO NASELJE PEACH GROVE, no to zapravo i nije bilo naselje. Bila su to samo dva reda prikolica, a bilo je ostavljeno i dovoljno prostora za slučaj da im se odluči pridružiti i sedma.

Dolan je parkirao na pošljunčani prilaz uz red pohabanih poštanskih sandučića, pa smo izašli. Pričekala sam da on obavi ritual spremanja pištolja u prtljažnik.

– Mislim da je F negdje u ovom smjeru.

Slijedila sam ga uz izrovani zemljani prilaz dovoljno širok za dva automobila.

– Voljela bih znati što li radi ovdje.

– Morat ćemo je to pitati.

Vrata kuće sa slovom F stajala su otvorena, kao i tanka mreža protiv kukaca, kako bi ulazio svjež zrak. Na malenom ručno izrađenom natpisu stajalo je: MANIKIRANJE – IONA, s telefonskim brojem ispisanim presitno da bi ga se moglo pročitati u prolazu. Izbljedadela tenda i zeleni tepih umjesto poda tvorili su natkrivenu terasu. Prikolica je bila malena i stara. Dvije su žene sjedile u kuhinjici, jedna na tapeciranoj klupici, a druga na kromiranoj stolici privučenoj uz stolić s jednom nogom. Obje su se okrenule da nas pogledaju. Mlađa je zatim nastavila starijoj lakirati nokte. – Je li jedna od vas Iona Mathis? – upita Dolan.

– Ja sam – reče mlađa. Vratila se nanošenju tamnocrvenog laka na nokat lijevog palca starije. Na stolu između njih primijetila sam drvene štapiće za manikuru, rašpice, bočicu tekućine za odstranjivanje zanoktica, jastučice vate, četkicu za nokte i plastičnu posudu u obliku polumjeseca napunjenu sapunastom vodom. Desno od starije žene nalazila se kutija cigareta Winston i kutija šibica. Pepeljara je bila puna opušaka. Starija se žena nasmiješi i reče: – Ja sam Ionina mama, Annette.

– Poručnik Dolan iz Policijske uprave Santa Teresa. Ovo je gospođica Millhone, privatna istražiteljica. Iona nam je dobacila kratak pogled, a zatim se prebacila na nokat kažiprsta starije. Ako je imala šesnaest godina kad se udala za Frankieja, sada joj je bilo oko trideset i pet, dakle, bila je stara otprilike kao ja. Dobro, ja sam bila malo starija, ali tko je to još pratio? Pokušala sam se zamisliti na njezinom mjestu. Pitala sam se što bi me moglo natjerati da živim ovdje i zarađujem za život masirajući drugim ljudima stopala i režući im zanoktice. Ona je bila ljepušasta žena, ali nešto joj je ipak nedostajalo. Sa zanimanjem sam je promatrala, nastojeći zaključiti što joj je to kvarilo izgled. Imala je sjajnu kosu smeđe boje, ali s razdjeljkom po sredini, što joj je previše izduživalo lice. Usne su joj bile pune, oči smeđe, nos krupan, a obrve mrvicu preguste. Nad donjom

usnom i na lijevom obrazu imala je madeže. Bila je mršava i oblih ramena, na neki je način izgledala kao da joj je još uvijek šesnaest. Noge su joj bile bose, a nosila je izbljedjele traperice poderane na koljenima i indijsku majicu s uzorkom u tonovima crvene i smeđe boje.

Annette se nagne naprijed i reče: – Dušo, ako ga ti ne pitaš, ja ću. – Kad Iona nije reagirala, ona usmjeri pogled prema Dolanu. – Srce, recite nam zašto ste ovdje, jer me nasmrt plašite. – Ionina je majka više izgledala kao da joj je trideset i pet nego njezina kći, iako joj je sigurno bilo preko pedeset. Imala je isti krupan nos, ali je njezin bio kirurški smanjen i manje upadljiv. Kosa koju je nosila podignutu u rep bila je iste boje kao i kćerina, ali je njezina boja bila ujednačenija i intenzivnija, jer ju je vjerojatno bojila kako bi prekrila sijede. Bijela majica bez rukava isticala joj je velike grudi, koje su stršale iznad širokog struka i zaobljenog trbuha. Nosila je crvene kratke hlačice i platnene natikače na visoku petu, iste boje. Nokti na nogama bili su joj nalakirani istom bojom kakvu joj je Iona upravo nanosila na nokte na rukama. Pomislila sam kako bi joj bilo pametnije da se malo više pokrila.

– Imamo nekoliko pitanja o Ioninom bivšem suprugu – reče Dolan. Smijemo li ući?

– Vrata su vam otvorena – odvrati Annette.

Dolan stupi u prikolicu, a zatim se pomakne udesno kako bi meni napravio mjesta da uđem. Ušavši, i ja sam se pomaknula udesno i smjestila na drugi kraj klupice presvučene plavom plastikom na kojoj je sjedila Annette. Na naslonu stolice nalazio se dugi podstavljeni jastuk. Primijetila sam u prostoriji kauč koji se mogao rasklopiti u ležaj dovoljno velik za dvije osobe. Pitala sam se ima li mama svoju vlastitu prikolicu ili dvije žene žive zajedno. Dolan i ja bili smo se dogovorili da će on voditi razgovor jer bi je možda previše zbunilo da je počnemo bombardirati pitanjima iz oba smjera. Moj je zadatak bio promatrati i pamtiti.

Desno iza kuhinjice nalazila su se klizna vrata iza kojih se vjerojatno nalazila kupaonica. Ravno ispred sebe vidjela sam bračni krevet koji je potpuno ispunjavao jedinu spavaću sobu. Obožavam male prostore i ne bi mi smetalo živjeti na ovakvom mjestu, mada bih voljela nešto čišće. Svidali su mi se maleni sudoper i minijatura pećnica, kuhalo s četiri plamenika i sićušni hladnjak uguran ispod kuhinjskog pulta. Bilo je kao u kućici za lutke, namijenjenoj za dječje čajanke i ostale igre pretvaranja. Usredotočila sam se na Ionu. Njezino je loše držanje vjerojatno bilo posljedica toga što je provodila dane pogrbljena nad ovim stolom.

– Niste nam rekli na kojeg točno bivšeg supruga mislite reče Annette. Ali, budući ste policijski poručnik, sigurno se radi o Franku. Njezin drugi suprug, Lars, u životu nije prekršio zakon. Taj nije ni prelazio ulicu izvan zebre. Izluđivao je Ionu. Taman je našla tipa koji je Frankova potpuna suprotnost, a onda se ispostavi da je on još gori. Imao je onaj opsesivno-kompulzivni poremećaj. Koma. Sve što je radio ponovio bi šest puta i tek onda bi mogao

prijeći na nešto drugo. Trebali su mu sati da išta obavi. Malo mi je trebalo da poludim. Zagledala se u svoj mali prst.

– Dušo, mislim da si izašla izvan crte. Vidiš?

– Oprosti – Iona palcem obriše crvenu crtu koja je prešla na Annetteinu zanokticu.

– Hoće li vam smetati da zapalim? – upita Dolan. Annetteine oči bijesnu prema Dolanovoj lijevoj ruci. Nije nosio vjenčani prsten, pa joj je vjerojatno odmah palo na pamet da je možda samac.

– Samo ako zapalite i meni – rekla je. – Iona poludi ako umrljam nokat prije nego je gotova sa svih deset. Dolan dohvati Annetteine cigarete i zatakne jednu između njezinih usana. Zavodnički je položila ruku na njegovu dok joj je palio cigaretu. On zatim izvadi i zapali cigaretu iz vlastite kutije. Očito mu se njena vrsta nije sviđala.

Annette duboko uvuče, otpuhne oblak dima, a zatim spusti cigaretu u pepeljaru, pazeći pritom na svoje nokte. – Uh, ovo je dobro! Strašno me živcira kako su ljudi postali osjetljivi na pušenje u zadnje vrijeme. Čemu tolika frka? Nije to njihova stvar. – Pogledom je prešla na mene. – Pušite li vi?

– Jesam, nekad davno, rekla sam, nadajući se da ne zvučim onoliko užtogljeno koliko sam se osjećala. Ponovno se obratila Dolanu. – Sto nam Frank radi u zadnje vrijeme? Nismo se godinama čule s njim, nije li tako, dušo?

Iona ju je ignorirala, i dalje usredotočena na svoj posao.

– Vjerojatno znate da je vani na uvjetnoj.

Annette načini grimasu, kao da ju je naglo spopala žgaravica. – Valjda se i to moralo dogoditi. Nikad mi se nije sviđao, znate. Nadam se da mi niste došli reći da zna gdje je Iona.

– Jučer smo razgovarali s njim i nije je spominjao.

– E, pa, hvala Bogu na tome.

– Bojite li se da će pokušati stupiti u kontakt s vama?

– Ne bih baš rekla da se bojim, ali nije mi draga ta pomisao.

Dolan se okrene Ioni. – Kad ste ga zadnji put vidjeli? Sjećate li se možda točnog datuma?

Annette se zagleda u kćer i, kad se ova nije oglasila, reče: – Iona, odgovori čovjeku! Sto je to s tobom?

Nisam te tako odgojila!

Iona joj dobaci mračan pogled. – Želiš li da ti upropastim nokte?

Annette se nasmiješi Dolanu. – Frank joj se sažalio. Roditelji su ga bili izbacili. Otac mu je oralni kirurg, zarađuje hrpu love režući ljudima zubno meso, ali je totalna konzerva. Ni majka mu nije puno bolja. Imali su još tri sina, koji su bili uspješni, pa je, naravno, Frank uvijek bio loš u usporedbi s njima. Nije da on od rođenja nije bio jedno malo govno. Iona je uvijek govorila kako je zlatan, ali nisam nikad u to povjerovala. Bio je pomalo priljepak. Postao je i posesivan pred kraj braka, koji je trajao šest mjeseci.

– Zašto ste vas dvoje prekinuli?

– Ne moram vam na to odgovoriti – rekla je Iona.

– Je li vas ikad udario?

Kad je Iona odbila odgovoriti, oglasila se ponovno njezina majka. – Jednom ili dvaput, koliko ja znam. Tada je cijelo vrijeme bio drogiran...

– Većinu vremena, ne cijelo vrijeme, mama. Ne pretjeruj.

– Joj, oprost, moja greška! Bio je napušten *većinu vremena*, a kad je bio napušten, znao je biti gadan. Iona mu je rekla da će ga izbaciti iz kuće ako se ne sredi. Tada su živjeli u Veniceu, na jednom od kanala.

Tamo je bilo puno malih pačića. Smrdjeli su, ali su bili preslatki. Frank je ipak nastavio piti i ništa se nije mijenjalo, pa sam joj ja jednostavno poslala novce da pobjegne od njega.

– Je li tada započeo vezu s Cathy Lee Pearse?

– Jao, to je stvarno bilo grozno! – odvratila Annette. – Svaki put se stresem kad se toga sjetim. Poznao ju je samo tjedan dana prije incidenta.

– Tako to zovete? *Incidentom*? – upita Dolan. Osjetila sam mu u glasu da nastoji prikriti koliko je zgrožen.

Iona vrati kist natrag u bočicu s lakom i zatvori je.

– Ne morate tim tonom. Tek toliko da znate, Cathy Lee Pearse je bila jedna najobičnija sponzoruša i ništa više. Bila je temperamentna i razdražljiva. Frankie kaže da je ponekad bila i nasilna, osobito kad je pila, kao tu večer. Skočila je na njega iz čistog mira. – Iona pucne prstima da bi to ilustrirala. – Napala ga je škarama. Što je trebao učiniti, pustiti je da mu ih zabije u grlo?

Dolanovo je lice bilo bezizražajno.

– Mogao ju je zgrabiti za zapešća. Čini se ipak malo pretjeranim ubosti je četrnaest puta. Jednom ili dvaput bilo bi sasvim dovoljno.

Iona počne čistiti svoj radni stol. – Ne bih znala.

– Jeste li poznavali Cathy Lee Pearse? – Dolan je očito bio odlučan osigurati tijek razgovora sad kad je Iona odlučila progovoriti.

– Naravno. Frankie je krećio kuću nekog prijatelja, pa smo se doselili u kuću do njene, tjedan prije toga. Stalno ga je zavodila. Hodala bi okolo u bikiniju i gurala mu svoje sise pod nos kad god bi bio u dvorištu.

Frankieju je bilo grozno zbog onoga što se dogodilo. Rekao je kako bi volio da to može popraviti, no bilo je kasno.

– Čuo sam da ste mu se vratili kad je slučaj završio na sudu. Kako to?

– Jednostavno me tada trebao, to je sve. Svi su mu ostali okrenuli leđa.

– Iona je ista ja. Ne može odoljeti tipu žrtve. Lars je bio vrhunac. Sve je morao brojki. Ali sjajno mu je išlo rezanje luka – jedan, dva, tri, četiri, pet...

– Je li stvarno tako, Iona? Mislite da je Frankie žrtva?

– On je dobra osoba, kad je trijezan i kad se ne drogira.

– Je li vam ikad pričao što se događalo nakon ubojstva Cathy Lee?

– Što na primjer?

– Pitam se što je radio u vremenu nakon što ju je ubio, a prije nego su ga policajci ulovili. Radi se o dva dana za koje ne znamo gdje je bio.

Iona slegne ramenima. – Nemam pojma. Frankie i ja smo onda već bili prekinuli.

Annette kimne. – Najkraći brak u povijesti. Postupak za razvod je trajao šest mjeseci dulje od samog braka, nije li?

Iona ne reče ništa na ovo, te se umjesto toga ponovno obrati Dolanu. – Ne znam ni što je radio, ni kamo je otišao nakon što sam ga ja ostavila.

– Dušo, mislila sam da si rekla da je završio kod tebe. Sjećaš se? Ti si se uselila u onu garsonijeru u Santa Teresi...

– Majko!

– Zašto mu ne kažeš, ako je istina? Vjerujte mi, poručnice, Iona je prepametna da bi pomagala zločincu. Nahranila ga je, rekla mu da može prenoćiti, a on je zatim rekao da mora krenuti dalje. Preklinjala sam je da se obrati šerifu, ali nije htjela ni čuti. Bojala se da će se vratiti i osvetiti joj se ako ga prijavi.

– Majko, lijepo te molim, začepi!

– Samo pokušavam pomoći. Mogla si se i sama toga sjetiti. Recite nam, poručnice, o čemu se ovdje radi?

– Mislimo da je sreo jednu mladu djevojku koja je stopirala u okolici Lompoca. Moguće da ju je pokupio dok je išao k ocu.

– O, Bože. Ne želite valjda reći da je ubio još nekoga?

– To još ne znamo. Tijelo joj je bilo odbačeno blizu kamenoloma u blizini Lompoca. Trenutno nastojimo otkriti njezin identitet.

Iona se zapiljila u njega. Na trenutak se činilo da će nam pružiti neke informacije, no u zadnji čas se predomislila. – Zašto niste pitali njega, ako ste ga jučer vidjeli?

Dolan se osmjehne. – Rekao je da se ne sjeća. Mislili smo da je možda nešto rekao vama. Iona se ponovo usredotoči na majčine nokte. – Ovo mi je prvi glas.

Kad je postalo jasno da ona neće reći više ništa, Dolan pogleda Annette. – Zanimalo me kako ste vas dvije završile u ovom gradiću.

Ona ponovno povuče dim. – Mi inače dolazimo iz jednog malog mjesta blizu Blythea. Ionini baka i djed, dakle, moji roditelji, kupili su dvadesetak hektara zemlje, mislim da je to bilo otprilike 1946. Trenutno se nalazimo na zadnjem preostalom komadu te zemlje. Ja sam došla na ideju za mobilno naselje. To mi se činilo kao dobra ideja, kad već posjedujemo zemlju. Svaka od nas ima svoju vlastitu prikolicu, a ostalih četvero stanara plaća stanarinu. Ja radim i pola radnog vremena u jednom kafiću, a Iona ima ovaj salon, pa se snalazimo.

– Kojeg mjesta? – upitala sam.

Pogledala me iznenađeno, kao da je zaboravila da sam i ja prisutna. – Molim?

– Iz kojeg mjesta dolazite?

– Ah, to. Iz jednog malog mjesta po imenu Creosote. Vjerojatno nikad niste čuli za njega. Nalazi se neka tri kilometra od granice s Arizonom.

– Šalite se! Upoznala sam još nekoga iz Creosotea, prije samo dva dana. Tipa po imenu Pudgie Clifton. Iona sad meni dobaci mračan pogled.

Annette odmah ponovno živne. – Oh, Iona poznaje Pudgieja još od osnovne škole! Niste li vas dvoje hodali prije nego si upoznala Franka?

– Nismo *hodali*, majko. Družili smo se. To su dvije različite stvari.

– Meni je to izgledalo kao hodanje. Ti bi otišla k njemu i ostajala preko vikenda, ako me sjećanje ne vara. Kad je ponovno posegnula za cigaretom, rukom je očešala rub pepeljare i upropastila svježe nalakirani nokat.

– Sranje! Gle što sam sad napravila!

Ponovno je ispružila ruke prema Ioni. Ona promotri mrlju, namoči svoj kažiprst i protrlja njime mrlju kako bi ponovno zagladila crveni lak.

Dolan reče: – Mora da ste dobro poznavali Pudgieja.

– Uglavnom se družio s klincima iz drugih mjesta.

– Osim kad je vikendima izlazio s vama – odvrati on. Ona ga oštro pogleda. – Išli smo na izlete, dobro?

Volio se voziti mojim automobilom. Ne znači da smo se ševili! Bili smo prijatelji.

– Jesu li se on i Frankie tada poznavali?

– Odakle da ja to znam? Nisam im ja dadilja!

Na vratima se začuje kucanje. – Iona, srce? Oprosti što prekidam. Na vratima je stajala neka žena, gledajući u nas.

– Moja sljedeća mušterija – objasni nam Iona. – Nadam se da vam ne smeta.

– Nimalo. Pričekat ćemo pa ćemo porazgovarati s vama kad završite s poslom Annette se pomakne na sjedalu kako bi izašla iza stola, a njezini goli butovi zaškripe na plastičnoj presvlaci. Ustala sam da je propustim, dok je Dolan izašao van. Annette je već čavrljala s Ioninom mušterijom, mašući prstima.

– Pogledaj, draga! Ova se boja zove Milenijska trešnja. Sjajno bi išla uz tvoju novu boju kose.

Druga žena, otprilike stara četrdeset godina, nije izgledala impresionirano, jer njezina boja i nije bila nešto. Annette se teškim korakom spusti niz stubu u svojim platnenim sandalama i uhvati Dolana pod ruku. – Iona će biti brzo gotova. Ja danas poslužujem za ručak u restoranu Moonlight. Zašto ne biste došli sa mnom na posao i nešto pojeli? Ja častim.

– Sjajno. Učinimo to – odgovorila sam. – Koje vam je radno vrijeme?

– Uglavnom od vremena ručka nadalje. Otvoreni smo od pet ujutro do deset navečer. Jedini drugi restoran je Mountain View pa ljudi idu ili k nama ili k njima, ovisno o raspoloženju.

Pošli smo izrovanim prilazom i prešli preko ceste. Kad smo stigli do kafića, izabrali smo jedan od praznih stolova i sjeli za njega.

Annette reče: – Poslužujemo uglavnom pića i hladne sendviče. Mogu vam napraviti i hamburgere ako hoćete nešto toplo.

– Meni zvuči dobro. Što ti kažeš, Kinsey?

– Može.

– Što ćete popiti? Imamo kavu, čaj, Colu i Sprite.

– Colu, valjda – reče Dolan.

– Može dvije.

Annette stane na svoje mjesto iza šanka. Uključila je plin ispod ploče za pečenje i izvadila dvije pljeskavice iz hladnjaka, te ih stavila peći. – Bit će gotovo za trenutak.

– Nema baš puno posla danas, zar ne? – primijeti Dolan.

– Nikad nema baš puno posla Brzo se vratila s tanjurom salate, mrkve i zelenih maslina. U džepu kuhinjske pregače imala je bocu kečapa i tubu senfa, pa ih je stavila na stol. Kad se vratila do štednjaka, pljeskavice su bile pečene, pa ona izvadi naše tanjure i posluži nam hamburgere. – Nisam vas pitala volite li ih više ili manje pečene.

– Ovo je sasvim u redu, odgovorila sam. Bila sam zaokupljena ukrašavanjem svog hamburgera senfom, kečapom, krastavcima i lukom. Nije bilo kao u McDonald's-u, ali morat će poslužiti.

Dolan upita: – Kolike su šanse da je Iona ostala u kontaktu s Frankom?

– Mislite da je on imao veze sa smrću one djevojke?

– Nemam pojma. Nadali smo se da će nam Iona pomoći rasvijetliti neke stvari.

Na drugoj strani ceste, vidjeli smo kako neki automobil izlazi na autocestu, skreće ulijevo i velikom se brzinom gubi u daljini. Za upravljačem je bila Iona. Annette se nagne kroz prozor i namršti. – Sto je to bilo, pitam se?

Dolan zagriže svoj hamburger. – Izgleda da ne želi razgovarati s nama.

13

Napustili smo Peaches oko četrnaest sati, kad je postalo očito da se Iona neće vratiti. Razgovorljiva kao i dosad, Annette je brbljala i dalje, odgovarajući na sva naša pitanja, no ti odgovori su se uglavnom sastojali od iznošenja njezinih stavova. Bilo je posve očito da baš i ne voli Frankieja pa sam bila poprilično sigurna da nam je doista rekla sve što zna. S druge strane, bilo je isto tako očito da je Iona otišla kako je ne bismo još jače pritisnuli. Annette je željela vjerovati kako više neće imati posla s Frankiejem Miracleom, no ja nisam bila tako sigurna.

S autoceste broj 14 skrenuli smo na onu s brojem 138 i vozili se njome do petnaestice, a zatim krivudajući prešli na autocestu broj deset, inače poznatu kao Autocesta San Bernardino, prema istoku. Unatoč svim Dolanovim brigama za svoje srce, morali smo tim putem zato što je to bio jedini način da stignemo u Blythe. Ta autcesta, duga 282 kilometara, prostirala se od istočnih rubova Los Angelesa sve do granice s Arizonom, koju prelazi blizu Blythea. Dolan je gotovo tri sata vozio s nogom na gasu, dok je cesta prolazila ispod nas. Krajolik je postao monoton, tipična urbana džungla tipiziranih kuća, neonskih znakova,

industrijskih postrojenja, robnih kuća i željezničkih tračnica. Autocestu su obrubljivale palme, zimzeleni i eukaliptusi. Prošli smo nekoliko mobilnih naselja, kampove i bazen. Bilo je ovo veliko područje na kojem se nitko nije namjeravao skrasiti. U Ocropiji smo se zaustavili po benzin i kupili primjerak lokalnih novina, koje su sadržavale šesnaest stranica kupona za popuste u restoranima, krstarenja, tečajeve golfa, umjetna zubala i bingo za starije osobe.

Iza Palm Springsa, teren je bio ravniji, a okoliš jednoličnije boje. Kilometar za kilometrom, nije bilo ničeg osim pijeska i stijenja, makije, dalekovoda i automobila u prolazu. Tlo se sa obje strane autoceste uzdizalo prema brdskom lancu koji je priječio pogled. Sve je bilo bijelo, bež i prašnjave zelene boje. Kalifornijske pustinje uglavnom se sastoje od svijetlih tala, oker, crvenkastih i smeđih. Prošli smo uz državni zatvor, na koji su ukazivali znakovi s natpisima koji su putnike upozoravali da ne primaju autostopere. Ograničenje brzine bilo je sto kilometara na sat, no okoliš je bio tako beskrajan i jednoličan kako se gotovo činilo da se uopće ne mičemo. Karta je pokazivala da se osim jezera Salton Sea na jugu ispred nas nalaze samo presahla jezera.

– Kako išta ovdje uspijeva rasti? – zapitala sam se.

Dolan se nasmiješi. – Pustinja je čudo prilagodbe. Kalifornijska ima jednu kišnu sezonu godišnje, a ona u Arizoni dvije. Ostatak godine je suša. Kad bi sjeme proklimalo odmah poslije kiše, mlade biljke ne bi uspjele preživjeti na suncu i žezi. Većina ima sjemenje omotano voštanim slojem koji sprečava apsorpciju vode prije isteka određenog vremena. Klijanje počinje tek kad nestane voštanog sloja i to je izvorište hranidbenog lanca. Zečevi i pustinjski miševi koji se hrane tim biljem postaju meso kojim se hrane pustinjski grabežljiva. Zmije jedu glodavce, a kasnije i same postaju hrana risovima.

– Zgodno, rekla sam.

– Učinkovito. Poput zločina. U kriminalnom miljeu svatko jede svakoga.

Nastavio je u tom tonu, te me obdario iscrpnim predavanjem o načinima parenja i polaganja jaja kod različitih insekata, između ostalog, crne i smeđe udovice, te ose paukoubojice. To je trajalo dok nisam uzvikhula: – Mislim da će mi pozliti! – To ga je ušutkalo.

U blizini Blythea krenuli smo prema jugu, dvotračnom cestom od dvadesetak kilometara prema malom gradu po imenu Quorum, s 12 676 stanovnika. Na karti je gradić bio označen malenim kružićem. Dolan je usporio kad smo se približili rubnim naseljima. Kuće su bile neugledne, a dvorišta ravna. Za manje od minute kasnije, stigli smo do centra grada, uz šesterotračnu glavnu ulicu. Zgrade su bile niske, kao da su se stanovnici nadali da će izbjeći vrelini pustinjskog sunca ako se budu držali tla. Činilo se da palme krasno uspijevaju. Uz cestu su se nalazili mnogobrojni moteli, a većina je nosila poetična imena koja su imala neke veze s morem. Veći dio komercijalnog sektora bio je vezan uz putovanje. Bile su tu benzinske crpke, prodavaonice automobila, vulkanizeri, autopraonice i automehaničarske radionice. Povremeno bih ugledala i kakvu bravarsku radionicu ili frizerski salon, ali ne puno više od toga. I ovdje je, kao i

u Peachesu bilo mnogo propalih radnji, čiji su natpisi bili razbijeni tako da je ostao samo okvir. Među takvima su bili prodavaonica namještaja, kafić *Kod Jody* i *Rupertova mehaničarska radionica*. Bacivši pogled udesno, vidjela sam kako i sporedne ulice imaju po četiri traka. Ovdje očito nije bilo ničega osim prostora.

Prolazeći kroz grad, svratili smo u Policijsku upravu grada Quoruma i Ured šerifa Okruga Riverside, čije su se zgrade nalazile jedna uz drugu u ulici North Winter. Pričekala sam u automobilu dok je Dolan razgovarao s istražiteljima u obje te ustanove kako bi ih obavijestio da ćemo biti u okolici i objasnio im čime ćemo se baviti. Strogo uzevši, ni jedan od tih posjeta nije bio službeno potreban, no nismo željeli nikome stati na žulj. Uostalom, tako smo pripremali teren za slučaj da nam kasnije bude potrebna pomoć lokalnih snaga. Dolan je u povratku primijetio: – Ovo je vjerojatno bilo čisto gubljenje vremena, no dosad mi se dovoljno često pokazalo da se isplati pokušati.

Bilo je već pola šest navečer i temperatura je naglo padala. Dolan je namjeravao pronaći prenoćište, a onda potražiti neko mjesto, gdje bismo mogli večerati.

– Možemo nešto pojesti, rano leći i onda odmah ujutro potražiti onu radionicu za tapeciranje automobila.

– Što se mene tiče, može.

Svi su moteli bili nalik jedan drugome, sa sličnim cijenama navedenim na kričavim neonskim znakovima. Odlučili smo se za *Ocean View*, koji je u ponudi imao bazen, topli jacuzzi i televizor u sobi. Prijavili smo se na recepciji, a ja sam pričekala da Dolan preda službeniku na recepciji svoju kreditnu karticu i preuzme ključeve za naše dvije sobe. Potom smo se vratili u automobil i parkirali na parkirno mjesto točno ispred njegove sobe. Moja je bila odmah iza ugla. Dogovorili smo se da ćemo se naći nakon što se smjestimo.

Ušla sam u svoju sobu. Unutrašnjost je vonjala poput plaže u Santa Teresi, što će reći, blago po vlazi i nešto manje blago po plijesni. Krstila sam sanitarni čvor, navukla vjetrovku i našla se s Dolanom kod njegovih vrata. Kako je bilo za očekivati, Dolan je želio pronaći neku zalogajnicu u kojoj poslužuju alkohol, a ako se to pokaže neostvarivim, potražiti neki pristojan bar, nakon čega bismo mogli naručiti pizzu i pojesti je u sobi. Recepcionar nas je uputio na *Quorum Inn*, dvije ulice dalje u ulici High. Nisam očekivala da će noćni zrak biti toliko hladan. Morala sam se obgrliti rukama dok sam hodala, zgrbljena pod naletima oštrog pustinjskog vjetra koji je šibao ulicama. Grad se činio izloženim na milost i nemilost prirodnim silama, pred kojima su niske zgrade bile jedino utočište.

Kad smo stigli, *Quorum Inn* bio je već dupkom pun, ekipa koja je dolazila popiti popodnevni martini već je palila cigarete i grickala masline i oraščiće. Zidovi su bili od lakirane borovine, a separei obloženi crvenom umjetnom kožom. Stolovi izvan separea bili su prekriveni kariranim crveno-bijelim stolnjacima. S jelovnika, mogli smo birati između mesa i mesa, a kao priloz

nudili su se prženi krumpirići, pečeni luk i pohane tikvice. Prvih sat vremena proveli smo za šankom. Dolan je iskapio tri Manhattana, a ja sam pijuckala prokiseljeno bijelo vino razblaženo ledom. Već u osam navečer vratili smo se u motel i oprostili se za tu večer. Neko sam vrijeme provela čitajući, a zatim zaspala, onim snom kakvim se spava kad imate trbuh pun crvenog mesa, a krvotokom vam šibaju gomile kolesterola. Za doručak sam pojela svoju uobičajenu porciju žitnih pahuljica, a Dolan slaninu, jaja, palačinke, četiri šalice kave, popušivši uz to pet cigareta. Kad je izvukao šestu, rekla sam mu: – Dolane, moraš prestati s time. Zastao je. – S čime to?

– S pićem i cigaretama, i s masnom hranom. Izazvat ćeš si novi infarkt, a ja ću te morati oživljavati. Zar nisi pročitao izvješće Ministarstva zdravstva o srčanim bolestima?

On nestrpljivo odmahne rukom. – Ma, gluposti! Moj je djed doživio devedeset i šestu, a pušio je rukom motane cigarete od svoje dvanaeste, pa sve do smrti.

– E, pa, kladim se da on nije doživio dva infarkta u tvojoj dobi! Stalno prigovaraš Staceyju, a ti si još gori od njega.

– To je drugo.

– Nije. Želiš ga živog, a ja tebe gnjavim točno iz tog razloga.

– Kad me bude zanimalo tvoje mišljenje, zatražit ću ga! Ne treba mi predavanje od nekoga tko je duplo mlađi od mene!

– Nisam duplo mlađa od tebe. Koliko ti je godina?

– Šezdeset i jedna.

– Eto vidiš! Meni je trideset i šest.

– Htio sam reći da mogu raditi što god hoću.

– Podsjetit ću te da si to rekao kad sljedeći put budeš prigovarao Staceyju što si želi prosuti mozak. Dolan ugasi cigaretu u pepeljari.

– Dosta mi je priče. Vrijeme je za posao.

McPheejeva radionica za tapeciranje automobila nalazila se u samom središtu grada, u ulici Hill. Parkirali smo nasuprot nje i izašli. Jutro je bilo vedro i sunčano, a zrak ugodan, no pretpostavljala sam da će do popodneva vrućina i suša postati neizdržive. Kad sunce zađe, bit će jednako hladno kao večer prije. Iza trgovine vidjeli smo maleno parkiralište na kojem je stajalo šest automobila, svi pokriveni ceradama. Parkiralište je bilo ograđeno teškom pletenom žičanom ogradom, upotpunjenom bodljikavom žicom. Sama radionica bila je izgrađena od rebrastog lima, s tri udubine u zidu i vratima podignutima tako da se vidjelo u unutrašnjost radionice. Malo me podsjećala na benzinsku crpku, onako okružena napuklim asfaltom. Unutra su radila dvojica muškaraca.

– Misliš li da je automobil koji tražimo stvarno isti onaj koji je vidio C.K.?

– Zato smo ovdje, da to saznamo – odgovorio je. – Znamo da su ga odavde ukrali.

– Ako je uistinu bio parkiran kraj kamenoloma, što ćemo onda?

– Vidjeti možemo li utvrditi postojanje veze između automobila i naše žrtve.

Izišli smo i prešli preko ceste, prema ulazu. Ispod velikog izloga stajao je veliki betonski kalj, no u njemu nije bilo ničega osim nabijene zemlje. Desno od radionice nalazilo se skladište građevnog drva, a lijevo transportno poduzeće, s prikolicama i poluprikolicama parkiranim u dvorištu. U ovoj četvrti svi su se bavili uslužnim djelatnostima namijenjenim mušterijama koje su prolazile u kamionima i kombijima. Prostorija za mušterije nastavljala se na radionicu koja se nalazila straga. Pod je bio popločan crno-bijelim pločicama od vinila. Iza staklene vitrine sa svakovrsnim priručnicima, nalazili su se metalni stol i ormar za spise i rolodeks. Na staklenoj vitrini nalazili su se katalogi s naljepnicama za automobile i brodove. Na zidovima su visjela sjenila za prozore kamp-kućica. Probijali smo se kroz hrpu automobilskih sjedala koja su ležala uokolo, s još uvijek razderanim navlakama. Bile su tu izložene i plastične i kožne navlake za sjedala za Ford, Chrysler-Jeep-Eagle, Hondu i Toyotu. Mogle su naručiti i raznorazne navlake za krov kabrioleta, prekrivači za stražnja sjedala, tepisi za podove i zastori za prozore automobila.

Iz izložbenog prostora vodila su otvorena vrata u jednu od tri povezane prosorije. Jedan od radnika pogledao je prema nama. Činilo mi se da bi mu moglo biti oko trideset pet. Bio je srednje visine, uredno obrijan i rumena lica. Kosa mu je bila puna plavih pramenova, onakvih za kakve žene plaćaju masne pare kod frizera. Imao je razdjeljak na sredini glave, s nemarnim pramenovima koji su padali s obje strane lica. Zubi su mu većinom bili dobri, a oko usta je imao bore od smijeha. Ruke su mu bile prljave, a vršci noktiju trajno crni, poput negativa francuske manikure. Nosio je kockastu plavu košulju od flanela, traperice i čizme. Izgledao je kao netko tko je u srednjoj školi igrao američki nogomet – dakle, kao netko koga bi smlavili da sada pokuša igrati. Pokušala sam procijeniti bi li mi bio privlačan kao šesnaestogodišnjakinji. Činio mi se kao netko za kime bih patila iz daljine. S druge strane, u srednjoj školi je većina dečki spadala u tu kategoriju, barem što se mene ticalo.

Upravo je uz pomoć para kliješta i francuskog ključa rastavljao sjedalo automobila što je stajalo pred njim. Radna ploha koja se protezala cijelom dužinom zida iza njega bila je pretrpana čavlima i maticama, gumenim crijevima, komadima pjenaste gume, kutijama s alatom, limenkama lateks-boje i automobilskim gumama. U prostoriji su bila upaljena dva ventilatora, što je samo širilo smrad sintetike. Pokraj njega nalazila se kanta za smeće puna otpadaka. Na obližnjem pultu stajalo je još jedno napuklo i razderano sjedalo. Čovjek je pušio cigaretu, no ugasio ju je prije nego nam se obratio.

– Mogu li vam pomoći?

Dolan je držao ruke u džepovima. – Tražimo Ruela McPheeja.

– To mi je tata. On je u mirovini, ne radi. Tko ste vi?

– Poručnik Dolan iz Policijske uprave Santa Teresa. Ovo je moja suradnica, gospođica Millhone. Kako se vi zovete?

– Cornell McPhee. Jeste li vi zvali?

– Zvao je moj partner, detektiv Oliphant. Dapače, ostavio je oko četiri poruke, ali kaže da mu se vaš otac nije javio.

– Oprostite, nisam znao da je hitno. Prenio sam tati poruke, a on je rekao da će to riješiti. Valjda je zaboravio.

Drugi muškarac u radionici bio je stariji, mogao je imati pedesetak godina. Vratio se na posao čim je uvidio da tema razgovora nema nikakve veze s njim.

– Je li vaš otac još uvijek u gradu?

Cornell odloži svoj francuski ključ i obriše ruke u krpu. – Naravno. O čemu je riječ?

– Zanima nas vozilo koje je odavde bilo ukradeno 1969.

Cornell se lagano namršti. – Taj je automobil vraćen. Pripadao je nekom čovjeku iz Arizone.

Dolan se kratko nasmiješi. – Znamo to. U našoj evidenciji stoji da je automobil trenutno registriran na Ruela McPheeja.

– Kako to da se ponovno vraćate na to? Otkud to?

– Istražujemo moguću vezu između krađe tog automobila i jednog ondašnjeg slučaja ubojstva.

– Ubojstva?

– Tako je – odgovori Dolan. – Ponovno ga pokušavamo riješiti.

– Još mi nije sasvim jasno zašto trebate moga oca.

– Jedan naš svjedok tvrdi da je nedugo prije pronalaska tijela u okolini vidio crveni Mustang. Zanima nas je li to isti automobil koji je bio ukraden iz ove radionice.

– Možete ga pitati, ako želite. Mama i on žive nedaleko odavde, na adresi Fell 1520. Krenite ravno, prođite dvije ulice i skrenite lijevo u ulici Ruby. Hoćete li da ga nazovem, da budete sigurni da je tamo?

– Ne treba, hvala. Možemo navratiti ponovno ako ga slučajno ne bude – odgovori Dolan. Pokaže na sjedalo na kojem je radio Cornell. – Koliko vam treba da obavite ovakav posao?

– Nekoliko dana, zavisi o stanju u kojem su sjedala. Trebate nešto?

– Možda.

– O kakvom se autu radi?

– Chevy iz sedamdeset devete.

– Kožna sjedala?

– Ne, platnena. Cornell se nasmiješi.

– Onda vam je bolje da ih samo pokrijete dekom.

– I mislio sam. Samo me zanimalo što ćete reći. Hvala na pomoći.

– Nema problema. Sretno.

Na adresi Fell 1520 nalazio se ranč od crvene cigle, S odvojenom garažom za dva automobila s desne strane prilaza. Iza kuće nazirao se stražnji zid sporedne zgrade što je izgledala kao veliko spremište ili druga garaža. Nad parkirnim mjestom za goste nalazio se betonski košarkaški koš. Cornell je u srednjoj školi vjerojatno ovdje provodio slobodno vrijeme, vježbajući slobodna

bacanja. Mogla sam ga zamisliti, u srednjoj je školi vjerojatno dobivao priznanja za sportska dostignuća, bio izabran za razrednog blagajnika ili bio proglašen glavnim razrednim zabavljačem. Pogled na žute stranice uvjerio me je da je McPhee bio jedini obrtnik svoje vrste u gradu, pa je zasigurno financijski dobro stajao, mada mu posao nije bio ni pretjerano glamurozan, ni uzbudljiv.

Dolan je parkirao pred kućom, pa smo krenuli prilazom do trijema, gdje smo pozvonili na vrata. Otvorila nam je djevojčica od kojih šest godina, ako je bilo suditi prema mliječnim zubima koji su joj nedostajali. Imala je svijetlu plavu kosu, koja će vjerojatno s vremenom potamnjeti. Nosila je naočale s ružičastim plastičnim okvirom i malene ukosnice ukrašene ružičastim i plavim cvjetićima. Bila je odjevena u kariranu ružičasto-plavu haljinu, u gornjem dijelu izvezenu bijelim koncem.

– Zdravo, mlada damo! Je li ti djed kod kuće? – upita Dolan.

– Samo malo. Zatvorila je vrata, a za koji trenutak na njima je stajala njezina baka, brišući ruke o kuhinjsku krpu. Iza nje se širio blagi miris vanilije. Bila je čvrste građe, nosila je malene naočale bez okvira i prugastu pregaču do koljena, preko široke kućne haljine s cvjetnim uzorkom. Kosa joj je bila sijeda i padala joj je oko lica u kovrčama, dok je ostatak bio kratko ošišan. – Izvolite?

– Dobro jutro! Tražimo Ruela McPheeja. Bili smo kod Cornelia u radionici i on nam je dao ovu adresu.

– Izvolite, uđite! Ruel je otraga. Ja sam Edna, njegova supruga.

Otvorila nam je vrata. Svi smo se predstavili jedni drugima, uključujući Cissy, unuku McPheejevih, koja je pred nama skakutala u svojim lakiranim cipelicama. Edna nas je povela kroz kuću, govoreći: – Upravo pečemo kolače za Cissyn rođendan. Danas je napunila šest godina. Danas popodne doći će joj neki prijatelj iz vrtića na proslavu.

Cissy reče: – Baka mi je sašila ovu haljinu.

Dolan reče: – Baš je lijepa. Sviđa mi se.

Kao i dosad, ja sam igrala ulogu šutljivog pomoćnika, spremna uletjeti ako Edna ili dijete slučajno pošize. Cissy se popela na kuhinjsku stolicu i sada je klečala na koljenima, prateći kako napreduju kolači. Na stolu su se nalazile dvije zdjele s kolačima u papirnatim čašicama. Na pultu uz sudoper nalazila se posuda s tijestom.

Prostorija je bila u patriotskim bojama, crvenoj, bijeloj i plavoj, ukrašena motivima iz rata za nezavisnost, sa slikama bitki, topova, brodova i vojnika u raznim herojskim pozama. Drveni namještaj bio je bijele boje, radne površine crvene, a na sjedalu ugrađenom u prozorsku nišu stajala je hrpa jastučića i uredno složeni prekrivač, u odgovarajućim bojama.

Dječji crteži načinjeni pastelama i prstima bili su pričvršćeni na hladnjak magnetima u obliku voća. Bile su tu i školske fotografije dviju djevojčica od deset i osam godina, vjerojatno Cissynin sestara. Sve tri imale su jednaku plavu kosu i crte lica koje su podsjećale na Cornellove. Cissy spusti lice, tako da joj je nos bio jedva centimetar udaljen od kolača.

– Cissy, ne diraj to. Pričekaj dok se ne ohlade, nemoj ih pipkati. Odvedi tetu i stričeka k djedu, a ja ću napraviti kremu dok se ne vratiš.

To će biti brzo gotovo. Na stolu je stajala kutija gotove nugat kreme, s fotografijom sjajne čokolade koja se prelijevala u valovima. Kao dijete, zamišljala sam kako je to ono što rade prave bakice, šiju i peku kolače. Teta Gin je govorila kako ona nije "domaćinski tip", držeći da je to oslobađa od bilo kakvog kuhanja. Pitala sam se naginjem li ja na tu stranu baš zato što je ona prezrela takvu vrstu aktivnosti. Cissy je sišla sa stolca i uhvatila Dolana za ruku. Iza Edninih leđa, on mi je uputio pogled koji je zvao upomoć. Koračala sam za njima dok smo prelazili travnjak do garaže. Tu su se nalazila otvorena vrata. Cissy nas je dovela do njih, a zatim se okrenula i vratila natrag.

Ruel McPhee sjedio je unutra na drvenoj stolici. Maleni televizor u boji stajao je na drvenom sanduku, uključen u utičnicu na zidu. Ruel je gledao kviz i pušio. Bio je manji od svoje žene, ispijena lica, upalih prsiju i koščatih ramena. Slamnati šešir bio mu je nabijen na stražnji dio glave, a naočale nataknete na vrh nosa. Oko njega se malčice širio smrad, kao da tjedan dana nije mijenjao čarape. Dolan nas je predstavio i na brzinu objasnio zašto smo ondje. Pogled na Ruelovu cigaretu nadahnua ga je da i sam izvadi svoju.

Ruel je kimao glavom, iako mu je pozornost još uvijek bila usredotočena na televizor.

– Ali to je bilo davno.

– U našoj evidenciji stoji da je automobil još uvijek registriran na vas.

– Točno. Onaj čovjek iz Arizone doveo ga je da mu presvučemo sjedala, a ja sam ga parkirao iza radionice. Netko je provalio i upalio ga bez ključa, tako da ga u ponedjeljak ujutro, kad sam došao na posao, više nije bilo. Ne znam kad su ga točno ukrali. Zadnje sam ga vidio u petak navečer. Odmah sam prijavio krađu i već tjedan dana nakon toga javili su mi iz šerifova ureda da je pronađen. Taj tip Gant, koji je bio vlasnik automobila, platio je da ga se doveze natrag, no automobil je tada bio praktički bezvrijedan. Automobil je bio u groznom stanju, kao da se prevrnuo, vrata su bila potrgana, a prednji dio ulubljen. Gant je popizdio. – Pogledom mi se ispričao zbog psovanja. – Rekao sam mu da pokupi novce od osiguranja, ali nije htio više imati posla s tim. Već je prije imao nekoliko nezgoda, a jednom mu je motor crkao iz čistog mira. Bio je uvjeren da je auto uklet. Ponudio sam mu da ga otkupim, ali nije htio. Prepisao mi ga je, bio je sretan što ga se riješio. Ruel se ponovno okrene televizijskom ekranu, na kojem su natjecatelji pritiskali tipke dok je svota novca koju su dosad osvojili bljeskala ispisana na ekranu. Ja ne bih mogla tako brzo odgovoriti ni na jedno od pitanja koja su im bila postavljena.

– Što je bilo s automobilom? – upita Dolan.

– Koliko sam čuo, netko ga je gurnuo niz liticu.

– Ne, mislim, gdje je sada?

– Ah, to. Stoji kod mene. Cornell i ja ga namjeravamo popraviti čim budemo imali vremena. Pretpostavljam da ste ga upoznali. Oženjen je, ima tri curice, a

Justine ima monopol na njegovo slobodno vrijeme. Ali jednom ćemo to već napraviti.

– Justine je njegova supruga?

– Tako je. Zajedno su već petnaest godina. Ona je teška osoba. Edna ima s njom puno više strpljenja nego – Sto mislite, tko je ukrao auto?

– Da znam, još onda bih bio rekao policajcima. Valjda neki tinejdžeri koji su se htjeli malo provozati. U ovako malom gradu, klinci se tako zabavljaju. Ili tako, ili se iz automobila gađaju balonima s bojom. Kad sam ja bio mlad, bilo je drugačije. Tata bi me prebio kao vola u kupusu i više nikad mi to ne bi palo napamet.

– Je li vam ikad prije iz radionice bio ukraden automobil?

– Ne, nikad. Ni prije ni poslije. Postavio sam ogradu od bodljikave žice, pa je to riješilo stvar. Okrenuo se od televizora. – Zašto vas to sve zanima?

Dolanovo lice bilo je bezizražajno. – U policiji sređujemo stare spise, pa provjeravamo stare slučajeve, većinom administrativne stvari.

– Jasno mi je – Ruel nogom ugasi cigaretu, podigne opušak i baci ga u staru staklenku od majoneze, koja je već bila gotovo do vrha ispunjena opušcima. Dodao je staklenku Dolanu, koji je svojim upotpunio kolekciju.

– Ne smijem pušiti u kući, posebno ne kad mi unuke dođu u posjet. Justine uvijek kaže kako im je to loše za pluća pa me Edna pošalje ovamo. Justine postane ćudljiva ako nije po njenom.

– Zašto ste zadržali automobil?

Ruel se nagne unatrag i pogleda Dolana kao da je blesav. – Taj automobil je klasik! Mustang iz šezdeset i šeste.

– Da, ali tada još nije bio klasik. Bio je star samo tri godine.

– Rekao sam vam, dobio sam ga besplatno – reče on. – Kad ga popravimo i obnovimo, bit će vrijedan blizu četrnaest tisuća dolara. To će biti prilična zarada, ne mislite?

– Smijemo li ga pogledati?

– Samo izvolite. Imam otraga pet automobila. Između ostalog, jedan Gran Turismo Coupe, srebrni, sa crnim krovom. Još nije u voznom stanju, a i na karoseriji treba raditi, ali ako ste zainteresirani, možemo se dogovoriti za cijenu.

– Zadovoljan sam svojim automobilom, hvala. Dolan je zapalio još jednu cigaretu dok smo hodali kroz visoku travu prema zemljanom putu koji je vodio do McPheejeve druge garaže. Cijelo je dvorište bilo ispresijecano krtičnjacima, pa bi mi noga povremeno utonula u meko izrovano tlo. Garaža je bila smještena tako da je njezin stražnji dio bio okrenut u našem smjeru, a njezina dvostruka vrata prema polju ispred. Pred nama se nazirao puteljak koji je izgleda trebao voditi do druge kuće koja je trebala biti izgrađena na imanju. Točno ispred nas nalazila su se još tri vozila. Pregledali smo prvo od njih, podižući cerade kojima su bili prikriveni obzirno kao da podižemo ženske suknje. Dva automobila koja su dopala mene bila su u vrlo lošem stanju i zaključila sam da nikad neće biti ništa više od ovakvih dvorišnih ukrasa. Dok smo ih pregledavali, upitala sam

Dolana: – Misliš da je netko iskoristio taj auto kako bi prebacio tijelo do Lompoca?

– Teško je reći. Možda je djevojka još bila živa kad su krenuli, ako pretpostavimo da je uopće bila u Quo-rumu. Jednako je tako moguće da je netko prvo ukrao automobil i tek je poslije pokupio, negdje usput.

– Ali, što ako je ubijena ovdje? Zašto bi netko vozio sve do Lompoca da se otarasi tijela? Bilo bi mu jednostavnije da ju je zakopao negdje u pustinji.

Dolan slegne ramenima. – Možda zato da poveća udaljenosti između tijela i mjesta zločina. Ima smisla pokušati otići što dalje možeš. Zatim, moraš naći mjesto na kojem možeš stati i istovariti tijelo, a to nije lako. Da je tijelo bilo u prtljažniku dulje od jednog dana, počelo bi se raspadati, a onda bi imala veliki problem. Morala bi pretpostaviti da je netko prijavio krađu, ali ne bi smjela riskirati da te ulove zbog prebrze vožnje, jer bi nekoga moglo zanimati što to imaš u prtljažniku. Lompoc ima tu prednost što nije na glavnoj autocesti, pa možeš iskoristiti priliku i riješiti se tijela.

– A što je s prvotnim vlasnikom? Kako možemo biti sigurni da on nije imao ništa s tim?

– Ta mogućnost uvijek postoji – priznao je Dolan. – Mada, Gant je mrtav već deset godina. Rekli su mi da je umro od puknuća abdominalne aneurizme.

Kad smo stigli do garaže, Dolan pokušava ući na sporedna vrata. Nije ih uspio otvoriti, što zbog toga što su vrata bila iskrivljena, što zbog toga što je boja bila stara. Oba su krila bila zatvorena, no nije bilo lokota. Dolan zdušno povuče ono s desne strane i vrata se pomaknu, povlačeći za sobom paučinu i suho lišće. Prostoriju obasja sunce i uznemiri jato moljaca. Unutra su se nalazila dva automobila, pokrivena platnenim ceradama, a cijela prostorija bila je pretrpana kojekakvim smećem. Uz stare automobile, gospodin McPhee očito je čuvao prazne staklenke i konzerve, stare novine žicom povezane u zavežljaje, drvene sanduke, kutije, lopate, jedan pijuk, zahrđali ključ za kotač, jarce za piljenje, daske i drva za ogrjev. Bili su tu i prastara kosilica, dijelovi automobila te oronuli dvorišni namještaj. Zrak je bio ustajao i suh. Dok je Dolan gasio svoju zadnju cigaretu, zadigla sam najbližu ceradu.

– Ovo je jako slično ceradi u koju je bilo umotano tijelo.

– Baš tako. Morat ćemo pitati McPheea je li mu jedna od njih ukradena kad i automobil. Pogledavši dolje, ugledala sam ulubljeni stražnji desni odbojnik crvenog Mustanga.

– Našla sam ga.

Zajedno smo skinuli ceradu i preklopili je kao da slažemo zastavu. Mojem neupućenom oku djelovalo je kao da automobil nije bio diran otkad su ga šezdeset i devete izvukli iz one gudure. U najboljem slučaju, vanjski dio ispran je crijevom, no skoreno blato još uvijek se nalazilo na automobilu, u ogrebotinama na njegovoj lijevoj strani i na udubljenim vratima vozača. S obje strane bio udubljen, a ispod lijevog branika još uvijek je bila zakačena grana. Nešto u tom prizoru ubrzalo mi je puls. Dolan izvadi rupčić i pažljivo pritisne

bravu na prtljažniku. Poklopac se otvori. Unutra nije bilo rezervne gume, ali su na njezinom mjestu stajale kutije sa starim brojevima *National Geographica*. Dolan izvadi kutije i odloži ih sa strane. Unutrašnjost je bila čista, uz izuzetak dviju velikih i dviju manjih tamnih mrlja u stražnjem dijelu. Dolan ih promotri izbliza.

– Mislim da bismo trebali nazvati lokalni ured šerifa i reći im neka zaplijene automobil.

Približio se vratima i ponovno ih pokušao otvoriti. Kad se uvjerio da je to nemoguće, reče mi: – Pričekaj ovdje. Odmah se vraćam.

Stala sam točno ispred garaže, zagledana u nepokošeni pašnjak pun divljeg cvijeća, dok se Dolan vratio do svog auta. Primijetila sam kako je zaobišao široki prilaz oko garaže kako ne bi prošao kraj McPheeja koji je još uvijek sjedio unutra. Nisam vidjela starca, ali povremeno bi se začula frenetična glazba koja je svjedočila da je i dalje tamo u svojoj groznoj drvenoj stolici i gleda televiziju. Vratila sam se do Mustanga i obišla ga s rukama na leđima, gledajući unutra kroz razbijena stakla na prozorima. Crna kožna sjedala bila su, kako se činilo, u dobrom stanju, unatoč sivom sloju prašine.

Dolan se vratio šest minuta kasnije s polaroidom, a nogavice njegovih hlača bile su prekrivene paprati. Dodao mi je fotoaparata i izvadio kemijsku olovku i pribor za pečaćenje koje je donio iz auta. Naškrabao je svoje inicijale, datum i točno vrijeme na traku i zapečatio oboja vrata, poklopac motora i prtljažnik. Zatim je okinuo nekoliko snimki, kružeći oko automobila. Kad bi fotografija izašla, dodao bi je meni.

Pričekala sam da se slika pojavi, a zatim na dno napisala naslov. Dolan je dodao svoje ime, datum i vrijeme, te ih stavio u omotnicu koju je zatim spremio u prednji džep svoje jakne.

– Zna li McPhee da ovo radimo? – upitala sam.

– Još ne.

– Sto ćemo sad?

– Vratit ću se u motel i nazvati detektiva Lassitera. On će poslati nekoga da pripazi na automobil dok ne dođe kamion vučne službe. Poslat ću i zahtjev Uredu šerifa Santa Terese da nam pošalju nekoga čim prije. Oni onda mogu preuzeti automobil i dopremiti ga natrag.

– Koliko će to trajati?

Dolan pogleda na sat. – Sada je pola jedanaest. Mislim da bi netko mogao stići ovamo prije šest sati navečer. Ja ću u međuvremenu nazvati suca Ruiza i zamoliti da telefonski izda nalog. U međuvremenu ćemo zamoliti Staceyja da podnese službeni zahtjev.

Dugo nisam vršila nadzor pa sam bila zaboravila koliko se tada jedan sat može činiti dugim. Skinula sam sat s ruke i spremila ga u džep, kako ne bih bila u napasti stalno pogledavati na njega. Smjestila sam se u hlad i naslonila se na zid garaže, te dodala nekoliko bilješki na svoje indeksne kartice, a zatim izvadila džepni roman iz torbe i nastavila s čitanjem.

Polu poglavlja poslije, čula sam lupanje automobilskih vrata i, provirivši iza ugla, ugledala Cornelia kako izlazi iz bijelog kamiona. Prešao je preko mjesta za parkiranje i uputio se prema stražnjim vratima kuće svojih roditelja, vjerojatno na ručak. Umirala sam od gladi pa sam izvadila prastari pepermint s dna svoje torbe. Zaključila sam da će mi papirnati omot koji je na njega bio slijepljen osigurati dnevno potrebnu količinu vlakana.

Postalo je znatno toplije, a zrak je mirisao na divlje cvijeće i travu. Povremeno bi blizu mene proletio poneki crno-žuti bumbar, a roj komaraca i jedan obad zujali su u blizini. Bilo je ovo previše prirode za mene. Više volim kada se nalazim u svoja četiri zida, a moj se dodir s prirodom svodi na gledanje razglednica. Začula sam kako se netko približava kroz travu, pa sam ustala, otrešla hlače i spremila knjigu, očekujući da ću ugledati Dolana. No, pojavio se Cornell, pušeci cigaretu. Nije izgledao pretjerano oduševljen što me vidi. Pogledao je prema otvorenim vratima garaže, ravno u sada otkriveni Mustang oblijepljen policijskom trakom.

– Zdravo. Ja sam Kinsey. Upoznali smo se jutros – rekla sam, i bacila pogled prema prilazu, u nadi da ću vidjeti I šerifovog zamjenika kako stiže, no nisam bila te sreće.

– Znani tko ste. Sto se događa?

– Šerifov zamjenik bi trebao stići svaki čas. Poručnik Dolan misli da je možda ovo automobil kojim je prevezena naša žrtva, pa ga hoće dati pregledati.

– Što to znači?

Nastojala sam zvučati bezbrižno. – Sitnica. Želi da ga pregledaju forenzičari.

– Zna li tata za ovo?

– Pretpostavljam. – Lagala sam koliko sam duga i široka. – Nisam sigurna što mu je poručnik Dolan rekao. Morat ćete ga pitati.

Cornell se namršti. Baci cigaretu i zgazi je. – Koliko će to dugo trajati?

– Najvjerojatnije tek nekoliko dana. Nadala sam se da neće shvatiti da namjeravamo odvesti Mustang, i uz to ga odvući na sjever, te ga vjerojatno zadržati tamo nekoliko mjeseci. Nisam željela biti ta koja će se morati nositi s njim ako bude digao frku. Zgrbio je ramena.

– I zakon vam dozvoljava *da* samo tako ušćete ovamo? Posjed moga oca seže sve do ograde. Ovdje ste na privatnom posjedu isto kao i u kući.

Okrenula sam se i pogledala u smjeru u kojem mi je pokazao. – Nisam to znala. To je puno zemlje – rekla sam. – Razgovarali smo s vašim ocem i on nam je dozvolio da pogledamo Mustang.

– Mislim da nije razumio što točno želite. Nije mi ništa rekao o tome. Zagledala sam se u tlo i ukopala vršak svoje tenisice u zemlju.

– Ne znam što da vam kažem. Možda poručnik Dolan može razjasniti situaciju kad se vrati. Rekao mi je da pripazim na automobil dok ne dođe netko iz Ureda šerifa. Jeste li vi nešto trebali ovdje?

– Došao sam vidjeti što se događa. Tata je rekao kako ste krenuli ovamo, ali nije vidio nikoga da se vraća. Gdje je poručnik Dolan?

– Valjda je onda krenuo drugim putem, vjerojatno nije želio smetati vašem ocu dok gleda televiziju. – Ušutjela sam. Nisam željela besmisleno čavrljati, a nisam željela ni nastaviti trenutni razgovor.

– Bolje da kažem tati. Neće mu se to svidjeti, ali to je vaš problem.

– Samo dajte, ako želite.

Cornell ustukne za korak, a onda se vrati do kuće. Bio je na prilazu kad je stigao crno-bijeli policijski automobil. Kad je šerifov zamjenik izašao iz automobila, on i Cornell su se rukovali. Gledala sam ih kako razgovaraju, a nekoliko trenutaka kasnije pridružio im se i sam vlasnik kuće. Ispravio je svoj nakrivljeni slamnati šešir, tako da mu je obod zaklanjao lice. Držao se kao pijevac koji brani svoje dvorište. Razgovor se nastavio, s mnogo mahanja rukama s Ruelove strane. Tri su se lica okrenula u mom smjeru. Iza njih, Dolan je upravo parkirao svoj automobil. Njih su trojica pričekala da im se približi, a onda se rasprava nastavila. Po njenom završetku, njih su četvorica oformila nepravilnu kolonu i krenula prema meni. Dolan mi je predstavio šerifova zamjenika, čije je ime bilo Todd Chilton. Razabrala sam da se on i Ruel već otprije poznaju. Chilton je bio u kasnim tridesetima. Imao je tamnu kosu koja je sa strane bila podrezana, a kovičala se na potiljku. Olabavio je kravatu i zastao na trenutak kako bi ponovo zakopčao ovratnik, a zatim mi stisnuo ruku.

Ruel me pogledao, a zatim se okrenuo Dolanu. – Je li to ta forenzičarka o kojoj ste mi govorili?

– Ne, ona je privatna istražiteljica. Odvest ćemo automobil u Santa Teresu i tamo pregledati automobil u potrazi za dokazima.

Ruel se okrene i zapilji u njega. – Namjeravate *odvesti* automobil? Odvratio je pogled od Dolana i u nevjerici se zagledao u šerifova zamjenika. – On to ne može učiniti, zar ne?

– Može, gospodine.

– Ali taj automobil pripada meni, registriran je na moje ime! Nije mi rekao što namjerava, inače bih mu rekao da se gubi!

– Shvaćamo to, gospodine. Siguran sam da poručnik Dolan shvaća koliko je situacija nezgodna.

– Nezgodna, moj nos! Taj auto ovdje trune već osamnaest godina. Da su ga policajci smatrali tako prokleta bitnim, mogli su ga već odavno uzeti.

– Tek smo prošli tjedan saznali za njega, inače bismo to i učinili, odvrati mu Dolan.

– Ovo je privatni posjed. Automobil pripada meni. Ne možete samo ušetati ovamo i uzeti nešto što je moje. Okrenuo se zamjeniku. – Želim da se on izgubi odavde.

– Ne mogu vam pomoći, reče mu Chilton. – Ima ga pravo odvesti.

– Onda se gonite i vi skupa s njim! Sto vam znači ta blesava značka, ako nas ne možete zaštititi bolje od ovoga?

Chiltonovo držanje počelo se mijenjati. Njegov je ton najprije bio pomirljiv, a zatim je postao odrješit. – Žao mi je, gospodine, no ovaj automobil se smatra dokazom u kriminalističkoj istrazi. Bojim se da nemate izbora. Ako forenzičari ništa ne nadu, dobit ćete svoj auto natrag i nikom ništa.

– Nazvat ću odvjetnika.

Dolan reče: – Gospodine McPhee, imamo valjani nalog za pretragu. Možete zvati koga hoćete, ali to ništa neće promijeniti. Bez uvrede, ali radije se nemojte mučiti. – Imam pravo na jedan poziv.

– To vrijedi samo kad idete u zatvor – reče Chilton iznervirano. – A vas nitko ne želi uhititi. Samo želimo uzeti auto. Radi se o slučaju ubojstva! Ako se umiješate, samo ćete sebi napraviti problem. To nitko ne želi...

– Pusti ih, tata – rekao je Cornell. – Hajde. Uzet će ga što god ti učinio. Ruel naglo popusti. Skinuo je šešir i pljesnuo se njime po bedru.

– Govorili su mi da živimo u policijskoj državi, ali nikad nisam mislio da ću ovako nešto doživjeti na vlastitoj koži! Sramota je da se prema poštenim građanima odnosi kao prema smeću!

Otišao je, a Cornell nam dobaci mračni pogled i krene za njim prema kući.

S ceste je dopro kratak zvuk automobilske trube i ugledali smo lokalnu vučnu službu kako se približava, sa spremnom prikolicom za automobil. Chilton zviždukom privuče vozačevu pozornost i pokretima ga pozove k nama. Vozač pomakne mjenjač i približi kamion. Uvezao se u dvorište i krenuo zemljanim prilazom prema garaži.

Dolan i ja nadgledali smo sa strane dok su Mustang pričvršćivali na dizalicu i dizali ga na prikolicu. Cornellovog kamiona više nije bilo, a ni Ruelu nije bilo ni traga. Kad je Mustang bio utovaren, pošli smo za kamionom do ceste, a vozač je pričekao da se ukrcamo u Dolanov automobil. Vozili smo za njim, držeći Mustang na oku.

– Usput, što kaže Stacey? – upitala sam Dolana. – Kakvi su nalazi s biopsije i rendgena? Sigurno su mu već nešto rekli.

Dolan me blijedo pogleda. – Sasvim sam zaboravio na to. Htio je doći ovamo pa sam se toliko usredotočio na to da ga odgovorim od te ideje da sam zaboravio.

– On dolazi ovamo?

– Ne ako ga uspijem spriječiti. Radije bih da je kod kuće, tamo će biti koristan.

Na parkiralištu za zaplijenjene automobile, pričekali smo da istovare Mustang i otvore ulazna vrata. Dolan se pobrinuo za papirologiju i zatim vratio u automobil. Vratili smo se u motel. Zviždukao si je u bradu, prstima udarajući ritam po volanu.

– Nešto si živahan danas.

- Jesam. Imam dobar osjećaj u vezi s ovim.
- Kad će nam se javiti forenzičari?
- Nadam se uskoro. Trenutno nemaju baš puno posla, pa je Mandel rekao da će im reći da se odmah time pozabave.
- A što ćemo u međuvremenu?
- Ništa. Ako uspiju povezati našu žrtvu s Mustangom, uzet ćemo njezin zubni karton i prorešetati lokalne zubare. Netko je se možda sjeti, s tim groznim zubima.
- Zar to ne možemo obaviti dok čekamo. Mrzim biti besposlena. Znamo da je netko ukrao auto i odvezao ga u Lompoc, C.K. ga je vidio kraj kamenoloma...
- Još uvijek nismo sigurni da je to taj automobil. Možda je samo bio neki sličan, možda je neki tip stao da se olakša. Ne budi tako brzopleta u svojim zaključcima.
- Ali, ako to jest bio taj automobil, ne bi li bio logičan zaključak da je njime prevezeno tijelo?
- Odakle ti taj zaključak, ako ne nađu dokaze?
- Ma daj, Dolane!
- Ozbiljno ti kažem. Čak i ako si u pravu glede automobila, to ne dokazuje da je djevojka iz Quoruma. Ubojica ju je možda negdje pokupio i izbo dok je bio na putu.
- Dobro, to ti priznajem. Ali što ćemo onda, samo sjediti i čekati? – Aha.
- Ali to bi moglo potrajati *danima!*
- Ako hoćeš, mogu te staviti na autobus i poslati kući – odvratio je blago.
- Nisam na to ciljala.
- Nego na što?
- Možda bi ti mogao sjediti, dok ja malo njuškam okolo. Zavrtio je glavom.
- Ne valja biti brzoplet pa uprskati.
- Ovako ćemo. Neću ti to službeno zaračunati, ali ću voditi evidenciju o satnici. Ako je uspijem pronaći, plati mi, a ako ne, nikom ništa.
- Dolan porazmisli o tome i dalje lupkajući prstima, zagledan u ulicu ispred nas. – Možda.
- Ma daj, Dolane! Molim te, lijepo te molim, najljepše! Dopusti mi da pokušam! Bit ću dobra, časna riječ.
- Ne pristaje ti moljakanje. Nije u tvom stilu. – Prestao je lupkati prstima.
- Ja bih mogao posuditi tvoj, pisaći stroj i srediti papire. Hoću ovo zabilježiti dok se još sjećam detalja.
- Dobro. Drago mi je. Ovako je puno zabavnije.
- Ponovno u svojoj sobi, otvorila sam ladicu noćnog ormarića i izvadila mjesni telefonski imenik, u potrazi za adresom gradske knjižnice. Knjižnica se nalazila u ulici High, a prema planu grada, nalazila se svega pet ulica odavde. Spremila sam imenik u torbu, ostavila pisaći stroj kod Dolana i uputila se onamo pješice.

Došavši u knjižnicu, u čitaonici sam potražila telefonske imenike za godine 1966., '67., '68. i '69. Otvorila sam telefonski imenik i na žutim stranicama potražila rubriku sa zubarima. Bilo ih je navedeno deset. Usporedila sam imena sadašnjih zubara s onima koji su radili tih godina. Dvojice ondašnjih zubara, doktora Townea i doktora Nettletona nije bilo, što je moglo značiti da su otišli u mirovinu, umrli ili otišli iz grada. U današnjem imeniku nalazila su se četiri imena iz tog vremena i šest novih. Većina su bili obični stomatolozi, sudeći po natpisima koji su preko cijele stranice oglašavali krunice, zubala, mostove, plombe, vađenje korjena, kozmetičku i oralnu kirurgiju. Kako imam fobiju od zubara, dlanovi su mi se već znojili. Već sam bila naklonjena tipu koji je nudio – dušikov oksid: zubarske zahvate dok spavate. Od ostale četvorice, doktor Gregory Spears bio je naveden dvaput, jednom u rubrici stomatologa, a jednom u rubrici ortodonta, koja je sadržavala samo jedno ime – njegovo. U zagradi je bilo napisano i *ravnanje zubi*, za one koji ne znaju čime se ortodont bavi. Zabilježila sam sva četiri imena i adrese, vratila se planu grada i isplanirala svoju rutu.

Spearsov ured nalazio se u ulici Dodson. U čekaonici nije bilo nikoga. Njegova tajnica bila je žena od šezdesetak godina, a na njezinoj iskaznici pisalo je da se zove gospođa Gary. Radni stol joj je bio uredan, a ostatak ureda pojam organiziranosti. Kartoni su bili poslagani uspravno, a naljepnice različitih boja činile su nepravilnu liniju preko njihovih hrbata. Na zidu je visio maleni natpis na kojem [e stajalo: MOLIMO, PLATITE ODMAH PO IZVRŠENOJ USLUZI. Bila sam sigurna da bi gospođa Gary bila oličenje suosjećanja da joj ispričate kako vam je prednja krunica otpala usred ručka s curama, ali da tom suosjećanju ne bi bilo ni traga da joj date ček bez pokrića.

Kad je otvorila klizni stakleni prozorčić koji je odvajao njezin ured od čekaonice, stavila sam na pult kopiju svoje istražiteljske dozvole. Dolan mi je dao zubni karton naše žrtve, pa sam i njega stavila na pult. Čula sam visoki zvuk zujanja zubarske bušilice, koji je sam po sebi ponekad bio dovoljan da se onesvijestim. Obrisala sam vlažne dlanove u hlače i rekla: – Dobar dan. Nadala sam se da biste mi mogli dati neke informacije.

– Svakako mogu pokušati.

– Radim s dvojicom istražitelja s Odjela za ubojstva iz Santa Terese na jednom starom slučaju iz 1969. Postoji mogućnost da je žrtva živjela na ovom području, pa smo pomislili da je možda bila pacijentica doktora Spears. Ovo je njezin zubni karton. Najvjerojatnije je bila maloljetna u to vrijeme.

Bacila je pogled na dokumente. – Doktor je trenutno zauzet. Možete li se vratiti za pola sata?

– Jednostavnije mi je ako samo pričekam – rekla sam. – Koliko dugo radite za njega?

– Otkad je otvorio ordinaciju, 1960. Sto ste ono rekli, kako se pacijentica zvala?

– Ne znam. U tome i jest stvar. Nisu je uspjeli identificirati. Imala je puno plombi, a forenzički stomatolog koji je pregledao čeljusti rekao je da su vjerojatno svi zubi popravljani u dvije godine prije njezine smrti. Znam da su šanse da je nađemo malene.

– Sumnjam da još uvijek imamo karton nekoga koga nismo vidjeli gotovo dvadeset godina..

– Što radite se starim kartonima? Bacate ih?

– Obično ne. Označimo ih kao neaktivne i arhiviramo. Nisam sigurna dokad sežu. Radi se o stotinama pacijenata, znate.

– Jasno mi je. Čuvaju li se kartoni u gradu?

– Ako ih namjeravate pretražiti, morat ćete o tome razgovarati s doktorom Spearsom. Nisam sigurna da će on pristati na tako nešto bez sudskog naloga.

– Mi ćemo biti u gradu svega dva dana, pa smo se nadali to obaviti malo brže.

– Pričekajte da čujete što će vam on reći. Ne ovisi o meni.

– Razumijem.

Sjela sam u kut i pregledala časopise. Izabrala sam časopis o nekretninama i pokušala zamisliti preljev u boji u svom stanu, svih njegovih pedeset četvornih metara. Petnaest minuta poslije, iz ordinacije je izašla žena s natečenom usnom i zastala na šalteru kako bi ispunila ček. Pričekala sam dok nije otišla, a zatim odložila časopis i vratila se onamo.

– Da pokušamo ponovno?

Gospođa Gary ušla je u ambulantu i začula sam mrmljanje dok je objašnjavala moj zahtjev.

Doktor Spears je izašao, još uvijek odjeven u bijelu kutu i brišući ruke o papirnati ručnik, koji je zatim bacio u smeće. Bio je sjedokos i plavook, a nakon što mi je stisnuo ruku, na njoj je ostao miris sapuna.

Činio se pun razumijevanja za moj problem, ali nije baš bio od pomoći. Još nisam ni ušla u detalje, a on je već vrtio glavom.

– Ne mogu to učiniti bez imena. Neaktivni kartoni su pohranjeni po abecedi– Imam ih na stotine. A prema onome što kaže gospođa Gray, djevojka je bila maloljetna, što dodatno komplicira stvari. Ne znam kako biste je mogli naći.

– Imala je hrpu plombi, krive zube i jedan preveliki očnjak s lijeve strane, rekla sam.

– Većina mojih pacijenata ima krive zube. Volio bih da vam mogu pomoći, ali to što tražite je nemoguće.

– Šteta. Nadala sam se vašoj pomoći, ali shvaćam vas. Što je s drugim zubarima iz okolice? Možete li mi nešto reći o doktoru Towneu ili doktoru Nettletonu? Saznala sam da su obojica radila šezdesetih.

– Doktor Towne preminuo je prije dvije godine, no možda će vam njegova udovica htjeti pomoći, ako još uvijek čuva njegove stare kartone. Doktor Nettleton ima preko devedeset godina. Još uvijek je prilično bistar, ali sumnjam

da ćete od njega nešto saznati. Okrenuo se gospođi Gary. – Vi poznajete obitelj Nettleton, zar ne? Gdje živi doktor Nettleton?

– Živi s kćeri. Ona ide u moju crkvu.

– Možda biste mogli dati gospođici Millhone adresu. Možda se on sjeti. U svakom slučaju, vrijedi pokušati.

– Hvala. Cijenim vašu pomoć.

Gospoda Gary provjeri svoj adresar i izvadi mi ime i adresu kćeri doktora Nettletona. Izraz njezina lica govorio mi je da ću biti sretna ako se doktor Nettleton sjeća kako zavezati vlastite cipele. Napustila sam ordinaciju i zastala na pločniku ispred nje. Pogledala sam plan grada i prebacila se na sljedeće ime na popisu. Isti takav razgovor, s malim izmjenama, vodila sam s tri preostala zubara. Njihovi odgovori bili su uljudni, ali obeshrabrujući. Cinili su mi se spremni pomoći, ali imali su posla i nikome se nije dalo pretraživati stare kartone samo zbog sićušne šanse da je nadu. Ne samo da nisam znala kako se zove, nego nisam bila ni sigurna je li uistinu bila iz Quoruma, kao ni je li ovdje popravila zube. Jedina mi je nada bila da će manjkavi podaci koje sam imala u nekome potaknuti sjećanja. Imala sam adresu doktora Nettletona, ali bila sam već preumorna da se dalje time bavim.

Bilo je već gotovo osamnaest sati kad sam propješačila deset ulica do motela, gdje me čekao Dolan. Bilo mi je grozno priznati da nisam uspjela, no učinila sam to čim je otvorio vrata. On je bio neuobičajeno velikodušan.

– Ne brini se zbog toga. Danas si puno toga obavila.

– Da, ali od toga nije bilo baš puno koristi.

– Pusti to zasada. Pokušaj ponovno sutra. – Možda ćeš imati više sreće. Sad je vrijeme za jelo i piće. Jesi li za večeru?

– Svakako, ali moraš mi dati pola sata. Želim se javiti Henryju, a zatim idem pod tuš. Ako ideš u *Quorum Inn*, nađemo se tamo.

– U redu.

Moj je poziv ulovio Henryja na vratima, baš kad je izlazio. Na brzinu sam mu ispričala o putu i tome kako ne napredujemo previše. Pokazao je prikladnu dozu suosjećanja.

– Usput, primila si paket iz Lompoca. Našao sam ga jutros na tvom pragu, pa sam ga unio.

– Od koga je?

– Ne piše.

– Kako izgleda?

– Otprilike veličine kutije za košulje, teži malo manje od kile. Vjerojatno nije bomba. Upravo sam ga stavio na uho i ne čujem nikakvo kucanje.

– Sad sam znatiželjna. Otvori ga i pogledaj!

– Neću otvarati tvoju poštu! Čuvat ću ga dok se ne vratiš.

– Ako se budeš predomislio, dajem ti dozvolu da pogledaš što je unutra – rekla sam. – Kako je Mattie?

– Dobro. Ostala je jedan dan duže, otišla je planinariti na Diamondback Trail. Tamo je nekakav izvor na koji je išla s mužem. Namjerava ga naslikati, ako ga bude uspjela pronaći.

– Zvuči zabavno. Jesi li i ti išao s njom?

– Ne, ne. Moja koljena to ne bi podnijela, pa sam je poslao samu. Uostalom, pristao sam organizirati jednu čajanku, pa cijeli dan pravim kanapee i kolačiće.

Henry je bio pekar cijeli život i još uvijek je uživao baveći se time. Povremeno je kuhao za zabave ili čajanke, a često je radio i s Rosie, pekući domaći kruh u zamjenu za povremene besplatne obroke.

– Svidjela mi se Mattie. Čini se simpatična.

– Oprosti što moram prekinuti, ali već i ovako kasnim. Kad se vraćaš kući?

– Nisam sigurna. Javit ću ti. ^A Prekinula sam razgovor i spustila slušalicu, skinula odjeću i uskočila u tuš, pitajući se kamo li to Henry kasni. Žurilo mu se prekinuti razgovor, ali nisam mogla odrediti je li želio izbjeći razgovor o Mattie ili razgovor sa mnom. Nadala sam se da ću otkriti zanima li ona njega i on nju. Henry i ona činili su mi se kao sladak par i osjećala sam se pokroviteljski. Nadala sam se kako je to što je ona odlučila ostati još jedan dan znak da se Henry i njoj sviđaj ali nije mi se sviđalo to spominjanje njezinog supruga. Pretpostavila sam da je udovica, ali možda je bila i razvedena. U svakom slučaju, već je dvaput spomenula muža, što je moglo značiti da je još uvijek emocionalno vezana za njega. A to nije bio dobar znak.

15

Za doručak, uz drugu šalicu kave, rekla sam: – Danas ću potražiti doktora Nettletona, da se toga riješim. Promatrala sam Dolana dok je jeo jaja benedikt. Umak je bio sumnjivo intenzivne žute boje, te je bilo očito da je takozvani kuhar koristio onaj iz vrećice. Dolan je umakao komad peciva u jezerce od poširanog jajeta.

– Mislio sam da si jučer obišla sve zubare u gradu. Zavrtjela sam glavom.

– Do ovog nisam stigla. On je u mirovini. Doktor Spears dao mi je njegovu adresu, ali još nisam stigla do njega. Ideš sa mnom?

– Čini mi se da to možeš i sama. Mogla bi me odvesti do ureda šerifa. Zamolio sam ih da pregledaju stare dosjee i pronađu prijave nestanka osoba koje bi se mogle odnositi na našu djevojku. Onda ću se vratiti u motel da vidim je li se javio Mandel. Jučer smo razgovarali, rekao mi je da je tip iz vučne službe jučer ekspresno dovezao Mustang. Zurilo mu se kući jer su on i supruga krenuli na godišnji, tako da nam je i to išlo na ruku. Mandel kaže da će se forenzičari baciti na to odmah danas ujutro. On će nas nazvati čim bude imao novosti. Ako se uskoro ne javi, nazvat ću ja njega.

– Zvuči dobro. Ja ću se javiti čim razgovaram s doktorom Nettletonom.

Kad smo stigli pred ured šerifa, Dolan je zaustavio automobil i povukao ručnu, a zatim se pomaknuo s vozačkog mjesta, dok sam ja izašla sa strane suvozača, zaobišla automobil i zauzela njegovo mjesto. Nisam se ni snašla, a on je već zapalio cigaretu. Prekopao je džepove u potrazi za ključem, pronašao ga i ušao. Nekoliko sekundi provela sam namještajući retrovizor i nastojeći se naviknuti na Chevy, koji je bio ipak malo veća mrcina od mog Volkswagena. Kad sam napokon bila spremna, otkazao mi je motor. Okrenula sam ključ u kontakt-bravi i lagano pritisnula papučicu za gas i uskoro je ponovno proradio. Osjećala sam se strašno maleno za upravljačem tog automobila. Stavila sam torbu u krilo i potražila adresu koju sam dobila, a potom proučila plan grada. Mjesto Quorum prostiralo se otprilike dvadeset pet ulica u širinu, ispresijecanih s pet velikih bulevara u smjeru istok-zapad. Još je nekoliko uličica upotpunjavalo gradsku mrežu u kojoj se bilo lako snaći. Kći doktora Nettletona živjela je u Bannerovom prolazu na sjevernom rubu grada. Otpustila sam kočnicu i pažljivo krenula u rikverc, te izašla na glavnu ulicu. Na adresi koju sam tražila nalazila se još jedna ciglena prizemnica među visokim drvećem. Garaža za dva automobila nalazila se u sklopu glavne zgrade i pretpostavljala sam da se u njoj sada nalaze sobe za goste. Velike posude s ružičastim begonijama bile su poredane na trijemu ispod široke nadstrešnice. Pozvonila sam i pričekala. Vrata je otvorila žena u ranim četrdesetima. Ulovila sam je usred jutarnje tjelovježbe, rumenu i zadihanu od napora. Mogla sam vidjeti Jane Fondu kako radi trbušnjake. – Tražim doktora Nettletona. Jeste li vi možda njegova kći?

– Jesam. Vi ste sigurno ona privatna istražiteljica. Alana Gary mi je rekla da ćete svratiti. Izvolite, uđite!

– Zovem se Kinsey Millhone.

– Vonda Landsberg. Drago mi je, odvrátila je.

– Tata je u svojoj sobi. Ravno niz hodnik, zadnja vrata s desne strane. Pustit ću vas da se sami snađete, ako nemate ništa protiv.

– Nema problema. Očekuje li me on?

– Teško je reći. Um mu je bistar, ali ima slabo pamćenje. Još uvijek može potući mog supruga u šahu, ali lako se iscrpi pa vas molim da se ne zadržavate predugo.

– Ostat ću najviše petnaest minuta.

Vonda se vratila na svoju prostirku za vježbanje, a ja sam se uputila do spavaće sobe u stražnjem dijelu kuće. Vrata su bila pritvorena pa sam ušla. Doktor Nettleton sjedio je u stolici za ljuljanje, zagledan u prozor otvoren nekih desetak centimetara. Na prozorskoj dasci bile su rasute sjemenke suncokreta, a uz njih je na stražnjim nogama stajala vjeverica i piljila u njega. Starac je izgledao kao da mu je preko devedeset godina, pogrbljen i krhak, u stolici, sa šalom prebačenim preko koljena. Lice mu je bilo izduženo, a usne resice ovješene poput rastopljenog voska za svijeće. Većinu je kose izgubio, a ono što

je ostalo bilo je posve bijelo i priljubljeno uz glavu. Usne šupljine ispunjavali su mu slušni aparati boje mesa, viseći iz njih poput žvakaće gume.

– Doktore Nettleton?

Okrenuo se prema meni i dlanom obuhvatio uho. – Molim?

Glas mu je bio suh i sipljiv, kao da mu se u dušniku nakupilo prašine.

– Jeste li vi patronažna sestra?

– Ja sam privatna istražiteljica. Ugledala sam malenu drvenu stolicu i privukla je njegovoj. Činilo se da u potpunosti prihvaća moju pojavu. Možda je u toj fazi života napustio koncepte privatnosti i osobnih granica. Malčice povišenim glasom objasnila sam mu tko sam i zašto ga trebam. Dok sam govorila, doktor Nettleton držao je glavu nagnutu na jednu stranu i dlanom obuhvatio uho. – Molim? Privukla sam stolicu još bliže njemu i ponovila cijelu priču od početka. Gledao me inteligentnim pogledom, no nisam bila sasvim uvjerena da shvaća što govorim. Kad sam završila, uslijedila je toliko dugačka tišina da sam se počela pitati je li me uopće išta čuo. Vjeverica je uhvatila sjemenku suncokreta, slomila ljusku i počela je grickati, zadovoljno trzajući repom. Doktor Nettleton tako se mило osmjehnuo da mi je malo nedostajalo da se ne rasplačem.

– Doktore Nettleton? Okrenuo je glavu. – Da?

– Zanima me ta djevojka. Jeste li imali takvu pacijenticu? Uspravio se gledajući u trak sunca na podu.

– Zadnje godine radnog staža došla mi je jedna djevojka koja odgovara tom opisu. Morao sam otići u mirovinu sa sedamdeset i pet, jer su mi se ruke tresle i nisam mogao izdržati na nogama cijeli dan. Ne sjećam se kako se zvala, ali sjećam se kako sam se naljutio kad sam joj vidio zube. Rekao sam joj: 'Takvi karijesi ti mogu ozbiljno ugroziti zdravlje.

Treptala sam. Možda me nije dobro shvatio.

– Je li imala onakve krive zube kakve sam opisala?

– O, da! Naglašen predgriz i gornji lijevi očnjak isturen prema naprijed i prema van. To je ovaj zub ovdje, rekao je pokazujući na svoj očnjak. – Treći lijevi molar još nije izrastao, ali upozorio sam je da će imati problema ako uskoro ne izraste. Imala je i puno plaka, naravno, a i desni su joj često krvarile. Inače je bila zgodna, ali zubi su joj kvarili izgled. Međutim, ako me sjećanje služi, imala je problema u ponašanju.

– Kakvih?

– Nisam siguran. Nešto s njom nije štimalo. Oduzeli su je biološkim roditeljima i smjestili u udomiteljsku obitelj. Mora da su imali pune ruke posla s njom. Bila je drska. Neprirodna. Vjerujem i da je imala naviku uzimati stvari koje joj ne pripadaju. Došla bi na pregled, a nama bi nestala klamerica ili kutija spajalica. Napravio sam joj plombe i uputio je doktoru Spearsu na ortodontsku obradu. Ne znam što je dalje bilo s njom. Sumnjam da je zbilja otišla ortodontu. Nije mi se činila kao takav tip. Što je šteta, ako mene pitate.

– Sjećate li se kako su se zvali udomitelji? Zagledao se u zid...

– Ne znam sad ovako napamet. Nisu bili moji pacijenti. Ne sjećam se kome su išli.

– A djevojka? Sjećate li se njezina imena? Ili prezimena? Bilo čega što bi mi moglo koristiti? Brzo je zatresao glavom, podsjetivši me na konja kojemu smeta muha.

– Morao sam je staviti pod narkozu da obavim posao, to je na nju loše djelovalo. Desi se ponekad. Sasvim bi podivljala. Radio sam polako i pažljivo, ali odupirala se cijelo vrijeme. Nije djelovao ni novokain. Mislim da sam joj dao po četiri injekcije za svaki zub.

Obrisala sam znojne dlanove o hlače. Udružile su se moje dvije fobije, strah od zubara i strah od igala.

– Je li išla u srednju školu ovdje u mjestu?

– Sigurno jest. To nalaže zakon u cijeloj državi. Rekao bi čovjek za nju da je zgodna djevojka, dok ne bi otvorila usta. Govorio sam joj da loši zubi čovjeku upropaste izgled, ali ništa nije koristilo. Na dva dogovorena pregleda nije se pojavila, a na one na koje bi došla, kasnila bi. Moja bi vam tehničarka znala reći kako se zvala, ali ona je umrla. Ne mogu vjerovati da sam je nadživio. Bila je zdrava k'o dren, radila je za mene trideset i dvije godine, bez ijednog dana bolovanja.

– Od čega je umrla? – upitala sam ometena.

– Srce. Čupala je korov iz gredice s maćuhicama i samo se srušila. Bila je na mjestu mrtva. To je od rada u vrtu. Grozan način za provođenje vremena. Ja sam oduvijek više volio zatvorene prostore.

– Sjećate li se još čega u vezi s djevojkom?

Stisnuo je oči gledajući u mene i promeškoltio se u stolici.

– Molim?

Ponovila sam: – Sjećate li se još čega u vezi s djevojkom?

Proučavao je svoje ruke, koje kao da su se micale same od sebe, cupkajući šal.

– Sjećam se da je njezina skrbnica napravila scenu zbog računa. Zabunom smo joj ga poslali, radilo se o najobičnijoj činovničkoj pogrešci. Da ste je samo čuli! Rasplakala mi je tajnicu! Nakon toga, nije mi bila baš najdraža osoba na svijetu. Dovala bi djevojkicu, ali ja je ne bih izašao pozdraviti kao druge pacijente. Moja je tehničarka rekla da je žena i pila. Nije mi jasno kako je Centar za socijalnu skrb mogao misliti da je prikladna za udomiteljicu. Da se mene pitalo, rekao bih nije bila, ali naravno, nije me se pitalo. Razmišljao je na trenutak u tišini. – To je sve čega se sjećam.

Dotaknula sam ga po ruci. – Mnogo vam hvala. Puno ste mi pomogli. Ostavit ću svoj broj telefona vašoj kćeri pa, ako se još čega sjetite, možete joj reći da me nazove. Njegov lutajući pogled susreo je moj. – Igrate li šah?

– Ne igram, ali čujem da ste vi jako dobri.

– I red je da budem. Naučio me tata kad mi je bilo sedam godina, a sad su mi devedeset i tri. Zet igra loše. Nema on mentalni sklop za to, ako shvaćate što

hoću reći. Ta igra zahtijeva razmišljanje. Morate planirati deset do petnaest poteza unaprijed. Rado ću vas naučiti, ako imate želje.

– Nažalost, nemam. Ali hvala na ponudi.

– U redu. Na trenutak je ušutio, a zatim uperio drhtavi kažiprst u staklenku na komodi. – Mogli biste mi dodati još malo sjemenki suncokreta za tu vjevericu. Ona mi je dobro društvo. Ima više osobnosti od nekih ljudi koje poznajem, a lako ju je zabaviti.

Istresla sam nekoliko sjemenki na prozorsku dasku. Doktor Nettleton se već gubio, s lica mu je nestajalo energije. Dok sam na izlasku otvarala vrata, rekao mi je: – Ne sjećam se kako se zovete, ali hvala vam na posjeti. Uživao sam u našem razgovoru, a nadam se da ste i vi.

– Vjerujte mi, jesam. Došlo mi je da ga strpam u automobil i odvedem sa sobom kući. Mahnula sam mu s vrata, ali mislim da nije primijetio.

Vratila sam se u motel. Sigurno smo bili na dobrom tragu. Iako mi doktor Nettleton nije mogao reći ime djevojke, ono što mi je rekao poklapalo se s malobrojnim informacijama koje smo imali. Nešto mi je palo napamet. Sjetila sam se kamo bih još mogla svratiti prije nego se odem naći s Dolanom. Usporila sam i zaustavila se uz cestu. Izvadila sam plan grada i potražila mali crni kvadratić sa zastavicom na vrhu. Okrenula sam se za sto osamdeset na Chesapeaku i vratila se natrag u istom smjeru iz kojeg sam krenula. Lokalna srednja škola nalazila se na velikom, ravnom komadu zemlje na sjeveroistoku mjesta. Trava je neujednačeno rasla, a koplje zastave bilo je prazno. Učionice su bile razmještene u nekoliko međusobno povezanih zgrada, sa zidovima toliko tankim da bi se u njima džepnim nožićem moglo napraviti rupu. Nabrojala sam šest stabala, nedovoljno da bi se to moglo smatrati uređenim okolišem, ali dovoljno da pruži malo hlada. Možda je škola bila u fazi prikupljanja novca za renoviranje i izluđivala ljude beskrajnim telefonskim maratonima na televizijskoj postaji. Ljudi će platiti masne pare da im se vrati njihov uobičajeni TV-program: humoristične serije i saponice umjesto hrpe amaterskih rock-bendova koji pjevaju pjesme što su ih napisali bez ikakve glazbene naobrazbe. Parkirala sam na mjestu za posjetitelje i izašla iz automobila. Zaključala sam vrata automobila i uputila se preko travnjaka do ulaza. Odgurnula sam dvostruka staklena vrata i ušla. U hodniku je vladala mrtva tišina, premda je negdje u zgradi sigurno bilo učenika. Kako sporedne zgrade nisu bile dovoljno velike da bi sadržavale, primjerice, gimnastičku dvoranu, pretpostavila sam kako se dobar dio nastave održava u ovoj zgradi. Osjećao se miris laka za kosu i znoja, hormona i tenisica za tjelesni. Mirisi tinejdžerskog jada. Loš ten, premalo utjecaja i izbora, previše seksualnog pritiska i nedovoljno životne mudrosti da pomogne čovjeku preživjeti do osamnaeste. Koliko je života bilo upropašeno do onda? Trudne djevojke, mladići mrtvi prije nego su se limenke piva prestale kotrljati po podu automobila. Ravno ispred sebe, niz hodnik, ugledala sam znak što je upućivao na ured ravnatelja. Osjećala sam kako u meni raste ona ista tjeskoba koju sam osjećala svakog dana srednje škole.

Bila sam tako neprilagođena, takav šmokljan. Preživjela sam uz pomoć buntovništva – pušeći travu i družeći se s drugim otpadnicima poput sebe. A sad sam opet bila tu, samo (navodno) odrasla, i svojevolumjno prelazila taj prag u potrazi za odgovorima na pitanja o kojima nisam mogla ni sanjati kad sam bila mlađa. Tajnica škole imala je tridesetak godina, smeđe oči i kratku svilenkastu kosu boje orahove ljuske. Mnoštvo pjegica prekrivalo joj je nos i obraze. Bila je ležerno odjevena u hlače bež boje, smeđu košulju kratkih rukava i cipele s ravnom petom. Na njezinoj plastificiranoj iskaznici pisalo je ADRI-ANNE RICHARDS, a ispod toga, manjim slovima, *administrativna tajnica*. Ustala je kad me ugledala i približila se pultu.

– Mogu li vam pomoći?

– Nadam se da možete, odgovorila sam. – Ja sam privatna istražiteljica iz Santa Terese. Radim s dvojicom policijskih istražitelja, nastojimo identificirati djevojku ubijenu u kolovozu 1969.

– Mislite ovdje?

– Nismo sigurni. Ukratko sam joj opisala kako je izgledala djevojka koju smo nastojali identificirati.

– Razgovarali smo s lokalnim zubarima U nadi da ćemo je pronaći pomoću starih zubnih kartoria. Upravo sam razgovarala s doktorom Nettletonom, a on misli da je djevojka bila njegova pacijentica, no ne može se sjetiti kako se zvala. Pa sam se pitala bih li mogla porazgovarati s nekoliko učitelja, možda nekome opis zazvuči poznato. Zna li možda tko je od zaposlenih radio u školi u to vrijeme? Zagledala se u mene. Gotovo sam mogla vidjeti kako važe mogućnosti. Pomislila sam da će nešto reći, no lice joj je postalo bezizražajno i poniknula je pogledom.

– Morat ćete razgovarati s gospodinom Eichenbergerom. On je ravnatelj. Svi učenički spisi su povjerljivi.

– Ne zanimaju me njezini spisi. Zanima me kako se zvala.

– Gospodin Eichenberger nam ne dopušta da dajemo takve informacije.

– Hoćete reći da je znate?

Zacrvenjela se. – Naravno da ne. Govorim općenito o školskim pravilima.

Piljila sam u nju, izivcirana. Možda kao administrativna tajnica nije bila navikla na to da joj se ljudi suprotstavljaju. Imat ću sreće ako i sama ne završim u kazni.

– Ne razumijem u čemu je problem.

– Gospodin Eichenberger je jedini ovlašten razgovarati o učeničkim spisima.

– Dobro. Mogu li onda razgovarati s njim?

– Provjerit ću, ali morat ćete mi prvo pokazati neke dokumente.

Izvadila sam novčanik iz torbe i rastvorila ga da joj pokažem kopiju svoje istražiteljske dozvole. Gurnula sam ga preko pulta.

– Smijem li je uzeti?

– Ako ćete mi je vratiti, da.

– Samo trenutak.

Otišla je do zatvorenih vrata s pločicom na kojoj je pisalo LAWRENCE EICHENBERGER, RAVNATELJ. Pokucala je i ušla. Koju minutu kasnije, vrata su se ponovno otvorila, a kroz njih je izašao gospodin Eichenberger, s Adrienne Richards korak iza sebe. Ona mi je vratila novčanik i vratila se za stol te počela premetati papire tako da može prislušivati, a da to ne bude očito na prvi pogled. Gospodin Eichenberger imao je oko šezdeset godina, rijetku, meku sijedu kosu, naočale i kvrgav nos. Bio je preplanuo, a osjetila sam i drvenast miris njegova losiona poslije brijanja. Nosio je plavu svečanu košulju, tamni pleteni prsluk i leptir-mašnu. Držanje mu je bilo službeno, a po izrazu njegova lica bilo je očito da je čvrsto odlučio ne pomoći mi.

– Ako sam dobro shvatio, imate problem s nekim od naših učenika.

Ne baš, odvrtila sam. Osjetila sam kako prevrćem očima. Nije ni čudo da sam mrzila srednju školu, kad sam tamo bila na milost i nemilost tipovima poput njega. Ponovila sam mu cijelu priču, hineći strpljenje koje nisam uistinu osjećala.

Gospodin Eichenberger reče: – Gospođice Millburn, da vam nešto objasnim. Ja radim ovdje od sredine šezdesetih. Zapravo, u svibnju odlazim u mirovinu. Počeo sam raditi ovdje kad sam imao četrdeset godina i uživao sam u svakom trenutku. Nije da se hvalim, no sjećam se praktički svakog učenika koji je prošao kroz ovu školu. Smatram svojom najsvetijom dužnošću znati tko su i što rade. To je ono što ta djeca trebaju. Ona ne trebaju prijatelja ili – kompića, nego vodstvo odraslih osoba kojima njihovi interesi leže na srcu. Naš je posao da ih pripremimo na stvarni svijet. Njima trebaju vještine – prije svega čitanje i pisanje – koje će im pomoći da postanu produktivni i dobro plaćeni pojedinci. Ako nisu materijal za fakultet, pobrinemo se da im nađemo zanat. Markiranje, bande, problemi s drogom – toga kod nas nema, premda smo tako blizu Los Angelesu.

Krišom sam bacila pogled preko ramena – je li ovo nekakva skrivena kamera? Nije da njegovi stavovi nisu bili za svaku pohvalu, ali govor mu je zvučao kao da ga je naučio napamet. – Oprostite, ali kakve to ima veze s mojom molbom? Sabrao se kao da se budi iz transa.

– Da. Dakle... Govorili ste o nekoj učenici. Pomoglo bi kad biste mi dali detaljnije informacije. Bojim se da vam bez toga ne mogu pomoći.

Uslužna kao i uvijek, ponovno sam mu objasnila situaciju, dok je njegova tajnica nasumce premještala papire po stolu. Počeo je vrtjeti glavom i prije nego što sam završila. – Ne ovdje. Ne za mog mandata. Pokušajte u Lockabyju. To je alternativna srednja škola.

– Zbilja? Nisam znala da ovdje postoji alternativna škola.

– Na Kennedy Pikeu, bijela zgrada preko puta gradskog groblja. Ne možete promašiti.

– Trebam li tražiti nekoga posebnog?

– Ravnateljica te škole je gospoda Bishop. Možda vam ona može pomoći.

– Vi sami ne poznajete tu djevojku?

- Da je poznajem, rekao bih vam. Ne bih tajio informacije u istrazi ubojstva.
- A vaša tajnica?
- Gospoda Richardson tada još nije radila ovdje.
- Šteta. Činilo mi se da vrijedi pokušati – rekla sam. Izvadila sam posjetnicu i zabilježila broj mobitela na poleđini.
- Bit ću u motelu Ocean View još nekoliko dana. Ako se sjetite nečega što bi mi moglo koristiti, bila bih vam zahvalna.
- Spomenuli ste udomiteljsku obitelj? Na vašem mjestu, pokušao bih u centru za socijalnu skrb.
- Hvala, hoću.

Odlučila sam da neću više ništa poduzimati dok ne izvijestim Dolana o razvoju događaja. Već drugi put tog jutra, krenula sam natrag u motel. Ostavila sam automobil na parkiralištu pred njegovom sobom i pokucala na vrata. Iznutra se čuo glasan zvuk upaljenog televizora. Dolan me vjerojatno nije čuo, jer nije reagirao na moje kucanje. Glave naslonjene na vrata pričekala sam trenutak, a onda pokušala ponovno. Ništa. Okrenula sam se i zagledala preko parkirališta prema recepciji. Pogledom sam prešla preko prostora u kojem su se nalazili automati s Colom i ostalim napicima. Nije ga bilo pa sam pokušala ponovno, ovaj put kucajući žestoko, kao da sudjelujem u policijskoj raciji. Možda se tuširao ili mu je iz nekog drugog razloga bilo nezgodno otvoriti. Prešla sam parkiralište do recepcije i promolila glavu kroz vrata. Recepcionarka, djevojka od kojih dvadesetak godina, sjedila je na uredskom stolcu i listala primjerak časopisa *People*. Prekinula sam je usred članka o princezi Diani. Bila je tamnokosa, zgodna na neki namršten način. Imala je tamnocrveni ruž i toliko guste trepavice da sam bila gotovo sigurna da su umjetne. Nosila je tamnoplavu suknju i bijelu košulju, te elegantni crveni blejzer. Odjeću je sigurno dobila od motela, jer mi se činilo kako ona sama tako nešto ne bi obukla da joj nišu zaprijetili otkazom. Zauzvrat je skratila suknju i ostavila gornja tri gumba košulje otkopčana. Žvakala je žvakaću gumu, što je bila navika koju su kod mene suzbijali od osmog razreda. Moj profesor francuskog odlučno je tvrdio da žvačući izgledaš kao krava. Taj mi se učitelj uopće nije sviđao, ali je njegovo upozorenje djelovalo.

– Oprostite na smetnji, rekla sam. – Jeste li možda vidjeli gospodina iz sobe 130? Znam da me očekuje, ali mi ne otvara vrata.

Nagnula se i provjerila u knjizi gostiju. Dok je listala, plazila je jezik natežući gumu.

- Mislite na onog starca?
- Nije on star – rekla sam uvrijeđeno.
- Ma da! Kad je uzeo sobu, dobio je petnaest posto popusta za umirovljenike, a to možete samo ako ste stari. Morate imati bar pedeset godina.
- I ja imam pedeset godina.

– Zakon! – rekla je. – Izgledate kao da vam je četrdeset. Napuhala je balon od žvakaće gume i probušila ga. Pogledala me. – Ups! Ispričavam se. Samo ste se šalili, jel da?

– Nema veze. Sama sam si kriva – rekla sam. – Je li iz nekog razloga izašao iz motela?

– Izašao je po cigarete, ali vidjela sam kad se vratio.

– Kad je to bilo?

– Prije nekih sat vremena. Došao je provjeriti poruke, a onda se vratio u sobu.

– Je li ga netko zvao?

– Pitajte ga sami, kad ste tako dobri s njim.

– Nazovite mi njegovu sobu, može?

– Može. – Uzela je slušalicu i napuhala još jedan balon dok je okretala broj. Telefon je zazvonio sigurno petnaest puta.

– Valjda je ponovno izašao. Stari ljudi često postanu nemirni. Imaju previše energije. Moraju izaći van, inače polude.

– Hvala vam što ste podijelili sa mnom svoje mišljenje. Možete li doći sa mnom i otključati mi svojim ključem?

– Ne. Sama sam ovdje i ne smijem odlaziti od stola. Idite okolo i pokucajte na prozor kupaonice. Možda je na WC-u.

Nije mi se to sviđalo. Vratila sam se do vrata i pokucala glasno kao seljani na vrata Frankensteinovog dvorca. Ništa. Zaobišla sam zgradu brojeći prozore dok nisam došla do onoga za koji sam pretpostavila da je njegov, no svi su prozori kupaonica bili previsoko da bi mi poslužili. Vratila sam se do vrata i stala tamo, neodlučna, razmišljajući. Zašto se ne javlja? Posegnula sam za torbicom i izvadila novčanik. U džepiću ispod svoje istražiteljske dozvole držala sam jednostavan komplet otpirača. Nije to bila ona moja spravica na baterije kojom se može otvoriti gotovo sve. Nju sam ostavila kod kuće, prvenstveno zato što lokalni policajci ne bi bili baš oduševljeni da me uhvate s njom. Ovo je bio komplet staromodnih otpirača, male kuke i lemilice, baš za ovakve prilike. U torbi sam držala i tanku ručnu svjetiljku i sklopivi odvijač, no za današnju provalu oni mi neće biti potrebni. Pokucala sam još jednom i glasno zazvala Dolana. Tip iz susjedne sobe otvorio je vrata i izvirió: – Hej! Tiše malo, dovraga! I neka taj kreten već jednom ugasi televizor! Gori od deset sati i već mi ga je dosta! Neki od nas moraju i raditi!

– Oprostite. On je hendikepiran – rekla sam i prstom se kucnula po uhu. – Jadnik je teško nagluh. Čovjek je ublažio izraz lica.

– O. Nisam znao...

– U redu je. Ljudi su stalno bezobrazni prema njemu, već je navikao.

Pričekala sam da ode, a onda se bacila na posao. U filmu, lopovi obijaju brave u sekundi, često koristeći kreditne kartice kao alat. Ja ne vjerujem u tu metodu. Znam jednog tipa kojem je kartica puknula na pola u vratima dok je pokušavao provaliti. Spazio ga je susjed i pozvao policiju. Kad je frajer čuo

sirenu, zbrisao je odande i ostavio polovicu svoje kartice na mjestu događaja. Policajci su pročitali prezime i zadnjih šest znamenki njegova bankovnog računa i priveli ga isti dan.

U zbilji, obijanje brava zahtijeva puno vježbe i strpljenja, te nemalu vještinu. Iako sve brave imaju slične mehanizme, postoji mnogo sitnih varijacija koje mogu izluditi početnika. Meni obično treba nekoliko pokušaja da uspijem. Radila sam lemlicom, jednim okom pazeći na parkiralište. Ako je Dolan zaista vani, nisam željela da me uhvati kako provaljujem u njegovu sobu, a nisam htjela ni da me ugleda netko od drugih gostiju motela i pozove policiju. Osjetila sam kako zadnji zubac popušta, pa sam okrenula kvaku i ušla.

– Dolane?

Ležao je na krevetu, potpuno odjeven, ali bos. Okrenuo se prema meni. Disao je plitko, a lice mu je bilo sivo. Ugasila sam televizor i prišla mu. Glas mu je bio hrapav i promukao.

– Čuo sam te dok si kucala, ali nisam se mogao javiti jer sam bio u kupaonici i povraćao. Ne osjećam se baš najbolje.

– Vidim. Izgledaš užasno. Osjećaš li bol u prsima? Izbliza mu se na čelu i obrazima vidio fini sloj znoja. Gotovo neprimjetno, zavrtio je glavom.

– Tu me stiće. Ne mogu disati. Kao da mi slon sjedi na prsima.

– O, kvragu!

Podigla sam slušalicu i nazvala hitnu pomoć.

Činilo mi se kako hitnoj treba sto godina da dođe, no zapravo su stigli za manje od šest minuta. Uzbunila sam recepciju, a zatim izašla na parkiralište da ih pričekam. Kad su se pojavili, počela sam mahati, a ambulantly vozilo skrenulo je prema meni i zaustavilo se uz škripu kočnica. Iz njega su izašli vozačica i dva bolničara. Slijedili su me u Dolanovu sobu, noseći svoju opremu.

Stala sam sa strane i gledala kako dvojica muškaraca razmiču pokušstvo da bi si napravili prostor za rad. Bili su brzi i efikasni, istovremeno opušteno vodeći razgovor kako ne bi dodatno uznemirili Dolana, koji je i sam bio svjestan u koliko se teškoj situaciji nalazi. Jedan je tehničar raskopčao Dolanu košulju i prislonio mu stetoskop na prsa. Nekoliko trenutaka mu je osluškivao bilo, a zatim nešto zabilježio u blok koji je imao sa sobom. Potom je izvadio tlakomjer i počeo pumpati. Očitao je vrijednosti, istovremeno gledajući na sat. Postavio je Dolanu niz pitanja kako bi ustanovio prethodne simptome i tijek događaja. Iznenadilo me kad je Dolan rekao da je nešto slično iskusio večer prije, mada osjećaj nije bio toliko naglašen ni toliko dugotrajan, već je prošao za nekoliko minuta. Tada se uključila bolničarka i dala mu dvije tablete nitroglicerina pod jezik, a zatim mu dala infuziju, dok je treći bolničar stavljao aparat za kisik.

Izašla sam van. Nakon nekoliko minuta, izašli su iz prostorije. Dolan je bio stavljen na nosila, a oni su ga odvezli do kola i ukrcali. Nekoliko je ljudi zastalo da bi vidjelo što se događa, no produžili su čim su shvatili o čemu se radi. Bila sam im zahvalna na uviđavnosti. Kad ste bolesni, dovoljno vam je teško i bez svijesti o tome da ste napravili scenu.

Jedan se bolničar popeo u kola s Dolanom i zalupio za sobom vrata. Bolnica se nalazila sedam ulica dalje. Drugi bolničar uputio me kako da je nađem trenutak prije nego je uskočio na mjesto suvozača. Žena je ponovno sjela za volan, izašla s parkirališta i uključila se u promet s uključenom sirenom. Zaključala sam vrata Dolanove sobe i krenula za njima u njegovom automobilu. Kad sam stigla, kola hitne pomoći već su bila parkirana pred ulazom za hitne slučajeve. Ja sam parkirala na glavno parkiralište, a kad sam stigla u čekaonicu, Dolana su već odveli. Objasnila sam službenici na prijammom šalteru tko sam, a ona mi je postavila nekoliko pitanja, nakon kojih sam postala svjesna koliko malo zapravo znam o Dolanu. Rekla sam joj da je osiguran preko Policijske uprave Santa Teresa, a ona je rekla da će ostalo pitati njega. Ustala je i otišla od stola s podlogom za pisanje u rukama, obavijestivši me da će netko od liječnika doći porazgovarati sa mnom čim budu gotovi s Dolanom.

Sjela sam u čekaonici koja je bila jednostavno uređena i razmjerno ugodna s blijedozelenim tepihom, lažnim biljkama i hrpom starih časopisa. Na podu je bilo razbacano nekoliko dječjih igračaka. U kutu se nalazio ugašen televizor. Netko je donio uskršnje dekoracije, košaru punu plastičnih jaja, umotanih u prezelenu papirnatu travu. Nisam bila sigurna ni kad Uskrs točno pada ove godine, ali mora da je to uskoro, osim ako ovi ukrasi nisu preostali od prošle godine. Dok sam čekala, primljena su još dva pacijenta: čovjek s modricama i ogrebotinama, koje je vjerojatno (sudeći po njegovim obrijanim nogama i hlačama od *lycre* tek dovoljno dugačkim da mu prekriju guzu) zaradio padom s bicikla, i žena čiji je desni gležanj bio obložen ledom. Oboje su odvezeni u ambulante u stražnjem dijelu zgrade, no vjerojatno su morali pričekati da liječnici završe s Dolanom.

Vani je sjalo sunce, a život se u Quorumu nastavio kao da se ništa nije dogodilo. Bilo je neobično naći se u čekaonici hitne pomoći usred dana. Te vrste kriza dosad su se u mom životu događale usred noći. Ne bih mogla nabrojati koliko sam puta sjedila u čekaonicama poput ove, dok su vani ulice bile puste i utonule u mrak.

Nemirna, ustala sam i otišla u hodnik, gdje sam upitala medicinsku sestru koja je prolazila gdje je najbliža telefonska govornica. Ona me uputila u bolnički lobi, udaljen dva duga hodnika. Nazvala sam kući Stacey. Javio se nakon što je telefon dva puta zazvonio, pa sam mu ispričala što se događa.

– Kako mu je?

– Ne znam. Još nisam razgovarala s liječnikom. Trebala sam provaliti u njegovu sobu čim sam stigla. Kažem ti, Stacey, lice mu je bilo potpuno sivo! Trebao je sam pozvati hitnu, ali valjda se zavaravao da mu nije ništa. Znaš njega.

– Ovo je glupo. Ne možeš se s time nositi sama. Dolazim i ja.

– Ne budi blesav! Ni ti nisi zdrav. Ostani gdje jesi! Imam dovoljno problema i ovako.

– Sa mnom je sve u redu. Zar ti Dolan nije rekao? Doktori su pokazali moje rendgenske snimke nekoj velikoj faci i žena kaže da ona sjena na snimkama ništa ne znači. Zaboravio sam kako se to zove, ali, uglavnom, nije mi ništa. Biopsija je negativna. Zdrav sam kao dren.

– Stvarno?

– Naravno. Zašto bih lagao o tako nečemu? U remisiji sam, barem zasada.

– Sva sreća da si nisi raznio mozak prošli tjedan. Zar ne bi sad bio bijesan da jesi?

– Samo mi je žao što sam se riješio svih svojih stvari.

– Znala sam da će biti tako.

– Kad smo kod toga, volio bih da mi vratiš moje obiteljske fotografije.

– Ni govora. Nadi si nove.

– Ma daj, Kinsey! Napraviti ću ti kopije.

– Ne gnjavi me. Ne želim kopije. Uostalom, uništio si rođaka Mortimera, a on mi je bio najdraži.

– Nisi ga nikad ni upoznala.

– Znam, ali imao je simpatično lice.

– Opasna si.

– Dogovor je dogovor.

– Što misliš o zajedničkom skrbništvu? Dijelit ćemo ih. Jedan tjedan će biti kod tebe, jedan kod mene.

– Razmisliti ću o tome – rekla sam. – Nisi se trebao toliko žuriti.

– Barem sam imao dovoljno mozga da ne uništim svoju poreznu karticu. Mogao sam završiti u zatvoru do kraja života, koliko god mi još preostalo.

– A što je s tvojom odjećom?

– Nje sam se riješio prošli tjedan. Morat ću skočiti do *Caritasa* da vidim je li štogod ostalo.

– O, vi malovjerni! Dolan ti je rekao da će biti sve u redu. Trebao si ga poslušati.

– Baš on zna! Čovjek je u komi. Nisam li ti rekao da je samo pitanje vremena kad će doživjeti novi infarkt? Bilo je samo pitanje vremena!

– Znam. I ja sam mu to rekla, ali nije mu se moglo stati na kraj. Kako se ti osjećaš? Jesi li dobro?

– Savršeno. Pun sam energije. Odlučio sam da ću doći. Ne znam kako, ali naći ću načina.

– Liječnica ti je dopustila da voziš?

– Naravno. Nije to njena stvar. Problem je u tome što sam prodao auto i pustio da mi istekne vozačka.

– Ajoj!

– Nije mi se dalo ponovno polagati, kad sam bio siguran da ću uskoro biti mrtav.

– Što je s najmom za stan?

– Sranje. Potpuno sam zaboravio na to. Zdrav sam, ali beskućnik. Koji preokret! Usput, je li ti Dolan rekao što se ovdje dogodilo?

– Nismo imali prilike razgovarati.

– Jutros se dogodilo trostruko ubojstvo, ubijeni su žena, njezin partner i dijete. Bivši muž je u bijegu i skriva se u nenaseljenim područjima. Tip je stručnjak za divljinu, jedan od onih koji imaju fetiš na vojsku. U potragu su uključeni svi iz Ureda šerifa i ne zna se koliko će im trebati da ga istjeraju. Forenzičari su još uvijek na mjestu događaja, što znači da se ne mogu baviti našim slučajem dok ne budu gotovi s tim. A to bi moglo potrajati danima.

– Zašto da se onda zadržavamo ovdje? Kad Dolan izađe iz bolnice, vratit ćemo se kući njegovim autom, ja ću voziti. Tako da ti ne moraš dolaziti.

– Nema šanse! Ja ovdje umirem od dosade, izludjet ću. A ako se vas dvoje vratite, samo ćemo se svi zajedno morati okrenuti i vratiti natrag.

– Ako pretpostavimo da doista postoji veza između Mustanga i naše žrtve – rekla sam.

– Vjeruj mi, postoji. I Dolan tako misli. Kad si u ovom poslu tako dugo kao nas dvoje, razviješ osjećaj za takve stvari. Približavamo se nečemu.

– Ma, zapravo, i ja tako mislim. Jutros sam razgovarala s jednim zubarom koji je se sjeća – ili barem nekoga sličnog njoj. On misli da je djevojka možda bila jedna od njegovih zadnjih pacijentica prije nego što je otišao u mirovinu. Čovjeku su devedeset i tri godine, pa se nije mogao sjetiti imena, ali sve drugo što mi je rekao uklapa se. Razgovarala sam i s ravnateljem u ovdašnjoj srednjoj školi, a on me uputio na alternativnu školu za problematičnu djecu. Još nisam stigla otići do tamo – bila sam svratila u motel da javim Dolanu novosti kad sam ga našla u stanju infarkta.

– Drži se dok ja ne dođem, onda ćemo zajedno razmisliti što ćemo dalje. Kako da te nađem?

– Bit ću tu negdje. Ako ne budem u motelu, potraži me ovdje. Znaš kako izgleda Dolanov automobil, pa ga samo potraži. Ovaj je grad tako malen da ga nećeš moći promašiti.

– Pričekaj da uzmem olovku i papir, da zapišem adresu. Čim nađem prijevoz, stižem. Dala sam mu ime i adresu motela.

– Molim te, rezerviraj sobu na moje ime – rekao je.

– Zašto ne uzmeš Dolanovu sobu? On ju je već platio.

– Dobra ideja. Učinimo tako.

– Kad smo kod toga, moram te zamoliti za uslugu. Bi li mogao svratiti do mog stana i uzeti moju kožnu jaknu prije nego što kreneš? Reći ću Henryju da te pusti unutra, on će ti reći gdje da je nađeš.

– Tako je hladno?

– Meni jest. Bolje se pripremi. Krajičkom oka uočila sam ženu u bolničkoj kuti kako izlazi iz sale, noseći fascikl. – Mislim da se upravo pojavila liječnica. Nazvat ću te ponovno, ako bude kakvih novosti. Doktorica Flannery, dežurna liječnica, bila je u kasnim četrdesetima, sitna, s kratkom svijetlosmeđom kosom,

širokim čelom, tankim usnama i dubokim borama na licu. Nos joj je bio crven, kao da ga je nekoliko puta ispuhala prije nego što se našminkala. U džepu je imala rupčić te je nešto petljala s njim prije nego mi je pružila ruku.

– Ispričavam se. Sezona je alergija. Ja sam doktorica Flannery. Jeste li vi prijateljica gospodina Dolana?

– Jesam. Kinsey Millhone. Rukovale smo se. – Kako je on?

– Stabilno. Međutim, ima ozbiljno začepljenje lijeve koronarne arterije. Primit ćemo ga čim budemo gotovi s papirologijom. Razgovarala sam s njegovim kardiologom iz Santa Terese i on mi je preporučio jednog kardio-kirurga kojeg poznaje iz Palm Springsa. Doktor Beecher je na putu ovamo. Čim pregleda pacijenta i prouči EKG, porazgovarat će s njim. Pretpostavljam da će mu ugraditi stent. Naravno, izbor je na gospodinu Dolanu, ali to je ono što bih ja učinila na njegovom mjestu.

– Otvorit će mu prsa? – užasnuto sam je pogledala.

Zavrtjela je glavom. – Uvest će kateter kroz mali prorez u njegovoj lijevoj preponi i provesti ga kroz žile do gore.

– Koliko će dugo biti u bolnici?

– Ovisi o tome kako će napredovati, ali ne toliko dugo koliko vi mislite. Oko dva dana.

– Mogu li ga vidjeti?

– Naravno. Dala sam mu morfij, tako da ne osjeća bol. Učinak je otprilike isti kao kod četiri martinija.

– Njemu to nije ništa neuobičajeno.

– Tako sam shvatila. Malo smo porazgovarali o tome. Rekla sam mu da će morati prestati pušiti i toliko piti. Mora promijeniti i prehrambene navike. A ako se i vi hranite kao i on, morat ćete i vi. Mislim, dupli cheesburger za ručak?

– Cinkao me?

Nasmiješila se. – Morate nam ostaviti svoje podatke da vas možemo kontaktirati. Naveo vas je kao najbliži rod, tako da ga možete posjetiti, ali morate biti kratki. Pođite za mnom. Slijedila sam je kroz vrata i niz uglačani hodnik. Kad smo stigli do Dolanovog odjeljka, ona razmakne zavjesu koja ga je dijelila od ostatka prostorije. – Imate posjet.

Dolan nešto promrmlja u znak odgovora. Doktorica Flannery podigne pet prstiju u znak da imam pet minuta vremena. Kimnula sam u znak da razumijem i ona se povukla. Pogledala sam Dolana.

– Kako se osjećaš?

Oči su mu bile zatvorene, a lice razvučeno u blesavi osmijeh. Boja mu se popravila. Ležao je na krevetu omotan u pamučni pokrivač. Još uvijek sumu davali kisik i bio je pričvršćen na gomilu strojeva koji su mjerili njegove vitalne znakove, a u obje ruke primao je infuziju. Bistra tekućina kapala je iz vrećice što je visjela sa stalka – izbrojala sam petnaest kapi. Počeo je hrcati. Uхватила sam ga za ruku i lagano je protresla.

– Kako si?

Otvorio je oči. – Dobro.
– Bio si u gadnoj nevolji, budalo. Trebao si pozvati pomoć.
– Čuo sam te kako kucaš. Nisam se mogao micati. Drago mi je što si ušla. Govorio je polako i pažljivo, kao da su mu usne umrtvljene injekcijom novokaina.
– Ja i moji mali otpirači. Nemoj nikome reći. Ponovno je zatvorio oči i prislonio prst na usta.
– Nazvala sam Staceyja – rekla sam. – Rekao mi je da su mu nalazi u redu i da dolazi ovamo.
– I meni. Nema se smisla prepirati s njim.
– Meni kažeš. Pokušala sam ga odgovoriti, ali bio je nepokolebljiv. Pa rekoh, kad si ti već ovdje, mogao bi on uskočiti. Zasad ne možemo puno učiniti, ali možda bismo mogli malo pokrenuti stvari. Nadam se da će forenzičari otkriti nešto dobro. Smjestit ćemo Staceyja u tvoju sobu, ako mi daš ključ.
– Samo malo. Dolan se pokrenuo na trenutak kako bi izvadio ključ iz džepa na hlačama. Spremila sam ga u torbu i sjetila se da moram pokupiti svoj pisajući stroj prije nego što Stacey stigne. Pojavila se službenica s plastičnom bolničkom narukvicom i buntom dokumenata pričvršćenih na podlogu za pisanje.
– Imam vaše stvari, gospodine Dolan. Treba mi još samo vaš potpis i spremni ste.
Pridigao se i lijenim pokretom je pozvao da mu priđe kako bi potpisao.
– Ti možeš sama?
– Ne brini se za mene. Ti se malo odmori i pazi na sebe. Ja ću navratiti još večeras. Budi dobar.
– Dogovoreno.

16

Prije nego što sam otišla iz bolnice, nazvala sam Henryja. Nije bio kod kuće pa sam mu ostavila poruku. Ispričala sam mu kako je Dolan doživio srčani udar i spomenula da će Stacey navratiti. Objasnila sam mu gdje će naći moju vjetrovku i rekla da ću se javiti kad budem imala još novosti. Bilo je pet minuta iza pola dva kad sam izašla iz bolnice na parkiralište. Tek kad sam otključala vrata i sjela za volan, postala sam svjesna koliko sam zapravo napeta. Duboko sam udahnula i zaokružila glavom. Sad kad sam ostala nasamo, preplavila me tjeskoba. Nisam bila svjesna do koje sam se mjere počela oslanjati na Dolana. Bilo je lijepo uspoređivati zaključke, zajedno objedovati, pa čak i svađati se. Moja naklonost prema njemu nije bila nimalo romantične prirode, ali je potaknula u meni potrebu za povezanošću s drugom osobom. Prije mnogo godina, poslu su me učila dva starija tipa. Možda su mi oni nedostajali. Pregledala sam svoje bilješke. Sljedeći logičan potez bio je posjet ravnateljici alternativne srednje škole. Željela sam da je Dolan u mogućnosti to obaviti. Nije

mi bilo drago što to moram priznati, ali njemu su puno manje servirali gluposti. Bljesak one njegove značke izazivao je reakciju kod ljudi.

Proučila sam plan grada i pronašla Kennedy Pike, a onda upalila Chevy i izašla s parkirališta. Vozeći se niz glavnu ulicu, skrenula sam na benzinsku crpku i napunila spremnik. Držala sam crijevo dok su litre tekle, a cifra rasla. To je trajalo toliko dugo da sam se, naviknuta na svoj Volkswagen sa spremnikom veličine kante s bojom, već uplašila da iz ovog spremnika negdje curi. Dvadeset i dva dolara i četrdeset i šest centi kasnije, izvezla sam se s crpke i skrenula desno. Kad sam stigla na Kennedy Pike, vozila sam prema zapadu, pogledom tražeći groblje i bijelu drvenu zgradu nasuprot njemu. Ovaj su dio grada činila beskrajna ravna polja, povezana nizovima drveća koje je služilo kao zaštita od vjetra.

Kad sam napokon pronašla groblje, učinilo mi se jednako ravno kao polja što su ga okruživala. Sastojalo se od svega nekoliko raštrkanih nadgrobni spomenika. Većina je grobova bila označena jednostavnim kamenim pločama u zemlji. Vidjela sam nekoliko betonskih klupica i plastičnih buketa položenih uz grobove. Groblje je okruživala jednostavna željezna ograda s potpornjima od cigle otprilike svaka četiri metra. Nalazilo se tu i sedam stabala neodređene vrste koja još nisu prolistala pa im je granje izgledalo krhko naspram beskrajnog travanjskog neba. Iza ograde preko puta groblja nalazila se Alternativna srednja škola Lockaby. To mi se učinilo ironičnim – mladost i smrt tako blizu jedna drugoj. Pitala sam se kako to doživljavaju učenici. Kad je čovjek u srednjoj školi, dani su beskrajno dugački, a smrt se čini kao obična udaljena glasina. No, Dolan i ja znali smo da nas od smrti dijeli samo otkucaj srca. Izašla sam iz automobila na parkiralište i krenula puteljkom do širokih drvenih stuba kojima sam se popela na prednji trijem. Mora da je ovo nekoć davno bila farmerska kuća. Još uvijek je mirisala na male prostorije i skromna očekivanja. Ušla sam u predvorje, gdje je osmero djece ležalo ispruženo na podu s blokovima za crtanje i olovkama crtalo stubište. Učitelj me kratko pogledao, a zatim se nastavio kretati među učenicima, praveći primjedbe o perspektivi. S gornjeg kata dopirao je žamor iz nekog drugog razreda, gdje je nastava bila u tijeku. Smijeh se razlijevao poput vodopada. Ne sjećam se da je išta na nastavi bilo smiješno kad sam ja išla u srednju školu. Meni s desna nalazio se glavni ured, smješten u bivši primaći salon u kojem se još uvijek nalazio kamin. Ognjište i zid iza njega bili su izgrađeni od tamnocrvene cigle, a iznad kamina nalazila se polica od tamnog mahagonija. Nije bilo pulta koji bi odvajao prostor za stranke od tajničinog ureda. Tajničin radni stol bio je okrenut prema velikom prozoru. Tajnica je na trenutak prekinula s tipkanjem i pogledala me.

Djelovala je simpatično. Bila je tamnokosa i punašna. Bilo joj je vjerojatno oko četrdeset, no bilo je teško procijeniti. Na obrazima su joj se pojavile jamice kad je rekla: – Izvolite, gospodo? Izvukla je stolicu i potapšala je, pozivajući me da sjednem. Prešla sam preko sobe i sjela, a zatim joj se predstavila. – Tražim gospodu Bishop.

– Ona je danas cijeli dan zauzeta sastancima, no možda vam ja nekako mogu pomoći. Ja sam gospođa Marcum. Što mogu učiniti za vas?

– Evo o čemu se radi – rekla sam i započela priču. Toliko sam je puta ispričala da sam je već usavršila: potraga za identitetom nepoznate žrtve u pedeset riječi ili manje. Po ne znam koji put, opisala sam žrtvu i ukratko prepričala niz razgovora koji su me doveli u Lockaby. – Sjećate li se nekoga takvog?

– Ja ovdje radim tek deset godina pa se ne sjećam. Ali pitat ću neke od učitelja. Gospođa Puckett, koja predaje daktilografiju, radi i kao školska psihologinja. Ako bi se itko mogao sjetiti djevojke, to je ona. Nažalost, danas nije ovdje. Mi zaposleni svakih nekoliko tjedana dobivamo slobodan dan za mentalno zdravlje. Bit će ovdje sutra ujutro, ako biste se htjeli vratiti.

– Ako se sjeti djevojke, postoji li mogućnost da imate negdje njezin spis?

– Ne idu tako davno. Imali smo požar ovdje prije osam godina pa je većina spisa ili izgorjela ili nastradala u poplavi. Čudo je što cijela zgrada nije izgorjela. Vatrogasci su nas spasili, stigli su za sedam minuta i ugasili vatru za manje od pola sata, prije nego se uspjela proširiti.

– Kako se to dogodilo?

– Rekli su da je u pitanju bio električni kvar. Instalacije su bile stare koliko i kuća – iz 1945. Zapovjednik vatrogasaca rekao je da je čudo što se to nije dogodilo i ranije. Sad imamo detektore dima, detektore topline, prskalice – cijeli sistem. Sretni smo što smo još tu. Na svu sreću, nije bilo ozlijeđenih. Koga briga za papire? Gomilaju se brže nego što ih uspijem arhivirati.

– Djeci se ovdje sviđa?

– Izgleda da da. Naravno, mi smo magnet za problematične klince. Delikvente, one koji bježe s nastave i djecu koja su već bila izbačena iz škole. Mi ih dobivamo kad svi drugi odustanu od njih. Imamo svega nekoliko učitelja pa su nam i razredi mali. Većina naših učenika ne snalazi se u klasičnom obrazovnom sustavu. To su u biti dobra djeca, ali neka od njih imaju poteškoća u učenju. Imaju porblema s koncentracijom. Lako ih je obeshrabriti i imaju nisko samopoštovanje. Uobičajeni srednjoškolski program ih slomi. Ovdje stavljamo naglasak na praktične vještine. Pokrijemo osnovne stvari: čitanje, pisanje, matematiku, ali ih učimo i kako napisati životopis, kako se odjenuti za razgovor za posao, pravilima ponašanja i slično. I likovnu i glazbenu umjetnost, radi opće kulture.

– Zvuči kao nešto što bi trebali raditi u svakoj školi.

– Pa da, čovjek bi pomislio da je tako, zar ne? Telefon na njezinom stolu je zazvonio, no ona se nije pomaknula.

– Zar se nećete javiti?

– Zvat će ponovno. Cesto sam izvan ureda, već su navikli. Imate li posjetnicu?

– Naravno.

– Mogli biste mi onda dati svoj broj telefona. Pokušat ću dobiti Betty Puckett i reći joj da vas nazove.

– To bi bilo sjajno. Izvadila sam posjetnicu i na poledinu napisala ime motela, broj telefona i broj svoje sobe. – Puno vam hvala na ovome.

– Ne mogu vam obećati da će Betty prepoznati djevojku, ali ako je ona ikad pohađala ovu školu, Betty je sigurno radila s njom.

– Još jedno pitanje – doktor Nettleton je natuknuo da je djevojka možda bila u udomiteljskoj obitelji, pa sam se pitala bi li mi Centar za socijalnu skrb mogao pomoći.

– Sumnjam. Davno su zatvorili ovdašnju podružnicu. Nemam pojma gdje biste mogli naći stare dosjee. Negdje u okrugu Riverside, ali to je sve što znam. Oni su još stroži od škola kad se radi o pristupu spisima, posebno u slučaju maloljetnika.

– Šteta. Već sam se ponadala, ali izgleda ništa od – Žao mi je.

– Ma, već ću nešto smisliti. Samo je pitanje vremena.

Kad sam napustila Lockaby, nisam bila ništa bolje obaviještena nego prije, no osjećala sam se obodreno. Ponovno u automobilu, sjedila sam lupkajući prstima po volanu. Što sad? U svoj onoj zbrci nisam se sjetila pitati Dolana što je saznao od lokalne policije i šerifa o starim prijavama nestanka. Morat ću ga pitati kad mu budem otišla u posjet. U mislima sam prošla naš plan. Jedino što još nismo pokrili bilo je pitanje cerade, to jest, nismo saznali je li koja bila ukradena zajedno s Mustangom. Pokrenula sam automobil i u rikverc izašla s parkirališta te se uputila prema gradu.

Kad sam stigla, crvena kuća od cigle McPheejevih djelovala je prazno. Vrata su bila zatvorena, zastori navučeni, a na prilazu nije bilo automobila. Polako sam se provezla kraj kuće i na sljedećem raskrižju se okrenula i vratila natrag. Parkirala sam na suprotnoj strani ulice. Nisam se radovala ponovnom susretu s Ruelom, no nikoga drugog nisam mogla upitati za ceradu. Iako sam se držala u pozadini dok su odvozili Mustanga, znala sam da će me Ruel svejedno dovesti u vezu sa svojim poniženjem. Sjedila sam i proučavala kuću, pitajući se bih li mogla obaviti to ispitivanje telefonom. Bila je to kukavička ideja. Uvijek kad je to moguće, bolje je takve stvari obavljati osobno, licem u lice. Upravo sam se spremala krenuti, kad se jedan automobil približio, usporio i skrenuo na prilaz. Bila je to Edna. Vidjela sam kako gasi motor i petlja skupljajući pakete na prednjem sjedalu. Uz malo manevriranja, izašla je s torbicom prebačenom preko ramena, vrećicom namirnica u jednoj i dvije vrećice drugih kupljenih stvari u drugoj ruci. Bokom je gurnula vrata kako bi ih zatvorila i otišla do prtljažnika. Spustila je torbicu i vrećice na tlo, otvorila prtljažnik i posegnula u nj kako bi izvadila još nekoliko vrećica s namirnicama. Primijetila sam kako pokušava procijeniti hoće li moći unijeti u kuću sve odjednom ili će se morati vraćati. Iskoristila sam priliku i prešla cestu.

– Dobar dan, Edna! Kinsey. Mogu li vam pomoći? Pogledala me iznenađeno i potpuno promijenila boju ugledavši me. – Mogu sama.

– Nema potrebe da idete dvaput. Mogu ja uzeti ovo, a vi ponesite ostalo. Sagnula sam se i podigla njezinu torbicu, jednu vrećicu s namirnicama i dvije papirnate vrećice.

– Sigurno ste cijelo jutro imali posla.

– Cijela obitelj dolazi na večeru, a ja kasnim s kuhanjem. Želim staviti meso da se peče. Držanje joj je omekšalo, ali još je uvijek djelovala nervozno. Očito je pristojnost prevagnula pred nelagodnom koju je izazivalo moje ponovno pojavljivanje. Ruel bi me rastrgao, ali odvoženje Mustanga nije s njom imalo ništa. Ionako je godinama samo trunuo u toj garaži, a ona je vjerojatno bila umorna od Ruelovog odugovlačenja. Njegova zbirka klasičnih automobila vjerojatno joj se činila kao loša investicija, budući da se on očito nije nimalo trudio obnoviti ih. Slijedila sam je uz prilaz do crnih vrata, a zatim, budući se nije bunila, i dalje, uz stube, na trijem i kroz stražnja vrata. Odložila sam torbicu na pult prekriven ultrapasom i pričekala da vidim gdje želi da odložim druge vrećice. Pažljivo sam promotrila kuhinju koja je bojama iskazivala počast američkoj kulturi.

– Kad se Ruel vraća kući?

Edna je spustila vrećice na kuhinjski stol.

– Valjda uskoro. Ostali, Cornell sa suprugom i djecom i moja kći, trebali bi doći oko šest. Ove možete staviti tu, rekla je, pokazujući na sjedalo u prozorskoj niši. Ostavila sam vrećicu s namirnicama na kuhinjskom stolu, a zatim prešla preko prostorije i odložila ostale na prozorsku dasku. Pomaknula sam nekoliko jastuka i *patchwork* pokrivač i sjela na sjedalo, bez poziva.

– Već su skoro dva sata. Je li u redu da ga pričekam?

– Nisam baš sigurna da je to dobra ideja. Ruel se jako uzrujao i ne bih željela da ga opet nešto raspali. Počela je spremati namirnice, ostavljajući vani one koje je namjeravala upotrijebiti odmah: divovski komad mesa omotan u celofan, koji je izgledao poput stražnje polovice neke nepoznate zvijeri, luk, mrkvu, svježe mahune i zemlje. Pogledala me.

– Trebate li ga zbog nečega konkretnog? Znaite, ljut je kao ris. Najviše na svijetu mrzi kad ga netko pokuša prevariti. Vi i onaj detektiv trebali ste mu odmah reći istinu.

– Rekli smo Cornellu zašto smo ovdje. Mogao je to on sam spomenuti. Ovdje je riječ o ubojstvu. Kakve veze ima ako se Ruel ljuti?

– Svejedno...

– Što?

– Neće biti presretan ako vas zatekne ovdje.

– Možda mi vi možete pomoći, pa ću otići.

– Što želite?

– Zanimalo nas je je li mu možda, onda kad je automobil ukraden, nestala i cerada. Na trenutak je razmislila, a onda zavrtjela glavom.

– Koliko se ja sjećam, nije. Nikad to nije spomenuo. Pretpostavljam da bih ga mogla pitati i poslije vam javiti.

– Učinili biste mu uslugu, posebno ako se pokaže da je tim Mustangom oteta ubijena djevojka. Edna podiže ruku na srce.

– Ne mislite valjda ozbiljno da je on imao nešto s tim!

– Nije do mene. Njezina je nervoza bila zarazna. Naglo me obuzela želja za odlaskom pa sam ustala. Dok sam uzimala svoju torbicu, pogled mi se zaustavio na crveno-bijelo-plavom prekrivaču, uredno složenom na sjedalu. Uzorak se sastojao od raznobojnih tkanina sašivenih zajedno na starinski način. U više redova, po dijagonali, tkanina je imala uzorak tamnoplavih tratinčica s crvenim središtem, na bijeloj pozadini.

Mora da sam ispustila neki zvuk, jer me Edna pogledala i upitala: – Što je?

– Odakle vam ovo?

– Poklonila mi je Justineina majka Medora – Cornellova punica. Zašto pitate?

– Moram razgovarati s njom.

Stajala sam na stubama pred vratima kuće Medore Sanders. Bila je to to mala zidana kućica s nadstrešnicom iznad malenog trijema. Fasada je bila tamnosive boje, a na biljkama posađenim uza zidove bile su raspršene bijele kapljice boje, poput peruti. Na kraju zemljanog prilaza nalazila se garaža s lokotom. Edna mi je dopustila da ponesem prekrivač sa sobom, pa sam ga nosila prebačenog preko ruke. Tkanina s uzorkom tratinčica bila je ušivena u prekrivač na sedam različitih mjesta. Istina je da su tu tkaninu možda prodavali diljem zemlje, ali činilo mi se kako je podudarnost prevelika da bi bila slučajna. Nisam uspjela naći zvono pa sam otvorila drvenu pregradu i pokucala na stakleni prozorčić na vratima. Za koji trenutak, provirila je neka žena. Bila je mršava i neuredna, s blijedozelenim očima i raščupanom svijetlom kosom. Obrazi i rub nosa bili su joj prošarani ispucanim kapilarama. Zagladila je kosu svojom kvrgavom rukom i zatakla odbjegli pramen u neurednu punđu prije nego je za koji centimetar otvorila vrata.

– Da?

– Gospodo Sanders?

Nosila je izbljedjele traperice i crvenu sintetičku bluzu s rupom na jednom rukavu, gdje se olabavila nit. Viski joj se isparavao kroz kožu poput toksičnog otpada, mogla sam ga namirisati. Oklijevala je, očito nespremna bilo poreći, bilo potvrditi svoj identitet prije nego što sazna tko sam.

– Ne kupujem od akvizitera – rekla je.

– Ja ništa ne prodajem – rekla sam, podižući prekrivač. – Želim razgovarati s vama o ovome. Pogledala me, ali i dalje je izgledala zbunjeno, a oči joj nisu djelovale usredotočeno. Djelovala mi je kao kronični alkoholičar.

– Odakle vam to?

– Posudila mi ga je Edna McPhee. Kasnije ću joj ga vratiti, ali prvo imam nekoliko pitanja za vas.

– Zašto vas je poslala k meni?

– Pretpostavila je da vi imate neke informacije koje mene zanimaju, budući ste izradili ovaj prekrivač. Smijem li ući?

Medora na trenutak razmisli o tome, vjerojatno priželjkujući da odem nekamo drugamo.

– Nadam se da ovo neće dugo trajati. Imam posla. Otvorila je vrata i ja sam zakoračila ravno u dnevni boravak, malen i skučen, s pločicama na stropu i jeftinim kaminom od cigle. Na polici iznad kamina nalazila se zbirka figurica: anđeli, mljekarice i plaha dječica obučena u cipelice s vrhovima zavrnutim prema gore. Medora zatvori vrata.

– Ta Edna je totalna gnjavatorica. Ne znam kako je Justine trpi.

– Vas dvije se baš ne slažete?

– Nisam to rekla. Edna je dobra osoba i znam da ima najbolje namjere, ali je takva pretjerana pravednica! Znae taj tip – ne pije, ne puši i ne druži se s onima koji to čine.

– Cornell puši.

– Ne u blizini svoje majke. Čist je kao ugaženi snijeg – reče Medora. – Ona ne odobrava ni kartanje. Kaže da su karte vražje djelo. Kad mi unuke dođu u posjet, igramo kanastu, belu i remi. Meni to ne izgleda kao vražje djelo.

Vratila se na kauč i sjela točno u sredinu, tako da se kauč ulubio, a jastuci s obje strane izdigli. Na stolicu se nalazila pepeljara puna opušaka, nekoliko bočica s tabletama, gotovo prazna boca viskija i visoka čaša dopola puna leda.

Sve je u prostoriji bilo prekriveno tankim slojem prašine, a mnoge su površine izgledale ljepljivo.

– Malo sam odrijemala. Zadnjih nekoliko dana ne osjećam se baš najbolje. Kako se vi ono zovete?

– Oprostite, trebala sam se odmah predstaviti. Zovem se Kinsey Millhone.

– Ja sam Medora Sanders – rekla je. – Ali pretpostavljam da to već znate. Odakle poznajete Ednu? Nadam se ne preko one njene crkve. Stalno me nastoji odvući onamo.

– Ne, ne poznajem je iz crkve. Smijem li sjesti? Mahnula je rukom prema stolici. Maknula sam hrpu starih novina i sjela, držeći prekrivač u krilu. U prostoriji se nalazilo mnogo ručnih radova, većinom iz kompleta. Pokrivač na zidu, jastučići na kauču, pred kaminom ručno tkani sag sa slikom škotskog terijera. Bilo je i nekoliko goblena s otrcanim sentimentalnim izrekama. Pratila me pogledom dok sam razgledavala.

– Puno sam se bavila ručnim radom dok mi se nisu upalili zglobovi. Podigla je desnu ruku i pokazala mi iskrivljeni palac i prste izvinute prema natrag. Izgledalo je kao daje netko mučenjem iz nje bezuspješno nastojao izvući tajne informacije – Ako ste htjeli prekrivač, ne izrađujem ih više.

Presavinula sam jedan dio prekrivača, tako da je uzorak tratinčica bio na vrhu.

– Zapravo, zanimala me ova tkanina. Gdje ste ju nabavili?

Promotrla je uzorak. – Prije sam šila odjeću za svoju kćer. Posegnula je za kutijom cigareta Camel i izvadila jednu. Škljocnula je upaljačem, no tek je iz drugog pokušaja uspjela prinijeti plamen cigareti. – To je bio restl. Tako je bilo jeftinije za kupiti. Tu i tamo bih pregledala viškove u gradskoj tvornici tekstila, ali ne morate se truditi i odlaziti onamo jer je u međuvremenu zatvorena. Taj put kad sam kupila tu tkaninu, kupila sam i šest metara plavog tafta i ponudila Justine da ću joj od njega napraviti haljinu za maturnu večer. Poživila je. Rekla je da će se radije ubiti nego nositi nešto sašiveno kod kuće.

Inzistirala je da joj kupim haljinu u trgovini, pa sam joj rekla da će si je morati sama platiti. 'Novac ne raste na drveću, Justine!' – rekla sam. Današnja djeca to ne razumiju.

– Srame se – rekla sam. – Žele nositi istu odjeću kakvu nose i ostali tinejdžeri. Tako izražavaju svoju jedinstvenu osobnost.

– Valjda. Morala sam se snalaziti s jako malo novca nakon što je njezin tata zbrisao.

– Kad je to bilo?

– U ljeto šezdeset i devete, tako nekako. Koga briga? Ako tip želi otići, široko mu polje!

Posegnula je za jednom od bočica s lijekovima i izvadila iz nje tabletu te ju ubacila u usta. Podigla je čašu s viskijem i otpila gutljaj, lagano se mršteći kad je shvatila koliko je razvodnjen.

– Uzimam lijekove protiv bolova. Viski pojačava djelovanje kodeina. Kako god bilo, o čemu se ovdje radi?

– Nastojim identificirati mladu djevojku koja je ubijena otprilike u to vrijeme. Kad je njezino tijelo pronađeno, imala je na sebi hlače domaće izrade s tim uzorkom.

Medorin smijeh zvučao je poput kašlja, isprekidan i pun sluzi.

– E, pa, ne znam ništa o ubojstvu, bez obzira na uzorak tratinčica, ali mogu vam reći jednu stvar. Imat ćete puno posla. Ta je firma sigurno izradila kilometre takve tkanine.

– Sigurna sam da imate pravo, ali svejedno sam željela pokušati. Djevojka o kojoj govorim imala je između petnaest i osamnaest godina. To je bilo krajem srpnja, početkom kolovoza 1969. Bila je visoka oko metar i šezdeset, teška oko pedeset i šest kilograma. Smeđa kosa, koju je vjerojatno bojila u plavo. Imala je velike zube i iskrivljeni očnjak s ove strane. Imala je puno plombi.

Njezin je osmijeh počeo blijedjeti.

– Zvuči li vam poznato?

Medora prekriži ruke na prsima i zaškilji kroz dim i dalje držeći cigaretu uz lice.

– Prije dosta godina kod mene je živjela jedna djevojka koja je tako izgledala. Zvala se Charisse Quinn. Osjetila sam kako mi srce počinje ubrzano tući pod naletom adrenalina što je potekao mojim venama. Već sam negdje čula to ime, no nisam se mogla sjetiti gdje.

– Što joj se dogodilo?

– Koliko ja znam, ništa, osim što je pobjegla od kuće. Ušla sam jednog jutra u njezinu sobu i vidjela da je nema. U krevetu nitko nije spavao, a pola njezinih stvari nije bilo. Poslužila se i mojim najboljim kovčegom. Naravno, ona je uvijek jednostavno uzimala sve što nije bilo prikovano.

– Ubijena djevojka o kojoj sam govorila pronađena je u Lompocu. Zna li gdje je to?

– Gore kod San Francisca?

– Ne toliko daleko prema sjeveru. Bliže Santa Teresi.

– Ne bih znala. Ne putujem. Prije jesam, ali sada radije ostajem gdje jesam.

– Zašto je djevojka živjela kod vas?

– Bila sam udomiteljica. Nešto u tom stilu. Završila je kod mene zato što je preko puta živjela jedna žena koja me pitala bih li željela pomoći. Kroz njenu kuću prošlo je mnogo djece, pa su je zamolili da primi i Charisse, ali je njezin suprug bio teško bolestan, pa bi joj to bilo previše. Upitala me bih li bila spremna otvoriti svoj dom – točno tim riječima – nekome manje sretnom od sebe. Koja smijurija! Wilbur mi je jedva davao dovoljno novca da platim režije. U svakom slučaju, ta mi je susjeda rekla da Centar za socijalnu skrb plaća oko sto osamdeset dolara mjesečno za uzdržavanje štíćenika pa sam pristala. Ne zvuči kao puno novaca, ali svaki novčić bio je dobrodošao.

– I, kako je to funkcioniralo?

– Ne baš dobro. Djevojka je bila prosta i drska, mada ću prva priznati da je Justine bila ista kao ona. Nas smo dvije imale dovoljno okapanja i bez Charisseinog doprinosa.

– Koliko je dugo živjela kod vas?

– Pet, šest mjeseci. Mislim da je došla negdje krajem ožujka.

– Sjećate li se kojeg je točno datuma nestala? Medora se namršti. – Nisam rekla da je nestala. Rekla sam da je pobjegla.

– Ispričavam se. Na to sam mislila. Kad je otprilike pobjegla?

– Mislim u srpnju. Uopće me ne čudi što čujem da je loše završila. Ta je cura bila skroz divlja. Trčala je za hlačama. Stalno je mijenjala dečke. Bila vani do kasnih sati. Vraćala bi se kući u tri ujutro i mirisala na liker od mentola i marihuanu. Upozoravala sam je na ponašanje, ali nije me slušala.

– Što je bilo s njezinim roditeljima?

– Nemam pojma. Nisam ih upoznala. Mora da su bili narkići ili nešto slično kad se država morala umiješati.

– Koliko je Charisse imala godina?

– Sedamnaest, kao Justine. Obje su bile maturantice. Naravno, Charisse je ubrzo izbačena iz normalne škole i poslana u Lockaby. To je škola za glupane i delinkvente.

Zamislila sam se, prisjetivši se svog razgovora s Eichenbereerom, ravnateljem kvorumske srednje škole, koji se zaklinjao da zna svakog učenika koji je ikad prošao kroz njegovu školu. Koji napuhanko! Ne samo da je Charisse pohađala njegovu školu, već je i uspjela izazvati dovoljno nevolja da je izbace.

– Imate li još djece?

– Ne, samo Justine.

– Tada ste također živjeli ovdje?

– Živim ovdje otkako smo se Wilbur i ja vjenčali 1951. Stan je dvosoban pa su djevojke morale dijeliti sobu.

– Sigurno je bilo gadno.

– O da, kvačile su se oko svega – dečki, odjeće. Bile su kao dvije mačke. Nikad niste čuli tako nešto. Justine nije htjela da se Charisse druži s njezinim prijateljima, a ja sam je u potpunosti razumjela. Uvijek je dizala frku, uvijek je sve moralo biti po njenom.

- Izgleda da Charisse nije bila neka jako šarmantna osoba.
- O, znala je ona biti šarmantna kad je htjela nešto izvući.
- A što je s vašim suprugom? Gdje je on bio?
- Pa, službeno je živio ovdje, ali većinu vremena nije provodio kod kuće, nego na poslu.
- Gdje je radio?
- Radio je u Searsu, na kućanskim aparatima. Perilice za rublje, hladnjaci i takve stvari. Radio je noćne smjene, vikende i blagdane. Naravno, tipično za njega, nikad nam ništa nije nabavio, nikakav popust... Mogao mi je barem nabaviti perilicu za posude. Morala sam sve prati ručno. Valjda su mi zato i otišli zglobovi. A i leđa su me boljela.
- Dakle, vaš je suprug otišao otprilike u isto vrijeme kad i ona?
- Pretpostavljam da jest, premda nikad nisam o tome tako razmišljala. – Namrštila se i povukla još jedan dim. – Ne želite valjda reći da je pobjegao s njom?
- Ne znam, ali to mi se čini kao neobična podudarnost. Ako je toliko padala na muškarce, zašto ne i na njega?
- Pa, za početak, imao je skoro pedeset godina. A ne znam ni zašto bi njega zanimao netko njezine dobi. On jest bio ljigavac, to je sigurno, ali ne vjerujem da bi baš tako nisko pao. To je, kako se ono zove, zavođenje maloljetnice?
- Je li vam ponudio neko objašnjenje kad je otišao? Povukla je još jedan dim. – Ne. Jednog je dana otišao na posao i jednostavno se nije vratio. Kad bolje razmislim, on je otišao prije nje. Sjećam se da nije vidio Justine u maturalnoj haljini, a njena maturalna bila je četrnaestog lipnja.
- Što ste učinili kad je otišao?
- Ništa. Otišao je i to je bilo sve – rekla je.
- A Charisse? Jeste li se obratili policiji kad ste shvatili da je nema?
- Toga dana otišla sam na policiju i k šerifu. Dobivala sam od okruga sredstva za njezino uzdržavanje i znala sam da bi socijalna radnica doživjela živčani slom da to nisam napravila. Morala sam im vratiti ček za naredni mjesec, a kako nije bilo ni Wilbura, nisam imala za režije. Justine mi je govorila da Charisse nije kriva, ali to je bilo tako tipično za nju. Uvijek bi učinila sve što je u njezinoj moći da zezne čovjeka.
- Jeste li prijavili nestanak?
- Istoga dana, rekla sam vam već. No, šerifov zamjenik nije baš bio od pomoći. Otkrio je da je već desetak puta bježala od kuće, a rekao je da će ionako uskoro postati samostalna, kad navrši osamnaest. Rekao je da će učiniti sve što bude mogao, ali da mi ne može bogznašto obećati. Praktički mi je rekao da odem kući i zaboravim cijelu stvar.
- Pa ste to i učinili.
- A što sam drugo mogla? Nisam znala ni kako joj se zove majka. Pretpostavljam da je nju obavijestila socijalna radnica.
- Mislite da je to učinila? Vratila se majci?

– Ne znam. I nije me bilo briga. Od Wilburovog odlaska jedva sam spajala kraj s krajem pa sam imala dovoljno briga i ovako. I nikad mi se više nije javila, ako ste to mislili pitati. A ni on. Koliko ja znam, još uvijek smo u braku, ako nije mrtav. To bi tek bilo nešto, zar ne?

– Imate li razloga vjerovati da mu se nešto dogodilo?

– Samo kažem, da je živ, mogao se barem javiti, pismom ili nešto slično. Nakon trideset i šest godina braka to je najmanje što je mogao učiniti.

– A što je s Charisseinom socijalnom radnicom? Kako joj je bilo ime?

– Ne sjećam se. Prošlo je previše vremena. Tinker, Taylor, tako nekako. Zna li što mi je rekla kad sam je nazvala? Rekla je da ionako nije očekivala da to potraje, kad je Charisse bila takav davež. Ne baš tim riječima, ali to je bila poanta. Pomislila sam, baš ti hvala! Sad mi to kažeš, nakon svega što sam prošla!

– Mora da vam je bilo užasno.

Nasmijala se sebi u šaku, onim svojim kašljucavim smijehom, koji je ubrzo prerastao u pravi kašalj. Popila je gutljaj razvodnjenog viskija da bi se oporavila.

– Posebno nakon što sam saznala da je Wilbur ispraznio sve naše bankovne račune. Oprostite, jeste li skoro gotovi? Jer, ako niste, željela bih si napraviti još jedno piće da si probam ublažiti ovaj kašalj. To je bio recept moje majke, viski s medom. Premda, ako mene pitate, nije med to što je pomagalo.

– Još samo nekoliko pitanja pa ću vas pustiti da se odmorite. Zna li možda čime je Charisse otputova – Autobusom nije. To znam, jer je policija provjerila. Pretpostavljam da ju je povezoao neki od onih propalica s kojima se družila otkad je prešla u Lockaby.

– Sjećate li se njihovih imena?

– Ma, nisam ni znala koji je koji. Bili su svi isti, prljavci s lošim tenom.

– Jeste li čuli za onaj automobil što je ukraden iz Ruelove radionice?

– Svi su čuli. Ruel je poludio od bijesa kad se to dogodilo.

– Je li moguće da ga je Charisse ukrala?

– Teško. Ona nije vozila. Nikad, nije položila vozački. Ponudila sam se da joj pomognem da dobije dozvolu, ali nikad ništa od toga. Ako mene pitate, bojala se neuspjeha. Bojala se da će ispasti glupa.

– Kako se kretala po gradu ako nije vozila?

– Vozila se s Justine i Cornellom i svima ostalima. Ljudima je i to išlo na živce. Bila je priljepak.

– Je li imala posao?

– Ona? Nemojte me nasmijavati! Nisam je mogla natjerati ni da pospremi za sobom.

– Znam da sam vas to već pitala, no biste li se ikako mogli sjetiti točnog datuma kad je otišla? Medora zavrti glavom.

– Bilo mi je samo drago što je otišla. Ali čudna mi je pomisao da je mrtva sve ove godine. Uvijek sam je zamišljala udanu i s djecom. Ili to, ili da živi na ulici. Pitam se tko ju je ubio.

– To je ono što nastojimo otkriti. Imate li možda njezinu fotografiju? Voljela bih vidjeti kako je izgledala.

– Nemam, ali mogli biste pitati Justine.

Zastala je i ponovno zakašljala, s takvom žestinom da su joj potekle suze od napora.

– Ne mogu više izdržati. Grlo me ubija. Želite li vi piće?

– Ne, hvala.

Gledala sam kako si Medora ulijeva viski u čašu. Ruke su joj se tresle tako jako da je jedva uspjela prinijeti čašu ustima. Progutala je viski s olakšanjem i zatim dva puta duboko udahnula.

– Uh! Tako je već bolje. Viski liječi sve!

– Pa, pretpostavljam da bi to bilo to. Ne mogu vam ni reći koliko cijenim vašu pomoć.

– Hoćete da vam kažem svoje mišljenje? Sto god da joj se dogodilo, sama si je kriva.

Bila sam na pola puta prema Dolanovom automobilu, s prekrivačem prebačenim preko ruke, kad je stigao još jedan automobil i pristao uz rubnik. Vrata na vozačevoj strani su se otvorila i izašla je neka žena. Spremila je ključeve u torbicu i krenula puteljkom prema kući, a potom me ugledala i stala. To je sigurno bila Justine. Medora i ona bile su slično građene i imale su istu neposlušnu svijetlu kosu. Iako su joj crte lica bile neupadljive, sličnost je bila uočljiva i u obliku njihovih uskih brada i blijedozelenim očima. Poput supruga, izgledala je kao da joj je oko trideset i pet.

– Oprostite, jeste li vi Justine McPhee?

– Jesam.

– Zovem se Kinsey Millhone, ja sam privatna istražiteljica...

– Znam tko ste. Čini mi se da vama možemo zahvaliti to što je moj svekar danas tako loše raspoložen. Držanje joj je bilo čudna mješavina smirenosti i uzrujanosti, a u njezinom tonu nešto je ključalo ispod površine.

– Zao mi je zbog toga, no nije bilo druge. Pogledala je prema kući. – Sto radite ovdje?

– Samo sam porazgovarala s vašom majkom o Charisse.

Lice joj je na trenutak bilo bezizražajno, a onda je na njemu bljesnula iskra prepoznavanja.

– Charisse?

– Tako je. Ne znam je li vam Cornell to spomenuo, mi istražujemo ubojstvo...

– To mi je rekao. Ne radi se valjda o njoj?

– Još uvijek nismo potpuno sigurni, ali čini se da je tako.

– Ne mogu vjerovati. Što se dogodilo?

– Bila je izbodena, a tijelo joj je odbačeno nedaleko Lompoca. To je bilo u kolovozu 1969. U šerifovom uredu mjesecima su radili na tom slučaju, ali bez uspjeha. Sad su zaključili kako je došlo vrijeme da pokušaju ponovno.

– Ali, što vas je dovelo u Quorum? Charisse je ovdje provela svega nekoliko mjeseci.

– Samo slijedimo instinkt. Imali smo sreću naići na neke tragove.

– Na primjer? Oprostite što vas toliko ispitujem, ali ništa mi to nema smisla.

– Znam da je to malo teško shvatiti – rekla sam. – Kad sam bila kod Edne, primijetila sam ovaj pokrivač i shvatila da je uzorak tamnoplavih tratinčica na njemu isti kao onaj na žrtvinim ručno izrađenim hlačama. Edna mi je rekla da je pokrivač sašila vaša majka, pa sam je došla posjetiti. Vi ste mislili da je Charisse pobjegla?

– Pa, da. U svakom slučaju nije mi palo napamet da je jadona djevojka mrtva. Sigurna sam da bi vam Cornell i njegov tata pomogli da su znali o kome je riječ.

– Nadajmo se da je to istina. Trenutno nastojimo rekonstruirati događaje između njezina nestanka i pronalaska tijela.

– Što ste ono rekli, kad je tijelo pronađeno?

– Trećeg kolovoza. Vaša je majka rekla da je Charisse otišla u srpnju, ali nije se mogla sjetiti točnog datuma.

– Charisse je dolazila i odlazila kako joj se prohtjelo. Nisam ni primijetila da je nema dok se mama nije počela žaliti zbog onog svog kovčega. Te hlače koje ste spomenuli vjerojatno su bile moje, majka ih je sašila za mene.

– Jeste li joj vi poklonili te hlače ili je i njih samo uzela?

– Ne bih joj ih dala. Uvijek je uzimala moje stvari bez dopuštenja.

– Sto je još ukrala?

– Ne sjećam se ničeg konkretnog. Charisse je bila posve beskrupulozna. Nije marik koga će povrijediti dok god bi dobivala što je htjela. Klinci iz Quoruma nisu htjeli ništa imati s njom.

Namjestila je narukvicu svog ručnog sata, usput provjeravajući vrijeme.

– Žuri vam se?

– Žao mi je, ali očekuju nas na večeri kod suprugovih roditelja, a ja još moram po djecu. Samo sam usput svratila da vidim kako je mama jer se u zadnje vrijeme ne osjeća najbolje.

– A sutra? Voljela bih ponovno razgovarati s vama.

– Mislim da ne. Voljela bih vam pomoći, ali Ruel je već i ovako dovoljno bijesan. Poludio bi da zna da sam vam rekla i ovoliko.

– Ali, rekli ste da bi i sam surađivao da zna o komu se radi.

– Mislila sam reći da bi surađivao da je odmah znao o komu se radi. On je prilično nepredvidiv, posebno sad kad misli da ste napravili budalu od njega.

– Pa, samo razmislite o tome i javite mi ako nešto odlučite.

– Morat ću razgovarati s Cornellom. I on je ljut, jer otac njega krivi zbog automobila.

– To nema smisla.

– Istina, ali svejedno ne želim Ruelu dati razlog da se okomi na mene. Ionako me ne trpi. Misli da previše šefujem. Ha! Kao da on nije isti takav!

– On ne mora ništa znati. Sve ovisi o vama. Ne bih željela da zbog mene imate problema.

– Vjerujte, neću. Čovjek mora paziti s njim. On se čini bezopasnim, ali zapravo je prava zmija.

– Pa, neću vam više smetati. Odsjela sam u motelu *Ocean View*. – Bila bih vam zahvalna kad biste me nazvali nakon što se posavjetujete s Cornellom. Možda bi nam i on mogao nešto reći, neovisno o vama.

– Ne vjerujem. Poznao je Charisse praktički samo preko mene.

– Kad smo kod toga, vaša mi je majka rekla da se Charisse družila s grupom huligana s Lockabyja. Mogli biste pitati Cornelia sjeća li se koga konkretnog. Dobro bi nam došla imena.

– Vi stvarno očekujete da ćete pronaći njezinog ubojicu nakon svih tih godina?

– Pa, uspjeli smo dospjeti dovdje – rekla sam. – Nadam se da ćemo se još čuti.

– Učinit ću što mogu, ali ne mogu vam ništa obećati.

Vratila sam se u motel i nazvala ordinaciju doktora Spearsa. Ispričala sam njegovoj tajnici, gospođi Gary, što mi je ispričala Medora Sanders. Sjetila se Charisse Qu-inn čim sam spomenula ime. Zabilježila si je to i obećala da će proslijediti informaciju doktoru Spearsu. Uvjeravala me da će on sam pretražiti arhivu u potrazi za njezinim kartonom ako bude imao vremena i obećala da će mu u tome pomoći ako ne bude mogao sam. Zahvalila sam joj se od sveg srca. Kad sam spustila slušalicu, ostala sam sjediti na rubu kreveta, s osmijehom od uha do uha, napokon si dopuštajući trenutak za slavlje. Jedva sam čekala da kažem Dolanu. Poklapanje zubnih kartona potvrdilo bi moj predosjećaj. Bila sam uvjerenjena kako smo je pronašli, no trebali su nam konkretni dokazi.

18

Ušla sam kroz glavni ulaz kvorumske bolnice i na recepciji upitala gdje se nalazi kardiologija. Bolnica je bila malena, ali dobro opremljena, barem prema onome što sam vidjela idući k Dolanu. Kako se pokazalo, Dolan je bio odveden na operaciju trenutak prije nego što sam stigla na odjel. Onaj kardikirurg iz Palm Springsa stigao je sat vremena prije i okrenuo nebo i zemlju da bi pokrenuo stvari. O svemu me na brzinu izvijestila dežurna sestra, koja je sve provjerila u operacijskoj sali. Uvjeravala me da je sve u najboljem redu, mada će proći neko vrijeme prije nego se Dolan vrati s intenzivne. Ponudila mi je da je nazovem iza sedam da vidim je li se vratio.

Na odlasku iz bolnice osjećala sam kako mi je oduševljenje splasnulo. Nisam mogla do Dolana, a nije bilo načina da saznam kad će se pojaviti Stacey Oliphant. Justine će mi se u najboljem slučaju javiti tek sutra, ako mi se uopće

javi. Nisam imala nikakvog posla i nikoga s kim bih mogla razgovarati. Vratila sam se u motel.

Parkirala sam pred motelom i kupila limenku dijetnog Pepsija iz automata. Ušla sam u Dolanovu sobu služeći se njegovim ključem i uzela odande svoj pisaći stroj. Vratila sam se u svoju sobu i postavila improvizirani mini-ured na stolu u sobi. Pretipkala sam svoje bilješke, što mi je oduzelo dobrih sat i pol. U osamnaest i petnaest otvorila sam imenik i na žutim stranicama potražila broj najbliže pizzerije i naručila pizzu s kobasicama i feferonima, s ekstra sirom. S obzirom na Dolanovu dijetu, neću moći pred njim jesti takvu hranu, pa sam iz pristojnosti odlučila nauživati se sad, dok još mogu. Skočila sam do automata po još jednu dijetnu Colu. Večerala sam sjedeći na krevetu, naslonjena na jastuke i gledala vijesti. Osjećala sam se dekadentno.

Nazvala sam bolnicu malo iza sedam i razgovarala s dežurnom sestrom na kardiologiji. Rekla mi je da je Dolan u svojoj sobi i da ga mogu posjetiti ako želim – naravno da sam željela. Kad sam izašla, vani je bio potpuni mrak, a temperatura je značajno pala. Unatoč smogu, što je lebdio nad gradom, zvijezde su bile potpuno vidljive. Mjesec još nije izašao, ali bilo je očito da će se tama razići i da će pustinja blistati poput srebra kad se on napokon pojavi. Parkirala sam pred bolnicom i ušla na glavni ulaz, po drugi put toga dana. Unutra su gorjela svjetla, zbog čega je mjesto djelovalo toplo i ugodno. Predvorje je bilo puno ljudi koji su došli u večernje posjete. Prošla sam kraj trgovine i kafića i uputila se prema dizalima. U svim sobama u koje sam usput provirila bili su navučeni zastori, a na upaljenim televizorima prikazivale su se reprize. Večera je vjerojatno bila poslužena već oko sedamnaest i trideset pa su se u hodnicima još nalazili redovi metalnih kolica s naslaganim pladnjevima. Vidjela sam napola ispražnjene tanjure mahuna i odreska Salisbury (što je u biti bilo otmjeno ime za mesnu štrucu) i nebrojene, neotvorene paketiće krekerja. Plastične čaše pune gustog crvenog želea stajale su netaknute. Bolnička nutricionistica vjerojatno bi bila očajna da je to vidjela. Bolnička hrana, kao i ona koja se poslužuje za užinu u školama, uvijek izgleda bolje na papiru nego poslužena. Većina toga završi u smeću. Odjel za kardiologiju bio je tih, a svjetla prigušena. Dolan je bio u jednokrevetnoj sobi, raznim cjevčicama i žicama prikopčan na nekoliko različitih monitora. Njegovi su vitalni znakovi bljeskali na ekranu, kao temperatura i vrijeme na semaforu na gradskom trgu. Unutrašnjost prostorije bila je uređena tako da umanjuje osjećaj stresa, u umirujućim plavim i blijedozelenim nijansama. Soba je imala nekoliko prozora, a na zidu se nalazio sat, no nije bilo televizora ni novina koje bi donosile dnevni popis ubojstava, katastrofa, fatalnih nesreća i gospodarskih problema.

Dolanu je uklonjena jedna cjevčica za infuziju, a ha pregibu ruke imao je modricu. Njegova je jednodnevna bradica već izgledala poput raščupanih dlačica na četkici za zube. Dvije prozirne cjevčice za kisik izlazile su mu iz nosnica. Inače je bio budan i bistar, imao je dobru boju, a nešto od njegove

uobičajene žustrine već se vratilo. Izgledao je umorno, ali više nije djelovao polumrtvo. Začas će postati nervozan jer nema pića i cigareta.

– Hej, poručnice! Izgledaš sjajno. Kako se osjećaš?

– Bolje. Gotovo se opet osjećam kao čovjek. Začula sam neko komešanje iza sebe i, okrenuvši se, na vratima sobe ugledala medicinsku sestru. Imala je preko četrdeset godina, tamne oči i sjajnu smeđu kosu prošaranu pramenovima boje neba. Nije nosila uniformu. Cipele su joj imale gumene potplate i nosila je iskaznicu na kojoj je pisalo: CHRIS KOVACH, MEDICINSKA SESTRA.

– Oprostite što smetam – rekla je. – U sestrijskoj sobi nalazi se čovjek koji tvrdi da vam je u rodu. Provjerila sam vaš karton, no niste ga naveli kao rod, ni kao kontakt za slučaj nužde.

Dolan se zagleda u nju, ne shvaćajući.

– To je sigurno tvoj brat Stacey – zacvrkutala sam. – Kad sam mu javila da si doživio infarkt, rekao je da će odmah sjesti u automobil i doći ovamo. – Okrenula sam se gospođici Kovach. – Znam da prema pravilima poručnik ne bi smio odjednom primiti više od jednog posjetitelja, ali njegov je brat upravo završio ciklus kemoterapija zbog Hodgkinovog limfoma. Bilo bi krasno kad bi se njih dvojica mogli vidjeti nakon toliko dugo vremena.

– Brat? Ne vidim obiteljsku sličnost.

– To je zbog toga što mu je brat ćelav. Kad ima kosu, toliko su si slični da ljudi obično misle da su blizanci.

– A vi ste njegova kći – rekla je glavom pokazujući na Dolana. – Aha.

– Znači, to vam je rođak?

– Da, s mamine strane.

Zaprijetila mi je prstom. – Samo ovaj put, ali nemojte dugo. I bez varanja! Pazit ću na sat.

– Hvala, sestro – reče Dolan poslušno.

Njegov joj je ton napokon izmamio osmijeh koji je dosad pokušavala potisnuti.

Nekoliko trenutaka kasnije, na vratima se pojavio Stacey. Bilo mi je drago što je skinuo kapu, otkrivajući dražesni kolaž ćelavih mrlja i paperjaste kose, jer će sestra znati da barem o tome nisam lagala.

– Kako si stigao ovamo? – upita ga Dolan. – Mislio sam da si prodao automobil.

– Unajmio sam jedan ušminkani Ford i vozio kao Schumacher. Čudo što me nisu zaustavili i naplatili mi kaznu. Kako si ti?

– Posebno, zato što nemaš ni dozvolu.

Stacey privuče stolicu i ponudi je meni. – Hoćeš li sjesti?

– Radije ću stajati. Samo ti sjedi.

Kako nam je vrijeme posjeta bilo jako ograničeno, skratili smo ugodno čavrljanje u korist razgovora o slučaju.

– Mislim da sam je možda pronašla – rekla sam. Ispričala sam im priču o prekrivaču sa zakrpama s uzorkom tratinčica koji me doveo do Medore Sanders.

– Medora kaže da se djevojka zove Charisse Quinn. Bila je štíćenica sustava i došla je k Medori preko Centra za socijalnu skrb okruga Riverside. I Medora i njezina kći kažu da je bila grozno teška osoba, lažljiva, promiskuitetna i bezobrazna. Medora kaže da je živjela s njima nekih pet mjeseci, a potom nestala bez riječi. Bilo je to u ljeto šezdeset devete. Morala bih dodati i da je Wilbur Sanders, Medorin suprug, također nestao, i to otprilike u isto vrijeme. Pitala sam je jesu li ta dva nestanka povezana, no usprotivila se i samoj pomisli. Možda će nam doktor Spears moći potvrditi njezin identitet kad pronađe zubni karton.

– Znaš li točan datum djevojčina nestanka?

– Još ga nastojim utvrditi. U svakom slučaju, čini se dovoljno blizu. Nadam se da ću uspjeti razgovarati s Justine i suziti vremenski okvir. Usput, Justine je udana za Ruelovog sina Cornelia.

– Tipa iz radionice za tapeciranje automobila? – ogłosi se Stacey.

– Tako je – odvrati Dolan. – Našli smo Mustang u njegovoj šupi.

Stacey stisne oči. – Sigurna si da je toj djevojci koja je pobjegla ime Charisse Quinn?

– Prilično sigurna. Zašto pitaš?

– Zato što se njeno ime spominje u jednom od starih policijskih izvještaja. Možeš i sama provjeriti. Njezina je majka nazvala ured šerifa oko tjedan dana nakon početka istrage. Čula je da je netko prijavio nestanak njezine kćeri pa nam je htjela javiti da je ona živa i zdrava.

– Sad se sjećam. Imaš pravo. Ime mi je zvučalo poznato, ali nisam znala gdje sam ga vidjela.

– E, pa, onda to nije naša žrtva, osim ako je ustala iz mrtvih – reče Dolan. – Kažeš da je žena nazvala otprilike tjedan dana nakon što je tijelo pronađeno?

– Žena se predstavila kao majka Charisse Quinn. Možda to ipak nije bila ona – reče Stacey.

– Ti stari telefonski zapisi vjerojatno više ne postoje, zar ne? – upitala sam.

– Vjerojatno ne, odgovorio je Dolan. – Prošlo je previše vremena. Možemo se samo nadati da je službenik zapisao njezin broj telefona kad je primio poziv..

– Pričekajmo da vidimo što će reći zubar, reče Stacey. – Ako se zubni kartoni poklapaju, znat ćemo da je žrtva Charisse Quinn i da je poziv bio lažan.

– Ima li kakvih novosti u vezi s Mustangom? – Stacey se nasmiješi i podigne u zrak tri prsta.

– U prtljažniku su nađene tri plave vlasi, sličnih karakteristika kao žrtvina kosa. Ništa definitivno, ali ide u prilog teoriji da je tijelo prevezeno u Mustangu. Netko se potrudio očistiti automobil, ali forenzičari su uspjeli pronaći nekoliko latentnih otisaka prstiju, a također i djelomičan otisak dlana na ručnoj dizalici. Ubojica ju je vjerojatno pomaknuo dok je pravio mjesta u prtljažniku.

– Što je s onim mrljama? – upitala sam. – Je li to bila krv?

– Poslali smo podlogu na analizu u sudski laboratorij u Colgateu, ali nećemo dobiti rezultate barem nekoliko tjedana. Sreća što danas imamo tehnologiju

kakvu onda nismo imali. Možda je sva krv njezina, ali možda ima i nešto ubojičine.

– Izgleda da je sljedeće pitanje potječu li mrlje u prtljažniku iz istog izvora kao i one na ceradi. Možda se branila, kad je ubojstvo bilo tako nasilno i krvavo – rekla sam.

Stacey nije zvučao uvjeren.

– Ipak, ne zaboravi da su joj ruke bile vezane i da izvješće mrtvozornika ne spominje obrambene rane.

– Svejedno, možda se ubojica porezao – reče Dolan.

– Nadajmo se. Problem je u tome što nemamo osumnjičenih za usporedbu.

– Ispravak. Još nemamo osumnjičenih.

Podigla sam ruku. – Bi li jedan od vas dvojice mogao upitati Ruela za ceradu? Želim znati je li bila njegova.

Dolan otpuhne. – Zašto da ga mi to pitamo? Zašto ga ne upitaš sama?

– Ma daj, znaš da će urlati na mene. Na vas dvojicu se ne bi derao. i – Kukavice!

– Baš si mlakonja! i Nasmiješila sam se. – Mislila sam da vi čvrsti momci za to služite. Da obavite prljavi posao.

– Ja ću se pozabaviti njime – obeća Stacey. – Neće se okomiti na nekoga tako bolesnog kao što sam ja.

– Čekaj malo, Stacey! – prekine ga Dolan. – Ne guraj se. Rekao si da je s tobom sve u redu. Sad sam ja taj koji je bolestan. Vidi gdje se nalazim!

– Onda ga ti pitaj! Koga briga? Glavno je da saznamo odakle je cerada.

– Kako to misliš postići? Prokleta stvar nema čak ni etiketu s imenom proizvođača. Uostalom, ne vidim zašto je to bitno.

– Ubojica je možda autoprijevoznik koji vozi na duge udaljenosti. Oni ponekad koriste takve cerade da bi zaštitili teret. Zastala sam. – Ajoj!

– Što ajoj?

– Upravo mi je nešto sinulo.

– Ako se ispostavi da je žrva Charisse i da je tijelo prevezeno u Mustangu, onda tvoja te orija o Frankieju Miracleu pada u vodu.

Dolan se namršti. – Kako to misliš?

– Znamo da je Frankie ukrao Cathyn Chevy. Kako je onda mogao voziti dva automobila, jedan iz Quo-ruma, a jedan iz Venicea i s oba stići u Lompoc u isto vrijeme?

Vidjela sam kako procjenjuje mogućnosti. – Možda je išao dvaput.

– Ma daj, molim te! Sto, ubije Charisse, odveze se Mustangom u Lompoc, baci tijelo, riješi se automobila i onda stopira do Venicea da bi ubio nekoga drugog?

– U redu, onda je imao pomoćnika – odvrati Dolan.

– Zašto? Ne postoji veza između ta dva ubojstva, osim ako sam nešto propustila.

– Dolanu se ne sviđa pomisao da je Frankie nevin.

– Nije da mi se ne sviđa ta pomisao, ne sviđa mi se Frankie – Dolan će razdraženo. – Ali to što si maloprije rekla ima smisla. Kako si se toga sjetila?

– Ne znam. Podsjetilo me to na jedan od onih logičkih zadataka kakve smo rješavali na matematici u srednjoj školi. Pao bi mi mrak na oči čim bih ugledala ono: Ako dva vlaka kreću istovremeno brzinom od sto kilometara na sat, jedan iz Chicaga, a drugi iz bla, bla, bla, bla...! Ostavila sam se matematike čim sam mogla.

– Nisi im povjerovala kad su ti rekli da će ti matematika trebati u životu?

– Ni na trenutak.

Na vratima, Chris Kovach se nakašljala i pokazala na sat.

– Upravo odlazimo! – reče Stacey, ustajući iz stolice.

– Možete sutra ponovno doći, ali jedno po jedno.

Stacey me slijedio u motel u svom unajmljenom automobilu. Parkirali smo jedno uz drugo. Otpratila sam ga do Dolanove sobe i predala mu ključ. Otključao je vrata i odložio svoj ruksak na stolicu. Soba je bila pospremljena, a pokućstvo ponovno na svom mjestu. Bilo je pet minuta do pola deset i spremala sam se zaželjeti mu laku noć, pretpostavljajući kako je umoran i kako želi što prije u krpe.

– Ako želiš, možemo zajedno doručkovati. U koliko sati ustaješ?

– Hej, uspori malo! Otišao sam ravno u bolnicu nakon više sati vožnje. Nisam još večerao. Jesam li to vidio *Arby's* u glavnoj ulici?

– Da, ali *Quorum Inn* je još uvijek otvoren. Zar ne bi radije sjeo i u miru pojeo normalnu večeru?

– Pa i u *Arbyju* imaju stolove. Nikad nisam jeo onaj *Arby Q*. Tako se zove, zar ne? Sad kad si me uvela u svijet brze hrane, moram puno toga naučiti.

Sjedila sam sa Staceyjem i gledala ga kako proždire *Arby Q*: dvije porcije krumpirića i sendvič s govedinom iz kojeg je kapala žuta tekućina, koja je navodno bila sir. Činilo mi se da se udebljao nekoliko kilograma otkako sam ga zadnji put vidjela.

– Cesto to radiš?

– Nekoliko puta na dan. Pronašao sam taxi-službu koja dostavlja brzu hranu. Isuse, ovo je fantastično! Ne bih ni znao za to da me ti nisi uputila.

– Drago mi je što sam bila od pomoći. Osobno ne bih nikad brzu hranu smatrala nečim životno poticajnim, ali eto ti ga na!

Stacey obriše usta ubrusom.

– Zaboravio sam ovo spomenuti Conu. Zvao je Dench, Frankov socijalni radnik. Kaže kako se čini da je Frankie prekršio uvjetnu. Izgleda da je bez dopuštenja napustio okrug.

– Kad je to bilo?

– Jučer.

– To me stvarno iznenađuje, posebno nakon što je rekao da zna sva pravila i propise i da ga nećemo uloviti kako ih krši. Pitam se što ga je izazvalo.

– Možda sam vaš posjet. Con je rekao da mu se Frankie činio smirenim, ali s takvim stvarima nikad ne možeš biti siguran. Usput, kakav nam je plan za sutra?

– Hajdemo porazgovarati s Ruelom! Imam savršen izgovor. Moram vratiti Edni pokrivač. Možemo ga pitati za ceradu dok smo tamo.

Stacey se nagne prema meni. – Kinsey, mi smo policajci. Ne trebaju nam izgovori. To oni nama trebaju pružiti.

– Imaš pravo – rekla sam posramljeno.

Bila su dvadeset i dva sata i petnaest minuta kad smo se vratili u motel. Počeo je puhati vjetar, pa sam se obgrlila rukama, nastojeći se zaštititi od hladnoće.

– Pričekaj trenutak! – reče Stacey. – Imam tvoju jaknu u prtljažniku.

Stajala sam uz automobil dok je on otvarao prtljažnik, izvadio moju vjetrovku i dodao mi je zajedno s povećom, podebelom omotnicom.

– Sto je ovo?

– To ti je Henry poslao. Rekao je kako je to našao na tvom pragu pa nije htio da dugo čekaš da to dobiješ. Sto je unutra?

Okrenula sam paket prema svjetlu.

– Pojma nemam. Ima poštanski žig Lompoca, znači da se vjerojatno radi o nečemu što nije poslala moja teta Susanna.

– Nisam znao da imaš rodbine.

– I nemam. Zapravo, imam. Komplicirano je.

– Razumijem – reče on. – Dobro, ostavit ću te da ga otvoriš. Laku noć!

U svojoj sobi, ponovno nasamo, upalila sam svjetlo i odložila jaknu. Odložila sam torbu na stolicu i sjela na krevet. Okrenula sam paket u rukama. Na poledini se nalazila vrpca kojom se otvarao poklopac na jednoj strani. Povukla sam je i provirila unutra. Izvadila sam kožno uvezan album s fotografijama. Sjetila sam se kako mi je Susanna spominjala obiteljske fotografije, ali ni sanjala nisam da će mi ih uistinu poslati. Listala sam stranicu po stranicu debelog crnog papira na koji su papirnatim trakicama bile pričvršćene crno-bijele fotografije. Neke su se fotografije odlijepile pa su bile samo umetnute između stranica. Netko je ispod svake fotografije bijelom tintom zabilježio kada je i gdje snimljena, te tko je na slici. Svi su bili unutra. Moja majka. Raznorazni ujac i ujne. Vjenčanje mog djeda Kinseya i bake Cornelije Straith LeGrand. Dječica u bijelim krsnim haljinicama što su dosezale do poda. Grupne fotografije na kojima su se nalazili rođaci, sluge i obiteljski psi. Na većini njih, lica su bila smrto ozbiljna, a poze ukočene kao da se radi o papirnatim lutkama zalijepljenim na stranici. Božić na rancu, gdje su svi okupljeni oko ogromne jelke okićene kuglicama, vjenčićima i svjećicama. Ljetni piknik iza kuće, s velikim drvenim stolovima postavljenim na travnjaku. Dugačke haljine na ženama, pregačice na djevojčicama, slamnati šeširi široka oboda okićeni umjetnim cvijećem. Jedre žene širokih ramena i strukova stisnutih u korzete, zbog kojih su njihovi bujni bokovi izgledali još šire. Dvojica muškaraca bila su fotografirana u uniformama iz Prvog svjetskog rata. Jednog

od njih dvojice vidjela sam i na fotografijama s kasnijih obiteljskih okupljanja, dok se drugi više nije pojavljivao.

Muškarci su gdje gdje nosili košulje, tamne prsluke i crne polucilindre, a ponegdje prugaste ljetne sakoe i bijele žirardi šešire. Protjecanje vremena odražavalo se u sve kraćim haljinama žena i sve većoj golotinji njihovih ruku. Na Dan zahvalnosti 1939., iznenada su sve djevojčice izgledale poput Shirley Temple. Činilo se da Velika depresija nije utjecala ni na kuću ni na njezine stanovnike, no vrijeme je svejedno odmicalo.

Mnogi su od tih ljudi sad već bili pokojni. Odrasli su ostarjeli. Djeca su se povjenčala i dobila vlastitu djecu. Bila je tu ponovno i moja majka u svojoj dugoj bijeloj haljini, petog srpnja 1935., na dan njezina debitantskog bala. Bile su tu i druge fotografije istog događaja. Mogla bih se zakleti da je fotograf na jednoj od njih u pozadini uhvatio mog oca, pogleda prikovanog uz nju. Nikad nisam vidjela ni jednu njegovu fotografiju, no bila sam uvjerena da sam ga ipak prepoznala.

Iza toga, stranice su odjednom postale prazne. To mi se učinilo neobičnim. Zbunjena, pitala sam se zašto je dotad tako pažljivo bilježenje obiteljske povijesti odjednom tako naglo prestalo. Oh. Je li to mogao biti razlog?

Moji su roditelji pobjegli zajedno. Vidjela sam kopiju njihovog vjenčanog lista. Nosio je nadnevak osamnaestog studenog 1935. Moja je baka bila užasnuta. Ona je željela da se Rita Cynthia uda za nekoga koga je ona smatrala dostojnim svoje prvorođene kćeri, a moja se majka umjesto toga zaljubila u običnog poštara, koji je k tome radio u fušu kao konobar na njezinom debitantskom balu. Te godine, izgleda, nije bilo Dana zahvalnosti. A odonda, vrlo malo bilo kakvih proslava.

19

U nedjelju ujutro, nakon doručka, Stacey i ja odvezli smo se do McPheejevih. Vjetar se stišao, a pustinja se protezala ispred nas obavijena žućkastom i svijetlo-ljubičastom izmaglicom. Kaktusi i pustinjsko grmlje rasli su u urednim razmacima kao da ih je posadio pejzažni arhitekt. Risovi, lisice, sove, sokolovi i kojoti negdje su se, zaštićeni od pogleda, hranili manjim kralješnjacima. Negdje sam pročitala da kunići čine polovicu prehrane kojota, tako da se, kada se iz nekog razloga smanji populacija kunića, postepeno smanji i populacija kojota, te se tako održava prirodna kulinarska ravnoteža.

Zaustavili smo se preko puta kuće pa sam pokazala Staceyju gdje smo pronašli Mustang. – Pitam se zašto se tako uzrujao zbog te zapljene – primijeti Stacey.

– Valjda je posesivan. Ti bi se isto tako ponašao na njegovom mjestu.

– Nisam baš siguran. Meni to djeluje kao da on zna puno više nego što daje naslutiti.

– Možda je on jednostavno jedan tvrdoglavi, čangrizavi starac naviknut da sve bude po njegovom.

– Nema u tome ničeg lošeg!

– Stacey, nisam govorila o tebi.

Pozvonila sam pa smo pričekali na trijemu da netko otvori vrata.

Iz dvorišta se čulo hihotanje i cicanje djece, popraćeno psećim lajanjem. Kad je Edna konačno otvorila vrata, činila se malko zatečeno. – Oh, nisam očekivala da ću vas ponovno vidjeti ovdje. – Pristojno je odvrtila pogled od Staceyjeve ćelave glave.

– Dobar dan, Edna! Kako ste? Ovo je detektiv Stacey Oliphant iz Ureda šerifa Santa Terese. Jesmo li vas ulovili u nezgodnom trenutku?

– Imam goste. Humanitarni odbor baptističke crkve. Imamo posla.

Pružila sam joj prekrivač. – Nećemo se dugo zadržati. Samo sam vam htjela vratiti prekrivač. Uzela ga je, promrmljala zahvalu i krenula zatvoriti vrata.

Položila sam ruku na dovratnik i tako je zaustavila. – Nadali smo se da ćemo vidjeti Ruela. Je li on kod kuće?

– U garaži je.

– Smijemo li razgovarati s njim?

Popustila je, pomalo iziritirano. – Onda možete baš i proći kroz kuću. Pustit ću vas na stražnji ulaz. Tako je brže nego da idete skroz okolo.

Stupili smo unutra, a ona je zatvorila vrata i povelala nas niz hodnik.

– Jeste li razgovarali s Medorom? – upitala me.

– Jesam. Puno mi je pomogla. Hvala vam.

U kuhinji je pet žena sjedilo za stolom pretrpanim lecima i duguljastim bijelim omotnicama. Svih pet podiglo je glave i uputilo nam osmjehe pune iščekivanja dok smo se kretali prema stražnjim vratima. Edna je nakratko skrenula kako bi vratila prekrivač na sjedalo kraj prozora. Primijetila sam kako se nije zaustavila da nas predstavi, vjerojatno zato što nije željela objašnjavati što šerifov detektiv i privatna istražiteljica iz drugog grada rade u njezinoj kući. Na pultu su stajali velika termos-boca s kavom, pladanj s kiflicama i paketić papirnatih ubrusa. Jedina prazna stolica očito je bila njezina. Dvije su žene slagale letke, dok su ih druge dvije spremale u omotnice. Posljednja žena u nizu lizala je omotnice, zatvarala ih i lijepila na njih poštanske marke. Prepoznala sam je: svijetlosmeđa kosa, smeđe oči i pjegice na nosu. Upoznala sam je u kvorumskoj srednjoj školi, gdje je radila kao tajnica gospodina Eichenbergera. Zastala sam da je pozdravim.

– Dobar dan, kako ste?

– Dobro.

– Ja sam Kinsey Millhone. Oprostite, zaboravila sam vaše ime.

– Adrianne Richards.

Edna je na trenutak oklijevala, a potom rekla: – Adrianne je moja kći.

– Tako. Pa, drago mi je što vas ponovno vidim. Ovo je detektiv Oliphant – rekla sam, te ih tako prisilila da nas upoznaju s ostalima. – Zbilja mrzim biti nametljiva, ali što sam drugo mogla?

Jedna je žena progovorila. – Ja sam Mavis Brant, a ovo su Chalice Lyons, Harriet Keyes i Adele Opdyke. Stacey prstima dotakne zamišljeni šešir, što se očito svidjelo gospođama.

Uputila sam im kratak osmijeh, a potom se ponovno usredotočila na Adrienne. – Vi ste Cornellova sestra? Nisam to znala. Kako je svijet malen!

– Zar ne? Kiselo mi se nasmiješila, a zatim okrenula ženi na čelu stola. – Harriet, molim vas, dodajte mi još nekoliko omotnica.

Harriet pruži svežanj omotnica Adele, koja ih proslijedi Adrienne, koja je bila zaokupljena nastojanjem da djeluje zaposleno. Sigurno je bila udana. Da je na njezinoj iskaznici pisalo *McPhee*, bila bih je upitala jesu li u rodu. Uputila mi je brzi pogled, a zatim započela razgovor sa ženom do sebe.

– Ovaj, ne želimo vas zadržavati! – reče Edna, gurajući nas dalje. Stacey i ja izašli smo kroz stražnja vrata i krenuli stubama koje su vodile prema garaži. Ednina unuka Cissy i njezine dvije svijetlokose sestre jurcale su dvorištem, a za petama im je trčkarao i skakutao lajavi psić. Dok smo ih gledali, pas je uhvatio punom gubicom Cissyne čarape. Režao je i nastojao ukopati kandže u zemlju, dok ga je ona vukla po travi. Već sam u mislima vidjela pseće ugrize, krv i injekcije protiv tetanusa sto će zasigurno uslijediti to poslijepodne. Justine nije bilo na vidiku pa sam zaključila da je nekamo otišla i ostavila djevojčice na čuvanje baki i djedu.

Nanjušila sam Ruelovu cigaretu prije nego što sam ga ugledala. Sjedio je u istoj onoj drvenoj stolici, s istim onim slamnatim šeširom nabijenim na vrh glave. Djelovao je sitno i bezopasno. Osjetila sam kako je Stacey zbunjen time što on u meni izaziva takvu nelagodu. Kuel je bio otprilike Staceyjevih godina, dakle, bilo mu je sedamdesetak. Ponovno je gledao televiziju, usredotočen poput djeteta. Ovaj put, u pitanju je bio crne, toliko idiotski da su čak i djevojčice radije dopuštale psu da ih grize i ganja po dvorištu, nego da ga gledaju.

– Vidim, vratili ste se – progovori Ruel, ne podižući pogled. – Tko vam je prijatelj? Stacey korakne naprijed i pruži mu ruku.

– Gospodine McPhee, Stacey Oliphant. Ja sam istražitelj s Odjela za umorstva Ureda šerifa Santa Teresa, Drago mi je što se upoznajemo.

Ruel mu iz pristojnosti stisne ruku.

– Pretpostavljam da ste došli zaplijeniti još nešto. Stvarno šteta što ne možete samo ušetati i uzeti što god vam se sviđi!

– Shvaćam vas u potpunosti. Ali opet, zakon je zakon. Nismo ga mi pisali, mi ga samo provodimo – reče Stacey.

– Istina – prihvati Ruel. – Sad se ionako više ništa ne može. Samo se pobrinite da mi se auto vrati bez ijedne ogrebotine.

– Čekajte malo! – upala sam. – Kako bismo to trebali postići? Automobil je ionako bio posve uništen. Ruel iznervirano zakoluta očima. – Između ostaloga!

Stacey se ponovno uključi u razgovor. – Gospodine McPhee, ja sam sinoć tek stigao u grad, tako da sam nov ovdje. Ako vam nije teško, molio bih vas da me uputite u događaje.

– Pitajte radije nju, kad je tako pametna. Ja imam pametnijeg posla.

– Rekla mi je da ste napravili jako dobar posao kupnjom tog automobila.

Ruel je na to poput gramofonske ploče izrecitirao priču o svojoj sreći. – Dobio sam taj Mustang besplatno još 1969. Tip ga je dovezao na presvlačenje sjedala. Automobil je bio ukraden, a kad je vraćen, on ga više nije htio.

– Zar uistinu? To je stvarno dobar posao! – rekao je Stacey, glumeći da je impresioniran.

– A kako to da ste ga zadržali sve ove godine?

– Sin i ja smo ga planirali obnoviti ali sad su mi praktički rekli da je automobil bio korišten u nekom kaznenom djelu. Ubojstvu, zar ne?

– Tako je, gospodine. Iz tog bismo ga razloga rado malo поближе promotrili.

– Trebali biste razgovarati s prijašnjim vlasnikom. Zvao se Gant. Možda je on sam ukrao automobil. Je li vam to palo na pamet?

– Mislim da nije. Pitam se zašto bi ukrao svoj vlastiti automobil, a onda vam ga prepustio?

– Zašto itko išta radi? Možda je bio lud.

– Uvijek postoji ta mogućnost. Međutim, on je sad mrtav.

– Šteta. Inače biste sada gnjavili njega, a ne mene, – odvratio je Ruel. Zastao je kako bi zapalio cigaretu drvenom šibicom, koju je bacio u onu svoju staklenku. – U svakom slučaju, ja nemam pojma ni o kakvom ubojstvu, a moj sin još manje. On će uskoro doći da odvede djevojčice i to njihovo gadno pseto. Možete i sami porazgovarati s njim. Ali, ako mene pitate, to vam je čisti gubitak vremena.

– Lako moguće. U istragama često slijedimo tragove koji nikamo ne vode. Na primjer, zanimala nas je cerada koja je bila bačena uz žrtvino tijelo. Je li vam to netko spomenuo?

– Kakva cerada?

– Platnena. Onakva kakve se koriste za prekrivanje vozila ili kakve slikari koriste za zaštitu od mrlja. Gospođica Millhone primijetila je nekoliko sličnih cerada u radionici pa smo se pitali je li vam možda koja nestala kad je ukraden automobil, – Ne. Ne mogu vam pomoći. Slučajno imam mnogo cerada, ali nijednu mi nikad nisu ukrali. A i da jesu, ne bi me bilo briga. Cerade su jeftine. Ako mi ne vjerujete, prošećite malo po robnim kućama.

– Što je s prekrivačima za automobile? Sjećate li se je li Mustang bio pokriven prije nego što su ga ukrali?

– Već sam vam rekao, sve cerade i prekrivači za aute su mi na broju.

– Kupujete li ih u gradu?

– Nego gdje? Vas dvoje ste poput pasa koji trče za svojim vlastitim repovima! Probajte s nečim novim. Dosta mi je priče o ceradama.

Stacey i ja izmijenili smo poglede dok se Ruel vratio svojem televizoru. Stacey se promeškolji.

– Sjećate li se možda mlade žene po imenu Charisse Quinn, koja je živjela u mjestu? Bila je vršnjakinja vaše djece, možda ste je poznavali preko njih.

– Ne zvuči mi poznato. Je li to ta koja je ubijena?

– Tako je.

– Ne pamtim takve stvari!

Dotaknula sam Staceyjevu nadlakticu i nagnula se prema njemu kako bih mu prišapnula svoje pitanje.

– Sto je to s Justineinim ocem? Medora kaže da ju je napustio.

– Ako baš želite znati, tip je bio totalni bijednik.

– Čuli smo da je bio ženskar.

– Da, to su svi znali... osim njegove žene. Ne želim blatiti jadnu ženu, ali ona ima ozbiljnih problema s pićem, oduvijek. Edna i ja uopće ne pijemo alkohol. To je nešto što je Justine uvijek cijenila kod nas.

– Pričali ste da je njezin tata bio ženskar? Sto se tu događalo?

– Znao se odvesti do Palm Springsa gdje bi upoznao ženske. Rekao bi Medori da mora raditi do kasno i otišao se družiti s flundrama.

– To znate zasigurno ili se tako pričalo po gradu?

– Sam mi je to pričao. Wilbur je volio piti koliko i Medora, a kad bi se ponapio, volio se hvalisati. Bio je ružan kao majmun, ali mora da je imao neku tehniku. Tvrdio je da bi se žene počele vješati po njemu čim bi ušao u bar. Udane, neudane, svejedno. Naručio bi piće i ponudio ženskoj koja je sjedila kraj njega da će je počastiti. Kad bi pristala, izvadio bi novčanik, u kojem bi imao samo novčanicu od sto dolara. Na kraju bi ona platila, očekujući da će joj vratiti do kraja večeri. Na kraju bi joj se zavukao u gaćice, pa bi i od toga odustala. Nikad ne bih pomislio da su žene takve budale, ali tako mi je on pričao.

– Djevojka koju sam spomenuo, ta Charisse Quinn, bila je štićenica Centra za socijalnu skrb. Smjestili su je kod Sandersovih.

Ruel se okrene i zapilji u Staceyja.

– A, na nju mislite? Nemojte me! Nisam se nje sjetio godinama! Quinn. Da, da. Trebali ste odmah tako reći.

– Tek smo jučer saznali njezino ime. Jeste li je dobro poznavali?

– Samo iz viđenja. Cornell je rekao da je išla sa svakim. Razmetala se svojim dražima, tako se izrazio. Vodila bi ih na Tuley-Belle i... nedolično se ponašala.

– Tuley-Belle?

– Gradilište izvan grada. Veliki stambeni kompleks koji su 1968. počela graditi dva tipa, po imenu Leon Tuley i Maurice P. Belle. Na kraju su bankrotirali i ostavili projekt napola dovršen. Klinci ga vole jer na nekim mjestima još stoje zidovi i krov. Cijevi i instalacije su istrgnute, ali pretpostavljam da ih klinci ne trebaju za ono što oni tamo rade.

– Je li vam Wilbur Sanders ikad spominjao Charisse Quinn?

– Nisam ga baš tako dobro poznao, osim kao Justineinog tatu. Cornell i ona su izlazili pa su se naše obitelji ponekad posjećivale. Medora je rijetko bila trijezna. Bilo mi je žao Justine. Sjedila bi tamo i pokušavala prikriti sram i nelagodu. Wilbur bi pak došao ovamo i gnjavio me svojim seksualnim avanturama. Ako mene pitate, trebao je više pozornosti posvećivati vlastitoj ženi.

– A Charisse?

– Ne znam za nju. Wilbur je bio prevelika frajerčina da bi spominjao imena. Čim bi stigli, ispričao bi se i kidnuo ovamo. Uvijek bi donio pljosku tamnog ruma i pušili bismo cigarete. Kad bi se zapričao, bilo ga je teško zaustaviti. Koliko ja znam, držao se Palm Springsa da Medora ne bi saznala.

– Ako je ona toliko pila, bi li joj uopće bilo stalo? – upitala sam.

– Naravno da bi! Žene ne toleriraju nevjeru! Sposobne su ti odgristi glavu zbog toga!

Začula sam zvuk automobila na prilazu i okrenula se točno na vrijeme da vidim Cornelia kako parkira svoj bijeli kamionet. Kad je prošao dvorišna vrata, njegove tri kćeri pojurile su prema njemu i obgrlile mu noge, dok je iza njih psić poskakivao poput košarkaške lopte.

Usljedili su mnogi zagrljaji i cicanje isprekidano psećim lavežom. Cornell se oslobodi i krene prema nama, prolazeći prstima kroz kosu i popravljajući košulju tamo gdje su je djevojčice izvukle iz hlača.

– Bog, tata! – rekao je energično. Njegov pozdrav upravljen meni bio je hladan poput čaše pune leda. Predstavila sam ga Staceyju i njih su se dvojica rukovali.

– Upravo smo razgovarali s vašim ocem o Charisse. Činilo se da je Cornellu neugodno.

– Rekla mi je Justine. Žao mi je što to čujem.

– Je li vam Charisse bila prijateljica?

– Pa, nije, ali viđao sam je u školi. To je bilo prije nego što su je izbacili, pa je prešla u Lockaby.

– Je li imala dečka?

– Nikad nije imala stalnu vezu ni s jednim od mojih poznanika, ali izlazila je s prilično mnogo momaka, s puno mojih kolega.

– Tko vam, recimo, pada na pamet? Cornell kratko razmisli o tome.

– Možda Toby Hecht i George Baum. Mogli biste početi od njih.

Stacey zapiše imena, dok mu je Cornell gledao preko ramena. – Piše se B-A-U-M, a ne B-O-M-B, upozorio je. – Dobro. A kako bih mogao doći do njih? Žive li još uvijek negdje u okolici?

– Najbolje da probate s Georgeom. On prodaje nove i rabljene automobile u Blytheu. Za Tobyja ne znam. Nisam se čuo s njim već godinama.

Ruel je slušao naš razgovor, no sad je ustao na noge. – Ispričajte me, moram na jedno mjesto! Bilo mi je drago.

– I meni – reče Stacey – dotičući glavu kao da dotiče šešir. Ruel se preko travnjaka uputi prema kući, a Stacey se obrati Cornellu.

– Što je s Wilburom Sandersom? Jeste li ikad Charisse vidjeli s njim?

Cornell se promeškolji. Posegnuo je u džep od košulje i izvadio cigaretu. Izvukao je jednu i zapalio, bacivši prethodno pogled preko ramena kako bi se uvjerio da ga ni Ruel ni Edna ne vide.

– Oprostite, ali ne želim loše govoriti o ocu svoje supruge.

– Ne tražimo od vas da tračate – reče Stacey. – Siguran sam da je bio dobar čovjek. Cornell, izgleda, ipak nije bio toliko velikodušan.

– Znam samo da ona ne želi o njemu misliti loše, makar ga nema.

– U pravu ste. A ne želi misliti, što, da joj je tata varao mamu?

– E, sad, to nisam ja rekao! Uostalom, puno je toga morao trpjeti.

– Govorite o Medorinom problemu s alkoholom? To bi svakako poremetilo odnose u obitelji.

– Ljudi također pričaju da je Charisse voljela muškarce pa smo se pitali je li se možda zanimala i za Wilbura.

– Mislim da sam vam dovoljno rekao. Da sam na vašem mjestu, ne bih ovo spominjao Justine. Osjetljiva je na tu temu.

Nakon toga, Cornell je ugasio cigaretu i odupro se svim daljnjim pokušajima ispitivanja. Stacey ga je napadao iz raznih smjerova, ali uzalud. Iz Cornelia se više ništa nije moglo izvući.

Kasnije, kad je Stacey već ponovno sjedio za volanom svog unajmljenog automobila, rekla sam: – Sto je ovo bilo? Koji otpor!

Stacey zavrti glavom. – Još pokušavam shvatiti. Nisam siguran je li nam lagao, pa mu nije baš išlo ili je bezuspješno pokušavao ne reći previše.

– Kako bi mogao lagati? Nije nam rekao ništa.

– Možda bi ti trebala porazgovarati s Justine, kao žena sa ženom.

Prevrnula sam očima. – Da, baš! Kao da bi se meni povjerila.

– Pa, mogla bi. U međuvremenu, mislim da bismo trebali otići do bolnice vidjeti kako je Con. Prvi dan bez cigarete, sigurno ljudi.

– A ti? Otkako si stigao, nisam te vidjela kako pališ onu svoju lulu.

– Prestao sam s tim. To sam si obećao kad sam odlučio ostati na životu.

Medicinska sestra na kardiologiji, koju smo upoznali večer prije, nije radila i neće biti u smjeni do tri sata. Usprkos svom našem šarmu, nismo uspjeli uvjeriti dežurnu sestru, Meredith Snow, da nam dopusti malo zaobići pravila. Sjela sam na jedan od tapeciranih stolaca u čekaonici dok je Stacey otišao u desetominutni posjet Dolanu. Kako nije bilo časopisa, zabavljala sam se čišćenjem končića, otpalih dlačica i komadića papirnatih rupčića s dna svoje torbe. Usput sam unutra pronašla i telefonski imenik grada Quoruma, koji sam sa sobom nosila već danima. Sjedila sam razmišljajući o ceradi, nastojeći dokučiti gdje ih je Ruel nabavljao. Kako je cijeli telefonski imenik bio otprilike debljine tanjeg džepnog romana, pokušala sam s očitim: potražila sam rubriku CERADE na žutim stranicama. Postojale su dvije podkategorije, IZNAJMLJIVANJE i PRODAJA.

Nisam baš bila sigurna da bi netko unajmio ceradu kako bi u nju umotao leš, ali događale su se i čudnije stvari, pretpostavljam. Ako je Dolan bio u pravu sa svojom teorijom da je ubojica djelovao u žurbi i nepripremljen, bilo je lako moguće da se unajmljena cerada prva našla pri ruci. Ruel svoje nije unajmljivao, ali netko drugi možda jest. Od sedam navedenih tvrtki u rubrici IZNAJMLJIVANJE, četiri su iznajmljivale i građevinsku opremu poput dizalica, viličara, bagera, skela, ručnih alata, kompresora i slično, dok su preostale tri nudile opremu za zabave, primjerice, šatore.

Spustila sam pogled rubriku niže, obećavši si da ću se kasnije njima pozabaviti. Pod PRODAJA, navedena je bila samo jedna tvrtka, *Diamond Custom Canvas*. Imali su poduži oglas koji je najsitnijim mogućim slovima nabrajao njihovu ponudu: asfalt, drvenu gradu, folije, zaštitne mreže, laminat, zastore, zaštitne pregrade, cerade i prekrivače. Kao adresa bila je navedena ulica Roberts, samo ulicu dalje od glavne. Još uvijek sam bila zagledana u oglas kad se pojavio Stacey. Prstom sam označila stranicu. – Bio si unutra deset minuta? Nije mi se činilo tako dugo.

– Došla je neka žena da mu izvadi krv pa sam zbrisao. Ugledao je imenik. – Zanimljivo?

– Zapravo i jest – rekla sam. – Hoćeš li se vraćati?

– Ne, previše šizi. Znao sam da će biti živčan bez svoje droge. Mislio sam otići u Blythe i pokušati pronaći tog Bauma. To ne bi trebalo dugo trajati, put je dug svega dvadesetak kilometara. Ideš sa mnom?

– Ne bih. Ja ću pokušati nešto drugo. Molim te, od-vezi me do motela po Dolanov automobil. Ako budeš gotov do podneva, mogli bismo se naći u Burger Kingu i našopati Whopperima.

– Sviđa mi se taj plan.

Trgovina *Diamond Custom Canvas* nalazila se u nizu međusobno spojenih katnica koji se protezao između 23. i 24. ulice. Bilo je tu nekoliko robnih kuća, zatvorena trgovina namještajem i diskont tekstila. Neke su trgovine bile zatvorene, s lokotima na vratima, dok su one otvorene mahom izgledale kao da su ih snašla teška vremena. *Diamond* je bio jedini izuzetak. Iako mjesto nije bilo mamac za slučajne prolaznike, oba telefona bila su zauzeta. Stajala sam kod tezge, strpljivo slušajući telefonski razgovor jednog od dvoje prodavača koji je s mušterijom nadugačko raspravljao o popustu za pošiljku cerada za kamione. Druga je prodavačica završila svoj razgovor, ustala i nestala kroz pokrajnja vrata. Dok sam čekala da me posluže, razgledala sam trgovinu.

Bila je to jedna prostrana, mračna prostorija, dvostruko dulja nego šira. Limeni strop nalazio se na visini jednog kata, a s njega su visjeli dugački nizovi fluorescentnih svjetiljki. S lijeve strane nalazilo se kićeno drveno stubište, obojeno u neobičnu nijansu tirkizno-zelene koje je vodilo na kat. Dva staklena bloka na stražnjem zidu propuštala su prigušeno svjetlo. Na zidu sam uočila tragove vodenih kapi, ostatak nekog davnog puknuća cijevi ili možda prokišnjavanja.

Podigla sam i proučila katalog u kojem su bile navedene šifre, dimenzije i težine različitih proizvoda iz njihove ponude. Cerade veličine šest sa devet težile su tridesetak kila, što je po mom mišljenju bilo prilično puno za povlačiti uokolo. Prodavačica se vratila iz pokrajnje prostorije. Podigavši pogled, spazila me i došla do tezge.

– Izvolite?

Bilo joj je pedesetak godina, kosa joj je bila obojena u crno i podignuta u pundžu na vrhu glave, a na očima je nosila tešku šminku. Bila je odjevena u traperice, vestu i crne čizme sa visokim, šiljastim petama. Nokti su joj bili dugački i savršeno ovalni, nalakirani tamnocrvenim lakom, s tankom bijelom prugom po sredini. Na trenutak sam se sjetila Ione, pitajući se je li ona vična oslikavanju noktiju.

– Znam da je ovo neobičan zahtjev, ali molim vas da me saslušate.

Ispričala sam joj za ceradu koja je pronađena uz žrtvino tijelo. Ukratko sam joj objasnila zašto vjerujemo da je žrtva bila iz mjesta te zašto sumnjamo da je ovdje oteta, ubijena, ili oboje. – Stalno mislim, kad bismo otkrili nešto o toj ceradi, saznali bismo nešto i o ubojici.

– Mislite, čime se bavio?

– Tako nešto. Je li bio slikar, soboslikar ili zidar...

– Zidar nije – rekla je. – Oni obično koriste zaštitni papir. Pomoglo bi kad bismo znali od kojeg je materijala cerada. Je li u pitanju pamuk, platno za šatore, akrili ili mješavina?

– U tome i jest stvar, to zapravo ne znam. Sad kad vidim vaš katalog, vidim da izrađujete stotine vrsta pa je to vjerojatno bilo glupo pitanje.

– I nije. Mnogi naši proizvodi koriste se, primjerice, za pokrivanje tereta pri transportu. Takve cerade su velike. Njih ne biste mogli pomiješati s, primjerice, onakvim zaštitnim platnima kakvo koriste slikari ili ličioc. Šteta što je niste donijeli sa sobom, mogla bih vam barem reći je li to jedna od naših.

– Nažalost, nalazi se pod ključem. Pohranjena je među dokazima, gore na sjeveru.

– U tom slučaju, razmislimo malo da vidimo kako bih vam još mogla pomoći. Postoje dva standardna tipa zaštitnih platna, od dvjesto osamdeset i od dvjesto dvadeset grama po metru kvadratnom. Ako vam ih pokažem, mislite li da biste znali prepoznati razliku?

– Mogu pokušati.

– Usput, zovem se Elfrieda.

– Ja sam Kinsey. Hvala vam na trudu.

Slijedila sam je kad je izašla iza tezge i uputila se, lupkajući petama, do velikog stola za šivanje na kojem su se nalazile dvije hrpe složenih platnenih cerada. Uzela je po jednu sa svake hrpe i raširila ih na stolu, prethodno ih protresavši kao da trese plahte kako bi se pregibi opustili. Izgleda li vam koja poznato?

– Mislim da je to ta – rekla sam, pokazujući na lakšu.

– Evo u čemu je trik, rekla je. Podigla je jedan rub, pokazujući mi crveni šav sa sićušnim kvadratićem ušivenim u kutu.

– Ovo nam nije službeni zaštitni znak, ali na svemu ga koristimo.

– O, sjećam se da se i na našoj ceradi nalazi takav jedan crveni kvadratić.

– Zapravo, to je romb, a ne kvadrat. Predstavlja dijamant.

– Aha, zbog imena tvrtke – rekla sam.

Nasmiješila se. – Naravno, to vam zapravo ništa ne govori o tome gdje je kupljena. Možda u Quorumu, ali ne mora biti. Problem je u tome što mi svoje proizvode distribuiramo diljem zemlje, po raznim trgovinama slikarskih potrepština i željezarama, a uz to i trgovačkim lancima poput Kmarta i Targeta. Nema načina da uđete u trag određenoj pošiljci, jer za to nemamo posebne šifre.

– Tko ih kupuje?

– Uglavnom soboslikari i ličioc. Prosječna osoba obično će kupiti plastičnu ceradu koju može baciti kad mu više ne bude trebala, tako je jednostavnije. Ali ako se nečim takvim profesionalno bavite, trebat će vam nešto što ćete moći iskoristiti više puta. Ove stvari su čvrste, traju godinama.

Nastavila je pričati, no ja sam i dalje razmišljala o onome što je maloprije rekla. Gdje sam ono prije vidjela da se spominju soboslikari? Bila sam sigurna da sam naišla na to u jednom od policijskih izvještaja.

– Čini mi se da me više ne pratite – rekla je.

– Oprostite. Sve je u redu. Upravo sam se sjetila gdje su se još spominjali soboslikari. Trebala bih to otići provjeriti. Puno vam hvala! Niste ni svjesni koliko ste mi pomogli!

20

Nakon što sam otišla iz *Diamonda*, vratila sam se u motel. Pred mojim vratima stajala su sobaričina kolica. Sobarica je svukla plahte s mog kreveta i zgužvala ih na pod kod vrata, kako bi joj pridržavale vrata otvorenima dok radi. Provirila sam unutra da vidim u kojoj je fazi. Najlonom omotani madrac na mom krevetu bio je gol, a na njemu su stajale složene čiste plahte. Čula sam sobaricu u kupaonici, imala je uključen radio i slušala neki program na španjolskom jeziku. Na telefonskoj sekretarici na mom noćnom ormariću treperilo je svjetlo. Čula sam kako sobarica pušta vodu iz vodokotlića, a trenutak zatim pojavila se s mojim mokrim ručnikom prebačenim preko ramena i s naramkom proizvoda za čišćenje u rukama.

– O, dobar dan!, rekla sam. – Oprostite što vas prekidam. Hoćete li još dugo? Široko se osmjehnula i kimnula. – *Okej. Si. Un momento.*

– Vratit ću se kasnije – rekla sam. Izašla sam na parkiralište i otišla do recepcije. Recepcionarka je sjedila na svojem uredskom stolcu i dalje žvačući gumu, podignute suknje, njišući nogom dok je listala *National Enquirer*.

– Svijetli mi telefonska sekretarica. Možete li mi reći tko je zvao?

– Odakle da ja to znam? Podignite slušalicu i okrenite broj šest.
– Sobarica mi je trenutno u sobi pa pitam vas. Njezin mi je pogled govorio da se osjeća napadnuto.

– Koja soba?

– 125.

Naglašeno polaganim kretnjama odložila je novine, okrenula se u stolcu prema kompjuteru, utipkala nešto i pročitala nešto s ekrana. Nekoliko je puta prožvakala, a zatim joj se lice razvedrilo.

– Aha, sad se sjećam! Nazvao vas je zubar, doktor Spears. Sto vam je sa zubima?

– Je li ostavio broj telefona?

Napuhala je balon i uvukla ga na jezik, te ga probušila čim je zatvorila usta.

– Jest, ali nisam ga zapisala. Imate ga u imeniku.

– Kad su vas zaposlili ovdje, jeste li prošli obuku? Prestala je žvakati. – Kakvu obuku?

– Jesu li vas naučili uredske vještine, bonton, pristojno preuzimati pozive, takve stvari?

– Ne. Znete li vi koliko mene plaćaju? Minimalac. Tri dolara i trideset i pet centi po satu. Osim toga, ne trebaju mi manire, moj ujak je vlasnik ovog motela. Zovem se Geraldine, ako želite knjigu žalbe. Odustala sam od te teme. Izašla sam i skrenula desno prema nizu telefonskih govornica koje sam primijetila kraj automata za led. Otvorila sam torbicu i potražila telefonski imenik i nešto sitniša. Potražila sam broj zubara i okrenula ga, glavom pridržavajući slušalicu dok sam spremala imenik natrag u torbu.

– Dobar dan, gospodo Gary, ovdje Kinsey Millhone, rekla sam kad se javila.

– Ne mogu vjerovati da sam vas ulovila u uredu u subotu.

– Samo rješavam zaostalu papirologiju. Inače za to nemam vremena.

– Doktor Spears mi je ostavio poruku. Je li on možda tamo?

– Ne, igra golf, ali mogu vam reći zašto je zvao. Pronašao je onaj karton koji ste tražili. Imam ga tu na stolu.

– Recite mu da ga volim.

– Bit će presretan – odvrtila je.

Nasmijala sam se. – Mogu li vas zamoliti za uslugu? Možete li ga poslati naredniku Joeu Mandelu u Ured šerifa Okruga Santa Teresa? On će ga proslijediti forenzičkim stomatolozima. Dala sam joj adresu i ubacila žarke zahvale i njoj i doktoru Spearsu. Zatim sam spustila slušalicu i zahvalila nebesima. Morala sam vjerovati da ćemo usporedbom tih kartona s čeljustima naše žrtve potvrditi da je riječ o Charisse Quinn. Međutim, znala sam da takve usporedbe ponekad ne daju zadovoljavajuće rezultate. Karton može sadržavati greške ili biti nepotpun, primjerice, ako su iz nekog razloga izostavljeni podaci o ranijim popravcima. Možda će proći mjeseci prije nego što njezin identitet bude potvrđen, ali kad se to dogodi, moći ćemo pronaći podatke o Charisseinim biološkim roditeljima u Centru za socijalnu skrb u Riverside. Bila sam

zadovoljna. Unatoč slabim izgledima, činilo se da ipak postizemo nekakav napredak. Kad sam se vratila do svoje sobe vrata su bila zatvorena, a sobaričina kolica nalazila su se pola hodnika dalje. Otključala sam i ušla te bacila torbu i jaknu na krevet. Izvadila sam ruksak iz ormara i prenijela ga do stola. Iskopala sam svoju kopiju policijskog dosjea i sjela. Prošla sam kroz njega, stranicu po stranicu. Znala sam točno što tražim, ali ne i gdje se to nalazi. Dvadeset stranica poslije, naišla sam na izvještaj, datiran 1. kolovoza 1969., s opisom uhićenja Frankieja Miraclea. Frankie je naveo adresu u Blytheu, u Kaliforniji ne spominjući Venice gdje se dogodilo ubojstvo. Napisao je da mu je zanimanje pomoćni radnik i naveo soboslikara Lennieja Roota iz tvrtke *R&R* s adresom i brojem telefona u mjestu Hazelwood Springs, kao poslodavca. Označila sam stranicu i krenula dalje. Zanimao me navodni poziv Charisseine majke koji je spomenuo Stacey. Pedeset stranica iza toga našla sam naknadni izvještaj datiran 9. kolovoza 1969. Oko četrnaest sati zamjenik Joe Mandel unio je bilješku o pozivu koji je dobio iz Ureda šerifa Okruga Riverside u Quorumu. Detektiv Orbison javio se postaji u Lompocu u vezi s telefaksom koji su primili o anonimnoj žrtvi čiji se opis poklapao s onim nestale maloljetnice po imenu Charisse Quinn, koja je otišla od kuće dvadeset i sedmog svibnja. Imala je plavu kosu, plave oči, probušene uši i često popravljanje zube.

Kao datum rođenja bio je naveden 4. listopad 1952., a kao skrbnica Medora Sanders, na onoj adresi gdje sam je ja posjetila prethodnog dana. Orbison je rekao da je Medora prijavila djevojčin nestanak devetog kolovoza. Nakon Orbisonova poziva, Mandel je dva puta bezuspješno pokušao stupiti u kontakt s Medorom. Zatim su jedanaestog kolovoza iz Riversidea ponovno nazvali Mandela, otprilike u devetnaest sati, kako bi mu javili da ih je nazvala žena koja se predstavila kao majka Charisse Quinn. Rekla je kako je čula da se njezina kći smatra žrtvom umorstva pa je željela obavijestiti policiju da joj je kći živa i zdrava te se vratila kući. Dala je zamjeniku okružnog šerifa u Riversideu broj telefona na koji ju se može dobiti, pa ga je Orbison proslijedio Mandelu. Mandel je zabilježio da je pokušao stupiti u kontakt s njom, no broj više nije bio u upotrebi. Ako je i bilo daljnjih pokušaja da ju se pronađe, o tome nije ništa pisalo. Listala sam dalje, ali ni Medora ni Charisse više se nisu spominjale. Napravila sam nekoliko vlastitih bilješki, a zatim neko vrijeme sjedila, besposleno se igrajući svojim karticama slažući ih u redove. Čudno kako su se komadići slagalice presložili. Kad mi je Dolan dao kopiju dosjea, pročitala sam sve ove izvještaje, neke od njih i više puta. Bilješka o nestaloj djevojci bila je samo jedna od mnogih stvari koje izvan sadašnjeg konteksta nisu imale smisla. Samo ime nije se činilo značajnim dok ga se Stacey nije sjetio. Isto je bilo i s Frankiejevim mjestom zaposlenja. Pri prvim čitanjima ta se bilješka činila usputnom, a sada je praktički iskakala sa stranice. Upale su mi u oči tri stvari. Prvo, Medora nije bila tako hitra u prijavljivanju nestanka kako je tvrdila.

Meni je rekla da je odmah otišla na policiju, a zapravo je čekala dulje od tjedan dana. Morat ću je ponovno posjetiti i upitati je koji je razlog za tu

odgodu. Drugo, ako je Charisse otišla od kuće dvadeset i sedmog srpnja, njezin se odlazak poklapa s Frankiejevim bjegom nakon ubojstva Cathy Lee Pearse, tako da su im se putevi mogli ispreplesti. Jedino mi nije bilo jasno kako je Mustang završio u Lompocu, osim ako ga Charisse nije ukrala. Iako je Medora tvrdila da Charisse nije imala vozačku dozvolu, postojala je mogućnost da je ipak znala voziti. Ako je tako, možda se odvezla do Lompoa, ostavila automobil ondje i krenula stopirati. Na kraju, pitala sam se i tko je ta žena koja je nazvala policiju i predstavila se kao Charisseina majka. Ako je Frankie bio upleten u ubojstvo, možda je Iona telefonirala da mu pruži alibi. Kad je taj poziv stigao, jedanaestog kolovoza, Charisseino tijelo već je bilo pronađeno i počela su nastojanja da je se identificira.

Nije bilo boljeg načina eliminirati taj trag nego ustvrditi da se nestala djevojka vratila kući. Kako se činilo, upravo je taj poziv učinkovito eliminirao Charisse s vrha popisa. Spremila sam kopiju dosjea i indeksne kartice u ladicu stola te izvadila svoj vjerni telefonski imenik što je sadržavao telefonske brojeve iz Quoruma, Blythea, Mese Verde, Hazelwood Springsa, Palo Verdea, Ripleyja, Creosotea i osam gradova u Arizoni. Našla sam oglas soboslikara Lennieja Roota iz tvrtke *R&R* u kojem se navodilo da se specijalizirao za stambene zgrade, ali da također kreči i stanove i komercijalne zgrade. Imao je osiguranje, jamstva i državnu radnu dozvolu, a obećavao je razumnu cijenu, brzinu i besplatnu procjenu. Bio je naveden i broj telefona, ali ne i adresa, što je vjerojatno značilo da nema ured nego radi od kuće, pomoću telefonske sekretarice. Provjerila sam u imenik pod Root i, doista, bio je to isti broj. Polako su mi prirastali srcu ti mali gradovi i lakoća s kojom se moglo pronaći njihove stanovnike. U velikim gradovima ljudi su bili paranoični i mnogi brojevi nisu ni bili navedeni u imeniku, što mi je znatno otežavalo posao. Imala sam načina da dođem i do tih informacija, ali ne ovako brzo. Uzela sam vjetrovku i otišla po auto. Kad sam stigla u Burger King bilo je dvanaest i petnaest, a Staceyjev unajmljeni automobil već je bio na parkiralištu. Ušla sam i pogledom pretražila gomilu te ga ugledala kako sjedi za stolom na drugom kraju prostorije. Čak je i ovdje bilo uskršnjih ukrasa: velika kartonska jaja i uskršnji zečevi. Sjela sam mu nasuprot.

– Oprosti što si me čekao.

– Tko kaže da sam te čekao? Upravo sam pojeo Whopper i pržene krumpiriće – Baš mi je drago. Nadam se da ti neće smetati pričekati da i sama nešto pojedem.

– O, jest ću ja ponovno! Whopper je bio dobar, ali me nije nasitio. Zaključio sam da bismo trebali napraviti istraživanje – strogo znanstvene naravi – i paralelno kušati Whopper i Big Mac da vidimo koji nam se više sviđa. Ili bismo mogli napraviti sveobuhvatno istraživanje: početi s hamburgerom i *cheesburgerom* i preko duplog *cheesburgera* prijeći na Big Mac. Sto misliš?

– Ti samo sjedi, a ja idem naručiti. Želiš li Colu uz taj Whopper?

– Radije bih čokoladni *shake*.

Za ručkom (meni prvom, njemu drugom) ispričala sam Staceyju kako je prošao moj posjet trgovini *Diamond* i što sam otkrila ponovnim pregledom dosjea, vezano uz Lennieja Roota.

– Kako je prošao tvoj razgovor s Georgeom Baumom?

– Totalna gnjavaža, rekao je. – On je rođeni trgovac, pun lažnog šarma i umjetnih zubi. Pokušao me nagovoriti da kupim BMW, ali odbio sam. Kad sam ga pitao za Charisse počeo je izbjegavati odgovor. Mislio je da je strašno lukav, kao da nikad nisam vidio nekoga tko se izvrđava. Pretpostavljam da je spavao s njom pa se sad nastoji distancirati, sad kad zna da je ubijena. Skoro se usrao od straha kad sam mu rekao odakle mi njegovo ime. Na sve me se načine pokušavao riješiti pa mi je rekao nešto što će ti biti zanimljivo. Kaže da su Charisse i Cornellova sestra bile kuhane i pečene.

– To je nešto novo. To nismo znali.

– Tako je. Kaže da ih je stalno viđao zajedno po gradu. Zaklinjao mi se da se Charisse palila na Cornelia pa se dodvoravala Adrienne ne bi li mu se približila.

– Čovjek se zapita zašto nam Adrienne nije ništa rekla o tome. Prema Cornellovoj priči reklo bi se da je jedva poznao Charisse. Ja sam barem stekla takav dojam razgovarajući s Justine.

– Bilo bi dobro porazgovarati s Adrienne, ako već ne i s ostalo dvoje.

– Hoćeš li ti to obaviti dok ja razgovaram s onim soboslikarom?

– Radije bih da ti obaviš obadvoje. Jako sam se umorio danas, moram odrijetati. Čim budeš gotova, dođi u motel. Do onda ću vjerojatno već biti budan, a ako ne budem, slobodno me probudi. Otići ćemo u bolnicu i ispričati Dolanu što se događa.

Kad smo se Stacey i ja rastali, sjela sam u automobil, nastojeći odlučiti koji razgovor da obavim prvi. U tom trenutku više me zanimalo Adriannino prijateljstvo s Charisse nego razgovor s Justine, Cornellom ili soboslikarom. Međutim, pogledavši u imenik, pronašla sam osam osoba s prezimenom Richards, a Adrienne nije bila među njima. Nisam imala pojma kako je ime njezinom suprugu, a kako je bila subota, znala sam da neće biti u školi. Koji peh. To je suzilo izbor na soboslikara i mlađe McPheejeve. Ponovno pogledavši u imenik, otkrila sam da se nalazim svega četiri ulice dalje od Cornellove i Justineine kuće, pa je to presudilo. Njihova je kuća imala svijetložutu drvenu fasadu s bijelim ukrasima i svijetlo-zelenim rebrenicama na prozorima. Na prozorskim daskama su stajali kaljevi u kojima su rasle ružičaste geranije, a bijela drvena ograda okruživala je dvorište. Velika garaža za dva automobila bila je otvorena i unutra sam vidjela Cissy i njezine dvije starije sestre kako stoje uz stol za kojim je radio Cornell. Parkirala sam pred kućom i prišla, prolazeći usput kraj nekoliko bicikala koji su ležali na tlu. Cornell je podigao pogled i pozdravio me ne prekidajući s poslom.

– Bog, kako ste?

– Sjajno, a vi? Pravite kućicu za psa?

– Tako je. Još samo da završim ovaj krov i bit će skoro gotova. Cure će je obojiti. Jeste li upoznali moje kćeri?

– Upoznala sam Cissy u četvrtak, a jutros sam ih sve tri vidjela kod vaših roditelja.

– Ah da, točno. Tako je. Ovo su Amelia i Mary Francis.

– Bog – rekla sam – ali nisam znala koja je točno Amelia, a koja Mary Francis. Vjerojatno nije bilo ni važno. Meni su ionako sva djeca ista.

– Je li Justine kod kuće?

– Pere rublje. Možete ući ovuda. Podrumska praonica je odmah kroz ona vrata. Cissy, pokaži teti put! Oklijevala sam. Željela sam porazgovarati s njim o Charisse prije nego što načnem tu temu s Justine, ali kako su mu djeca bila prisutna, to se nije činilo kao dobra zamisao. Cissy me već vukla za ruku pa sam joj dopustila da me provede kroz garažu prema praonici. Zatim se vratila svome tati i njegovom subotnjem projektu. Justine je bila okrenuta leđima, odjevena u zelenu trenirku i samo s čarapama na nogama i trpala prljave traperice i radne kute u stroj za pranje rublja. Pokraj nje je bila već uključena sušilica što je ispunjavala zrak mokrim mirisom i toplinom, dok je neki odjevni predmet sa zakovicama zveketao u bubnju.

– Nadam se da se ne ljutite što dolazim ovako nenajavljeno.

Poskočila je i jeknula. – Isuse, nasmrt ste me prepali! Nisam čula kad ste ušli.

– Oprostite, nisam vam se namjeravala tako prikrasti. Cornell mi je rekao da uđem kroz garažu, valjda je mislio da me nećete čuti ako budem zvonila na ulaznim vratima.

– Sto radite ovdje?

– Njuškam, kao i obično. Smijem li razgovarati s vama?

– Već sam vam rekla sve što znam.

– Svejedno, molim vas za strpljenje.

Zagledala se u pod kako bi obuzdala ljutnju i vidjela sam kako popušta, premda nevoljko.

– Pričekajte malo da ovo završim, pa možemo u kuhinju.

Ugurala je zadnju turu odjeće, ulila deterdžent i bjelilo, a zatim zatvorila vrata perilice i namjestila programator. Pritisnula je gumb i upalila perilicu, a zatim oprala ruke nad lavabo i obrisala ih u frotirni ručnik koji je uzela s hrpe prljavog rublja. Slijedila sam je u kuhinju koja je bila besprijekorno čista, posve drugačija nego u neurednoj i pretrpanoj kući njezine majke. Ne znam kako žene koje imaju djecu uspijevaju održavati kuću. Justine mi je ponudila kavu, vjerojatno kako bi se iskupila za svoje maloprijašnje ponašanje. Prihvatila sam, uočivši u tome priliku da produžim posjet. Napunila mi je šalicu i stavila je u mikrovalnu da je ugrije. Justine nije bila lijepa. Bilo je nečeg ispranog u njezinu izgledu, kao da su joj godinama bile uskraćivane potrebne zalihe krvi, pa je ostala blijeda i iscrpljena. Zelena trenirka naglašavala joj je oči, ali ni to nije puno pomagalo. Oglasilo se zvono u mikrovalnoj, pa je izvadila šalicu. Kad ju je

spustila pred mene malo se kave prelilo preko ruba. Dodala mi je papirnati ubrus.

– Jeste li željeli razgovarati o nečem određenom? Mi još nismo ručali, a moram do trgovine po kruh.

– Neću dugo, obećala sam, brišući prolivenu kavu. Odlučila sam zaobilaznim putem doći do teme o Adrianni i Charisse. – Jeste li već razgovarali s Cornellom?

– O čemu?

– Bojali ste se da će se naljutiti na vas ako budete razgovarali sa mnom.

– Prošlo ga je to. Rekao je da vas je vidio kod svog tate, pa pretpostavljam da vam je oprosteno. Blago vama, rekla je. Dodala mi je šećer i vrhnje za kavu i sjela, stavivši ruke pod sebe.

– To je stoga što je sa mnom bio detektiv Oliphant. On i Ruel su se lijepo složili. Jeste li ga upoznali? Zavrtjela je glavom.

– Čula sam da se još jedan istražitelj nalazi u gradu, ali ga nisam upoznala. Mora da angažiraju sve raspoložive snage.

– Tako je. Jako su ozbiljni u vezi s ovim.

– Dobro, ali ne vidim zašto je to tako važno nakon svih tih godina.

– Policajci su vam malo čudni kad se radi o takvim stvarima. Oni nikad stvarno ne odustaju, samo čekaju.

– Slušajte, ne bih željela ispasti nepristojna, ali stvarno mi se žuri. Djeca mi postanu nervozna kad su gladna.

– Oprostite, odmah ću prijeći na stvar – rekla sam. – Jutros je Cornell u razgovoru sa Staceyjem spomenuo vašeg starog školskog kolegu po imenu George Baum.

– Da, znam Georgea. Zašto ga je spomenuo?

– Činilo se da Cornell misli kako je George imao nešto s Charisse.

– Imao nešto?

– To je fin način da se kaže da ju je ševio.

– O, za Boga miloga! Nije. George je imao djevojku, navijačicu po imenu Swoozie Franks. Njih su dvoje bili zajedno godinama, valjda još od kraja osnovne. Vjenčali su se mjesec dana nakon mature.

– Swoozie?

– To joj je bio nadimak. Ne sjećam se kako joj je pravo ime.

– Možda Swoozie nije davala Georgeu, pa je on tražio olakšanje kod Charisse. Justine načini grimasu. – To je odvratna pomisao.

– Zašto? Svi mi govore kako je Charisse bila teška drolja.

– Pa i jest, ali ne vjerujem da bi George tako nešto napravio. Je li vam to on sam rekao?!

– Koliko ja znam nije, ali je zato rekao Staceyju da su Charisse i Adrienne bile jako bliske pa sam se pitala zašto nam to nitko prije nije spomenuo.

– To uopće nije istina! Zašto bi vam rekao tako nešto? On nije normalan.

– Ne znam, Justine – rekla sam sumnjičavo. – Rekao je da je Charisse bila zaljubljena u Cornelia i da se družila s Adrienne kako bi mu se približila. Čovjek bi očekivao da će nam Adrienne to sama spomenuti čim je čula da je Charisse mrtva.

– Ali rekli ste kako niste još ni sigurni da je to ona!

– Pa, još nije identificirana sa stopostotnom sigurnošću, ali sad kad imamo njezin zubni karton samo je pitanje vremena. Već bih vam to jutros rekla, ali nije mi se činilo zgodno pred Edninim prijateljicama iz crkve. Uostalom, tek sam jutros saznala tko je Adrienne. Možete misliti kako sam se iznenadila! Prvo je sretnem u školi, onda otkrijem da je ona Corneliova sestra i na kraju čujem da su ona i Charisse bile tako dobre frendice.

– Nisu one bile frendice! George nema pojma što govori. Charisseini takozvani frendovi bili su hrpa gubitnika iz Lockabyja, oni su bili više na njenoj razini.

– Stvarno? Vaša majka mi je rekla da je Charisse bila pravi davež i da bi se često prikrpala vama i Cornellu.

– Ponekad bismo je poveli sa sobom van, ali samo nas je sramotila.

– Jeste li znali da je Charisse bila tako očarana njime?

– Dajte, molim vas!

– Zašto bi nam George lagao?

– Ne kažem da vam je lagao, kažem da je krivo shvatio. Tip je budala. Uostalom, čak i da joj se Cornell sviđao, kakve to veze ima? Puno je cura bilo zaljubljeno u njega, bio je najpopularniji dečko u generaciji.

– Ali kako ste se vi zbog toga osjećali? Je li vam smetalo?

– Znala sam da ćemo mi na kraju završiti zajedno. Nije me bilo briga za njih.

– Pitam vas za Charisse.

– Ona je bila nitko i ništa! Obična svinja. Nije me bilo briga za nju.

– Pa to je nevjerojatno! Kad sam ja išla u srednju školu bila sam vrlo nesigurna. Mora da ste vi imali puno više samopouzdanja.

– Ne bih to baš tako rekla. Jednostavno se činilo kao sudbina. Čim sam vidjela Cornelia, znala sam da je to to. Bilo je to još u osnovnoj školi. Razdvojili smo se u srednjoj jer smo išli u različite razrede i na zadnjoj godini ponovno završili zajedno.

– Ljubav na prvi pogled?

– Tako je.

– I stvarno vam nije smetalo što su Charisse i Adrienne bile tako dobre prijateljice? Nije vas brinulo kakvih bi to posljedica moglo imati po vas?

– Charisse je mogla raditi što god je htjela. Mene to nije ni najmanje diralo.

Bacila je pogled na sat, u znak da je vrijeme isteklo. U neverbalnoj komunikaciji bila je vješta poput psihoterapeuta. Podigla sam ruku.

– Još samo jedna stvar, pa ću vas pustiti na miru. Ne čini li vam se kao mrvicu prevelika slučajnost što je vaš otac nestao otprilike u isto vrijeme kad i Charisse?

Zapiljila se u mene.

– Kako to mislite?

– Ma dajte, Justine, niste baš tako naivni!

– Želite time reći da su pobjegli zajedno?

– To vam nikad nije palo napamet?

– Naravno da ne! Tata je otišao u lipnju, a ona je bila s nama još mjesecima nakon toga.

– Zapravo, samo do kraja srpnja. Nekih šest tjedana. Sto ako su bili u vezi? Justine se nasmijala.

– To je odvratno! Ne želim misliti o tome da je spavao s mojom majkom, a kamo li s nekim poput nje! Odvratno!

– Vama to možda jest odvratno, ali ne bi baš bilo prvi put u ljudskoj povijesti. To sam rekla i vašoj majci. Ako je Charisse bila tako promiskuitetna, zašto ne on?

Justine rukom prekrije usta, zagledana u pod. Uzrujano je zataknila svijetli pramen kose iza uha.

– Slušajte, ništa ja ne tvrdim – rekla sam. – Ni vi ni ja ne znamo činjenice. Ja samo nagađam.

– E, pa, to je neukusno! – rekla je i ustala.

– Vidim da je bolje da sad odem. Možda bih trebala popričati s Cornellom.

– Nisam sigurna da je zainteresiran.

– Nije se činilo da ima nešto protiv mog razgovora s vama.

– Samo je bio pristojan.

– Uvijek sam cijenila tu osobinu kod muškaraca! U svakom slučaju, ne morate se bojati, ne mogu to sad. Imam drugog posla.

Na mojoj karti Kalifornije, Hazelwood Springs bio je mikroskopska točkica uz autocestu 78, šesnaest kilometara južno od Quoruma. Mjesto je bilo tako maleno da sam i ne primijetivši prošla kroz njega pa sam se morala okretati i vraćati natrag. Cijeli grad sastojao se od robne kuće, dviju sporednih ulica, nekoliko raštrkanih kuća i jedne starinske benzinske crpke s dvije pumpe na kojoj prodavač uistinu izađe van, napuni vam spremnik i opere stakla. Na kraju sam ulila benzina u vrijednosti od dvadeset dolara u Dola-nov spremnik, a zauzvrat mi je prodavač pokazao gdje živi Lennie Root. Kako se pokazalo, živio je točno nasuprot crpke. Bila je to malena bijela drvena kućica s prostorom u kojem je skladištio svoju soboslikarsku opremu. Nad ulaznim vratima nalazila se keramička ploča u drvenom okviru, oslikana cvjetnim uzorkom, na kojoj je pisalo MYRAI LENNIE. Vrata mi je otvorio sam Lennie. Bio je to čovjek od šezdesetak godina s uskim, upalim licem i oteklim podočnjacima. Njegova gusta sijeda kosa bila je poprskana osušenim kapljicama crvene boje. Nosio je vojničke hlače, bijelu majicu kratkih rukava i dugačku pregaču s naborom na prsima. U rukama je držao bijelu košulju kao da drži mačka kojeg namjerava izbaciti kroz vrata.

– Gospodine Root? Zovem se Kinsey Millhone. Željela bih vam postaviti nekoliko pitanja o jednom vašem bivšem zaposleniku. Sjećate li se Frankieja Miraclea?

– Zašto pitate? Jer ako radite za Agenciju za zaštitu na radu ili za osiguranje, želim službeno izjaviti da je lažirao ozljedu.

– Nisam ovdje zbog toga. Ja sam privatna istražiteljica, istražujem jedno staro ubojstvo, iz kolovoza šezdeset i devete. Frankie je rekao da je nedugo prije toga radio za vas.

Trepnuo je. – Znete li glačati?

– Glačati?

– Moja žena je u posjetu majci izvan grada, do ponedjeljka, a ja bih trebao večeras kćeri na večeru. Moram ispeglati ovu košulju, a ne znam kako. Moja žena ih uvijek popraska vodom i ostavi u lavoru, ali nikad nisam obraćao pozornost na ono što dolazi nakon toga. Objasnite mi što trebam raditi i reći ću vam sve što želite znati!

Nasmijala sam se. – Dogovoreno. Gospodine Root, imate sreće!

Pružio mi je košulju i poveo me kroz malenu dnevnu sobu u kuhinju u stražnjem dijelu kuće. Sudoper je bio pun prljavog posuda, a na kuhinjskom pultu nalazile su se čaše, tanjuri i jedaći pribor. Na stolu se nalazila velika plastična košara puna tek opranog rublja. Vrata prema praonici bila su otvorena i Lennie je izvadio dasku za peglanje s presvlakom sa cvjetnim uzorkom. Kad ju je rastvorio, metal je zaškripao kao zvuk koji podjseća na zov za parenje neke egzotične ptice. Uključio je glačalo, a ja sam namjestila regulator na pamuk i pričekala da se zagrije.

– Ovo me naučila moja teta Gin kad mi je bilo sedam godina, prvenstveno zato što je sama mrzila glačati. Polizala sam prst i približila ga vrućem glačalu. Zacvrčalo je. – Pazite sad. Uхватила sam vlažnu košulju za ramena i jednim učinkovitim zamahom izravnala pregibe.

– To ide prvo?

– Osim ako vam košulja nema jastučice za ramena. Onda počinjete od okovratnika.

Raširila sam košulju na dasku i objasnila mu postupak. Prvo ramena, zatim okovratnik, potom manšete, rukavi i na kraju ostatak košulje. Pažljivo je pratio dok sam završavala s glačanjem i objesila košulju na vješalicu. Dodala sam mu drugu košulju iz košare, da pokuša sam. Bio je spor i pomalo nespretn, ali dobro mu je išlo za prvi put. Činio se zadovoljan samim sobom. Mogla sam ga zamisliti kako provodi to popodne entuzijastično prazneći cijelu košaru. Zatim je isključio glačalo, maknuo košaru s rubljem i pozvao me da sjednem. Kad smo sjeli, rekao je: – E, sad. Sto bih vam mogao reći o Franku, osim da je to najveća gnjida svih vremena?

– Koliko je dugo radio za vas?

– Šest mjeseci. Većinu vremena bio je pijan, ostatak nesposoban.

– Jeste li ga zaposlili vi ili vaš partner?

- Nemam partnera.
- Pretpostavljala sam da radite s bratom, ocem ili sinom, kad vam se tvrtka zove *R&R*.
- Ne, ne. Samo sam ja. Stavio sam to drugo R zbog mušterija. Kad jedan soboslikar radi sam, ljudi se boje da neće sve stići sam. Ovako, napravim procjenu i potpišem ugovor, a kad ljudi otkriju da radim sam – njihov problem. Brz sam, temeljit i pedantan.
- Kako ste zaposlili Frankieja?
- Iz usluge. Jedan moj poznanik poznao je Frankiejevog brata pa me zamolio da ga zaposlim. On je upravo bio izašao iz zatvora i nitko drugi nije htio riskirati s njim. Nisam ni ja bio oduševljen, ali upravo sam bio dobio velik posao, pa mi je uistinu bila potrebna pomoć.
- Koje je to godine bilo?
- Bilo je to između Božića 1968. i ljeta 1969. Frankie je tvrdio da ima iskustva, ali to je bila laž. Najgori pomoćnici koje je svijet vidio, i on i onaj njegov prijatelj. Zbog ljudi poput njih su zatvori na zlu glasu.
- Koji prijatelj?
- Clifton. Debeli tip. Imao je čudno ime...
- Pudgie.
- Lennie uperi prst u mene. – Da, taj.
- Nisam znala da su Frankie i Pudgie bili tako dobri kompići.
- Dok su radili za mene, jesu.
- Ovo nisam očekivala. Jedva sam čekala da to ispričam Staceyju, ali nisam bila sigurna što to znači, ako išta.
- Ako sam dobro razumjela ono što ste prije rekli, Frankie vas je zbog nečega tužio. Bio je ozlijeđen na poslu?
- Tako je tvrdio. Mo'š mislit, sto posto! Rekao je da je pao sa skele, ali bio je sam kad se to navodno dogodilo pa sam znao da sere. Uručili su mi tužbu, a malo zatim on je završio u zatvoru jer je ubio onu ženu. Je li to to ubojstvo o kojem pričate?
- Ne, ovo je drugo. Mlada djevojka izbodena nekoliko dana nakon tog prvog ubojstva. Tijelo joj je pronađeno u Lompocu, a tamo su i njega ulovili. Sjećate li se kad je otišao od vas?
- U lipnju. Znam zato jer smo Myra i ja te godine slavili dvadeset i petu godišnjicu braka, petnaestog lipnja, a on je otišao prije toga.
- Kako je završio u Veniceu?
- Čuo sam da je našao posao u Blytheu, kao vrtlar. To vam je ono kad odrastao čovjek za minimalac kosi travu. Upoznao je neku šesnaestogodišnjakinju i oženio se njome tri tjedna poslije. Onda je i tamo dobio otkaz pa su se njih dvoje preselili u Venice, a on je tamo krećio stan nekom prijatelju.
- Razumijem.
- To drugo ubojstvo koje ste spomenuli... Je li on osumnjičeni?

– Recimo to ovako: policija ga pažljivo drži na oku. Nažalost, trenutno nema dokaza da je uopće poznavao žrtvu, a kamoli da je povezan sa samim zločinom.

– Kako ste došli do mene?

– Cerada pronađena na mjestu zločina bila je izrađena u *Diamond Custom Canvas Company* u Quorumu. Nedavno sam bila kod njih i provjeravala to, kad sam se sjetila da se na formularu s njegovog uhićenja spominje soboslikar, pa sam provjerila i to. Naveo vas je kao svog poslodavca.

– Ne, onda već odavno nije radio za mene. Ionako bih ga bio otpustio da nije otišao, čega je, siguran sam, bio svjestan. Ubrzo nakon toga, propao je projekt na kojem sam radio. Bila je to loša godina za mene.

– Pretpostavljam da ne biste prepoznali ceradu da je ponovno vidite.

– Mislim da bih, koristim istu vrstu već godinama. Kupujem ih u trgovini na glavnoj ulici u Quorumu. Imate li je kod sebe?

– Da bar imam. Čuva se među dokazima u uredu šerifa u Santa Teresi.

– Mogli biste im reći da provjere ima li mrlje od boje. Dok je Frankie radio za mene, jedina boja za fasade koja se koristila bila je jedna po imenu *Pustinjski pijesak*. Ne sjećam se tko je bio proizvođač. Vjerojatno Porter, ili možda Glidden. Ako pronađete boju možda biste mogli povezati ceradu s Frankiejem. Ja bih bio spreman svjedočiti protiv njega.

– Hvala. Impresionirana sam. Imate dobro pamćenje.

– *Pustinjski pijesak* se pokazao kao kobna boja za mene. To je trebao biti najveći posao koji sam ikad dobio, barem do tog trenutka, rekao je. – Zaradio bih tisuće da kompleks nije propao. Osjetila sam kako mi je srce poskočilo.

– Govorite li možda o kompleksu Tuley-Belle?

– Kako znate za to?

– Ruel McPhee ga je jutros spomenuo.

– Aha, poznajem Ruela. Obavljao sam mnoge poslove za njega tijekom godina.

– Gdje se nalazi to mjesto? Voljela bih ga vidjeti.

– Prošli ste kraj njega kad ste dolazili. Nalazi se uz autocestu 78, na pola puta odavde do Quoruma, s desne strane. Ne možete promašiti. Iz daljine izgleda kao zatvor.

21

Na izbljedjeli! plakatu uz cestu stajalo je: TULEY-BELLE: LUKSUZNI STANOVI – STANOVI BUDUĆNOSTI DANAS.

Bio je to ambiciozan projekt praćen velikom pompom kako bi se potaklo kupce. U kutu plakata bio je nalijepljen natpis: OSTALA JOS SAMO DVA STANA!

Ako je to bila istina, tužbe se vjerojatno još uvijek povlače po sudovima. Usporila sam i sišla s autoceste slijedeći propadajuću cestu, podijeljenu

betonskim kaljevima, pustim i praznim poput okoliša koji ih je okruživao. Graditelji su vjerojatno namjeravali napraviti raskošan ulaz s bujnom travom i palmama koje će okruživati parkiralište, ali projekt je bio napušten puno prije nego su planovi izvedeni. Vegetacija je bila oskudna, a ravni teren protezao se sve do podnožja planinskog lanca Palo Verde. Bilo je teško procijeniti točne udaljenosti, budući da je suh, proziran zrak očito djelovao kao zumirajuća leća. Iako se isprva činilo da je kompleks udaljen svega pola kilometra, pokazalo se da je zapravo udaljen oko dva i pol kilometra. Kada sam se naposljetku zaustavila na zemljanom prostoru za parkiranje i ugasila motor, tišina je okružila automobil poput nevidljiva štita. Na žarkom popodnevnom suncu nedovršene zgrade izgledale su depresivno poput spiljskih nastambi. Uz njih, nakupile su se ogromne hrpe smeća, a okolni teren bio je ravan i miran.

Dolan mi je pričao kako je u pustinji usprkos jakim kišama otjecanje vode brzo pa se tlo ne natopi. Još iz automobila vidjela sam duboke pukotine u poroznom tlu pečene poput mljevenog betona. Izašla sam i zalupila vratima, ali kao daje sam zrak upio zvuk. Neki su dijelovi kompleksa bili dovršeni, a na drugima su bili podignuti samo nosivi zidovi i tako ostavljeni. Malo dalje vidjela sam izlivenne temelje, ali i oni su ostali netaknuti. Bilo je nebrojeno mnogo tragova automobilskih guma i mogla sam zamisliti povorke tinejdžera kako se slijevaju ovamo u tami bježeći od snažnih noćnih vjetrova u relativno topao zaklon izoliranih zidova. Ovdje vani vjetar je stalno puhao, zviždeći oko moga lica i mrseći mi kosu. Iza mene, pijesak se u oblacima kotrljao cestom.

Stotinjak metara ispred mene neki je mršavi sivi pas ležao ispružen na truhu i lijeno trgao meso s lešine svoje zadnje lovine. Trebao mi je trenutak da shvatim da zapravo gledam u kojota. Promatrao me nezainteresirano, a onda ipak ustao i odvuкао svoj plijen. Bio je bojom tako sličan prigušenim tonovima pustinjskog tla da je za tren iščežao poput sablasti.

Okrenula sam se i ušla u najbližu zgradu. Prozori nisu imali stakla, a vrata su bila izvađena iz šarki. Skvoteri nisu doprli daleko. U prostoriji koja je vjerojatno trebala biti predvorje, uza zidove su bili poredani madraci, poput kreveta na bolničkom odjelu. Na nekima su se nalazili ofucani pokrivači, ali većina ih je bila gola. Kartonske kutije bile su dovučene unutra i sada su stajale između madraca i služile kao stolići na kojima su stajale pepeljare, narkomanski pribor i prazne limenke od piva.

Prošetala sam uokolo i razgledala da vidim koje su tvari zastupljene. Ti su klinci uzimali travu, hašiš i kokain, ali većini je omiljena droga i dalje bio nikotin pa su opušci cigareta dominirali nad džointovima u omjeru četiri naprama jedan. Vrhunac je ipak bio iskorišteni prezervativ navučen preko nesparene odbačene cipele. Pokušala sam zamisliti te jadne tinejdžerice koje su bile uvedene u svijet seksa u tako groznim okolnostima. Možda su bile prepijane ili prenapušene da bi ih bilo briga što rade i što im rade. Izvana sam začula zvuk sličan polijetanju jata ptica. Osluškiivala sam, nastojeći prepoznati zvuk. Zvučalo

je kao da se odnekuda otkinuo plastični zastor i sada leprša na vjetru, ili kao kad netko trese novu vreću za smeće da bi je rastvorio i zamjenio staru.

Prišla sam najbližim vratima i pogledala niz hodnik zvjerajući u svim smjerovima. Nije bilo ničega na vidiku, samo prazne prostorije koje su se nastavljale jedna na drugu ispunjene nemilosrdnim suncem. Stala sam, izoštrjenih osjetila. Sinulo mi je nešto što mi je trebalo odmah pasti napamet. Tuley-Belle bio je idealno poprište ubojstva. Žrtvini krici ne bi se čuli dalje od sto metara. Da je ubojstvo počinjeno vani, krv bi se lako moglo prikriti grabljanjem, a da je počinjeno unutra bilo bi je jednako tako lako obrisati i poslije se riješiti krpa. Tuley-Belle mi je djelovao poput prastarih ruševina neke okrutne civilizacije koja je naglo došla i isto tako naglo nestala bez traga. Osjetila sam se samom i nezaštićenom. Kako je mjesto bilo na osami, moj je nadolazeći automobil bio vidljiv s udaljenosti od nekoliko kilometara, a bilo gdje u zgradi moglo je biti kojekakvih skitnica. Bilo je bezbroj mjesta gdje se čovjek mogao skriti ako se za to pokaže potreba, i ostati skriven.

Vratila sam se istim putem kojim sam došla, jedva se suzdržavajući da ne potrčim, bojeći se i udahnuti dok nisam ponovno bila u sigurnosti svog automobila. Morala sam ovo pokazati Staceyju.

Kad sam se vratila u motel, pronašla sam ga kako korača gore-dolje pred mojim vratima. Pretpostavljala sam da je spreman za novu rundu prežderavanja brzom hranom jer mi nije padalo napamet što je drugo moglo izazvati takvo uzbuđenje. Požurio je prema mom automobilu čim me ugledao. Spustila sam prozor, a on se nagnuo unutra, prstom pokazujući na svoje lice rastegnuto u širok osmijeh.

– Da znaš kako mi je drago što te vidim! Mislio sam da nikad nećeš doći! Ovo sam ti ja, sretan kao malo dijete!

– Sto je bilo?

Koraknuo je unatrag i otvorio mi vrata da izađem.

– Nazvao je Joe Mandel. Forenzičari su radili prekovremeno na otiscima prstiju. Sjećaš se kad sam ti ono rekao da je netko pokušao obrisati Mustang od otisaka? E, pa, čini se da nije bio baš tako temeljit, jer su forenzičari pronašli dva kompleta otisaka na ručnoj kočnici, na poklopcu za benzin, na unutrašnjem obodu rezervne gume i na pretincu za rukavice. Čini se da se vozač nagnuo da nešto izvuče iz pretinca, a onda ga zatvorio. Pronašli su i jedan komplet latentnih otisaka na karti Kalifornije koja se nalazila ispod suvozačkog sjedala.

– Uspjeli su skinuti upotrebljive otiske nakon svih tih godina?

Stacey odmahne rukom. – Ti ljudi mogu sve. A pomaže i to što automobil nije bio upotrebljavan nego je stajao zaključan u onoj šupi.

– Čiji su otisci?

Stacey me pogleda iznervirano.

– Ne budi tako naporna i pusti me da pričam. Usporedili su otiske s Charisseinima, ali nažalost ništa. Moja je teorija da je ona tad već bila mrtva i strpana u prtljažnik. Rezervnu gumu su maknuli i vjerojatno stavili na stražnje

sjedalo da naprave mjesta za tijelo. Onaj tko je obrisao automobil zapravo nam je učinio uslugu. Svi slučajni otisci su uklonjeni, a oni koje je previdio su čisti kao suza. Mandel je otkrio kome pripada prvi komplet u roku od nekoliko minuta. Pogodi čiji su? Nikad nećeš pogoditi, ovo je tako dobro!

– Frankieju Miracleu?

– To sam i ja pomislio, ali krivo. Pogađaj ponovno!

– Stacey, ako mi ne kažeš istog trena namlatit ću te na mrtvo ime!

– Pudgieju.

Iznenadeno sam trepnula. Misliš da je Pudgie umiješan?

Stacey se nasmije. – Ne znam još, ali moguće je. Kad mi je Mandel rekao, skoro sam pao na dupe, ali ako malo bolje razmisliš, ima smisla. Mora da se Pudgie dobro preznojio kad si ga posjetila u zatvoru. Vjerojatno je mislio da je cijela stvar zaboravljena, a sad odjednom ponovo isplivava, osamnaest godina poslije. Nije mogao znati jesmo li ga povezali s ubojstvom. Sigurno je razmotrio svoje mogućnosti i zaključio da bi bilo pametno umiješati nekoga drugog. Zato je i znao koje točno detalje treba ubaciti u priču. Ne mora značiti da ju je on ubio, ali mislim da sigurno zna tko jest.

– Bio je jako lukav – rekla sam. – Sjećam se kad je spomenuo da je tijelo bilo umotano, rekao je to tako usput kao da je to bio samo nevažan dio Frankiejeve priče koju je čuo u zatvoru. Isto je s činjenicom da je bila izbodena.

– Ti to nisi spomenula?

– Naravno da nisam. Nastojao je nešto izvući iz mene, ali nisam se dala. Nije ni čudo što se toliko brinuo da se to ne pročuje. Frankie bi podivljao da je saznao da ga je Pudgie optužio. Pretpostavljam da ni drugi komplet otisaka ne pripada Frankieju?

– Ne, baš peh! Bio sam baš razočaran zbog toga.

– Slažem se. Ja sam upravo razgovarala sa soboslikarom po imenu Lennie Root. On kaže da su početkom šezdeset i devete i Frankie i Pudgie radili za njega, a Frankie je dao otkaz nakon šest mjeseci. To je bilo otprilike sredinom lipnja. Nakon toga je, čini se, tri tjedna radio u Blytheu, gdje je upoznao i oženio Ionu Mathis.

– A Pudgie?

– Ne znam, ali mogla bih ponovno otići i pitati. Bila sam usredotočena na Frankieja.

– Znači, Root ga smješta u Quorum u isto vrijeme kad i Charisse?

– Ne baš u Quorum, nego u Blythe, ali to je dovoljno blizu – rekla sam. – Krajem srpnja, kad je Charisse nestala, Frankie je već bio preselio u Venice, što je pet sati vožnje od Quoruma. Taman sam se htjela prebaciti u vaš tabor i ustvrditi da je Frankie krivac, a sad se pojavio Pudgie, pa i to pada u vodu.

– Ne mora biti. Možda su obojica umiješani. Pudgie ti je rekao da se njih dvojica nisu poznavala, a to je očito bila laž.

– Da. Pudgie je poznavao Ionu, pa je možda poznavao i Frankieja. Možda ih je ona upoznala – rekla sam.

– Ili je možda bilo obrnuto, pa je Pudgie upoznao Ionu i Frankieja.

– Pa, to nam ne znači puno kad drugi otisci nisu njegovi. Osobno, ne bih volio da se izvuče.

– E, pa, netko je bio u Mustangu s Pudgiejem. Iona možda?

Stacey se namršti, češući podbradak.

– Hm, čekaj malo. Ne možemo ići tako daleko. Nagadam da je Pudgie bio u autu kad je djevojka ubijena, ali možda su njegovi otisci tamo dospjeli kasnije. Je li Pudgie poznao McPheejeve?

– Ako je ukrao automobil, nema veze je li ih poznao ili ne.

– Problem je u tome što je Pudgie, ako je poznao Cornelia ili nekoga od njih, možda imao legitimni pristup vozilu. Možda ga je Ruel zamolio da ga uveze u garažu ili da ga opere. Ili su možda Cornell i on otišli u šupu popušiti cigaretu. Postoje jednostavna objašnjenja za to kako su njegovi otisci tamo dospjeli.

– Ako su se poznavali.

– Tako je.

Na trenutak sam razmislila o tome.

– Pudgie je odrastao u Creosoteu, to je svega dvadesetak kilometara južno odavde. Mislim da se nalazi odmah iza Hazelwood Springsa.

– Eto vidiš.

– Ali čak i ako su se njih dvojica poznavala, Pudgie je svejedno mogao ukrasti Mustang. Pudgie je stopirao kad su ga uhvatili u Lompocu. Možda je ukrao Mustang, odveo se njime u Lompoc, riješio se tijela i gurnuo automobil u onaj klanac.

– A da ga pitamo? Rekla si da ga je sestra primila k sebi kad je izašao iz zatvora. Imaš li njezinu adresu?

– Ne, ali vjerojatno je možemo nabaviti.

Nabavili smo Pudgiejevu kućnu adresu od upravitelja Okružnog zatvora Santa Teresa. Odlučili smo onamo poći Staceyjevim unajmljenim automobilom jer je Dolanov smrdio po cigaretama. Dok smo se vozili prema jugu autocestom 78, pokazala sam Staceyju Tuley-Belle i ispričala mu što sam ondje vidjela.

Kako sam i očekivala, želio ga je vidjeti i sam, pa smo odlučili svratiti onamo na povratku, ako budemo imali vremena.

Creosote nije bio tako velik kao Quorum, ali je bio deset puta veći od Hazelwood Springsa, kroz koji smo prošli u prolazu. Na znaku je pisalo da ima tri tisuće četiristo trideset i pet stanovnika, no možda se radilo o pretjerivanju gradske uprave. Zbog svoje blizine državnoj granici s Arizonom, grad je njegovao izgled koji je neodoljivo podsjećao na scenografiju jeftinih vesterna, kao da ćemo svakog trena naletjeti na kakvog mrtvog kauboja kojeg su upucali pa je propao kroz krov lokalnog saluna. Trgovine na uskoj glavnoj ulici bile su drvene katnice, sagrađene jedna uz drugu, s lažnim visokim pročeljima, strmim vanjskim stubištima i nogostupima od dasaka umjesto običnih betonskih pločnika. Možda se uistinu radilo o bivšem rudarskom naselju, a možda se

mjesto samo pretvaralo da ima zanimljiviju prošlost nego je to uistinu bio slučaj. Stacey je vratio na glavu svoju crvenu pletenu kapu, tvrdeći da mu je hladno. Sumnjala sam da ga je uhvatio rijedak trenutak taštine, no možda sam bila u krivu. Pudgiejeva sestra živjela je u Ulici A, nedaleko od križanja s Trećom, u malenoj četvrtastoj montažnoj kućici na četvrtastoj tratini. Do malog trijema vodile su tri stube od betona. Iznutra se čulo zujanje usisavača. Stacey je glasno pokucao, ali bez nekog učinka. Pokušao je ponovno i ovaj put čuli smo kako se usisivač gasi. Felicia Clifton otvorila je vrata, bosonoga, odjevena u traperice i majicu kratkih rukava, a s pojasa joj je visjela krpa za prašinu. Bila je visoka, krupna i crvenokosa, a na glavi je nosila zavezanu maramu. Oči su joj bile naglašeno našminkane. Kapci su bili obrubljeni tušem, a umjetne trepavice naglašavale plavetnilo njezinih očiju.

– Izvolite?

– Tražimo Feliciju Clifton, jeste li to vi?

– Jesam.

– Ja sam Stacey Oliphant iz Ureda šerifa Santa Terese, a ovo Kinsey Millhone... Felicia sklopi oči. – Ako je ovo zbog Cedrica, ubit ću se, kunem se da hoću!

– Cerdic nije ni u kakvoj nevolji, barem koliko ja znam, ali voljeli bismo porazgovarati s njim ako je ovdje.

– E pa nije! Izašao je kasno sinoć ili rano jutros, ne znam točno kad. Nije čak ni ostavio poruku da mi kaže kamo ide ili kad se vraća.

– Smijemo li ući?

Felicia je oklijevala, bacivši pogled na ulicu kao da se boji da susjedi bulje u nas kroz zastore.

– A valjda vas ne mogu pustiti da stojite u dvorištu.

Stupili smo ravno u dnevnu sobu veličine tri puta tri metra. S mjesta na kojem smo stajali vidjeli smo kuhinju, a ostatak kuće vjerojatno se sastojao od dvije male spavaće sobe s kupaonicom između njih. Zrak je bio ispunjen mirisima različitih sredstava za čišćenje. Na podu se vidio vodeni trag na mjestu gdje je prešla moćom, a osjetila sam i mirise Pronta, Vima i Domestosa, te možda malo izbjeljivača.

– Sjednite – rekla je.

Stacey se smjestio na kauč, dok sam ja odabrala kričavo žutu plastičnu stolicu njemu slijeva. Felicia je djelovala nemirno i pitala sam se je li kod nje, kao što je to sa mnom ponekad bio slučaj, čišćenje način suočavanja sa stresom. Bilo je očito da se trudi da kuća izgleda dobro, premda je namještaj djelovao kao čudna zbirka predmeta kupljenih na rasprodajama i sajmovima rabljene robe.

– Čime se vi bavite? – upitala sam, trudeći se ponašati prijateljski.

– Vodim kemijsku čistionicu. Cijeli moj život sastoji se od čišćenja za drugima.

– Vjerujem da je Cedric priličan problem – reče Stacey.

– Ma slobodno ga zovite Pudgie, svi ga tako zovu. Ne znam zašto ja uopće inzistiram na imenu Cedric. Zapravo je smiješno, pogotovo kad se uzme u obzir kakav je on.

Sjela je na stolicu koja je bila ista kao i moja. Ispružila je ruku i poravnala gomilu časopisa, a zatim izvadila perušku i nemarno njome prešla preko stola kupeći nevidljive čestice prašine. Stacey pročisti grlo. – On vam je jedina obitelj?

– Da, ostali smo samo nas dvoje. Bio mi je samo na teret cijeli život. Roditelji su nam se razveli kad je njemu bilo samo osamnaest mjeseci. Mama je pobjegla s nekim vodoinstalaterom. Tata se propio i umro od alkohola prije neke dvije godine. Bilo mi je osam godina kad mi se brat rodio. Od tate već onda nije bilo nikakve koristi, pa sam ga odgojila sama. Možete si misliti kako je to ispalo.

– To je težak posao za dijete.

– Možete misliti. Izgleda da ga nisam baš dobro obavila, jer Cedric upada iz jedne nevolje u drugu od svoje devete godine. Znam da bih ga trebala prestati spašavati i pokušavati ga ponovno postaviti na noge. Od toga nikakve koristi. Njegov je jedini talent dangubljenje. To i povremene krađe automobila.

– Što radi otkako je izašao iz zatvora? – upitala sam.

– Isto što i uvijek. Puši, pije, posuđuje novac od mene i izležava se. Ponekad mi pomogne oko kuće, ako se iz-derem na njega. Onda ponekad opere posuđe ili ode u nabavku. Samo čekam da se ponovno nešto dogodi.

– Traži li posao?

– Kaže da traži, ali u ovom gradu nema puno slobodnih radnih mjesta. Otvorilo se jedno u Dairy Queenu, ali njemu je to ispod časti. Ne znam odakle mu ta ideja. Kako ja to vidim, on je na samom dnu, ništa mu ne bi trebalo biti ispod časti. Samo je pitanje vremena kad će opet uprskati. Ne znam kako to, ali svaki put kad neki tip uprska stvar uvijek postoji neka djevojka koja ga žali. U ovom slučaju, to sam ja.

Sjetila sam se Ione Mathis i rekla: – Poznajem jednu od takvih.

– To je zbog osjećaja krivnje – reče Stacey.

– Mislite? Pa, možda ste u pravu. Cedric se uvijek doima tako iskreno. Kad god ga pogledam, sjetim se kakav je bio u dobi od devet godina. Ulovili su ga kako krađe srebrne okvire za slike susjedi iz kuće preko puta. Kog su mu vraga trebali srebrni okviri za slike? Ali rasplakao se kao malo dijete i zakleo mi se da neće nikad više.

– Koliko dugo ga je to držalo?

– Oko mjesec dana. Ne sjećam se što je sljedeće ukrao. Nešto isto tako beskorisno. Mogu ja njemu držati propovijedi, urlati i galamiti na njega koliko želim, on točno zna što treba reći da me ponovno smekša. Nije on ni najmanje glup, samo je lijen k'o trut. Učini što god mu padne napamet, bez i najmanjeg razmišljanja o posljedicama. Oprostite, ne znam kako sam se tako zaniжела. Hoćete da ga pokušam nazvati da vidim kad se vraća?

– To bi bilo sjajno, ako vam nije problem – reče Stacey. – Imate li komad papira? Dat ću vam svoj broj.

– Možete ga napisati na naslovnicu ovog *Cosmopolitana*. Njih nikada ne bacam. Stacey našvrlja ime našeg motela, broj telefona i brojeve naših soba na korice časopisa.

– Napišite mi i vaša imena, da ih ne zaboravim – rekla je.

To je značilo da ih je već zaboravila. Stacey dopise naša imena, a zatim spremi olovku. – Zna li možda kamo Cedric izlazi? Rado ćemo prošvrljati uokolo i pokušati ga sami pronaći.

– Ima jedna mala gostionica u Ulici Vine, mogli biste pokušati tamo. Ne znam gdje bi drugdje mogao biti, osim ako se nije odvezao u Blythe.

– S kime se druži?

– Ja ne poznajem nikoga s kime se druži. Bio je u zatvoru toliko puta da mu nije ostalo puno prijatelja, ali u četvrtak navečer primio je dva telefonska poziva. Ne znam tko je zvao prvi put, Cedric se sam javio, ali drugi put ga je zvala jedna žena s kojom je nekada davno izlazio.

– Nije valjda Iona Mathis? – upitala sam.

– Baš ona! Poznajete li ju?

– Upoznala sam je prije nekoliko dana.

– Ona je simpatična. Sviđa mi se. Šteta što njih dvoje nisu završili zajedno. Čujem da se udala za nekoga drugog.

– Zbog čega ga je zvala?

– Ne znam, ali sigurno je bila bijesna, jer sam ga čula kako se ispričava uzduž i poprijeko i zaklinje se da nije učinio to što ju je naljutilo. Onda je neki tip preuzeo slušalicu i sve je počelo ispočetka.

– Frankie Miracle?

– Moguće. Mislim da da. Nisam baš pozorno pratila. Nazvali su za vrijeme moje omiljene serije. Telefon je u kuhinji, pa sam nakon nekoliko minuta njegovog klepetanja ustala i zatvorila vrata.

– Nakon toga vam nije rekao da će izaći?

– Nije, ali ni inače mi baš ne govori što radi.

– Što mislite, je li se možda otišao naći sa Ionom?

– O, Bože, ne. Iskreno se nadam da ne. Bila je toliko ljuta da bi mu bilo bolje da je se kloni.

– Ne sviđa mi se kako to zvuči – rekla sam kad smo Stacey i ja ponovno sjedili u automobilu. – Mogao bi ti pronaći benzinsku crpku, a ja ću potražiti telefonsku govornicu.

– Koga misliš nazvati?

– Annette, Ioninu mamu, u Peaches.

Na glavnoj gradskoj ulici nalazile su se dvije benzinske crpke, jedna Chevronova, na uglu Prve i Ulice Vine, i druga na uglu ulica Vine i Hollywood. Stacey je zaustavio automobil i nas smo dvoje ispraznili džepove i skupili šaku

sitniša. On je pričekao u automobilu, a ja sam nazvala informacije i nabavila broj Cafea Moonlight. Nekoliko trenutaka kasnije dobila sam Annette.

– Dobar dan, Annette! Ovdje Kinsey Millhone. Poručnik Dolan i ja...

– Sjećam se – rekla je. – Kako je poručnik? Kako mu je ono bilo ime...

– Conrad. Zovu ga Con. Nažalost, jučer je doživio srčani udar. Trenutno se nalazi u bolnici u Quorumu.

– O, za Boga miloga! Žao mi je što to čujem. Jadnik. Kako mu je?

– Pa, ima dobre liječnike. Misle da će se oporaviti.

– Hvala nebesima! Recite mu da ću se moliti za njega...

– Hoću. U međuvremenu, željela bih nešto pitati Ionu. Radi li ona danas?

– Dušo, da bar! Otišla je iz Peachesa nedugo nakon vašeg odlaska i odvezla se ravno u Santa Teresu. Nazvala me kasnije te večeri da mi kaže da je kod Franka. Ne mogu vjerovati da moja vlastita krv i meso može biti tako glupa! Lijepo sam joj rekla da ga se kloni, ali je li me slušala? Naravno da nije!

– Kako to? Zadnji put ste nam rekli da ona ni ne zna gdje je on.

– Srce, to su ti puste sanje s moje strane! Sad čujem da su njih dvoje ostali u vezi cijelo vrijeme dok je on bio u zatvoru. Čuju se skoro svaki dan.

– Kako to da je potrčala k njemu?

– Ne znate vi kako ona postane zaštitnički nastrojena kad je zabrinuta. Gora je od mame lavice. Sigurna je da Frankie nije imao ništa sa smrću one druge djevojke, one o kojoj ste se raspitivali. Da je i imao, sigurno bi mu prva pružila alibi.

– Može li to učiniti? – Sto?

– Pružiti mu alibi za dva dana nakon smrti Cathy Lee? Bila je vrlo neodređena kad se govorilo o tome.

– Iona je uvjerena da postoji objašnjenje, ali dosad mi ga nije spomenula ni jednom riječju. Mislim da je zato otišla k njemu, da sazna gdje je bio u ta dva dana. Znam da je šizila zbog onog kamenoloma gdje je tijelo nađeno.

Odmaknula sam slušalicu i zagledala se u mikrofon. – Zašto bi Iona zbog toga *šizila*?

– Zato jer dobro poznaje to mjesto. Igrala se tamo kao dijete. Ima tamo rođake – djecu moje sestre, pa bi s njima svako ljeto provodila dva tjedna. Odvezli bi se do kamenoloma i igrali rata.

– U Lompocu?

– A što sam upravo rekla?

– Zašto to niste spomenuli poručniku Dolanu?

– Mora da se nisam sjetila, inače sigurno bih.

– Jeste li sigurni da je to taj isti kamenolom? U okolici sigurno ima i drugih.

– Pretpostavljam da je to ono što Iona pokušava saznati.

– Je li spominjala Pudgieja?

– U vezi s čim?

– Pitam se je li ga spominjala Frankieju.

– Vjerojatno. Frankie i Pudgie završili su u zatvoru otprilike u isto vrijeme. Ako ga je netko optužio, to je sigurno bio Pudgie. Iona misli da je Pudgie cinkao Frankieja kako bi isposlovaio za sebe nekakvu pogodbu.

– To nije istina – rekla sam. – Nije bilo nikakve pogodbe. Slušajte, mogu li vas zamoliti za uslugu? Ako vam se javi, hoćete li joj reći da me nazove? Ja sam u motelu *Ocean View* u Quorumu, soba 125.

– Ne mislim da će mi se javiti, ali ako bude, rado ću joj prenijeti poruku. Naravno, vi ste joj bliže nego ja.

– Molim? – Pa, zlato, ona ti je u Creosoteu, rekla sam ti već. Kad je otišla iz Santa Terese, otišla je potražiti Pudgieja, da to sredi.

– Je li i Frankie pošao s njom?

– O, Bože, nemam pojma! Nadam se da nije. Nije mi ništa rekla.

Nisam uistinu jauknula, mada sam vjerojatno trebala. – Nemojmo se sada brinuti zbog toga. Hvala vam, Annette, puno ste mi pomogli.

– Srce, recite poručniku Dolanu da mu šaljem jednu veliku mokru pusu.

– Hoću. Samo, molim vas, recite Ioni da me nazove ako se čujete s njom. Ne znate gdje je odsjela?

– Naravno da ne. Da znam, već bih vam rekla.

– Super, samo sam htjela provjeriti, da mi nije slučajno promaknulo.

22

Vozili smo se Ulicom Vine, glavnom i najduljom ulicom u Creosoteu. Tu se nalazila samo jedna gostionica, uređena u sveprisutnom vestern-stilu. Parkirali smo ispred nje i ušli zastavši na ulazu da se orijentiramo. Bila je to prostorija s niskim stropom poduprtim drvenim stupovima, s drvenim podom i zidovima od grubo tesanog drveta prekrivenog žbukom. Unutra se nalazio dugačak šank od sjajnog mahagonija s obveznim mjedenim naslonom za noge, zatim osam stolova i drvene stolice s naslonima za ruke i stolni nogomet.

Mjesto je bilo potpuno prazno, pa nam nije dugo trebalo da shvatimo kako Pudgie nije ovdje. Na jednom kraju šanka nalazio se stari hladnjak za domaću limunadu. Iza šanka nalazio se roštilj na kojem su se pekle kobasice, šireći oko sebe neodoljivi jeftini miris. Stacey i ja uputili smo se ravno prema barmenu i naručili dvije kobasice u pecivu, ukrašene senfom, krastavcima i sitno nasjeckanim crvenim lukom toliko jakim da su nam od njega suzile oči. Pojeli smo ih ne prozborivši ni riječi dok nismo prožvakali i progutali i posljednji komadić peciva. Bilo mi je drago čuti da Stacey ispušta iste onakve proždrljive uzdahe kojima je bila popraćena većina mojih obroka.

Zalio je ručak Colom, a potom obrisao usta i prste papirnatim ubrusom. – Ostatak dana će mi se podrigivati na kobasice, ali vrijedilo je. Ne znam odakle mi toliki apetit.

– Pa, Stacey, nismo ništa jeli od podneva, a sad je već prošlo petnaest sati.

– Želite li još nešto? – upitao nas je barmen. Bio je to proćelav čovjek u kasnim pedesetima, s jajolikim licem i razmakom između prednjih zubi.

– Tražimo Pudgieja Cliftona, reče Stacey.

– Njegova sestra Felicia rekla nam je da bismo ga možda mogli naći ovdje.

– Nisam ga danas vidio. Obično se pojavi oko jedanaest, čim otvorimo. Ali sigurno će doći kasnije, za *happy hour*. Nikad ne propušta priliku da popije dva pića za cijenu jednoga.

– Kad dođe, biste li mu mogli reći da nam se javi? Mi obavljamo stvari uokolo, ali može nas dobiti kasnije, u motelu Ocean View u Quorumu.

Stacey to zapiše na papirnati ubrus, a barmen ga odloži na policu s bocama iza sebe. Pričekala sam da Stacey plati ručak (meni drugi, njemu treći), a onda smo se vratili u automobil.

Ponovno na autocesti 78, ovaj put putujući prema sjeveru, pokazala sam Staceyju kompleks Tuley-Belle u daljini, nama s lijeve strane.

– Hoćeš da ga obiđemo sada ili da se vratimo kasnije?

– Ne odgađaj za poslije ono što možeš obaviti odmah!

Stacey je skrenuo četvero tračnom cestom prema ulazu, primjećujući kao i ja u kako se lošem stanju nalazi.

Vozili smo dva i pol kilometra dok nam se s obje strane protezala pustinja. Kad smo stigli do kompleksa, parkirali smo i izašli. Još je bio dan, a sunce nad nama sjalo je nemilosrdno poput reflektora i obasjavalo svaku pukotinu tog napuštenog mjesta. U mojem iskrivljenom sjećanju sve je djelovalo čišće. Zaboravila sam gomile smeća, pijesak što se kotrlja na vjetru i izrovano tlo na parkiralištu. Krajičkom oka uočila sam neki pokret i svrnula pogled na tu stranu. Posegnula sam i položila dlan na Staceyjevu nadlanicu. Nepomično smo stali. Laganim korakom približavala su nam se dva kojota. Oba su bila svijetlosive boje, ispijena i s koščatim nogama. Bili su krupniji od prosječnog njemačkog ovčara, no imali su isti oblik ušiju. Prvi je kojot iskoračio i promotrio nas pogledom punim nekakve ležerne arogancije.

Bili su to pustinjски kojoti, manji od onih koje smo viđali u Santa Teresi. Kada bi tamo zbog suše nestalo glodavaca i sitne divljači, čopori izgladnjelih kojota spustili bi se do rubnih gradskih četvrti u podnožjima brda. Čula bih ih kako se međusobno dozivaju visokim, jezivim zavijanjem kad bi stjerali lovinu u kut i okružili je da je dokrajče. Vidjela sam nebrojene oglase zalijepljene na stupove sa žalostivim molbama za povratak – izgubljenih kućnih ljubimaca, mačaka i manjih pasa, obično popraćene fotografijama i telefonskim brojevima vlasnika. Ja sam znala što im se dogodilo.

Prolazeći gradom u ranu zoru povremeno bih opazila nekog osamljenog kojota kako prelazi cestu s plijenom u ustima. Ovdje u pustinji gdje su temperature bile ekstremne, a padaline rijetke, kojoti su jeli sve čega su se mogli domoći: guštere, kukce, strvine, zmije. Drugi je kojot bio produžio, no sada se ponovo vratio k prvome. To je sigurno bila ženka, jer ju je okruživalo leglo

štenadi. Dvije su nas životinje promatrale sa sablasnom inteligencijom u hladnim žutim očima s bezizražajnim okruglim crnim zjenicama.

Nisam imala osjećaj da nas se boje. Ovo je bio njihov teritorij, škrt i nepripitomljen. Njihove bi šanse za preživljavanje ovdje u svakom slučaju bile bolje od naših. Stacey dva puta pljesne rukama i dvije životinje nastave dalje istim onim lijenim korakom. Okrenuli smo se i promatrali ih dok nam nisu nestali iz vidokruga. Vjetar se pojačao. Unatoč jakom suncu i usprkos tome što sam na sebi imala vjetrovku, osjetila sam kako se smrzavam. – Uđimo unutra dok nisam umrla od hladnoće.

Lutali smo hodnicima. Sa Staceyjem pokraj sebe bila sam voljna upustiti se u daljnje istraživanje tog mjesta. Krenuli smo zajedno, no ubrzo smo se razdvojili. Dok je Stacey razgledavao napola nedovršeni stan, ja sam naišla na nedovršeno drveno stubište i oprezno se uputila na drugi kat. Prišla sam velikom prozoru bez okvira i pogledala van na kilometre i kilometre šipražja preko kojeg su se na vjetru kotrljale lopte suhog korova. Ponovno sam začula ono klepetanje plastike. Nagnula sam se van i pogledala udesno. Na tlu sam ugledala plastični zastor kako viri ispod hrpe kamenja. U ovakvim okolnostima nastaju priče o duhovima. Čudilo me što lokalno stanovništvo nije već stvorilo legende o tom mjestu. Ugledala sam Staceyja kako izlazi iz susjedne zgrade na sunce. Ugledao je i on mene i mahnuo, a ja sam mu uzvratila mahanjem. Gledala sam kako nestaje iza ugla te zgrade, a zatim se odmaknula od prozora i sišla.

Bilo je blizu šesnaest sati kad smo se vratili u motel. Osjećala sam da smo učinili dovoljno za jedan dan i predložila odmor. Stacey je rekao da će se vratiti u bolnicu kako bi malo bio s Dolanom. Kad je otišao, presvukla sam se u trenirku i tenisice i pošla trčati. Zadnji put sam otišla na trčanje u srijedu prije nego smo Dolan i ja otišli iz grada. Kako je već bila subota, zaključila sam kako je krajnje vrijeme da učinim nešto za sebe. Barem sam taj put bila zahvalna na ledenom pustinjском zraku. Vlažnost je bila niska, pa sam otrčala sva četiri kilometra jedva se oznojivši. Kad sam se vratila u motel, vidjela sam kako treperi svjetlo na mojoj telefonskoj sekretarici. Okrenula sam brojku šest i operater me obavijestio da imam poruku od Betty Puckett. Zabilježila sam ime i broj, ali trebalo mi je malo vremena da se sjetim tko je ona. Bila je to psihologinja i učiteljica tipkanja u Alternativnoj srednjoj školi Lockaby. Razmišljala sam o tome da se najprije istuširam, no odlučila sam ipak prvo obaviti taj poziv. Kad se javila već je zvučala prilično ljuta na mene.

– Oprostite što sam zlovoljna, ali zvala sam vas već tri puta i očekivala sam da ćete me nazvati.

– Gospodo Puckett, duboko se ispričavam, no ovo je prva vaša poruka koju sam primila. Kad ste me zvali?

– Dva put jučer i jedanput danas ujutro.

– Sigurno je kriva recepcionarka. Grozna je u prenošenju poruka, kao i svemu ostalome. Vjerujte mi, da sam znala, nazvala bih vas i ranije.

– Pa, pretpostavljam da se to može svakome dogoditi – rekla je, zvučeći umireno. – Jučer kad ste otišli iz mog ureda nazvala me Patsy Marcum. Mislim da vam neću biti od pomoći, ali Patsy je rekla da vam se svejedno javim.

– Postigli smo određeni napredak otkako sam zadnji put s njom razgovarala. Sada se čini da bi žrtva ubojstva koje istražujemo mogla biti djevojka po imenu Charisse Quinn. Sjećate li se nje?

– Ne zvuči mi poznato. Kad je pohađala Lockaby?

– U travnju ili svibnju 1969. U ožujku je krenula u kvorumsku srednju školu, ali koliko čujem, uskoro su je izbacili. U Lockaby je vjerojatno prešla krajem školske godine.

– Bojala sam se da ćete to reći. U to vrijeme sam bila na bolovanju. Znam zato jer sam pregledala svoje bilješke i kalendar iz te godine. Inače bih ja obavila razgovor za upis.

– Dakle, niste je upoznali.

– Nisam. Žao mi je što vam ne mogu pomoći.

– I meni. Čula sam mnogo o njoj, ali uglavnom pogrdne stvari. Nadala sam se da ćete mi vi pružiti malo objektivniji izvještaj.

– Žao mi je što vas moram razočarati. Je li obitelj bila iz mjesta?

– Koliko ja znam, nije Objasnila sam joj kako je Medora Sanders udomila Charisse.

– Poznajem Sandersove, ili barem tada jesam. Ne znam kako je danas, ali Medora je tada imala ozbiljnih problema s alkoholom.

– Jeste li poznavali Wilbura?

– Samo iz viđenja. Pohađali smo istu crkvu, barem kad je Medora bila dovoljno trijezna da dođe.

– Medora kaže da ju je on napustio sredinom lipnja te godine i da joj se odonda nije javio. Pitali smo se postoji li veza između Charisseinog i njegovog nestanka.

– Ne bih rekla. On jest pobjegao s nekim, ali ne s njom, nego s nekom ženom koja je radila s njim u Searsu.

– Kako znate?

– Postojale su glasine. Ljudi su pričali o tome.

– Ne mogu vjerovati da Jilistfoie i Medora nisu saznale za to, rekla sam. i – Valjda nitko nije želio biti taj tko će im reći. I ja sam tek nedavno saznala – ne sjećam se tko mi je rekao da se Wilbur oženio tom drugom ženom i sada živi u Sacramentu pod lažnim imenom. Sandy Wilburson, ili tako nekako.

– Doista? To je zanimljivo, jer Medora misli da je mrtav.

– Pa, kao da i jest.

– Još jedna stvar, kad vas već imam na vezi. Za ovo su vjerojatno male šanse, no zanimalo me sjećate li se možda klinca po imenu Cedric Clifton. On je iz Creosotea, ali je od svoje devete godine stalno upadao u nevolje, pa je možda završio u Lockabyju.

– Da, poznajem Cedrica. Neobično što me to pitate. On je bio naš učenik 1968., godinu dana prije vremena o kojem smo razgovarale.

– Zašto je to neobično?

– Pa, spomenuli ste Sandersove. On je hodao s njihovom kćeri. Bio je stariji od nje. On je vjerojatno imao devetnaest godina, a ona šesnaest.

– Justine i Pudgie Clifton? Nisam baš sigurna. Zar ona nije bila u vezi s Cornellom McPheejem?

– Jest, ali je prije toga bila sa Cedricom. Njih su dvoje prekinuli kad je ona počela izlaziti s Cornellom. Oni su oboje išli u razred s mojom kćeri.

– Zaboga! – uzviknula sam. – Sto je to s ovim mjestom? Svi se međusobno poznaju?

Betty Pucket se nasmijala, – Dobro došli u američku zabit! Sto bih vam još mogla reći o Cedricu?

– Je li ikad bio u zatvoru zbog krađe automobila?

– O da, između ostalog.

– Na primjer?

– Prijevarena, krivotvorenje, čekovi bez pokrića.

– Ali napadi i slične stvari ne?

– Ne dok je bio u Lockabyju. Ne bih vam znala reći što je kasnije radio.

– Hvala, puno ste mi pomogli. Zao mi je što ste se toliko mučili da dođete do mene – rekla sam. Istuširala sam se i oprala kosu, želeći da skupa s prijateljstvom mogu isprati i svu svoju zbunjenost. Komadići informacija nalazili su se posvuda, povezani nevidljivim vezama. Osjećala sam se kao da tražim iglu u plastu sijena. Kad sam se obukla, sjela sam za stol, izvadila paketić indeksnih kartica i stala praviti bilješke. Kad sam zapisala sve što mi se činilo bitnim, posložila sam kartice otprilike kronološkim redom, stavila pisaći stroj na stol i natipkala izvještaj. I Stacey i Dolan mogli su to jednako tako napraviti, i učinili bi to da je trebalo, ali ja sam željela vidjeti kako će se činjenice posložiti. Vidjela sam poveznice, ali nisam si ih znala protumačiti. Pudgie i Frankie su zajedno radili

Frankie je bio oženjen Ionom. Pudgie je izlazio s Justine prije nego se ona udala za Cornelia. Iona je odrasla u istom gradu kao i Pudgie i družila se s njime u mladosti. Corneliova sestra Adrienne družila se s ubijenom djevojkom, naravno, pod pretpostavkom da su naša nepoznata žrtva i Charisse Quinn jedna te ista osoba. Zatim su tu bili Pudgiejevi otisci u automobilu. E, to je bilo zanimljivo. Sjedila sam zagledana u karte, razmišljajući o sudionicima. Shvatila sam da sam 1969. bila samo dvije godine starija nego što su tada bili ti – klinici. Provlačila sam se kroz srednju školu s prilično lošim ocjenama.

Nikad me nisu izabrali za predsjednika razreda ili na neku sličnu razrednu dužnost. Nisam bila u navijačicama ili u školskom zboru. Uglavnom sam se vucarala uokolo osjećajući se depresivno i obespravljeno. Pušila sam travu i družila se s ostalim čudacima i neprilagođenima, koji su prolazili nezapaženo na školskom radaru. Da sam pohađala srednju školu u Quorumu, prije bi mi Pudgie

Clifton bio prijatelj nego Justine i Cornell. Iako Cornell više nije bio školska sportska zvijezda, bio je to pristojan, marljiv čovjek koji se brinuo za svoju ženu i djecu. Justine je bila supruga i majka, Adrienne je radila kao tajnica u istoj onoj školi koju je i sama pohađala. A Pudgie je još uvijek završavao u zatvoru. Ja sam pak sada bila (manje-više) ugledna, poštena građanka.

Izbjegavala sam droge i odlučno odbijala stavljati u usta zapaljene predmete. Pitala sam se kako se Charisse uklapala u cijelu sliku. Mi ostali barem smo imali priliku učiniti nešto od svojeg života i ispraviti mladenačke greške kasnije u životu. Njoj je ta prilika oduzeta 1969., a jedna od njezinih životnih odluka pokazala se posljednjom.

Kad sam natipkala izvještaj, promiješala sam karte i počela njima igrati jednu igru koju uvijek igram u takvim prilikama. Promiješala sam ih i počela ih slagati kao da slažem pasijans, kako bih vidjela kako će stvari izgledati kad kronološki red bude poremećen. Istina nije uvijek očita na prvi pogled, posebno kad se radi o ubojstvu. Ono što se čini kao logičan uzročno-posljedični niz, može izgledati potpuno drugačije kad se događaji drugačije poslože. Policija uvijek istražuje unatrag, od samog ubojstva prema događajima koji su doveli do njega. Uz izuzetak nasumičnih ubijanja, koja su danas sve češća, ubojstva se uvijek događaju s razlogom. Uvijek postoji motiv. Motiv je najvažniji. U devet od deset slučajeva, ako znate *zašto* se nešto dogodilo, znat ćete i tko je počinitelj.

Ponovno sam pregledala kartice da vidim jesam li nešto propustila. Naravno, zaboravila sam ponovno posjetiti Medoru i upitati je zašto je čekala tjedan dana da prijavi Charissein nestanak. Izvadila sam karticu na kojoj sam to zabilježila i položila je na vrh. Okrenula sam je naopačke kao podsjednik samoj sebi, a zatim sve povezala gumicom. Pitanje je bilo sporedno i vjerojatno je postojalo logično objašnjenje, ali svejedno ga je trebalo riješiti.

U sedamnaest sati, spremila sam paketić indeksnih kartica u ladicu, na policijski dosje, a zatim presavinula svoj izvještaj i spremila ga u fascikl. Zatim sam otišla u fotokopiraonicu i dala izraditi dvije fotokopije izvještaja. Na povratku u motel, dok sam se vozila glavnom ulicom, ugledala sam Adrienne Richards kako ulazi u mjesnu robnu kuću. Upravo je bila parkirala automobil te je prelazila parkiralište na putu prema ulazu. Zakočila sam, bacajući zakašnjeli pogled u retrovizor u nadi da se automobil iza mene neće zabiti u moj odbojnik. Naglo sam skrenula ulijevo, na ogorčenje nekolicine motorista, od kojih mi je jedan zaprijetio šakom i ustima oblikovao prostotu. Blesavo sam mu se nasmiješila i poslala mu poljubac. Parkirala sam i ušla u trgovinu. Na brzinu sam prešla trgovinu, pogledavajući u svaki prolaz dok je napokon nisam ugledala na odjelu s voćem i povrćem. Držala je popis za kupnju među zubima dok je prebiralala po dinjama. U kolicima je imala plastičnu kutiju s mini-rajčicama, svežanj mladog luka i glavicu cvjetače koja je izgledala kao mozak u foliji.

– Bog! – rekla sam. – Baš sam željela razgovarati s vama, ali nisam znala kako da dođem do vas. Kako je ime vašem suprugu?

– Peter. Razvedeni smo, on sad živi u Renu.

– Mogu li vam se pridružiti?

– Valjda možete – rekla je. Bila je odjevena u traperice, tenisice i nebeskoplavi kompletić koji se sastojao od bluze i veste. Kosu je nosila podignutu i kopčom pričvršćenu na vratu. Izabrala je jednu dinju i onjušila je, a zatim je spustila u kolica. Krenula je dalje i zaustavila se pred mliječnim proizvodima.

Provjerila je rok trajanja na tetrapaku obranog mlijeka, a zatim i njega odložila u kolica. – Kako vam mogu pomoći?

– Pa, malo sam znatiželjna. Kad sam došla u vaš ured raspitujući se o nepoznatoj djevojci, nije vam palo na pamet da možda govorim o Charisse?

– Nije. Zašto i bi? Nje već godinama nema.

– Čula sam da ste bile bliske.

– Ne bih to baš tako rekla. Malo smo se družile, to je sve.

– Je li vam spominjala da će otići iz grada?

– Nisam ni znala da je otišla. Nije da smo se viđale svaki dan.

– Ali, zar se niste zabrinuli za nju kad ste to saznali?

– Ne baš. Bila sam svjesna da je ona savršeno sposobna brinuti se za sebe.

– Je li vam se ikad ponovno javila?

– Nije, ali nisam ni očekivala da će se javiti. To je jednostavno bilo tako. Ja sam bila nekoliko godina mlada od nje pa nismo imale puno toga zajedničkog. Nisam ostala u vezi ni s nekim ljudima s kojima sam bila puno bliskija nego s njom. Tako to ide u životu.

– Ne izgledate mi uzrujano zbog ubojstva. Zar vas to nimalo ne pogađa?

– Slušajte, bit ću iskrena. Žao mi je zbog toga što se dogodilo, ali ne mogu reći da sam tužna. Poznavale smo se svega nekoliko mjeseci.

– Pričajte mi malo o tom prijateljstvu, kakvo god da je bilo.

– Ne znam što da vam kažem. Bila mi je zabavna. Nije pazila što govori, nije ju bilo briga što drugi ljudi misle o njoj. Ja sam upravo prolazila kroz buntovnu fazu, a ona je činila stvari za koje ja nisam imala hrabrosti. Ja sam bila dobra djevojka, ona je bila loša. Izgleda da se suprotnosti privlače.

– Poznajete li Pudgieja Cliftona? – upitala sam.

– Naravno. On i Justine su neko vrijeme bili zajedno.

– Koliko dugo?

– Godinu dana, možda i manje. Osobno sam uvijek mislila da je on propalica, ali njoj se sviđao. Ostali su prijatelji i nakon prekida.

– On mi se čini kao neobičan izbor za nju.

– Trebali ste vidjeti mojeg tadašnjeg dečka. E, to je bio loš par.

– Je li Pudgie poznavao Cornelia?

– Svi smo se međusobno poznavali.

– A Frankie Miracle i Iona Mathis?

– Čula sam za njih, ali ne poznajem nijedno.
– Je li Pudgie provodio puno vremena u vašoj kući? Djelovala je zbunjeno. – Prilično. Zašto pitate?

– Što mislite, je li Pudgie mogao ukrasti Mustang iz radionice vašeg oca? Vidjela sam kako odvaguje tu mogućnost. – Moguće je. On je tada često krao aute. Prišla je polici, uzela limenku soka od rajčice i konzervu graha sa slaninom.

– Jeste li tada posumnjali na njega?

– Možda mi je to palo na pamet.

– Jeste li to spomenuli ocu?

– Nisam. Nisam uhvatila Pudgieja na djelu, pa nije bilo razloga da mu izazovem neprilike. Pomislila sam kako vjerojatno nastoji impresionirati Justine.

– Zar oni nisu onda već bili prekinuli?

– Jesu, ali on se nadao da će mu se vratiti.

– Je li ona znala da je on ukrao automobil?

– Ni ja to *ne znam*, nego samo nagađam. Ne razumijem na što ciljate.

– Moje je mišljenje da je on ukrao automobil, ali ne samo to. Odvezao se s Charisse u Lompoc. Nisam spomenula da je ona tada bila mrtva i strpana u prtljažnik.

– Pa što?

– Niste ga nikad pitali zna li što je bilo s njom?

– Sigurna sam da bi nešto spomenuo da je znao.

– Zar se nitko nije zabrinuo?

– Ne baš. Medora je prijavila nestanak pa smo svi očekivali da će to policija riješiti. Zao mi je ako to zvuči bešćutno.

Ponovno je skrenula, ovaj put u prolaz s hladnjacima, punim smrznutih pizza, sladoleda i vrećica smrznutog povrća. Podigla je jedan stakleni poklopac i izvadila vrećicu graška. Smeteno sam je promatrala.

– Zašto imam osjećaj da znate nešto što mi niste rekli?

– Sigurna sam da znam mnogo toga što vam nisam rekla.

– U vezi s Charisse.

– Ne želim uzrokovati neprilike, to sam vam već rekla.

– Kome biste to uzrokovali neprilike?

– Govorim općenito, a ne o nekoj konkretnoj osobi.

– Nadajmo se da je to istina. Hvala što ste mi posvetili svoje vrijeme.

Krenula je dalje, a ja sam ostala na mjestu, prateći je pogledom i diveći se učinkovitosti s kojom je obavljala svoje zadatke.

Svratila sam do motela. Staceyjevog automobila nije bilo, zaključila sam da ću ga vidjeti kasnije. Odvezla sam se do bolnice i zatekla Dolana kako spava. Na prstima sam se približila njegovom krevetu i zatakla omotnicu s izvještajem pod pokrivač složen do njegovih nogu. Dok sam prolazila kraj sobe za sestre, na brzinu sam popričala s gospođom Kovach. Ona mi je rekla da će Dolana uskoro

premjestiti s jedinice za intenzivno liječenje na odjel. Zamolila sam je da mu kaže kako sam svratila i ostavila mu izvještaj na krevetu.

– Prenijet ću mu poruku – rekla je.

Izlazila sam s bolničkog parkirališta upravo u trenutku kad je Stacey ulazio na njega. Stali smo jedno uz drugo, spustili stakla i pročavrljali. Predala sam mu drugi primjerak bilježaka koje sam natipkala i ukratko mu prepričala svoj razgovor s Adrienne. Dodala sam i tračeve koje mi je prenijela Betty Puckett, o Wilburu Sandersu, njegovom bijegu i kasnijoj bigamiji.

– Žao mi je što čujem da je Pudgie provodio toliko vremena kod McPheejevih – reče Stacey. – Nemam ništa protiv njega, ali u ovom trenutku dobro bi nam došlo nekakvo otkriće.

– Pa što ako ih je poznavao? Svejedno je mogao ukrasti automobil, ne misliš?

– Da, ali kako ćemo to dokazati? Mislio sam da će se otisci pokazati korisnima – rekao je. – Ma dobro. Reći ću dečkima da se bace na Wilbura. Ne bi ga trebalo biti teško naći. Mogli bismo ga natjerati da se suoči s posljedicama vlastitih djela.

– Tako je. Medora je u očajnom stanju. Bilo bi lijepo da on preuzme svoj dio odgovornosti za to. Gdje si ti bio? Bila sam u motelu, ali nije te bilo.

– Otišao sam do ureda šerifa i porazgovarao s istražiteljima. Rekli su da će uzeti otiske McPheejevih kako bi ih izuzeli iz kruga osumnjičenih, ako uspijemo nagovoriti McPheejeve na suradnju.

– Misliš da će pristati?

– Ne nam zašto ne bi. Usput, želim da dođeš sa mnom u baptističku crkvu. Uskrs je, a Edna mi kaže da će svi McPheejevi doći na službu. Sutra će biti dvije, ali mislim da ćemo ih najvjerojatnije uloviti na onoj u devet sati. Nakon toga, svi se vraćaju Edninoj kući na nedjeljni ručak. Uskrs je, pa se kladim da će imati šunku.

– Zašto?

– Ona je kao moja majka, a mi smo za Uskrs jeli šunku, slatki krumpir i grašak. Poći ćemo za njima kući i popričati dok su još svi zajedno.

– Ne znam, Stacey. Možda bi bilo bolje da odeš sam. Ja ću na kraju samo dići Ruelu tlak. – Želim da pođeš sa mnom. Obećajem da nećemo dugo.

Iza mene se zaustavio automobil, a vozač mi je kratko i pristojno potrubio.

– Vidimo se poslije u motelu – rekla sam.

– Dolazim za petnaest minuta.

Večerali smo sjedeći na krevetu u Dolanovoj sobi, koju je Stacey sad već uspješno prisvojio. Podijelili smo zdjelu kupovne pržene piletine, pire-krumpir i vodenasti kukuruz u klipu. Kad smo večerali, sakupila sam pileće kosti, prazne kartonske posude i plastični pribor za jelo i sve bacila u smeće. Stacey je želio da ostanem da skupa pogledamo neki film, ali meni je bio potreban odmor. Osim toga, nisam navikla provoditi toliko vremena u društvu drugih ljudi.

– Ako me budeš trebao, bit ću u svojoj sobi. Ako ne, vidimo se ujutro.

- Super. Pokucat ću ti na vrata oko osam tako da imaš vremena istuširati se i obući.
- Ajoj! Upravo sam se sjetila da nisam ponijela ništa osim traperica.
- Nema problema. Ne moramo ulaziti u crkvu. Možemo ih pričekati na parkiralištu i slijediti ih kući.
- Zašto ne bismo odmah otišli do njihove kuće?
- Sto ako se predomisle i odluče ipak ručati vani? Ovo nam je možda jedina prilika da ih ulovimo sve zajedno.
- Misliš da bi se Edna odrekla prilike da skuha svečani uskršnji ručak?
- Vjerojatno ne bi, ali želim vidjeti kongregaciju u svečanoj odjeći – rekao je. – Mi smo to radili kad sam ja bio dijete.
- Nećeš mi dozvoliti da se izvučem iz ovoga, zar ne? Dobroćudno se osmjehnuo. – Želim ti ugodnu večer.

23

Telefon je zvonio dok sam otključavala vrata. Odložila sam torbu i podigla slušalicu na četvrto ili peto zvono.

- Jesam li dobila Kinsey? – upitao je ženski glas.
 - Da, tko je to?
 - Iona. Mama kaže da ste me zvali.
 - Gdje ste vi, u Creosoteu?
 - Ne, u Peachesu. Upravo sam stigla. Sto ste trebali?
 - Jeste li razgovarali s Pudgiejem Cliftonom?
 - Možda sam ga nazvala – rekla je oprezno. – Zašto pitate?
 - Jeste li se dogovorili da ćete se naći s njim?
 - Zašto bih? On je obična propalica.
 - Njegova sestra mi je rekla da ste bili ljuti na njega. Zbog čega?
 - Sto vas briga? To je moja i njegova stvar.
 - U redu. Pokušajmo ovako. Vaša majka rekla mi je da ste u djetinjstvu provodili vrijeme u Lompocu. Zanimalo me jeste li rekli Pudgieju za kamenolom koji se tamo nalazi?
- Mrtva tišina.
- Sjećate li se da ste mu to rekli? Govorim o onom kamenolomu gdje je nađeno tijelo.
 - Otkud da ja znam gdje je nađeno tijelo?
 - Ma dajte, Iona! Ne poigravajte se sa mnom. Svejedno mi je jeste li mu to rekli. Samo želim da mi to kažete.
 - Možda sam mu rekla.
 - Možda ili jeste?
 - Dobro. Rekla sam mu, ali to je bilo davno, prije mnogo godina. Jednom smo se čak odvezli do tamo, kad smo išli na neki put.

- Jeste li poznavali Charisse Quinn? – Ne.
- Zar me nećete pitati tko je ona?
- Nisam glupa. Vjerojatno je to ta djevojka koju su našli mrtvu nakon smrti Cathy Lee. Pitala sam Frankieja za to i on kaže da nije imao ništa s tim. Nije ju čak ni poznavao.
- Nije ni on glup, znate. Ako ju je i ubio, teško da bi to vama rekao.
- Zašto ste toliko protiv njega? Zašto ne pustite čovjeka na miru? Nije vam ništa učinio!
- Ovdje se ne radi o meni, Iona. Radi se o Charisse. Je li Frankie možda u blizini? Voljela bih razgovarati s njim.
- Otišao je u petak ujutro. Morao je na posao u petak navečer pa se morao vratiti.
- Kratak posjet, zar ne?
- Pa što? – odvratila je iznervirano.
- Sto ste mu rekli o Pudgieju?
- Još jednom, tišina. Čula sam je kako diše u slušalicu.
- Iona?
- Ako baš morate znati, rekla sam mu da je Pudgie prokleti cinkaroš. Frankie je znao da ga je netko drugi optužio, a čim ste spomenuli Pudgieja, zaključila sam da je on taj.
- Zašto ste tako bijesni na njega?
- Nisam samo ja bijesna. Frankie je također bijesan. Pudgie je sklopio nagodbu za sebe tako što je okrivio Frankieja za ono što se dogodilo toj djevojci. Osjetila sam ubod straha. – Odakle vam to?
- Istina je, zar ne?
- Nije.
- Jest. Frankie je provjerio. Ima nekog poznanika koji služi jednomjesečnu kaznu u okružnom zatvoru. Taj tip mu je rekao da je Pudgie imao posjet, privatnu istražiteljicu koja se raspitivala o ubojstvu. To ste bili vi, zar ne?
- Naravno, ali nije bilo nikakve nagodbe.
- Bome jest. Znao kako znam? Pudgie je izašao iz zatvora već slijedeći dan. Tako je rekao taj tip.
- Izašao je zato jer mu je *istekla kazna*. Odslužio je svoje i pušten je iz zatvora.
- Ne. Nema šanse. Pudgie se vratio u ćeliju i pohvalio svima. Rekao je da mu činite posebnu uslugu, a zatim je izašao.
- Zamolio me da mu kupim cigarete, a ja sam rekla da neću. To je bilo sve. Nije bilo nikakve *nagodbe*!
- Ha ha ha! Pričajte to nekom drugom.
- Iona, saslušajte me! Ja nemam te ovlasti da ga izvučem iz zatvora. Kako bih ja to mogla izvesti?
- Onaj tip je rekao drugačije.

– E, pa, *onaj tip* je bio u krivu! Ja nemam ovlasti sklapati nagodbe ni sa kim. Nisam policajka. Ja sam samo obična građanka poput vas.

– Ajoj..., rekla je.

– Da, ajoj! – eksplodirala sam. – Recite to Frankieju kad ga vidite. Ako to baš mora čuti od mene, neka me nazove. U međuvremenu, ne dirajte Pudgieja! On nije ništa kriv.

Ljutito sam spustila slušalicu. Samo mi je još trebao Frankie Miracle u osvetničkom pohodu! Ovo me stvarno zabrinulo. Pudgie jest bio taj koji je uperio prstom u Frankieja Miraclea, ali ne zato da bi se time okoristio. Učinio je to zato da skrene pozornost sa sebe, u čemu je i uspio. Sad kad smo otkrili njegove otiske u ukradenom vozilu, ponovno smo se usredotočili na njega. Time što je nastojao okriviti Frankieja, samo je sebe učinio još sumnjivijim. Dakle, njegov mu se plan obio o glavu. Nažalost, nisam mislila da će Frankie moći razumjeti te nijanse. Za njega je cinkaroš bio cinkaroš. Pogledala sam u svoje bilješke i ponovno podigla slušalicu, te ponovno nazvala Feliciju Clifton u Creosote. Telefon je jedva jedanput zazvonio, a ona se već javila.

– Halo?

– Felicia? Ovdje Kinsey Millhone. Kako ste?

– Nisam dobro. Cedric se još nije vratio kući i užasno se brinem!

– Ali nema ga tako dugo, zar ne? Rekli ste da je otišao od kuće rano jutros. To je svega nekoliko sati.

– Možda je izašao i jučer kasno navečer. Znam samo da ga nije bilo kad sam jutros ustala. U svakom slučaju, trebao se dosad već javiti. Ovo mu nije slično!

– Jeste li nazvali gostionicu? Barmen nam je rekao da je on uvijek tamo za *happy hour*.

– Ni Jerry ga nije vidio. Ne znam gdje bi mogao biti!

– Možda je upoznao neku djevojku pa otišao k njoj.

– Ne bih rekla. Nisam mu dala novaca, nije imao dovoljno ni za piće. Moj automobil je još uvijek ovdje, dakle sigurno je išao pješice. A vidjeli ste kako je u ovom gradu. Mjesto je usred ničega, a sve se zatvara u šest.

– Jeste li zvali policiju?

– Valjda bih mogla to učiniti – rekla je neodlučno.

– Zvala sam bolnice – onu u Quorumu i onu u Blytheu. Nije ni u jednoj od njih.

– Pa, to je dobra vijest, zar ne?

– Valjda.

– Bi li napustio grad a da vam se ne javi?

– Mislite, otišao zauvijek? Zašto bi to učinio?

– Ah! Ima nekih problema s Frankiejem Miracleom, Ioninim bivšim.

– Sranje! Je li Pudgie toga svjestan?

– Sigurna sam da zna u kakvoj je situaciji. Možda se zato odlučio pritajiti.

– Ali kamo je mogao otići bez novaca?

– Dobro pitanje. Slušajte, nazovite policiju. Možda su ga priveli. Koliko vi znate, možda sjedi u zatvoru.

– Vjerujte mi, da je tako, već bi me nazvao da ga izvučem.

– Pa, nadam se da će se uskoro pojaviti. Ali ako se ne javi, javite mi. Razmislit ćemo, možda nam još nešto padne na pamet.

– Stvarno mislite da je sve u redu?

– Sigurna sam da jest, ali slažem se da situacija djeluje malko zabrinjavajuće – rekla sam.

Još smo neko vrijeme razgovarale, nastojeći razvedriti jedna drugu. Kad sam spustila slušalicu, pomislila sam: – Koga ja to vučem za nos? Nisam vjerovala da bi Frankie riskirao ponovni odlazak u zatvor pod optužbom za napad i nanošenje tjelesnih ozljeda (ili nešto još gore), ali on baš i nije bio poznat po samokontroli. Tko zna što će učiniti, sad kad ga je Iona izazvala?

U nedjelju ujutro, u osam i četrdeset i pet, Stacey i ja našli smo se na parkiralištu pred baptističkom crkvom u Quorumu. Bio je Uskrs, pa je većina žena i djece bila odjevena u haljine s cvjetnim uzorkom i odjelca pastelnih boja. Nosili su buketiće svježeg cvijeća i šešire ukrašene umjetnim cvijećem. McPheejevi su stigli u tri različita automobila. Čekali smo ih već pola sata, naš unajmljeni automobil bio je diskretno parkiran iza metra visoke živice. Još uvijek sam nastojala dokazati da bi nam bilo pametnije otići ravno do njihove kuće, no Stacey je to želio izvesti na dramatičniji način. Prvi su stigli stariji McPheejevi. Parkirali su i izašli, te pričekali da Adrienne parkira blizu njih. Malo iza toga, stigli su Cornell i Justine sa svoje tri kćeri. Odjeveni u svoju najbolju svečanu odjeću, izgledali su poput obitelji iz slikovnica. Edna je nosila šešir. Ruel je kosu zalizao gelom, a njegovo je svijetloplavo odijelo bilo mrvicu preširoko. Tri su djevojčice, odjevene u jednake haljinice, šeširiće i pamučne rukavice, zaobišle crkvu i ušle u vjeronaučnu zgradu. Stacey i ja ostali smo na mjestu. Neki od prozora na crkvi bili su otvoreni i kroz njih smo čuli glazbu s orgulja i nekoliko crkvenih pjesama. Sama propovijed nije se čula. Stacey je ponio sa sobom primjerak mjesnih novina, pa smo ih čitali dok je trajala služba.

– Jesi li se čula s Pudgiejem?

– Nisam. Nazvala sam ga sinoć, ali javila mi se Felicia, kaže da se još uopće nije pojavio. Zvat ću ponovno danas popodne. Uz malo sreće, bit će tamo, pa ćemo moći razgovarati s njim. Kladam se u koliko god hoćeš da smišlja priču da nam objasni kako su njegovi otisci dospjeli u Mustang.

Pročitala sam prve stranice novina i viceve dok se Stacey bavljao naglas čitajući oglase za jeftine nekretnine u pustinji. Dobacila sam mu pogled.

– Trebao bi si nešto kupiti, Stacey. Sad kad si beskućnik, trebao bi se preseliti ovamo.

– Prevrúće. Razmišljao sam o tome da zamolim Dolana da se preselim k njemu.

– Hej, dobra ideja! Treba mu netko tko će nadzirati njegov razuzdani način života!

– Ali morao bih se iskradati po brzu hranu. To me jedino brine.

Stacey uz glasno šuškanje okrene stranicu i počne proučavati sportsku rubriku.

– Ne bi ti škodilo da smanjiš s time.

– Kad smo kod brze hrane, što bi sljedeće željela isprobati? Taco Bell, Long John Silver s ili Jack in the Box?

– Mislila sam da idemo k McPheejevima.

– Mislim, iza toga. Čovjek mora jesti.

Kad je služba završila, pričekali smo da McPheejevi izađu iz crkve i krenuli za njima. Ruel i Edna skrenuli su ulicu ranije.

– Sto je ovo? Nastoje nam pobjeći?

– Ne, posjećuju jednog bolesnika. Čine to svaki tjedan.

– Ti nisi normalan! – rekla sam. – Postoji li išta što ti ne znaš?

Vrata nam je otvorila Justine. Ona i Adrienne su očito bile zadužene za kuhinju dok se Edna ne vrati kući. Kuća je mirisala na pečenje, koje je Edna sigurno stavila u pećnicu prije odlaska u crkvu. Razaznala sam miris ananasa i smeđeg šećera i osjetila slatki krumpir kako ispušta svoj sok na dno pećnice. Justinine kćeri sjedile su za stolićem u dnevnoj sobi i igrale neku društvenu igru, uz vrlo malo prepiranja. Bilo je očito da su djevojčice već započele s kušnjem šupljih čokoladnih zečića i čokoladnih jaja jer je oko njih bilo zgužvanih komadića folije. Sve tri dobile su žute plišane patkice. Na stolu u blagovaonici bio je postavljen pribor za svečane prigode. Na sredini stola stajao je ogroman aranžman bijelih ljiljana čiji sam miris mogla osjetiti s mjesta gdje sam stajala. Justine nas je provela kroz hodnik.

– Mi smo u kuhinji, upravo dovršavamo ručak.

– Nema problema – odgovorio je Stacey. U kuhinji je bilo vruće, a dio topline dopirao je iz lonca mahuna što je stajao na štednjaku. Naravno, umirala sam od gladi, pa sam se nadala da ćemo biti brzo gotovi, da se možemo baciti na brzu hranu. Već sam odlučila kako nije na meni pomoći Staceyju da se popravi. Ja sam ga izvela na put brze hrane, pa mu mogu barem praviti društvo u prežderavanju.

Adrienne je stajala za kuhinjskim pultom i istiskivala led iz plastičnih posuda u veliki stakleni vrč. Prazne posude za led zatim je dodavala Cornellu koji ih je punio vodom i vraćao u zamrzivač. Spremio je posljednju posudu u zamrzivač, a zatim obrisao ruke u kuhinjsku krpu. Justine je za to vrijeme pravila salatu.

Preko ramena upitala je Staceja: – Sto ste trebali?

– Nadao sam se da će i vaši roditelji biti ovdje, tako da se ne moram ponavljati. Ne znam je li vam poručnik Dolan to spomenuo, ali trebat će nam otisci prstiju svakoga od vas. Detektivka Bancroft iz ureda šerifa rekla je da će vas potražiti odmah sutra ujutro.

Cornell se leđima nasloni na pult i prekriži ruke. – Zašto? O čemu se radi?

– Želimo vas izuzeti iz kruga sumnjivaca. Bilo tko od vas mogao je ostaviti otiske na tom Mustangu. Ovako, ako naiđemo na njih imat ćemo ih s čime usporediti i tako uštedjeti vrijeme i živce.

– Znači sprovedete nas u postaju i uzeti nam otiske kao grupi kriminalaca?
– upitao je Cornell.

– Ne, gospodine. Nikako. Ovo je strogo rutinski postupak, a mnogo bi nam pomogao. Poručnik Dolan bi vam to i sam rekao, no nažalost, završio je u bolnici, za što ste sigurno čuli.

Cornell nije dao da ga ometu Dolanovi bolesnički jadi. – A što ako odbijemo?

– Ne znam zašto biste to učinili. Radi se o uobičajenom postupku.

– E, pa, za mene nije uobičajen!

Adrienne ga pogleda. – Zašto to jednostavno ne učiniš? Zašto moraš praviti probleme?

– Ne pravi on nikakve probleme! – ubaci se Justine. – Samo ga zanima zašto moramo pristati na ovu glupost.

– Ne bih baš rekao daje to glupost, reče Stacey. – Mislim, da se mene pita, ja bih pustio cijelu stvar, ali Dolan izgleda misli da bi to bila dobra ideja, a on je ovdje šef. Cijeli postupak traje samo nekoliko minuta, a šerifov ured nalazi se nedaleko odavde. Ako želite, mogu vas ja odvesti i vratiti natrag kad budete gotovi.

– Ne radi se o tome – reče Cornell.

– Nego o čemu? – upita Adrienne. – Zašto se ovako ponašaš?

– Nisam se tebi obraćao. Ako me bude zanimalo tvoje mišljenje, pitat ću te.

– E, pa, najdublje ti se ispričavam. Idiote jedan!

– Slušajte, otići ću. Samo ne volim kad mi se naređuje što da radim.

– Znae što – reče Stacey. – Imam pribor za uzimanje otisaka bez tinte u automobilu. Otisci dobiveni pomoću tinte su kvalitetniji, ali razumijem vas. Ako biste radije tako, možemo to odmah riješiti.

– Nema veze. Ići ću. Samo mi se to ne sviđa, to je sve.

– Cijenimo vašu pomoć. Reći ću detektivki Bancroft da obitelj stiže.

– Čekajte malo! Mama i tata također moraju doći?

– Pa, budući da vozilo pripada vašem ocu, ne bi bilo neobično na njemu naći njegove otiske. Isto je i s vašom majkom. Nema smisla da se vrtimo u krug ako postoji logično objašnjenje.

– O, za Boga miloga! – reče Cornell. Bacio je kuhinjsku krpu na pult i izašao kroz stražnja vrata. Mogla sam se k'aditi u što god hoćete da upravo pali cigaretu.

Njegova je sestra gledala za njim. – Sto je njemu?

– Ma pusti ga – reče Justine. – Loše je raspoložen. Adrienne na trenutak uhvati moj pogled, a zatim okrene glavu.

Stacey i ja otišli smo u Long John Silver's, ovaj put slineći nad pohanom ribom i prženim krumprićima preliveanim kiselim octom koji je bojom podsjećao

na ledeni čaj. Kasnije smo svratili u bolnicu i posjetili Dolana. Ja ga nisam vidjela od petka i iznenadilo me kako dobro napreduje. Već je šetao hodnikom obučen u bolničku spavaćicu i lagani pamučni kućni ogrtač, s papirnatim bolničkim natikačama na nogama. Bio je svjež obrijan i istuširan, a još uvijek vlažna kosa bila mu je uredno začešljana na jednu stranu. Čim nas je ugledao, rekao je: – Hajdemo u čekaonicu na kraju hodnika. Dosta mi je ležanja.

– Izgledaš izvrsno – rekla sam mu.

– Nastojim nagovoriti liječnika da me pusti van. Činilo se da Dolan malo vuče nogama, ali možda je to bio jedini način kretanja u tim papučama.

– I, što kažu?

– Možda me puste sutra. Trebao bih početi sa rehabilitacijom, a oni misle da bi bilo bolje da to radim kod kuće – rekao je.; – Jutros me nazvao Joe Mandel s dobrim vijestima. Ulovili su onog tipa koji je počinio ono trostruko ubojstvo.

– Svaka im čast! Sad se mogu usredotočiti na nas. Bili smo sami u čekaonici. Na jednom zidu visio je televizor u boji uključen na vjerski program s do kraja smanjenim zvukom. Na ekranu se vidio crkveni zbor odjeven u bijelo. Promatrala sam kako zdušno pjevaju. Dolan je djelovao nemirno, no to je vjerojatno bilo od nedostatka cigareta. Za njega je rad bio toliko neraskidivo povezan s pušenjem da mu je bilo nezamislivo jedno bez drugoga. Razgovarali smo o slučaju. Nikad dosad nismo pokušali rekapulirati činjenice. Premda, i nismo imali ništa za dodati.

– Trenutno nam je Pudgie glavni prioritet – reče Dolan. – Vrijeme je da se usredotočimo na njega.

– Gubitak vremena – reče Stacey. – On je stari prijatelj obitelji. Lako je objasniti kako su mu otisci onamo dospjeli. To objašnjenje može biti glupost, ali ništa mu nećemo moći dokazati.

Ponovno smo počeli neobavezno čavrljati dok se Dolan nije umorio. Ubrzo nakon toga smo se oprostili. Stacey i ja proveli smo ostatak popodneva svatko u svojoj sobi. Ne znam kako je on proveo to vrijeme, ali ja sam čitala svoj džepni roman, malo odspavala i podrezala kosu škaricama za nokte. Oko šest smo ponovno otišli na brzu hranu, ovaj but u Taco Bell. Počela sam čeznuti za svježim povrćem i sokom od mrkve, bilo čime što ne sadržava aditive, konzervanse i masti. No, s druge strane, u Staceyjeve obraze vratila se boja i mogla bih se zakleti da je, otkad je došao, dobio nekoliko kilograma. Dolana su iz bolnice pustili u ponedjeljak kasno poslijepodne, taman kad su počeli služiti večeru. Stacey i ja došli smo na odjel oko pet i strpljivo čekali da Dolanov liječnik pregleda njegov karton i održi mu predavanje o važnosti prestanka pušenja, pravilne prehrane i umjerene tjelovježbe. Kad smo ga ugledali, Dolan je bio odjeven u odjeću za van i nestrpljiv da ode. Smjestili smo ga na prednje sjedalo Staceyjeva unajmljena automobila, a ja sam sjela odostraga. Dolan je u ruci držao veliku omotnicu s nalazima i EKG-snimkama.

Dok je Stacey palio automobil, rekao je: – Koja gomila gluposti! Oni samo pretjeruju kako bi te kontrolirali. Ne vidim što ima lošeg u tome da povremeno povučem koji dim!

– Ne počinji s tim! Čini kako ti kažu.

– Možda da budem isto onako poslušan kao što si ti bio? Ako se dobro sjećam, poslao si ih k vragu i radio što si htio.

Stacey ugasi auto i zabaci ruke u zrak. – Dosta je! Iz ovih stopa se vraćamo natrag razgovarati s doktorom!

– Sto ti je? Rekao sam da ću se pridržavati onoga što su mi rekli. A sad upali auto i kreni! Ne smijem se uzrujavati. Tako mi piše u nalazima – rekao je mašući omotnicom.

– Ne piše. Pročitao sam ih.

– Pročitao si moje nalaze?!

– Naravno. Bili su u pretincu na Vratima tvoje sobe. Znao sam da ćeš lagati o tome.

Nagnula sam se naprijed i položila ruke na njihove naslone: – Dečki, ako ćete se svađati, idem ja pješice! Svi troje smo šutjeli dok su oni razmišljali o tome. Naposljetku Don reče: – Ma dobro! Od ovoga mi skače tlak!

Za večerom u *Quorum Innu* Dolanovo se raspoloženje popravilo, a napetost između njih dvojice je popustila. Poslušno je naručio kuhanu ribu s limunom, povrće kuhano na pari, zelenu salatu bez začina i čašu vina, zaklinjući nam se da mu je to dopušteno.

Nakon što smo prethodni dan proveli na brznoj hrani, Stacey i ja smo jeli piletinu na žaru, salatu i isto ono povrće na pari. Svi smo se više pravili da uživamo u večeri nego što smo uistinu uživali, a do trenutka kad su nam donijeli kavu bez kofeina bilo je očigledno da nam je ponestalo tema za razgovor. Dogovorili smo se da će Dolan ujutro odvesti Staceyja u Santa Teresu svojim unajmljenim automobilom, dok će Dolanov auto ostati meni. Slučaj se nalazio u jednoj od onih neizbježnih faza zatišja. Čekali smo rezultate laboratorijskih testiranja, čekali smo da se riješi papirologija, čekali da se usporede otisci, ukratko, čekali smo da dođe do preokreta do kojeg možda uopće neće doći. Vjerojatno sam trebala krenuti kući kad i oni. Ionako ću im se pridružiti za koji dan ako išta novo ne iskrсне.

– Sto da radim u međuvremenu? – upitala sam. – Ne želim ovdje besposleno sjediti.

– Samo nemoj upasti u nevolje – odgovorio mi je Dolan.

– Kako bih mogla upasti u nevolje? Ništa se i ne događa.

Ispratila sam ih u utorak u osam ujutro. Mahala sam im dok je Stacey izlazio s parkirališta, a onda se vratila u sobu osjećajući blagi napad depresije, pomiješan s olakšanjem što sam ponovo sama. Obično sam se tako osjećala kad bi Robert Dietz otišao nakon što bismo proveli vrijeme zajedno. Teško je biti ostavljena strana. Da sam kod kuće, bacila bih se na čišćenje, ali zarobljena u motelu, nisam mogla ni to. Skupila sam svoju malenu hrpu prljavog rublja i

otišla do praonice pola ulice dalje. Nema mi dosadnije aktivnosti od sjedenja u praonici i čekanja da perilica i sušilica za rublje odrade svoje. Ako se usudite ostaviti rublje i vratiti se kasnije kad bude oprano, netko će vam ga ukrasti ili ga izvaditi iz perilice i nabacati na hrpu. Tako sam sjedila i vršila nadzor nad svojim vlastitim rubljem. I to je bilo bolje od prekapanja po spisima, ali, bome, ne puno bolje.

24

Deset minuta nakon što sam se vratila iz praonice, začula sam kucanje na vratima. Provirila sam kroz špijunku i ugledala Feliciju Clifton kako stoji ispred moje sobe. Otvorila sam vrata. Okrenula je lice prema meni, bilo je blijedo, nenašminkano i bezizražajno. Oči su joj bile čak i ljepše bez šminke i umjetnih trepavica, premda su djelovale sitnije i bile manje izražajne. Nosila je traperice, vestu i tenisice obuvane na bosc noge. Izgledala je kao da se odjenula u žurbi. Njezina je crvena kosa bila podignuta u neuredan konjski rep.

– Ovo je ugodno iznenađenje. Uđite.

Koraknula je unutra i položila ruku na dovratak da uhvati ravnotežu. Isprva sam pomislila da je pijana, no nekoliko trenutaka kasnije shvatila sam da je samo vrlo potresena.

– Felicia, što je? Je li se nešto dogodilo Pudgieju? Bez riječi je kimnula. Pomaknula sam se da je propustim i zatvorila za njom vrata.

– Hej, sve je u redu. Sad ste na sigurnom. Samo polako.

Utonula je u stolicu i spustila glavu među koljena kao da će se svaki čas onesvijestiti. Nije mi se sviđalo kako se situacija razvija. Otišla sam u kupaonicu i uzela ručnik, namočila ga hladnom vodom i odnijela ga Feliciji. Uzela ga je i pritisnula na lice. Ispustila je neki zvuk koji je bio napola uzdah, a napola jauk. Sjela sam na krevet, tako da mi lice bude na istoj razini s njezinim.

– Je li sve u redu s Pudgiejem?

Njezino ponašanje govorilo mi je da je mrtav, ali nisam to željela izgovoriti naglas dok to ona sama ne učini.

– Nazvali su me oko sedam. Misle da je on. Trebaju nekoga da ga dođe identificirati, ali ja to ne mogu.

– Sto se dogodilo?

– Ne znam, samo su mi rekli da dođem.

– Kamo, u šerifov ured u centru?

Kimnula je. – Sigurno je nešto grozno. Nema ga već danima. Da je samo ozlijeđen, ne bi me zvali da dođem onamo, zar ne? Rekli bi mi gdje je.

– Ne možete to znati. Jesu li vas zvali na posao?

– Još sam bila kod kuće kad su zvali. Radim tek od osam. Bila sam u kućnom ogrtaču kad su nazvali. Uopće ne znam kako sam dospjela ovamo. Sjećam se da sam sjela u automobil, ali ne sjećam se vožnje.

– Ići ćemo zajedno. Ostavite svoj automobil ovdje, ići ćemo mojim. Samo pričekajte da uzmem svoje stvari. I dišite!

Udahnula sam i izdahnula da joj demonstriram. Znala sam da će od tjeskobe zadržavati dah. Dohvatila sam torbu te je izvela van i zaključala za nama vrata. Ona nije imala torbicu, a ruke su joj se toliko tresle da su ključevi automobila u njima zveckali. Ispružila sam ruku i uhvatila joj dlanove da ih smirim. Začudeno me pogledala, a zatim se zagledala u ključeve kao da dotad nije uopće bila svjesna da su tamo. Strpala ih je u džep hlača. Otvorila sam joj suvozačka vrata, a zatim obišla automobil i sjela za upravljač. Kad sam upalila automobil, upalila sam i grijanje. Dan nije bio hladan, ali je ona bila toliko napeta da sam znala kako će se smrzavati. Sjedila je pogrbljenih ramena i stiskala ruke među koljenima, dršćući poput psa kojeg vode veterinaru. Ured šerifa i policija nalazili su se u istoj zgradi, dvokatnici od cigle, koja je od motela bila udaljena svega nekoliko ulica, kao uostalom i sve drugo u Quorumu. Našla sam parkirno mjesto u ulici, izašla iz auta i otišla do suvozačkog mjesta da joj otvorim vrata i pomognem izaći. Kad je ponovno stala na noge, malo se sabrala. Znala sam da je još uvijek potresena, ali kao da joj je kretanje pomoglo da povрати samokontrolu. Dosad još nije čula nikakve konkretne loše vijesti, samo iščekivanje ju je ubijalo. Ušla sam u postaju. Posjela sam Feliciju na prvo sjedalo u čekaonici i ušla u ured. Prostor je bio službeno uređen. Pod je bio ružne bež boje, a u prostoriji su se nalazili pult i sivi metalni stolovi, uredski stolci i sivi, standardni ormari za spise. Iz kompjutera i iza stola izlazili su zapetljani kablovi i žice. Plutena oglasna ploča bila je pretrpana obavijestima i službenim dopisima. No, s mjesta na kojemu sam stajala nisam ih mogla pročitati. Bile su tu i uokvirene fotografije šerifa okruga Riverside, guvernera Kalifornije i predsjednika SAD-a. Rekla sam policajcu na prijamnom pultu tko je Felicia i zašto smo došle. Uputio me da se obratim detektivu Lassiteru, koji je izašao da porazgovara sa mnom. Bio je to čovjek od kojih četrdesetak godina, uredno obrijan, vitak i prerano posijedio. Bio je u civilu, a ispod sivog sportskog sakoa nazirao mu se pojas s pištoljem. Tihim glasom ispričao mi je što mu je dojavljeno.

– Nazvala nas je jedna žena koja živi uz autocesta 78, šest kilometara prema Hazelwood Springsu. Je li vam poznato to područje?

– Znam taj dio ceste.

– U brdima kraj njezine kuće ima puno kojota pa drži psa unutra ako nije i sama u dvorištu da pazi na njega. Jučer su smetlari ostavili vrata otvorena pa je pas pobjegao. Nije ga bilo cijelu noć, a kad se jutros vratio u zubima je vukao kost. Točnije, ruku. Jedan policajac sjetio se da je Felicia zvala zbog Cedrica. Većina nas ga poznaje, ali htjeli smo da još netko pogleda.

– Ja sam ga susrela samo jednom u životu, pa nisam sigurna da bih mogla prepoznati njegovu ruku. Osim ako je to ona s tetovažama – rekla sam. Sjetila sam se njegove lijeve ruke, od onog našeg jedinog susreta u okružnom zatvoru u Santa Teresi. Na toj ruci imao je tetovažu žene s velikim grudima, paukovu

mrežu, lubanju sa sombrerom i pornografski crtež za koji bi mu bilo pametnije da ga je tetovirao na stražnjicu.

– Izdali smo tjeralicu za njim 1981. zbog krađe automobila. Imamo fotografije s uhićenja i opis njegovih tetovaža. Izgleda da se poklapaju.

– Zar ne biste mogli uzeti otiske sa šaka?

– Većina prstiju je odgrizena, ali pokušat ćemo čim mrtvozornik obavi svoje.

– Gdje je ostatak tijela?

– U tome i jest problem, ne znam.

Zapiljila sam se u njega, a zatim zapanjeno trepnula kad mi je jedna pomisao pala napamet.

– Možda ja znam.

Intuicija je čudna stvar. Ponekad možete rekonstruirati misaoni proces koji je u vama izazvao taj osjećaj, odrediti kako ste nešto uočili ili pomislili, a zatim se to u vašem umu spoji se nekom drugom pomisli i stvori zamisao koja vam je odjednom sinula. U drugim prilikama, intuicija je upravo to, iznenadan bljesak nadahnuća koji nastaje bez svjesnog napora. Sjetila sam se zvuka plastike kako klepeće na vjetru i kojota kako lijeno trga meso s nečega za što sam onda mislila da je njegova nedavna lovina.

– Mislim da je u Tuley-Belleu. Lešinari se njime goste već danima.

Felicia i ja sat smo vremena sjedile u automobilu pred napuštenim kompleksom. Smrad raspadajućeg mesa sad se već nepogrešivo osjećao isto onako prepoznatljiv kao i smrad tvora. Čekali smo da patolog pregleda ostatke. Kojoti su vjerojatno već nakon nekoliko sati nanjušili krv pa je Pudgiejeveo lice bilo unakaženo. Čak je i najokorjelije prisutne policajce taj prizor šokirao. Pudgiejevi sukobi sa zakonom bili su toliko česti da je to stvorilo određenu povezanost između njega i mnogih prisutnih predstavnika zakona. Pudgie možda jest bio propalica, ali nije bio zao ni izopačen. Bio je jednostavno jedan od onih tipova kojima je bilo lakše baviti se kriminalom nego poštenim poslom. Detektiv Lassiter naposljetku je došao upitati Feliciju želi li vidjeti tijelo.

– Nije u dobrom stanju, ali možete ga vidjeti. Ne želim da vam ostanu neke sumnje u vezi s tim. Felicia me pogleda. – Idite vi. Ako je stvarno tako gadno, ne želim ga vidjeti. Bilo je.

Pudgiejevo tijelo bilo je prekriveno neprozirnim plastičnim zastorom, pričvršćenim kamenjem i ostavljeno u plitkoj udubini iza iste one zgrade koju sam bila obilazila. Već dok sam prilazila tom mjestu s detektivom Lassiterom, čula sam kako vjetar podiže komad zastora i mlatara njime kao krpom.

– Odakle ta plastika? – upitala sam.

– Bila je pričvršćena za vrata na stražnjem krilu ove zgrade. Još uvijek možete vidjeti ostatke na mjestu gdje je bila otkinuta s dovratka.

Pogled na tijelo uvjerio me da je riječ o Pudgieju. Nikakvog iznenađenja nije bilo. Uzrok smrti bio je udarac tupim predmetom, odnosno višestruki udarci u potiljak koji su mu razbili lubanju, razotkrivši dijelove moždanog tkiva.

– Sto je s oružjem kojim je počinjeno ubojstvo?

– Upravo ga tražimo.

Nije bilo moguće na licu mjesta utvrditi vrijeme smrti. Trebalo je pričekati nalaz mrtvozornika. Felicia je Pudgieja zadnji put vidjela u petak navečer, između 21:30 i dvadeset i dva sata, kad je ugasila televizor i otišla u krevet. Bilo je lako moguće da je ubijen iste noći, premda nije bilo jasno kako je dospio u Tuley-Belle. Vjerojatno je netko došao po njega u Creosote i dovezao ga ovamo. Vjerojatno netko komu je vjerovao, inače ne bi bio pristao doći. Pitala sam se koliko je kojotima trebalo da dođu do tijela. Sokolovi i sove, lisice i risovi vjerojatno su čekali svoj red. Priroda je velikodušna. Mrtvi Pudgie bio je prava gozba. Područje je stavljeno pod policijski nadzor, a nikome tko nije bio izravno povezan sa slučajem nije bio dopušten pristup. Mrtvozornikov kombi bio je parkiran u blizini. Detektiv Lassiter organizirao je potragu za ostalim kostima i dijelovima tijela, kao i za oružjem i bilo kakvim tragovima koji su možda ostali iza ubojice. Zamjenik Chilton, kojeg sam bila upoznala kod McPheejevih, bio je među onima uključenim u potragu. Felicia i ja sjedile smo u Dolanovom automobilu. Njezina prisutnost zapravo nije bila nužna, a vjerujem da bi detektivu Lassiteru bilo draže da sam je odvezla kući. Dok smo bile u postaji, poslali su jedinicu u Tuley-Belle da provjere moju teoriju. Zamjenik je primijetio Pudgiejevo tijelo i prijavio to. Feliciji su potvrdili da se doista radi o tijelu njezina brata i neodređeno joj rekli da se tijelo nalazi u lošem stanju. Inzistirala je na dolasku. Više ga nije mogla spasiti, no bdjela je nad njim i dalje. Promatrala sam zbivanja na mjestu zločina kao da gledam neki film koji sam već vidjela. Pojednostiti se ponekad mijenjaju, ali radnja je uvijek ista. Osjećala sam se užasno. Nisam željela misliti na kojote i na one zvukove koje sam čula za svoja dva posjeta Tuley-Belleu. Nije bilo sumnje da je on tada već bio mrtav. Nisam ga mogla spasiti, ali možda sam mogla spriječiti ovo naknadno mrcvarenje. To što je Pudgie bio ubijen ovdje išlo je u prilog mojoj teoriji da je i Charisse ubijena na istom mjestu. U četrnaest sati, detektiv Lassiter ponovno se uputio prema nama preko širokog neasfaltiranog parkirališta. Izašla sam iz automobila i presrela ga na pola puta.

– Spremaju se otpremiti tijelo. Felicia može nazvati mrtvačnicu u Quorumu, tijelo će biti predano njima nakon autopsije, osim ako ona već ima neke druge planove. Pitajte je kojeg pastora bi željela da obavijestimo.

– U redu. Reći ću vam.

– Vi ste ovdje sa Staceyjem Oliphantom?

– Tako je. On i poručnik Dolan upravo su se vratili u Santa Teresu. Trebala sam i ja uskoro za njima, ali s obzirom na okolnosti, ostat ću ovdje.

– Poći ćemo od pretpostavke da ne postoji veza između ta dva ubojstva, osim ako se ne pokaže drugačije. Vjerujem da će u tom slučaju iz Santa Terese htjeti poslati nekoliko svojih ljudi.

– Sigurno, rekla sam. Ukratko sam mu ispričala zašto smo došli u Quorum i što smo saznali u međuvremenu.

Kako mu je Stacey sigurno već sve to rekao, na brzinu sam prošla događaje, ulazeći u detalje tek kad bih došla do nečega što nije čuo, prvenstveno stvari koje su se ticale Frankieja Miraclea.

– Poručnik Dolan i ja smo na putu ovamo posjetili njegovu bivšu suprugu. Ona živi u Peachesu. Ime joj je Iona Mathis.

– Poznajem ju – odvratio je. – Ide u istu crkvu kao i moja nećakinja, ili barem nekoć jest.

– Njezina mama kaže da je otišla u Santa Teresu k Frankieju čim smo mi otišli od tamo. Iona kaže da je on bio na poslu u petak navečer.

– To ćemo lako provjeriti. Znate li gdje radi?

– Ne znam, ali sigurna sam da Dolan i Stacey znaju. Možda bi bilo dobro da popričate i s Ionom. U četvrtak navečer nazvala je Pudgieja, a Felicia kaže da je bila prilično bijesna. Ispričala sam mu kako Iona misli da se Pudgie nagodio s policijom na Frankiejev račun. – Felicia nije sigurna je li Pudgie izašao u petak kasno navečer ili u subotu rano ujutro. Rekla mi je da ga je netko nazvao istu večer, ali prije Ione, ali nije znala tko, jer se tada sam javio.

– Razgovarat ću s Ionom čim prije... možda još danas. Gdje ćete vi biti? Rekla sam mu gdje sam odsjela.

– Nazvat ću dečke čim se vratim u motel. Ovo s Pudgiejem bit će im težak udarac. Stacey vam je sigurno rekao da su njegovi otisci pronađeni na ukradenom Mustangu. Zaključili smo da ju je ili ubio sam ili je znao tko jest. Sad se čini da ga je netko ubio kako bi ga ušutkao.

– To je problem kad si suučesnik – reče Lassiter. – Ako još nešto iskrсне, javite mi poluzatvorenih očiju. U rukama je imala rupčić, koji bi povremeno pritisnula na oči.

Kapci su joj bili natečeni, a lice podbuhlo od plača. Kosa joj je bila bez sjaja, kao da ju je tuga potamnila. Ako je plakala, plakala je bezglasno. Sad kad su joj se obistinile najgore slutnje, reagirala je na to saznanje s nekom pasivnošću, rezignacijom koja kao da se u njoj nakupljala već godinama u iščekivanju ovog dana. Naposljetku sam rekla: – Ako vam to pruža ikakvu utjehu, ljudima je bilo stalo do njega. Okrenula se i tužno osmjehnula. – Mislite? Nadam se da imate pravo. Imao je bijedan život. Proveo je više vremena u zatvoru nego izvan njega. Čovjek se zapita.

– Znam. Ali, nemojte kriviti samu sebe.

– Na neki se način osjećam krivom. Uvijek ću misliti da sam ga mogla bolje odgojiti. Problem je u tome što ne znam jesam li bila previše stroga prema njemu ili nedovoljno stroga.

– Padgie je sam donosio svoje životne odluke. Niste vi odgovorni.

– Znate što? Nije me briga što je radio. Prema meni je bio dobar. Jest da je živio na moj račun, ali nikad me nije okrao, ako razumijete što želim reći. On je bio moj braco i voljela sam ga!

– Znam. Idete li u crkvu? Ako želite, rado ću vam nekog nazvati.

– U ovako malom gradu, možete biti sigurni da se sve već pročulo. Svećenik će vjerojatno već biti tamo kad dođem kući. Samo se nadam da se neću raspasti. Ovo mi je i ovako već užasno teško.

Kad smo stigle do motela, parkirala sam kraj njezinog automobila pa smo izašle. Zagrlila sam je, a ona je na trenutak ostala u mom zagrljaju. Zatim se povukla. Oči su joj bile pune suza, a nos je ispuhala rupčićem.

– Nemojte biti toliko ljubazni. Od toga mi je samo još gore – rekla mi je.

– Jeste li sigurni da ćete moći voziti?

– Bit ću dobro.

– Nazvat ću vas sutra.

– Hvala vam. Cijenim to.

Ušla sam u sobu. Sobarica je bila i otišla pa sam imala nove ručnike, a krevet mi je bio uredno složen. Posegnula sam za telefonom koji je stajao na noćnom ormariću pokraj moje knjige. Pokušala sam nazvati Staceyja, ali mu je telefon bio isključen. Morala sam se na to nasmiješiti. Vjerojatno nije baš revno plaćao račune budući je bio uvjeren da umire. Nazvala sam Dolana i ostavila mu poruku. Zamolila sam ga da me nazovu kad stignu. Već je prošlo petnaest sati pa bi u slijedećih sat vremena trebali stići u Santa Teresu, čak i ako su stali za ručak. Nisam se usuđivala otići iz sobe, da ne bih propustila njihov poziv. Pokušala sam čitati, ali ubrzo sam, što ne iznenađuje, utonula u sumorne misli o Pudgiejevoj smrti. Razmišljala sam o svom razgovoru s Ionom Mathis pitajući se odakle joj ona suluda pomisao da sam ja s Pudgiejem sklopila nekakav dogovor kojim sam ga izvukla iz zatvora. Nadala sam se da njezini pogrešni zaključci nisu pridonijeli njezinoj smrti. Jer, ako je bilo tako, i ja sam snosila dio odgovornosti za ono što mu se dogodilo. Bilo mi je mučno od same te pomisli. Skinula sam cipele i kliznula pod pokrivač. Uzela sam svoju knjigu i malo čitala kako bih mislila na nešto drugo. Uskoro sam počela tonuti u san, tako da sam se, kad je telefon konačno zazvonio, trgnula i uspravila se, grabeći slušalicu dok mi je srce lupalo. Navala adrenalina zatim se stišala. Zvao je Dolan. Sjela sam u krevetu i spustila noge na pod. Nastojala sam potisnuti zijevanje.

– Kako je prošao put? Zvučiš umorno.

– Bio sam i odmorniji – odvratio je. – Stacey je otišao prije sat vremena. Otići će do šerifovog ureda da popriča s Mandelom, a u povratku namjerava otići do svog stana po stvari. Onda ćemo valjda na večeru.

– Preselit će se k tebi?

– Privremeno. Znaš da mu je istekao najam za stan, mora se iseliti do kraja mjeseca. Očekivao je da će do tada biti dva metra pod zemljom, ali bit će da su ga nebesa prevarila. Ponudio sam mu da ostane ovdje dok ne nađe novi stan. Dobro bi mi došlo društvo.

– Lijepo. To će vam obojici koristiti, ako budete mogli izdržati bez svađanja.

Dolan se nasmije. – Mi se ne svađamo, mi se samo ponekad razilazimo u mišljenjima – rekao je. – Sto je s tobom? Bilo nam je žao što smo te ostavili samu. Je li se dogodilo nešto zanimljivo?

– Čudno što pitaš. Potom sam mu ispričala o Pudgiejevoj smrti. Upravo smo bili usred razgovora, kad Dolan reče: – Pričekaj trenutak. Upravo je ušao Stacey. Želim da ovo čuje.

Dolan je dlanom pokrio slušalicu kako ne bih morala ponovno slušati istu priču, dok je on upoznao Staceyja sa situacijom. No čak i tako, mogla sam čuti Staceyjeve psovke. Uzeo je Dolanu slušalicu.

– Ovo je zadnji put da te ostavljam samu! Koji se vrag događa?

– Znam koliko i ti.

Postavio mi je niz vlastitih pitanja o Pudgieju, a potom smo razgovarali o Frankieju. Rekao je da će ga pokušati pronaći i pokušati izvući iz njega gdje je bio od petka ujutro nadalje. – Imam i dobrih vijesti. Charissein zubni karton poklapa se s onim naše žrtve, pa smo barem to riješili. Forenzičari su gotovo sigurni i da su vlasi koje su pronašli njezine. Sad samo trebamo otkriti čiji je taj drugi set otisaka i na konju smo. Jesu li McPheejevi otišli dati svoje?

– Valjda jesu. Provjerit ću to sutra za svaki slučaj, rekla sam. – Kad se ti vraćaš?

– Čim budem mogao. Krećem na put čim se stvari ovdje malo srede.

Čula sam kako Dolan nešto mrmlja u pozadini. Stacey reče: – Ah, da. Dolan kaže da je ostavio pištolj u prtljažniku i pita je li još ondje.

– Još nisam otvarala prtljažnik, ali pogledat ću čim budem mogla. Pitaj ga što želi da učinim s njim. Stacey je nešto rekao Dolanu.

– Kaže, samo mu ga vrati čim se vratiš kući.

– Naravno.

Dolan reče još nešto Staceyju što nisam uspjela razaznati.

Stacey mi reče: – Pričekaj trenutak – zatim se obrati Dolanu. – K vragu, prestani mi se obraćati dok razgovaram s njom!

Začulo se još Dolanovog mrmljanja.

– Vraga hoćeš! Zaboravi! – odvrati mu Stacey. – Izluđuje me. Kaže da ga slobodno mogu ostaviti samog, ali sere. Čim mu okrenem leđa, otrčat će si kupiti cigarete. Trebalo bi ga zatvoriti!

Čula sam kako su u pozadini zalupila vrata.

– I tebi, sinko! – podviknuo je Stacey. – U svakom slučaju, javit ću ti kad krenem na put. Ti razgovaraj s recepcijom i rezerviraj mi sobu.

Kad smo prekinuli razgovor, nazvala sam Henryja. Javila mi se telefonska sekretarica, pa sam mu ostavila poruku. Rekla sam mu da mi nedostaje i da ću ga nazvati ponovno. Još sat vremena sam čitala, a potom naručila pizzu. Nije mi se išlo van na pravi obrok. Inače volim sama jesti u restoranu, ali sad kad nije bilo Staceyja i Dolana, ta mi je pomisao nekako bila odbojna. Pudgiejevo ubojstvo me prestrašilo. Jedno je bilo baviti se ubojstvom koje je počinjeno prije osamnaest godina. Koji god motivi stajali iza njega, vrijeme ih je trebalo

ohladiti. Život se nastavio. Ubojica je uspio napasti jednom i izvući se nekažnjeno. Mislila sam da neće biti razloga za još jedno ubojstvo. Pudgiejeva smrt pokazala mi je koliko sam bila u krivu. Ulozi su i dalje bili visoki. Proteklih godina netko je živio život koji se temeljio na laži, a mi smo sada to ugrozili. Večerala sam i bacila kutiju u smeće. Pogledala sam nekoliko serija na televiziji. Sve su sadržavale onaj iritantni nasnimljeni smjeh. U devet sati zaključila sam kako bih baš mogla nešto i raditi. Sistematično vođenje bilješki može djelovati umirujuće. Sjela sam za stol i otvorila ladicu. Netko mi je dirao stvari.

Buljila sam u njih, a potom se ogledala po sobi, pitajući se *ne je li* netko ulazio, *već tko je to* bio. Tko mi je kopao po ladici? Zadnji put sam vodila bilješke negdje u subotu poslije podne. Stacey i ja vratili smo se iz Creosotea, usput smo bili navratili do Tuley-Bellea, pa smo se odlučili malo odmoriti. Ja sam obavila telefonski razgovor sa Betty Puckett iz Lockabyja, a potom se istuširala, presvukla i počela švrljati, bilježeći događaje, pitanja i razgovore. Kad sam završila, gumicom sam zavezala svoje indeksne kartice i bacila ih u ladicu, na fotokopiju policijskih dosjea. A sada su se nalazile ispod njega. Bila je to sitnica, ali jasno sam se toga sjećala.

Uzela sam kemijsku olovku i njome podigla dosje kako bih ispod njega izvukla kartice. Držala sam ih za rubove dok sam skidala gumicu. Na vrhu sam bila ostavila karticu na kojoj mi je bio podsjetnik da moram ponovno razgovarati s Medorom Sanders, okrenutu naopako. Sada je ta karta bila okrenuta u istom smjeru kao i ostale. Netko je bio ovdje. Netko je dirao dosje i čitao moje bilješke. Ustala sam naglo, kao da mi je netko propustio električnu struju kroz stolicu. Obišla sam sobu i pažljivo pregledala svaki centimetar. Moj ruksak i obiteljski album neditnuti su ležali u ormaru.

Ništa u prostoriji nije bilo dirano, osim onoga što se nalazilo u ladici. Je li sobarica pospremala i ladicu? Ako jest, zašto je čitala moje indeksne kartice? Ona sobarica s kojom sam razgovarala jedva je govorila engleski. Možda se radilo o nekome drugom. Vjerojatno nije ista osoba radila radnim danom i vikendom. Možda je zadnja sobarica koja je pospremala sobu postala znatizeljna i dirala mi stvari misleći da neću primijetiti. Bilo mi je teško u to povjerovati, ali nisam mogla dokazati suprotno. Ponovno sam povezala karte i vratila ih u ladicu, koju sam zatim zatvorila vrškom olovke. Vjerojatno nitko ne bi očekivao da ću se tako jasno sjećati na koji je način bio složen sadržaj moje ladice. Ako se nije radilo o sobarici, kako je onda ta osoba ušla? Vrata sobe bila su zaključana. Otišla sam u kupaonicu i iz kutije izvukla papirnati rupčić, a zatim se vratila do vrata i otključala bravu držeći rupčić u rukama. Pregledala sam vanjsku stranu vrata i proučila ključanicu, ali nije bilo nikakvih ogrebotina ili drugih oštećenja koja bi ukazivala na provalu.

Prozori su bili zakračunati iznutra i nije se činilo da ih je netko dirao. S druge strane, netko je mogao ući i na jednostavniji način. Kad je u subotu sobarica čistila moju sobu, ostavila je vrata otvorena, a pridržavala ih je hrpa

prljavog rublja. Imala je upaljen radio i glasno je slušala glazbu dok je čistila školjku i umivaonik. Bilo tko se mogao ušuljati unutra i pretražiti radni stol, koji se nalazio odmah uz vrata. Ne bi imao vremena pročitati sam dosje, ali kartice su bile čak i važnije. Na njima su se nalazile moje bilješke, a bilješke su sadržavale sva moja saznanja o slučaju. Pregledavajući moje bilješke netko je mogao otkriti gdje sam bila, s kime sam razgovarala i što namjeravam. Očito je da je predviđanje mojeg sljedećeg poteza nosilo sa sobom određene prednosti. Netko se mogao umiješati prije nego što dobijem informacije koje su mi potrebne. Zatvorila sam vrata i vratila se za stol. Proučila sam hrpu kartica s Medorinim imenom na vrhu. Nisam mislila da zna nešto što mi nije rekla, ali možda bi bilo dobro posjetiti je. Na trenutak sam razmišljala o tome da nazovem detektiva Lassitera ili nekoga drugog iz lokalnog ureda šerifa, ali što bih im rekla? Da je moj paketić indeksnih kartica bio pomaknut za centimetar? Ma, strava i užas! Teško da bi odmah dotrčali i pokušali pronaći otiske. U najboljem slučaju pomislili bi ono što i ja, da je sobarica otvorila i zatvorila ladicu dok je pospremala sobu. Vel'ka stvar. Osim toga što su mi stvari bile pomaknute (što bi mi također morali vjerovati na riječ), nije bilo znakova provale. Iz sobe mi ništa nije bilo ukradeno pa s njihovog gledišta nije bio počinjen nikakav zločin.

Zgrabila sam torbu i vjetrovku i krenula van. Izvadila sam svoj obiteljski album iz ormara, a zatim otišla do stola i izvadila iz njega kartice. Izvadila sam i provjerila jesu li vrata iza mene dobro zaključana. Spremila sam stvari u prtljažnik Dolanovog automobila i uputila se prema Medorinoj kući. Ohrabrio me pogled na Dolanov Smith & Wessen koji se nalazio u prtljažniku.

25

Noć je bila vjetrovita i hladna, ali je vožnja trajala tako kratko da se Dolanov automobil nije stigao zagrijati. U Quorumu gotovo da i nije bilo zgrada viših od jednog kata pa i nije bilo zaštite od naleta ledenog pustinjskog zraka. Nebo je bilo crno, a zvijezde nisu djelovale onako umirujuće kao što bi čovjek očekivao. Priroda ima svoje male načine da nas podsjeti koliko smo maleni i krhki. Naše je postojanje prolazno, dok će se njezino nastaviti dugo nakon što nas više ne bude. Parkirala sam pred Medorinom kućom. Osim upaljenog svjetla u dnevnoj sobi, kuća je bila u mraku. Prelazeći preko travnjaka, shvatila sam da su ulazna vrata otvorena. Vidjela sam kako se pruga mutnog svjetla širi i sužava u skladu s puhanjem vjetra. Zastala sam i pokucala na dovratka. – Medora? Iznutra nije dopirao nikakav zvuk. Otvorila sam vrata širom i zazvala ponovno: – Medora? Nisam željela upadati nepozvana, ali ovo je bilo čudno, posebno s obzirom na to što sam i sama imala posla s uljezom. Ako je netko pročitao moje bilješke i u njima vidio njezino ime, njezina kuća možda mu je bila sljedeće odredište. Polako sam ušla i zatvorila vrata za sobom. U sobi je gorjelo samo svjetlo stolne

lampe. Medora je ležala na kauču, ispružena na leđima, s rukama sklopljenim na prsima.

Približila sam joj se. Hrkala je, a dah joj je bio natopljen alkoholom.

Uplašila bi se da me ulovi kako njuškam po kući, no nisam željela otići dok se ne uvjerim da je s njom sve u redu. Napola popušena cigareta, položena na rub pepeljare, dogorjela je do opuška od pola centimetra prije nego se ugasila. Led u njezinoj čaši odavno se otopio. Bočice s tabletama djelovale su pune, a poklopci su bili na mjestu. Izgleda da se barem nije predozirala, mada sam znala koliko je opasna njezina navika miješanja viskija s tabletama protiv bolova. Kuća je bila hladna i puna propuha. Otišla sam u kuhinju i upalila svjetlo. Stražnja vrata bila su otvorena i to je stvorilo propuh koji je izvukao svu toplinu iz prostorija. Podigla sam pogled i osluhнула. Ogledala sam se oko sebe. Stražnja vrata bila su netaknuta. Nije bilo komadića drveta, dovratnik nije bio oštećen i nije bilo krhotina slomljenog stakla. Prozori su bili zatvoreni i zakračunati. Kuhinjske površine bile su prekrivene konzervama, kutijama žitnih pahuljica i krepera, paketima papirnatih ubrusa i toaletnog papira. Činilo se da suđe nije bilo oprano tjedan dana, a Medora izgleda nije jela ništa osim žitnih pahuljica i juhe.

Kanta za smeće bila je prepuna, no činilo se da je usprkos neredu sve na mjestu. Bacila sam pogled na Medom i smrzla se na pomisao koliko je ranjiva. Bilo tko je mogao ući, opljačkati je, napasti ili čak ubiti na licu mjesta. Da je izbio požar, sumnjam da bi toga bila svjesna. Zatvorila sam stražnja vrata i zaključala ih. Obišla sam ostatak kuće, koji se sastojao od jedne malene prljave kupaoalice i dviju malih spavaćih soba.

Njezin način održavanja kućanstva onemogućavao mi je da utvrdim je li još netko bio u sobama. Vratila sam se u dnevnu sobu i nagnula se nad nju. – Medora? Kinsey je. Jeste li dobro?

Nije se pomaknula. Položila sam dlan na njezinu ruku. – Hej! Ništa. Lagano sam je pro tresla, no činilo se da to ne osjeća. Bila je u alkoholnoj nesvjestici i do nje nisu dopirali ni svjetlo ni zvuk. Progundala je nešto, no nije bilo nikakve druge reakcije. Zaključila sam da je ne mogu ostaviti u takvom stanju. Potražila sam telefon i naposljetku ga našla. Bio je pričvršćen na zid u kuhinji, blizu vrata. Pretražila sam ladice u potrazi za telefonskim imenikom. Potom sam pronašla Justinein broj telefona i nazvala je. Javila se nakon četvrtog zvona.

– Justine? Ovdje Kinsey. Jako mi je žao što vam smetam, no navratila sam do kuće vaše majke, a oboja vrata bila su joj otvorena. Ona se izgleda onesvijestila. Mislim da je s njom sve u redu, no ne mogu je razbuditi. Možete li doći? Mislim da ne bih trebala otići dok je ne vidite i sami.

– K vragu! Prokletstvo! Dolazim odmah.

Naglo je spustila slušalicu. Bilo mi je žao što sam je uzrujala, ali što se može. Vratila sam se do kauča i sjela na stolić. Uхватила sam Medorinu ruku i lagano je pljesnula.

– Medora, probudite se! Probudite se!

Omamljeno je otvorila oči. Isprva se nije mogla sabrati no ubrzo su joj se oči donekle razbistrile i pogledala je po sobi, dezorijentirana.

– Ja sam. Kinsey. Čujete li me? Promrmljala je nešto što nisam razumjela.

– Medora, jeste li uzeli neko sredstvo protiv bolova? Dajte da vas uspravimo, može? Provukla sam ruku ispod njezine glave, nastojeći je podići u sjedeći položaj.

– Podići ću vas, ali trebat će mi vaša pomoć. Činilo se da dolazi k sebi. Podgila je lakat, pa sam je uspjela povući u uspravan položaj. Zbunjeno me gledala.

– Sto se događa?

– Ne znam, Medora, recite vi meni. Hajde da vas dignemo na noge i prošetamo. Možete li to?

– Zašto? Dobro sam. Ne želim prošetati.

– Onda sjednite i porazgovarajmo. Neću da mi ponovno zaspete. Sto se dogodilo?

– Spavala sam.

– Znam da ste spavali, ali vrata su vam bila širom otvorena pa sam se zabrinula. Jeste li uzeli kakve tablete?

– Već prije.

– Koliko? Pokažite mi koje ste uzeli. Ove?

– I druge.

Pročitala sam naljepnice na bočicama: Valium, Tylenol s kodeinom, Percocet, Xanax.– To vam nije pametno. Ne smijete ih uzimati odjednom, posebno ako ste pili. To je opasno.

– Dao mi ih je doktor Belker.

– Ali ne biste ih smjeli uzimati kad pijete. Zar vam to nije objasnio?

– Onda ih uopće ne bih smjela uzimati. Pijem svaki dan.

Nasmiješila se mojoj gluposti i zaključila tu temu. Nastavile smo u tom tonu. Medora je na moja neprestana pitanja odgovarala kratkim izjavnim rečenicama. Nije to bio neki živahan razgovor, ali poslužio je svrsi i održao je pri svijesti. Kad je Justine stigla, petnaest minuta poslije, Medora je bila budnija i prisebnija. Justine je skinula kaput i prebacila ga preko stolice.

– Oprostite što mi je trebalo toliko da stignem, čekala sam Cornelia. Na kraju sam nazvala susjedu da dođe pričuvati djevojčice.

Medora se posramljeno i ponizno zagleda u Justine.

– Nisam joj rekla da te nazove. Ne bih to učinila. Justine sjedne kraj majke i uhvati je za ruku.

– Koliko smo već puta prošli kroz ovo, majko? Ne možeš tako. Imam i ja svoj život.

– Popila sam samo jedno piće i jednu tabletu.

– Ma, naravno. Koliko?

– Kao i obično.

– Nema veze. Pusti to. Zašto se uopće trudim? Jesi li ti dobro?

– Dobro sam. Nisi trebala ostaviti curice i doći ovamo.
– Ona kaže da su vrata bila širom otvorena. Kako to?
– Zatvorila sam ih. Jesam! Sjetila sam se što si mi rekla.
– Hajdemo te samo staviti u krevet. Razgovarat ćemo poslije, kad budeš pri sebi.

– Pri sebi sam – rekla je plačno Medora.

Justine joj pomogne da ustane. Bila je malo nestabilna na nogama.

– Trebate li pomoć?

Justine zavrti glavom, usredotočena na vođenje svoje majke oko stolića s oštrim bridovima, i zatim preko prostorije u kratko predsoblje koje je vodilo do njezine spavaće sobe. Čula sam njihov prigušeni razgovor, Medoru kako se ispričava dok je Justine sprema u krevet. Pet minuta poslije, Justine se vratila, refleksno trljajući ruke.

– Kunem se, ona je sve gora! Ne znam sto ću s njom. Zaboga, ovdje je ledeno!

– Toplije je nego što je bilo.

Približila se termostatu. – Grijanje je isključeno. Ne znam što radi, nastoji tako uštedjeti novac. Nije ni čudo što je stalno bolesna. Prije dva mjeseca imala je upalu pluća. Namjestila je temperaturu i za nekoliko trenutaka začula sam kako se peć uključila. – Sjela je na kauč i nervozno uzdahnula.

– Ne znam koliko puta sam razgovarala s njom o ovome. Iznese smeće ili izađe pokupiti novine s prilaza i onda se ili zaključa tako da ne može natrag u kuću ili zaboravi zaključati vrata za sobom kad se vrati unutra. Kad je noć vjetrovita kao ova, vjetar otvori vrata, a ona to ni ne primijeti.

– Nisam baš sigurna da je to ovdje bio slučaj. Ježim se. Možete li ipak provjeriti da ništa iz kuće ne nedostaje? Možda je netko bio ovdje.

– Zašto bi itko ulazio? Ovdje nema ničega što bi vrijedilo ukrasti.

– Jasno mi je, ali svejedno bi mi bilo draže da pogledate. Ne osjećam se ugodno.

– U redu. Možete i poći sa mnom, da se sami uvjerite. Neće dugo trajati.

Podigla je bocu viskija sa stolića. – Uzmite ovo. Prihvatila sam bocu i pričekala da ona pokupi prazne čaše i bočice s tabletama poredane u blizini.

– Taj njezin liječnik nije normalan! Stoput sam razgovarala s njim o ovome, ali njih su dvoje stari prijatelji, pa ona dođe k njemu čim ja odem i nagovori ga da joj da tablete.

Izlila je viski u odvod sudopera i bacila brzi pogled po kuhinji. Istresla je tablete u smeće i one su zazveckale na dnu. Bacila je praznu bocu viskija.

– Ovo ću srediti kasnije – rekla je – misleći na prljavo posuđe u sudoperu i prepunu kantu za smeće. – Ovdje je sve u redu. Kuća je svinjac, ali ne više nego obično.

Vukla sam se za njom dok je provjeravala kupaonicu i drugu sobu. To je sigurno bila ona soba koju je Justine morala dijeliti s Charisse. Dva su kreveta još uvijek bila unutra, no većinu preostalog prostora zauzimale su gomile

odjeće, kutije i raznorazna starudija. Gotovo sam joj povjerila svoju sumnju da mi je netko provalio u sobu, ali zaustavila sam se na vrijeme. Nisam imala nikakvog dokaza, a nisam željela da pomisli kako sam paranoična. Uostalom, to bi ju samo potaknulo da počne postavljati pitanja na koja nisam željela odgovoriti. Dok smo se vraćale u dnevnu sobu, rekla je: – Čula sam za Pudgiea. To je strašno!

– Vijesti se brzo šire.

– Vjerujte mi da dosad već svi znaju.

– Tko je vama rekao?

– Nazvao me Todd Chilton. On je zamjenik...

– Upoznala sam ga. Kako to da vas je nazvao?

– Ah, da. Sjetio se da smo Pudgie i ja hodali, pa mi je htio javiti. Rekao je da je bilo užasno, barem sam stekla takav dojam slušajući između redaka. Kaže da ste vi otkrili gdje je tijelo.

– Netko bi sigurno ubrzo primijetio – rekla sam, pomislivši na smrad. U kratkim crtama opisala sam joj što se dogodilo, izbjegavajući bilo što značajno. Bila sam sigurna da će detektiv Lassiter ograničiti dotok tih informacija u javnost.

– Kako to da ste svratili?

– Htjela sam nešto pitati vašu majku. Kad smo prvi put razgovarale, rekla mi je da je otišla na policiju isti dan kad je Charisse nestala, ali u policijskom izvješću stoji da je prijavila nestanak tek tjedan dana kasnije. Zanimalo me bi li mi mogla objasniti zašto je toliko čekala.

– Znači, nije vam rekla za poruku?

– Od Charisse? Koliko se sjećam, nije.

– Vjerojatno je zaboravila. Um joj je potpuno pomućen od svog tog smeća koje uzima. U poruci je pisalo da je odlučila otići u posjet majci i da će se vratiti za tri dana. Mislili smo da će se pojaviti, no prošlo je tjedan dana, a od nje ni glasa. Tada se mama zabrinula i pozvala policiju.

– Vidjeli ste tu poruku?

– Naravno. Ostavila ju je na krevetu.

– Rukopis je bio njezin?

– Koliko ja znam, jest.

– Je li vaša majka sačuvala poruku?

– Sumnjam. Zašto bi?

– Možete li je pitati?

– Sad odmah?

– Bila bih vam zahvalna.

Ona izađe iz dnevne sobe i vrati se u majčinu. Čula sam njezino uporno ispitivanje i Medorin nejasan odgovor, a zatim otvaranje i zatvaranje ladica. Justine se vratila nekoliko trenutaka kasnije.

– Ne mogu vjerovati. Kaže da je sačuvala poruku jer nije htjela ispasti kriva za njezin odlazak pred centrom za socijalnu skrb. Mislila im je pokazati poruku kako bi dokazala da je Charisse otišla po svojoj volji.

– Fantastično. Voljela bih je vidjeti.

– Problem je u tome što se ne može sjetiti kamo ju je stavila. Mislila je da joj je u ladici, ali sad je tamo nema. Poznavajući nju, mogla bi biti bilo gdje. Strašno je neuredna.

– Možda bismo mogle potražiti ponovno kad ona opet bude na nogama.

Justine mi dobaci pogled.

– Aha. Slušajte, moram se vratiti kćerima. Cornell je vjerojatno već tamo, ali za svaki slučaj. Pričekajte samo da ugasm svjetlo pa ću vas otpratiti do auta. Vani je kao u rogu.

Pričekala sam dok je ona drugi put provjerila jesu li stražnja vrata zaključana. Ugasila je sva svjetla osim onog u predsoblju. Izašle smo, a ona je za nama zatvorila ulazna vrata i zaključala ih. Iz džepa kaputa izvadila je ključeve svog Forda i uputila se prema njemu. Bio je parkiran iza Dolanovog automobila.

– Jeste li vi i vaša obitelj bili dati otiske?

– Edna je otišla u ponedjeljak, ali ja još nisam stigla. Otići ću sutra kad budem u gradu.

– A ostali?

– Adrienne je rekla da će pokušati otići kasnije tijekom tjedna.

– A Ruel i Cornell?

– Ne gledajte mene. Neću ih ja gnjaviti zbog toga, nije to moj posao.

– Imate pravo, gnjaviti ću ih sama. Ali svejedno hvala.

Odvezla sam se natrag u motel cijelo vrijeme držeći na oku retrovizor. Široke ulice bile su puste, trgovine zatvorene, a kuće u mraku. Kad sam se vratila u sobu, odvojila sam nekoliko minuta da se uvjerim kako je sve točno na svom mjestu. Knjiga je ležala na krevetu gdje sam je i ostavila, a prekrivač je bio zgužvan onako kako sam ga ja bila odgurnula. Stolna lampa bila je upaljena, a pri toplom svjetlu soba je djelovala udobno.

Prozori su bili zakračunati, a provjerila sam i da su zastori dobro navučeni, kako mi ne bi neki neželjeni posjetitelj buljio kroz prozor. Potom sam se svukla i obukla preveliku majicu kratkih rukava koju koristim umjesto spavaćice. Umila sam se, oprala zube i legla. Očekivala sam da će me moja paranoja možda održati budnom, ali zaspala sam istog časa. U dva sata i šest minuta iza ponoći zazvonio mi je telefon. Mehanički sam posegnula za slušalicom i registrirala vrijeme dok sam je stavljala na uho.

– Da?

– Kinsey.

– Da.

– Ovdje Iona.

– Dobro.

– Frankie bi htio razgovarati s vama.

– O čemu?

– O Pudgieju.

– Dajte mi ga.

– Želio bi to učiniti osobno.

Okrećući se, udarila sam o stolnu svjetiljku i namrštila se od boli, tako jako da sam vjerojatno zaradila trajne bore.

– Zašto me zovete usred noći? Spavam.

– Nazvala bih vas ranije, ali tek smo stigli.

– Kamo to?

– U Quorum. Frankie bi htio da se nađemo u onoj gostionici koja radi cijelu noć. Znae na koju mislim? Ona na glavnoj, zove se *Chow Hound*.

Preokrenula sam očima.

– Bez uvrede, ali nema šanse da se u ovo doba nalazim s Frankiejem Miracleom, tako da to lijepo možete zaboraviti.

– A da on dođe k vama? Zovemo vas s javne govornice. Blizu smo.

– Koliko blizu?

– Ulicu dalje od vas.

– Zašto ste onda vi na telefonu, a ne on?

– On se boji da ćete odbiti.

Nasmijala sam se. – On se mene boji? Iona, taj tip je ubojica. Ubo je ženu četrnaest puta.

– Ali platio je za svoj zločin. Bio je u zatvoru, a sad je slobodan.

– K vragu, zašto se uopće prepirem s vama? Ako želite doći, otvorit ću prozor i razgovarati s njim. To je sve što vam mogu ponuditi.

– U redu.

Poklopila sam i otišla u kupaonicu oprati zube. Ovaj motel nije bio jedan od onih u kojima dobijete kućne ogrtače (dovraga, sreća da su uopće imali toaletni papir), pa sam navukla majicu i, nakon kraćeg razmišljanja, traperice. Tada sam već ugledala svjetla automobila kroz zavjese. Ugasila sam stolnu lampu i uputila se do prozora. Izvirila sam kad se Frankiejev kamionet zaustavio na mjestu dvije sobe do moje. Iona je bila za volanom. Ostala je u kamionu s upaljenim motorom, vjerojatno se nastojeći ugrijati, dok je Frankie izašao s mjesta suvozača i zalupio vratima.

– Sjajno. Probudi sve. Tako ću se osjećati sigurnije – rekla sam sebi u bradu.

Promatrala sam kako prati brojeve soba dok nije došao do moje. Čim se približio, mrvicu sam otvorila prozor.

– Zdravo, Frankie.

– Bog. Mogu li ući? – Ne.

– Ma dajte, pa ne mogu ostati ovdje vani! Prokleta je hladno.

– Ne treba mi vremenska prognoza. Znam da je hladno. Htjeli ste razgovarati, slušam.

– U redu – rekao je iznervirano. Zastao je kako bi pripalio cigaretu. Usprkos slaboj uličnoj rasvjeti, jasno sam ga vidjela – njegovu smeđu kosu i glatko dječjačko lice. Bacio je pogled iza ramena, djelujući kap da mu je neugodno. – Čuo sam za Pudgieja. Samo sam htio da znate da ja nemam ništa s tim.

– Dobro za vas.

– Zar ne želite čuti ostatak?

– Dakako da želim.

– Murjaci su već bili kod mene. Poručnik Dolan i neki njegov prijatelj. Kad mi je gazda rekao da sam imao posjetitelje, mislio sam da ste vi bili s njim, ali rekao je da je u pitanju bio neki stari tip.

– Stacey Oliphant. – To je taj.

– To su dobri momci. Pošteni. Trebali biste razgovarati s njima.

– Mrzim muriju. To su takve svinje. Radije bih razgovarao s vama.

– Zbog čega? Postavit ću vam ista pitanja kakva bi vam postavio Dolan.

– Želite znati gdje sam bio u petak navečer, zar ne? Bio sam u Santa Teresi, na poslu. Smjena mi počinje jedanaest navečer i završava u sedam ujutro. I to je cijela istina.

– Mislila sam da ste bili ovdje, s Ionom.

– Odakle vam to?

– Zar niste bili s njom kad je nazvala Pudgieja u četvrtak navečer?

– Pa da, ali u petak ujutro sam se vratio u Santa Teresu.

– Je li vas netko vidio na poslu?

– Nisam zabavljao publiku u pola tri ujutro nego prao podove! Taj posao mi se i sviđa zato što je sve mirno i što me nitko ne gnjavi.

– Bili ste posve sami?

– U to doba? Naravno. Tko bi bio tamo? Cijela zgrada je zaključana.

– Ne znam. Neki drugi čistač? Odvjetnik koji je radio do kasno? Tako velika zgrada sigurno nikad nije posve prazna.

– Kao prvo, nema drugih čistača. Ja sam jedini. Kao drugo, čak i da je netko bio u zgradi, odakle bih ja to znao? Šest katova je puno posla. Ako neka faca od odvjetnika radi do kasno, sigurno neće stati da proćaska s nekim poput mene. Eto! Nitko me nije vidio. Morat ćete mi vjerovati na riječ da sam bio ondje cijelu noć.

– I dovezli ste se čak ovamo samo da mi to kažete?

– Slušajte, mogao sam zamoliti Ionu da mi pruži alibi. Iona bi to učinila istog trena, ali želio sam igrati pošteno.

– Lijepo od vas. I što sad?

– Iona je mislila da biste se možda vi mogli zauzeti za mene.

– Ma dajte, Frankie. Nikoga nije briga što ja mislim. Moje mišljenje uopće nema težinu. To je kao ono kad je Iona mislila da sam ja nešto učinila da izvučem Pudgieja iz zatvora. Smiješno.

– Oni murjaci vas vole.

– To je istina, ali što onda? Posve sam voljna prenijeti im vašu priču, ali bez čvrstog alibija moje zauzimanje neće vam biti od pomoći.

– Ali vi mi vjerujete?

– Recimo to ovako: bilo bi mi jako drago da govorite istinu. Sigurna sam da je isto i s policajcima. Bacio je opušak i vrškom čizme utrnuo žar.

– Samo pokušajte, može?

– Sutra ću nazvati poručnika Dolana. U međuvremenu, na vašem bih se mjestu vratila u grad prije nego što vam socijalni radnik sazna za ovo.

– Učinit ću to. I hvala vam.

– Nema na čemu.

Zatvorila sam prozor i zakračunala prije nego je Frankie stigao do kamioneta. Vrata su se zalupila i Iona je otišla, dok je svjetlo farova prelazilo preko zastora. Zavrtjela sam glavom. Baš je pravo dijete. Više nije bilo one frajerčine koju sam upoznala kad smo prvi put bili kod njega. Sto se tiče njegove priče, nisam bila sigurna trebam li mu vjerovati ili ne. On je bio savršeno sposoban manipulirati ljudima, iskren ili ne. Ujutro sam promijenila sobu. Previše je ljudi znalo gdje sam, nisam se osjećala sigurno. Nova mi je soba bila na katu, u sredini. U blizini nije bilo automata s hranom i pićem ni automata za led. Nitko nije imao razloga biti ondje ako nije bio gost motela. U prizemlju sam bila prava meta za voajere i ljude s talentom za obijanje brava. No, stvarno bi trebalo odvažnosti da se netko popne stepenicama ovamo gore i pravi se da se izgubio, čak i ako čistačica ostavi otvorena vrata. Isto tako, s kata sam imala lijep pogled na parkiralište. Dolanov automobil parkirala sam sa strane, tako da nije bilo načina da se pomoću njega otkrije gdje mi je soba.

U devet i petnaest nazvala sam Dolana. Javio mi se Stacey. Povjerila sam mu svoje sumnje da mi je netko bio u sobi i pročitao bilješke. Preporučio mi je da promijenim sobu, pa sam mu rekla da sam to već učinila. Rekao mi je da je Dolan otišao kardiologu, a ja sam njemu ispričala o posjetu Medorinoj kući, Charisseinoj oproštajnoj poruci i Frankiejevom kasnonoćnom posjetu. Savjetovao mi je da pripazim na sebe i rekla sam da hoću. Zatim je upitao: – Sto je s otiscima McPheejevih?

– Situacija ne izgleda obećavajuće. Zadnje što sam čula jest da je Edna otišla, ali ostalo četvero ne.

– Kako to? Ne sviđa mi se to što misle da nas mogu ignorirati. Vрати se k njima i priprijeti im. Reci im da to ostavlja loš dojam, da se doima kao da netko od njih nešto krije.

– I, kako je Dolan?

– Dobro mu je. Rekao bih da je dobro. Bolje nego što sam očekivao.

– Misliš da će vam taj dogovor o zajedničkom životu funkcionirati?

– Porota je još neodlučna o tom pitanju. Moglo bi valjda biti i gore, ali iskreno, tip je strašan gnjavator, Naravno, on to isto kaže za mene.

– Znači da ste savršeni jedno za drugo – rekla sam. – Bolje vam je nego u nekim brakovima za koje znam.

– Tu si u pravu. Inače, što je nova kod tebe?

– Nisam čula ništa otkako sam sinoć bila u Tuley-Belleu, ali mogla bih skočiti do ureda šerifa i porazgovarati s Lassiterom.

– Napravi to i poslije me nazovi. Pokušavao sam ga dobiti, ali zasad bez uspjeha. U međuvremenu, vidjet ćemo možemo li utvrditi gdje je Frankie bio u noći s petka na subotu.

– Super. Pozdravi mi Dolana. Vi dečki mi stvarno nedostajete, obojica.

– I ti nama, odgovori Stacey. – Pazi na sebe.

Otišla sam Dolanovim automobilom do ureda šerifa, nekoliko ulica dalje. Todd Chilton i jedan drugi službenik koji nije bio u uniformi bili su jedini prisutni od zaposlenih. Todd Chilton čavrljao je s jednom od gospoda iz crkve koje sam vidjela kod Edne. Bilo joj je sedamdesetak godina i bila je odjevena u sintetičko odijelo. Upravo je došla od frizera, a natapirana sijeda kosa podsjećala me na zreli maslačak. Na pult je spustila listić s kaznom za pogrešno parkiranje, a ja sam pristojno pričekala da ispiše ček i istrgne ga iz knjižice. Bacila sam pogled na ime ispisano na čeku: Adele Opdyke.

– Kako ste, Adele? Upoznale smo se u subotu kod Edne. Drago mi je što vas ponovno vidim.

– Također. Činilo joj se kako joj je neugodno kad je shvatila da sam stajala dovoljno blizu da vidim što radi. – Nemojte misliti da sam ja zaradila kaznu. Nisam ja, nego moj suprug. Parkirao je kraj hidranta u petak navečer na putu u kino. Uvijek to radi. Stalno ga upozoravam, ali ne pomaže.

– Zašto je onda vi plaćate? – upita je Chilton. – Ovako nikad neće naučiti.

– Imate pravo, imate pravo. Predobra sam prema njemu, stvarno jesam. Trebala sam njega natjerati da to sredi. Tako bi mu i trebalo. Pogledala je u mene. – Vi ste ona privatna istražiteljica, zar ne? Ne sjećam se što je Edna rekla, kako vam je ime. Ispričala nam je za onu tkaninu iz pokrivača.

– Zovem se Kinsey Millhone – rekla sam. – Jeste li gotovi s onom poštom?

– Da, sve je gotovo i dosad je već sve dostavljeno. Okrenula se Chiltonu. – Kako napreduje istraga? Taj jadni Cedric imao je bijedan život i grozno je skončao!

– Svi radimo prekovremeno i činimo sve što je u našoj moći da to riješimo.

– To je dobro. Spremila je čekovnu knjižicu u torbu.

– E, pa, ja moram dalje svojim poslom. Htjela sam samo ovo obaviti dok ne zaboravim. Bilo mi je drago. Čim je otišla, rekla sam: – Tražim detektiva Lassitera, ali pretpostavljam da nije ovdje.

– Trenutno je u Tuley-Belleu. Mrtvozornik smatra da je Pudgie ubijen ključem za kotač, ali još ga nisu pronašli. Detektiv Lassiter drži da je moguće da je još ondje, bačen ili zakopan. Detektiv Oliphant ostavio mu je nekoliko poruka, no to će morati pričekati. Znam da ga brine ovo s otiscima McPheejevih, no ovdje su svi angažirani na mjestu zločina, tako da ne bismo mogli ništa čak i da su se McPheejevi pojavili.

– Da, treba ići nekim redom. Reći ću Staceyju da će mu se netko javiti kasnije tijekom dana. Sigurna sam da bi volio biti u tijeku.

26

Sjedila sam u automobilu ispred šerifovog ureda i razmišljala o ključevima za kotač. Kao oružje, imalo je tu prednost što ga je bilo lako nabaviti i što su ga mogle koristiti ubojice oba spola. Puno ljudi posjeduje ključeve za kotač. Vjerojatno nisu tako česti kao kuhinjski noževi, ali su jeftini, lako dostupni, nemaju dijelove i nikome neće biti sumnjivo ako vide da ih imate. Ne treba vam dozvola da ih nabavite, a ne morate se brinuti oko trodnevnog čekanja dok prodavač provjerava vaše podatke. U proteklih tjedan dana vidjela sam jedan ključ za kotač. Znala sam da ih na svijetu ima bezbroj i da su šanse da je baš tim primjerkom razbijena Pudgiejeva lubanja minimalne. Ipak, činilo mi se dobrom mentalnom vježbom pokušati se prisjetiti. Gdje sam vidjela takav alat? U McPheejevoj radionici za tapeciranje automobila, u garaži u kojoj je Ruel sjedio i pušio, kao i u onoj drugoj, gdje smo Dolan i ja pronašli Mustang. Također, u Cornellovoj garaži, gdje je on gradio pseću kućicu za svoje kćeri. Pitanje je bilo treba li ponovno obići neko od tih mjesta. Činilo mi se da bi to bio gubitak vremena, no nisam imala nikakvog drugog posla. Dok su detektiv Lassiter i njegovi ljudi pročešljavali područje oko Tuley-Bellea, ubojica je možda oribao krv i komadiće mozga i spremio ga na mjesto, tako da ne bi ništa promijenilo ni da ga nađemo. E, pa, to je bilo glupo. Odlučila sam smisliti nešto produktivnije.

Ponovno sam upalila automobil i odvezla se natrag do motela. Željela sam nazvati Feliciju da vidim kako se drži. Zanimale su me i pripreme za Pudgiejev sprovod. Svjetlo na automatskoj sekretarici treperilo je. Okrenula sam broj šest i odslušala poruku da je poručnik Dolan nazvao u deset sati. Bilo je tek deset i dvadeset pa sam se nadala da ću ga uloviti prije nego što ponovno izađe iz kuće. Javio se čim je telefon zazvonio.

– Bog, Dolane, ovdje Kinsey. Kako si?

– Dobro. Žao mi je što se nismo čuli kad si maloprije nazvala.

– U redu je. Mislim da, kraj svih ovih poziva, nema potrebe da se Stacey vraća. Imam osjećaj da sad više razgovaram s vama dvojicom nego dok ste bili tu.

– Nemoj mu slučajno to reći. On jedva čeka da se vrati onamo i ponovno se baci na posao.

– I, što ima?

– Ništa posebno. Dosadno nam je i nemirni smo. Pričekaj, evo Staceyja. Želi ti nešto reći.

Predao je slušalicu Staceyju pa smo se nas dvoje pozdravili kao da se nismo čuli već danima. Zatim je rekao: – Razmišljao sam o onom tipu, Baumu. Skrenuo me s teme pa na kraju nisam izvukao iz njega ništa korisno. Sad se čini

vjerojatno da je Charisse ubio netko koga je poznavala pa bismo mogli proširiti krug istrage. Bi li to mogla provjeriti za mene?

Prije nego što sam krenula za Blythe, nazvala sam Pudgiejevu sestru. Zvučala mi je bolje nego prošli put. Vjerojatno je bavljenje svim onim poslovima koje treba obaviti nakon što netko umre na nju djelovalo umirujuće. Čula sam žamor glasova u pozadini.

– Je li netko s vama?

– Da, prijatelji. Svi su tako divni. Sinoć je jedan od rođaka ostao sa mnom, a drugi sutra stiže iz Phoenixa.

– Kad je sprovod?

– U petak. Tijelo ću kremirati čim ga mrtvozornik otpusti. Ako biste nam se željeli pridružiti, ljudi će doći večeras. Ispraćaj u petak bit će vjerojatno skroman, ali mislim da moram nešto učiniti. Pastor stalno govori da se radi o 'slavljenju njegova života', ali to mi se nekako ne čini ispravnim, kad je Pudgie bio u zatvoru tako često.

– Ako želite da dođem, doći ću – rekla sam. – Kad bi vam večeras odgovaralo?

– Između pet i osam. Posudila sam veliki aparat za kavu, a imam i gomilu hrane.

– Nastojat ću doći oko sedam. Da nešto donesem?

– Molim vas, nemojte. Ozbiljno. Već imam puno više hrane nego što mi treba – rekla je. – Ako sretnete ikoga tko ga je poznao, recite im da su i oni pozvani. Mslim da bi Pudgieju bilo drago što su se ljudi okupili zbog njega.

– Naravno.

Salon rabljenih automobila Franks izgledao je kao i bilo koji drugi autosalon koji sam u životu vidjela. Nalazili su se na staroj benzinskoj crpki, a izložbeni dio zauzimao je prostor gdje su se nekad nalazile pumpe. U dijelu okrenutom prema ulici nalazio se niz različitih blistavih automobila s cijenom istaknutom na prednjem staklu. Većina ih je bila ulaštena do visokog sjaja, zbog čega mi je bilo drago što sam Dolanov automobil ostavila parkiran nešto niže niz ulicu.

George Baum bio je jedini unutra. Kad sam ušla, upravo je sjedio za svojim radnim stolom i jeo sendvič od tunjevine umotan u voštani papir. Nije mi bilo drago što ga prekidam u jelu – ja obično postajem razdražljiva kad to meni netko napravi. No, činilo se da je on poslovno raspoložen. Sjela sam na stolac namijenjen mušterijama, dok je on ponovno umotao preostalu polovicu svojeg sendviča i spremio ga u papirnatu vrećicu koju je donio od kuće. Razabrala sam oblik jabuke kroz papir i pretpostavila da unutra ima i kekse ili kolač. Na stolu je imao fotografiju svoje obitelji snimljenu u fotografskom studiju, u srebrnom okviru. George, Swoozie (koja je još uvijek djelovala vrlo prpošno) i tri visoka sina tinejdžerske dobi, odjevena u odijela i kravate. Fotografija je, sudeći po frizurama i odjeći, snimljena nedavno. A George je na njoj, premda mu je bilo tek oko trideset i pet, u smeđem odijelu već bio toliko krupan da mu se glava

doimala sitnom. Stacey je imao pravo za njegove zube – bili su potpuno ravni i pravilni, izbijeljeni do biserno bijele boje. Bio je kratko ošišan, a nosio je kolonjsku vodicu snažnog i svježeg mirisa.

Predstavila sam mu se, a njegov je entuzijazam vidno splasnuo kad je shvatio da sam došla samo po informacije.

– Je li to autosalon vašeg tasta? Nisam znala da radite za njega.

– Znate Chestera?

– Ne, ali čula sam da vam se supruga zove Swoozie Franks, pa sam samo zbrojila dva i dva.

– Što vas dovodi ovamo? Već sam s nekim razgovarao o Charisse Quinn.

– Da, s mojim partnerom, detektivom Oliphantom. On mi je preporučio da ponovno razgovaram s vama.

– O čemu sad?

– Trebaju nam imena njezinih partnera. 'Partnera' znači tipova koji su spavali s njom, tek toliko da vam bude jasno na što mislim.

Nasmiješio se u nelagodi.

– Ne mogu vam to reći.

– Zašto?

– Zašto pitate mene? Mogli biste jednostavno otići do škole i izvaditi imena iz godišnjaka. Popis bi bio isti.

– Mogla bih, rekla sam. – Ali radije bih to čula od vas. I slobodno preskočite onog, kako li se zvao, Tobyja Hechta. Cornell McPhee kaže da ga nitko godinama nije ni čuo ni vidio.

– To je zato što je mrtav. Poginuo je u Vijetnamu.

– Žao mi je što to čujem. Koga biste mi još mogli spomenuti?

George zavrti glavom. – Ne vidim zašto je to bitno. Dobro, neki su dečki iz generacije spavali s njom. Kakve veze ima što je s njima bilo u životu?

– Ne zanima me što je bilo s njima. Zanima me što je bilo s Charisse. Netko ju je ubio. Zato sam ovdje, da razgovaramo o tome.

– Jasno mi je. Naravno. I da mislim da je bilo tko od njih sposoban počiniti ubojstvo, rekao bih vam.

– Da vam nešto kažem, George. Osoba koja je ubila nju, ubila je i Pudgieja Cliftona. Želite li znati zašto? Pudgie je znao nešto što nije smio, nisam sigurna što, i to ga je stajalo glave. Ako budete šutjeli, možda time dovedete samoga sebe u opasnost. To vam ne bi bilo pametno, posebno ako vam je jedini cilj zaštititi nekoliko narajcanih frajera s kojima ste išli u srednju.

– Ja surađujem s puno *tih. frajera*. Zbilja, ne bih htio da ispadne kako nisam voljan surađivati, ali jednostavno ne volim skretati pozornost.

Promatrala sam ga fascinirano. Počeo se znojiti. Nikad to nisam vidjela, da se odrastao muškarac tako počne znojiti usred razgovora.

– Dobro – rekla sam. – Pokušajmo ovako. Hajdemo razgovarati o vama. Jeste li vas dvoje bili intimni?

– Swoozie bi me ubila.

– Znači, nikad niste spavali s Charisse?

– Radije ne bih odgovorio na to pitanje.

– Što bi značilo da jeste.

Zastao je i izvadio rupčić kako bi otro kaplju znoja koja mu je klizila niz lice.

– George?

– Dobro, jesam, ali to vam kažem u povjerenju. Kad bi se to pročulo, moj brak bi bio gotov. Swoozie je mislila da sam djevac. Rekao sam joj da mi je prva. Ona je mrzila Charisse, kao i sve ostale djevojke.

– Slušam.

– Ja sam bio pomalo štreberski tip. Znae, bistar, nadobudan i neiskusn. Pretvarao bih se da sam bio s puno cura. Dečki bi govorili o seksu, a ja bih se pravio da znam o čemu pričaju, dok zapravo nisam imao pojma. Onda se pojavila Charisse i bila je zbilja ljubazna prema meni. Sviđala mi se, to iskreno mislim, pa kad mi se ponudila... znate. Pomislio sam, k vragu, zašto ne, nikakve štete u tome. Osjećao sam se dobro poslije toga, bio sam puno samopouzdan)i'.

– Koliko ste puta spavali s njom?

– Tripit. Swoozie i ja bili smo zajedno otkad smo bili djeca. Znao sam da ćemo se uskoro vjenčati i da onda nikad neću imati priliku biti s nekim drugim. Nisam želio proživjeti cijeli život *poznavajući* samo jednu ženu.

– A poslije?

– Nije mi bilo žao što sam to učinio, no bojao sam se da će Swoozie saznati, a njezin tata već mi je bio obećao posao.

– Mora da vam je pao kamen sa srca kad je Charisse nestala.

– Pa da, naravno. Priznajem da jest, ali tako je bilo s mnogim dečkima, uključujući i Čistog. Nasmiješila sam se.

– Čisti?

– Pa da. Cornell. Tako smo ga zvali zato što je radio u radionici svog oca pa su mu ruke uvijek bile prljave. Prao ih je lužnatim sapunom, ali nije pomagalo.

Moj je osmijeh izbljedio jer sam ignorirala njegovo objašnjenje, usredotočena na ono što je maloprije rekao. – Cornell je spavao s Charisse?

– Pa da. Justine se čuvala za brak. Nije imala ništa, a i obitelj joj je bila ni za što...

– Znam to – presjekla sam ga.

– Cornell joj je bio dar s neba. Nije htjela spavati s njim ako je ne oženi. Razmislila sam o tome. – Već su mi rekli da je Charisse bila zagrijana za Cornelia.

– Pa naravno. Bila je također ljubomorna na Justine. U usporedbi s Charisse Justine je imala divan život, pa je postala zavidna.

– Je li Justine toga bila svjesna?

– A, ne. Naravno da ne. Charisse je bila prepametna za to. Na kraju krajeva, živjela je u Justineinoj kući. Nije htjela da ju izbace na ulicu.

– Znači, vi mi zapravo govorite da je Cornell bio isto toliko ugrožen koliko i vi?

– Svakako. Još i više. On je bio svačiji miljenik. Dobre ocjene, sportaš, član učeničkog vijeća, što god hoćete. Svi su mu se divili.

– Tko je osim vas još znao za to?

– Adrienne, pretpostavljam. Ona ih je jednom zatekla zajedno u Tuley-Belleu. Tako je saznala.

– Kako vi to znate?

– Tako što mi je rekla.

– Zašto? Vas dvoje ste bili bliski?

– Ne, ne baš. Bili smo u istoj vjeronaučnoj grupi. Jednog vikenda otišli smo na izlet i primijetio sam da je uzrujana. Pitao sam je što joj je, pa mi je ispričala što se dogodilo. Rekla je da bi trebala porazgovarati s našim pastorom, ali ja sam se usprotivio toj ideji. Rekao sam joj da spašavanje Cornellove duše nije njen posao. On je bio veliki dečko i mogao se sam brinuti za sebe.

Te srijede navečer, stigla sam Felicijinoj kući u Creosoteu točno u 19 sati. Niz zamračenu ulicu bili su već parkirani mnogobrojni automobili pa sam zaključila kako neću uspjeti izvesti bočno parkiranje u Dolanovom tenku od automobila. Zato sam parkirala iza ugla i vratila se do kuće pješice. Cornellov bijeli kamionet već je stajao tamo, iza Justineinog tamnog Forda. Mjesec je na nebu bio tako malen da je izgledao kao odrezani nokat. Zrak je bio suh i hladan. Uobičajeni je vjetar puhao kroz drveće, ljuljajući palme tako da je njihovo šuštanje zvučalo kao da štakori trče kroz bršljan. Sve su sobe u Felicijinoj malenoj kući bile osvijetljene. Usprkos njezinoj molbi, donijela sam kupovni čokoladni kolač upakiran u ružičastu kutiju. Vrata mi je otvorila susjeda i predstavila se dok mi je uzimala kolač koji je zatim odnijela u kuhinju. Nabrojala sam osam cvjetnih aranžmana od kojih je polovica sadržavala bijele ljiljane. Felicia je svjetla ostavila prigušenima, a sobe su bile osvijetljene svijećama, što je stvaralo lijep efekt, ali je zato zagrijavalo zrak na neugodno visoku temperaturu. Skup bi se moglo nazvati bdijenjem, no kako nije bilo tijela, možda je *komemoracija* bio bolji izraz.

Tako je rekla i Felicia. Nisam očekivala da će mi biti potrebna moja svečana haljina za sve prigode. To je bila jednostavna crna oprava s dugim rukavima, kao stvorena za ovu priliku, ali kako sam mogla znati da će mi trebati? Skrtica kakva jesam, ranije tog jutra uputila sam se na buvljak i kupila par crnih vunениh hlača koje će poslužiti svrsi i kratki crni sako od potpuno drukčijeg materijala.

Pronašla sam također i rabljene crne cipele na ravnu petu i crne hula-hopke (nove). Torba mi je bila smeđa, što je vjerojatno bio modni promašaj, no nije bilo druge. Znala sam ja i bolje izgledati, ali bome i puno lošije. Nisam mogla procijeniti koliko je ljudi došlo i prošlo u dugim satima prije mog dolaska, no broj ožalošćenih bio je neugodno malen. Također, činilo se pogrešno nazvati ih ožalošćenima. Bili su to prije brbljavci, znatiželjnici i ljudi željni besplatne hrane. Neki od njih očito su bili Pudgijevi rođaci. Prepoznala sam ih po tome što

su svi djelovali kao da su blago iznenađeni što Pudgie nije poginuo od metka u nekoj oružanoj pljački. Uočila sam Cornelia kako razgovara sa svojom sestrom, no oboje su izbjegavali moj pogled i nijedno od njih nije djelovalo željno razgovarati sa mnom. Justine nisam vidjela, a među ostalim okupljenima svi su mi bili potpuni stranci osim Felicije, koja je stajala u kuhinji i razgovarala s nekim nepoznatim muškarcem.

Nadala sam se da ću sresti Georgea Bauma, kojemu sam prije odlaska dala Felicijinu adresu, no on možda nije želio riskirati susret s Cornellom nakon što ga je cinkao. Kako nisam poznavala nikoga, osim ljude koji očito nisu željeli razgovarati sa mnom, prešla sam prostoriju i približila se švedskom stolu. Felicia nije pretjerivala opisujući goleme količine hrane koju su ljudi donijeli. Bilo je tu složenaca svih zamislivih vrsta, pladnjeva punih hladnih narezaka, sireva i krepera, čipseva i umaka, te velik izbor pita, kolača i keksa. Velika kristalna zdjela bila je napunjena koraljnocrvenom tekućinom koja je sumnjivo podsjećala na havajski voćni punč. Bila je tu i jedna boca *rose* vina. Odvrtila sam čep i napunila čašu do vrha, a zatim otpila samo gutljaj, kako se ne bih doimala pohlepnom. Kretala sam se između ljudi nastojeći uloviti Adrienne kako bih popričala s njom. Vidjela sam kako Cornell izlazi pred kuću da bi zapalio pa se barem zbog njega nisam morala brinuti. Prošla sam kroz dnevnu sobu i ušla u kuhinju. Felicia je prošla pokraj mene, noseći pladanj s kolačima. Dotaknula sam joj nadlakticu i upitala: – Kako ste? Crvena joj je kosa bila začašljana s lica.

– Dobro sam, trenutno. Postat će teško kasnije, kad svi odu kući. Pokušat ću vas kasnije naći, sad moram ovo odnijeti.

– Jeste li vidjeli Adrienne?

– Mislim da sam je vidjela kako ide onamo otraga – rekla je.

– Cedricu bi bilo drago što ste došli.

– Ne bih to propustila – odvrtila sam – i ona je otišla.

Odložila sam čašu na kuhinjski pult i otvorila stražnja vrata. Adrienne je sjedila na dvorišnom trijemu. Sjela sam pokraj nje i spustila torbu između nas.

– Jeste li dobro?

– Jesam. Ovo me deprimira, to je sve.

– Moram vas nešto pitati.

– O, Kriste, hoćete li već jednom prestati? Ovo nije pravi trenutak!

– Možete razgovarati ili sa mnom, ili s policajcima. Izaberite.

– O, dovraga! Sto želite? Zlo mi je od ovoga!

– I meni. Nažalost, još nije gotovo.

– Jest što se mene tiče. Samo me pitajte i svršimo s tim. Upravo se spremam kući.

– Jeste li znali da Cornell šara s Charisse?

Oštro me pogledala, a zatim odvrtila pogled. Dugo je šutjela, no odlučila sam ipak pričekati odgovor. Naposljetku je progovorila. – U početku nisam.

– A poslije?

- Zar zaista moramo o ovome? To je bilo prije osamnaest godina.
- Čujem da ste ih zatekli zajedno u Tuley-Belleu.
- Baš ti hvala, George Baum! Zašto ste me to uopće pitali ako već znate odgovor?
- Željela sam to čuti od vas. Dajte! Samo mi recite što se dogodilo. I sami ste rekli da je to bilo davno.
- O, za ime svega! – rekla je zgađeno. – Nas nekoliko otišlo je onamo. Znali smo se tamo igrati potrage za blagom i drugih glupih igara. Toga petka navečer na redu je bila igra skrivača. Cornell i Charisse bili su u sobi na drugom katu. Nabasala sam na njih dok sam tražila neko mjesto kamo bih se skrila. Bila sam užasnuta kad sam ih vidjela, a bio je i on. Ušutjela je. Pomislila sam da će to biti sve, no ona je nastavila: – Valjda sam bila naivna, no Charisse mi je uistinu bila draga. Nisam shvaćala da me samo iskorištava kako bi došla do njega.
- Što vam je rekla?
- A što mi je mogla reći? Uхватила sam ih na djelu. Mislim, ona nije bila osoba koja bi se ispričala za nešto što je učinila. Rekla sam joj da je govno, ali to ju nije pogodilo. Nije ju bilo briga što ja ili bilo tko drugi mislimo o njoj. Kasnije sam je preklinjala da ga se kloni, no bila je opsjednuta. Mrzila sam je zbog toga. Gotovo mu je uništila život.
- Kako to?
- Ponovno je ušutjela. – Pitajte njega. To je zbilja njegova stvar, a ne moja.
- Da pogodim – rekla sam. – Rekla mu je da je trudna. I dalje je šutjela.
- Jesam li u pravu?
- Da. Bila je odlučna u namjeri da se uda za njega. Meni je to rekla i prije nego njemu.
- Zašto?
- Zato što je mislila da ću joj pomoći. Rekla sam joj neka se goni, ali prijetila je da će reći mami i tati ako ga ja ne nagovorim da je oženi.
- Je li još netko znao za to?
- Ne. Bila je sigurna da će je on oženiti kako bi izbjegao sramotu. Kad bi to učinio, bilo bi prekasno da se itko drugi ispriječi između njih. Pri tome, naravno, mislim na Justine.
- A Cornell je bio spreman to učiniti?
- Nije imao izbora. Znate kakvi su puritanci moji roditelji, posebno mama. Da su saznali i sami bi ga ionako prisilili da je oženi.
- I, kakav je onda bio plan?
- Nismo imali nikakav plan. Njih dvoje su trebali pobjeći zajedno. Ona je znala za neko mjesto gdje su se mogli jednostavno vjenčati, premda su bili maloljetni.
- Mora da je bio uplašen.
- Bio je uistinu prestravljen. Ja sam mu rekla da je blesav. Kako je uopće mogao biti siguran da je dijete njegovo? Trebao je samo pronaći pet-šest prijatelja koji bi rekli da su i oni spavali s njom i bio bi miran.

– Baš zgodan potez, Adrienne. Sami ste se toga sjetili?

– A što sam trebala učiniti? Nisam joj mogla dopustiti da mom bratu uništi život! Uostalom, sve je to bila istina. Cornell je učinio isto što i svi ostali dečki. Zašto bi baš on morao nastradati? Što je u tome tako pogrešno?

– Ma, svakako, potpuno ste u pravu – rekla sam sarkastično. – Postoji samo jedan mali problem.

– Koji to?

– Charisse nije bila trudna.

– Jest, bila je.

Zavrtjela sam glavom. – Pročitala sam izvješće mrtvozornika.

Zapiljila se u mene, a ruka joj je poletjela k ustima kao da ju je netko povukao nevidljivom niti. – O, Bože! Znači, sve je to izmislila?

– Očito. Što ste pomislili kad je nestala? Da je otišla kako bi ga ipak poštedjela sramote?

– Nisam znala da laže. Mislila sam da je možda otišla jer je odlučila pobaciti.

– Ako je uopće i bila trudna.

Nastala je još jedna duga stanka, pa sam se ponovno ubacila.

– Kad ste čuli da je Medora prijavila njezin nestanak, zar se niste zabrinuli da će je pronaći?

– Nadala sam se da neće, ali nisam bila zabrinuta.

– Ali možda je postojao način da ih se skrene s pravog traga.

– Koga to?

– Policajce koji su je tražili.

– Ne znam na što ciljate.

– Na telefonski poziv.

Pogledala me, ne shvaćajući. Nisam je dovoljno dugo poznavala da bih znala procijeniti glumi li.

– Netko je nazvao ured šerifa i predstavio se kao Charisseina majka. Ta je osoba rekla da se Charisse vratila kući, živa i zdrava. Ured šerifa u Lompocu i onaj ovdašnji upravo su se spremali povezati ta dva slučaja – onaj nestale djevojke i onaj nepoznate žrtve ubojstva. Zatim je stigao taj poziv i prekinuo to sve.

– Nisam to bila ja. Kunem se. Nisam ih ja zvala.

– Nisam ja ta koju to morate uvjeriti – rekla sam. Ustala sam i dlanom očistila stražnji dio hlača. – Još ćemo razgovarati.

– Iskreno se nadam da ne.

Ušla sam u kuhinju, osjećajući uzbuđenje i napetost. Bila sam na skliskom terenu, ali nisam si mogla pomoći. Ti su ljudi predugo čuvali svoje tajne i bilo je vrijeme da se otkrije tko što skriva. Pitala sam se gdje je Cornell bio one noći kad je Pudgie ubijen. To je vrijedilo provjeriti. Dok me nije bilo, netko je ispio moje vino i bacio čašu u smeće. Izašavši na hodnik, provirila sam u spavaću sobu koja je morala biti Pudgiejeva. Bio je tu krevet prekriven jednobojnim

prekrivačem, a u njegovom podnožju stajali su jastuk i složeni pokrivač. Soba je imala ugođaj zatvorske ćelije. Na prozorima nije bilo zastora, a ružna bijela roleta bila je spuštena do pola. Nije bilo slika ni osobnih sitnica. Ormar je bio otvoren, a unutra se nalazio prazan stalak za vješalice. Osjetila sam ubod razočaranja. Znatiželjna kakva jesam, nadala sam se da ću moći malo kopati po njegovim stvarima. Nisam bila sigurna ni što sam to očekivala pronaći – nešto što bi mi pomoglo shvatiti kakva je Pudgie bio osoba i otkriti zašto je umro. Nisam si umišljala da je za sobom ostavio poruku koja govori nešto o njegovom posljednjem sastanku, no možda je postojao neki nagovještaj o tome što je namjeravao učiniti od svog života – Ogoljeno i depresivno – začula sam glas iza sebe. Okrenula sam se. Lijevo od mene stajala je Justine i procjenjivala sobu kao i ja. Osjetila sam kako njezin pogled pada na moj sako.

– Što je?

– Ništa. Ja sam nekad imala isti takav sako.

– Stvarno? To mi je stari, imam ga već godinama. Osjetila sam navalu straha i izgovorila i drugu laž. – Hej, što je Cornell radio vani u petak navečer? Vidjela sam ga u gradu oko deset, ako se ne varam. Uputila mi je zbunjeni, negirajući osmijeh. – Bio je kod kuće s djecom. Ja sam bila vani i obavljala neke stvari za crkvu.

– Bio je sam kod kuće?

– Ne, djeca su bila s njim. Sad sam vam to rekla.

– Čudno. Mogla bih se zakleti da je to bio on. Sigurni ste da nije izašao van, po film u videoteku ili nešto slično?

– Sigurna. Ja sam izašla oko devet, čim su djevojčice legle. Kad sam odlazila, slagao je rublje, a kad sam se vratila, spavao je na kauču. To je bilo oko ponoći.

– Crkva je otvorena tako kasno?

– Nisam bila u crkvi. Bila sam kod Adele, pripremali smo letke za slanje.

– Zar to niste radili u subotu kod Edne?

– U subotu smo završile s time. Počele smo u petak navečer.

Nisam željela isticati da se Cornell mogao odvesti do Creosotea i natrag u sat vremena, što je značilo kako bi imao dovoljno vremena da svrati u Tuley-Belle i zatuče Pudgieja s četrdeset udaraca u glavu. To je isto tako mogla učiniti i ona. Tri su sata bila i više nego dovoljna. Pokušala sam se sjetiti što je Adele rekla dok je plaćala suprugovu kaznu. Rekla mi je da ju je dobio u petak navečer jer je kasnio u kino, no nisam se mogla sjetiti je li mi rekla da je i ona bila s njim ili ne.

– Želite li čašu vina? – upitala sam, kako bih promijenila temu. – Ja sam svoje popila. Mogu usput natočiti i vama.

– Ne, hvala. Ne pijem. Toga sam se dosta nagledala u životu.

– Odmah se vraćam.

Na ulasku u dnevnu sobu, sudarila sam se s nekim i rekla: – Ispričavam se! Kad sam podigla pogled, ugledala sam Todda Chiltona. Nije bio u uniformi pa

ga nisam prepoznala istog trena. – Bog, kako ste? – rekla sam. – Nisam očekivala da ću vas sresti ovdje. Mogu li na trenutak porazgovarati s vama?

– Nema problema. – Pomaknuli smo se s prolaza. Počela je svirati glazba. Netko je očito snimio kasetu s Pudgieievim najdražim pjesmama, počevši od – Twista Chubby a Checkera. Nikome se to, izgleda, nije činilo neprikladnim. Ja sam samo bila zahvalna što će glazba prikriti moj razgovor s Chiltonom. On je nagnuo glavu prema meni, a ja sam dlanom obuhvatila njegovo uho.

– Jeste li već pronašli oružje? – upitala sam. Zavrteo je glavom. – Tražili smo do šest, a onda smo morali prekinuti potragu. Nije imalo smisla tumarati okolo po mraku. Detektiv Lassiter obećao je nazvati detektiva Oliphanta odmah sutra ujutro. Puno se papirologije nakupilo otkako smo otišli na teren.

– Pretpostavljam da je Pudgiejevo ubojstvo završilo u vijestima.

– Q, da. Jutros smo putem medija tražili dobrovoljce za potragu. Upravo sam razgovarao s Cornellom. Pustinja je velika, a takvo je oružje lako sakriti. Pretražili smo čitavo područje iza Tuley-Bellea, a sad ćemo prijeći na ono prema autocesti. Slobodno nam se pridružite, ako želite. Pomoć bi nam dobro došla.

– Hvala, mogla bih.

Chilton je otišao, a ja sam pogledala uokolo po sobi tražeći Cornelia. Adrienne se ponovno pojavila i uputila mi pogled pun gađenja prije nego je otišla. Vjerojatno sam je previše pritisnula. Nadala sam se da neće kazati bratu što mi je rekla, ali lako bi mogla.

Ponovno sam naišla na Feliciju. – Upravo namjeravam načeti onaj vaš čokoladni kolač, ako ste zainteresirani. Izgleda sjajno.

– Kasnije ću ga probati. Jeste li vidjeli Cornelia?

Ogledala se oko sebe. – Maloprije je bio ovdje. Možda je u kuhinji. Vidjela sam kako razgovara s Adrienne. Možda je otišao k dadilji po djecu. Čula sam da je divan kad je riječ d takvim stvarima.

– Sigurna sam da jest. Hvala vam.

Otišla sam do prozora i provirila van na mračnu ulicu. Justinein automobil još je bio tamo, no nije bilo Cornellovog kamioneta. To mi se nije sviđalo. Njegov mi se odlazak učinio prilično naglim. Možda je doista otišao po djecu, no također je znao da se potraga za oružjem kojim je počinjeno ubojstvo zahuktava. Izašla sam kroz ulazna vrata, a ledeni zrak zatekao me nespremnu nakon zagušljive topline unutra. Moj sako kupljen na buvljaku, koji je nekoć vjerojatno pripadao Justine, bio je previše tanak da bi mi pružio dovoljnu zaštitu od hladnoće. Namjestila sam svoju torbu i ubrzala korak krećući prema Dolanovom automobilu.

Otključala sam vrata i sjela za upravljač. Okrenula sam ključ u kontakt-bravi, a motor je samo zakašljao i ugasio se. Pokušala sam ponovno. Ništa. Dvaput sam stisnula papučicu za gas, a zatim shvatila da ću ga tako samo presaugati. Pričekala sam nekoliko trenutaka i pokušala još jednom. Motor se napokon pokrenuo uz glasno brujanje. Krenula sam, uz škripu guma. Drhtala sam od hladnoće i napetosti.

Manje od minute kasnije, vozila sam se autocestom 78 prema Quorumu. U ovo doba promet nije bio gust. Učinilo mi se da sam ispred sebe spazila Cornellov kamionet. Između nas nalazila su se četiri automobila pa sam morala gledati kroz i oko njih da bih ga imala na oku. U blizini Tuley-Bellea, automobil koji se nalazio ispred mene usporio je i shvatila sam da se na čelu kolone Cornellov kamionet zaustavio. Njegovi su žmigavci živahno zatreperili i Cornell je skrenuo ulijevo čim mu je to omogućio promet koji je dolazio iz suprotnog smjera. Usporila sam dok sam prolazila kraj ulaza, gledajući kako njegova stražnja svjetla nestaju u mraku. Vozila sam dalje nekih stotinjak metara, a potom se zaustavila uz cestu.

Ugasila sam svjetla, podigla ručnu kočnicu i stavila mjenjač u neutralni položaj dok sam raspravljala sa samom sobom. Bilo bi glupo da ga slijedim. Tuley-Belle je bio gotovo tri kilometra udaljen od ceste i ne samo da se nalazio na osami, već je bio pun potencijalnih skrovišta koja su njemu bila puno bolje poznata nego meni. Pogledala sam preko ramena i zagledala se u mrak, te ugledala okrugla svjetla njegovih farova koja su sada bila okrenuta prema meni. Svjetla su se ugasila. Uskoro sam ugledala bljesak svjetiljke desno od četverotračnog prijelaza. Što je on tamo radio? Zakapao oružje? Iskapao ga da bi ga premjestio? Ali zašto bi riskirao? Jednostavno. Znao je da su šerifovi ljudi bili i otišli. Također je znao da će se ujutro vratiti i ponovno započeti potragu. Todd Chilton rekao mu je koji su teren istražitelji pokrili. Ako je oružje bilo tamo, mogao ga je premjestiti s mjesta koje tek treba pretražiti na neko koje su već prošli. Zašto bi ključ za kotač uopće bio ovdje? Zato što on nije želio prokletu stvar skrivenu blizu svoje kuće? Zato što nije imao vremena da ga odnese nekamo drugamo? Što god je smjerao, vjerojatno je zaključio da mu je ovo jedina prilika za djelovanje.

Skinula sam lampicu s unutarnjeg osvjetljenja.

Izašla sam i zatvorila vrata pažljivo, tako da ih ne zalupim. Uputila sam se do prtljažnika i otvorila ga. Svjetlo u prtljažniku nije me brinulo, jer ništa na stražnjoj strani Dolanovog automobila nije radilo, uključujući i svjetla. Pipala sam po prtljažniku dok nisam napipala Dolanov Smith ^Wesson u futrolu. Izvadila sam i pištolj i futrolu, polagano zatvorila poklopac prtljažnika i vratila se na vozačevo mjesto. Ponovno sam sjela za upravljač ostavivši vrata automobila pritvorena. Potražila sam svoju ručnu svjetiljku u torbi i položila je na suvozačevo mjesto. Upalila sam je, pazeći da se moja provjera odvija ispod razine upravljačke ploče. Ovaj je pištolj Dolan nosio na dužnosti.

Bio je devet milimetarski parabelum, s okvirom za 15 metaka.

Provjerila sam šaržer, bio je potpuno napunjen, a zatim ga ponovno zatvorila. Stavila sam metak u cijev i zakočila ga. Odvagnula sam pištolj u rukama, težio je više od pola kilograma. Bio je nespretan u mojim sitnim dlanovima, ali barem mi je povećavao izgled. Skinula sam sako, stavila pojas s futrolom i ponovno ga obukla. Promatrala sam cestu u retrovizoru, čekajući da se među automobilima koji su prolazili napravi dovoljno prostora da skrenem.

Čim je u oba smjera nastalo dovoljno prostora prešla sam dvosmjernu cestu i skrenula na nasip s druge strane. Polako sam vozila njime dok nisam došla do mjesta koje mi je pružalo kakav-takav zaklon. Sada sam bila okrenuta u smjeru Creosotea umjesto Quoruma, nalazeći se na istoj strani ceste kao i ulaz u Tuley-Belle. Cornell se nalazio negdje desno od mene, ali nisam ga mogla vidjeti s mjesta na kojem sam se nalazila. Ugasila sam motor, spremila ključeve u džep sakoa i izašla iz automobila. Nisam namjeravala učiniti ništa glupo. Nisam ga planirala napasti ili izvršiti civilno uhićenje. Željela sam samo vidjeti što radi, a potom se vratiti u automobil i krenuti dalje svojim putem. Međutim, ako u krugu od deset kilometara nađem na telefonsku govornicu, planirala sam nazvati ured šerifa i prepustiti ga njima. Ulaz u kompleks bio je blokiran žutim plastičnim trakama i znakom koji je proglašavao cijelo područje mjestom zločina. Netko je pomaknuo znak sa zabranom prilaska, a stalak na kojemu je znak stajao ležao je prevrnut.

Tanki mladi mjesec išao mi je u prilog. Sama cesta bila je mračna, no nebo je bilo prigušene sive boje. Kad su mi se oči privikle na tamu, počela sam razaznavati okoliš. Uglavnom su to bile rupe pune pijeska i šljunka, ali i raznovrsnog grmlja, kaktusa i pustinjskog drveća, te lopti suhog korova velikih poput lopti za plažu, koje su se kotrljale na vjetru. Ispred sebe ugledala sam bljesak svjetla, možda od fenjera ili veće ručne svjetiljke. Približavala sam mu se, no kako sam već prije primijetila, ovdje je bilo teško procijeniti udaljenosti.

Čula sam kreketanje pustinjskih žaba, koje su vjerojatno bile otrovne, i povremeno nukanje sove. Moj je um automatski počeo odvrnati Dolanovo ranije predavanje o insektima pustinje Mojave do najsitnijih detalja, posebno onaj dio o osi paukobojski, čija ženka nađe tarantulu, paralizira je ubodom, uvuče je u svoje gnijezdo i položi joj jajašca u utrobu. Nakon što se izlegu, ličinke se njome hrane dok se ne razviju u svoj konačni oblik. Tada razderu pauku trbuh i gurnu u njega glavu i dio vrata i požderu sve pred sobom. Tarantula je samo ponekad već mrtva kad se to dogodi. Gadila mi se sama pomisao na to. Bila je to ista ona priroda u kojoj su neki tražili nadahnuće kako bi se duhovno oplemenili. Ubrzala sam korak, nastojeći izbjeći one insekte s nepregledno dugačkog popisa koji je naveo Dolan, između ostalog škorpione i otrovne mrave. Odlučila sam da ni pod koju cijenu neću sjedati.

Cesta je blago zavijala i uskoro sam se našla ni dvadeset metara od Cornellovog bijelog kamioneta. Iza njega nalazio se Justinein crni Ford. Zagledala sam se u njega u nevjerici. Posljednji put kad sam ga vidjela bio je parkiran ispred Felicijine kuće. Očito je Justine, dok sam se ja mučila nastojeći pokrenuti Dola-nov automobil, otišla odande i slijedila Cornelia.

Kad sam napokon uspjela krenuti nije mi bilo palo na pamet ponovno pogledati je li njezin automobil još uvijek ondje. Mora da je sustigla Cornelia, prestigla ga i sišla s autoceste prije njega. Ona je bila ta koja je maknula policijske barikade s ulaza.

Vratila se u automobil i krenula dalje prije nego sam ja njega vidjela kako skreće. Položila sam ruku na haubu da povratim ravnotežu, a potom polako krenula ulijevo, koristeći se vozilom kao zaklonom. Čula sam ritmično udaranje lopate. Cornell je kopao. Jesu li otkapali oružje ili ga zakapali? Nastavila sam dalje na vršcima prstiju. Ručna svjetiljka bila je položena na tlo, pa bih povremeno ugledala izobličenu sjenu kad bi jedno od njih prošlo ispred njezina snopa svjetlosti. Čula sam da se svađaju, ali nisam mogla razaznati oko čega.

Nisam bila sigurna jesu li u ovome zajedno od početka ili je Cornell počinio ubojstvo, a ona tek sad otkrila što se dogodilo. Srce mi je počelo lupati i osjećala sam kako mi se utroba grči od straha. Pokušala sam odrediti svoj položaj pa sam u blizini registrirala dva pustinjska drveta i grm pelina. Nalazili su se s moje lijeve strane uz humak veličine omanjeg šatora. Točno preko ceste nalazio se poveći rascvjetali grm oko kojega su se skupljali noćni leptiri veličine kolibrića. Njihova su krila čujno lepetala u noćnoj tišini i zvučala poput udaljenog helikoptera. Okrenula sam se, iznenada svjesna da je pijuk utihnuo i ponovno pogledala u tom smjeru. Cornell je klečao na koljenima posežući u rupu. Izvukao je ključ za kotač i omotao ga u komad tkanine. Zajedno su počeli zatrpavati rupu kako ne bi za sobom ostavili nikakav trag. Justine je podigla lopatu i počela poravnavati pijesak kao da lopaticom za kremu ravna glazuru na torti. On se sagnuo i podigao ručnu svjetiljku te još jednom pregledao područje kako bi bio siguran da nisu ništa zaboravili. Potom su krenuli ravno prema meni.

Okrenula sam se oko sebe, sagnula i tiho vratila istim putem kojim sam i došla. Nadala sam se da ću doći do zavoja prije no što njih dvoje stignu do Cornellova kamioneta. Ako oboje uđu u svoje automobile i krenu prema autocesti, njihovi će me farovi obasjati kao prestrašenog zečića na cesti. Dvaput sam začula lupanje vrata, sišla s asfalta i jurnula u tamu. Spazila sam brazdu u tlu koju je bila načinila kiša. Bacila sam se na tlo, podigla na laktove i dovukla do plitkog jarka, te se otkotrljala u njega. Pognula sam glavu i čekala. Začuo se zvuk samo jednog motora. Očekivala sam bljesak svjetala u prolazu, ali nisu se pojavila.

Oprezno, podigla sam glavu i provirila na vrijeme da vidim stražnja svjetla kamioneta. Jedno od njih, a možda i oboje, uputilo se prema Tuley-Belleu. Podigla sam se na noge i potrčala. Ako je Justine ostala uz svoj automobil, bila sam u velikoj nevolji. Usporila sam i skrenula na zavoj. Ford je još uvijek bio parkiran uz cestu, ali nije joj bilo ni traga.

Došla sam do Forda i otvorila vrata na vozačevoj strani. Ostavila je ključeve u automobilu i oni su još uvijek visili u kontakt bravi. Ušla sam u automobil i upalila ga. Otpustila sam kočnicu i s ugašenim svjetlima polukružno se okrenula u suprotnom smjeru, usput silazeći s ceste i ponovno se vraćajući na nju. Uputila sam se prema Tuley-Belleu, jer ako odluče sakriti oružje tamo, možda ga nikad više ne pronađemo. Kad sam došla onoliko blizu koliko sam se usudila prići automobilom, podigla sam stopalo s papučice za gas i zaustavila se.

Ugasila sam motor i spremila njezine ključeve u svoj džep, te i u njenom automobilu odvrtjela žarulju unutarnjeg svjetla prije nego što sam izašla van. Izvadila sam Dolanov Smith & Wesson i sišla s ceste, skrenuvši lijevo tako da sam se sad približavala zgradama pod kutem, prelazeći preko neobrađenog tla. Ovdje sam bila zaštićena. Sjene su se oblikovale, preoblikovale i pomicale dok je vjetar raznosio lopte suhog korova. Ugledala sam kamionet. Cornell ga je parkirao između dvije nedovršene zgrade, tihe, mračne i sablasne. Na katu jedne od zgrada nešto je bljesnule

Oprezno sam se približila, u nadi da ni Cornell nije ponio ključeve kao ni njegova supruga. Kad bih uspjela ukrasti njihova jedina prijevozna sredstva, prisilila bih ih da pješice po mraku prijeđu udaljenost od gotovo tri kilometra prema autocesti. Za to bih se vrijeme ja odvezla do Creosotea najbrže što mogu i otišla po pomoć, pa neka sami objasne Toddu Chiltonu što su ovdje radili. Kamionet je okruživala nepomična tama. Zaobišla sam vozilo i primijetila da je na vozačevoj strani spuštено staklo.

Provirila sam unutra i spazila bljesak ključa točno ondje gdje sam se nadala da će biti. Već sam se vidjela kako otvaram vrata kamioneta i uvlačim se iza upravljača, okrećem ključ u kontakt bravi i odlazim, ostavljajući njih dvoje za sobom. No, pokazalo se da sam prerano počela likovati. Začula sam korake iza sebe, a unutarnji glasić rekao mi je – O joj!, ali već je bilo prekasno. Okrenula sam se očekujući da ću ugledati Cornelia, no prema meni je jurila Justine. Onako blijeda, sa svjetlom kosom i ledenim zelenim očima izgledala je poput vampira koji mi se približava iz tame.

Cornell ju je sigurno ostavio da drži stražu, za slučaj da neka grupica napaljenih tinejdžera odluči svratiti u Tulley-Belle na malo ševe usred tjedna. Možda nisam bila onako tiha kako sam mislila. Možda je ona zahvaljujući osobitostima pustinjske akustike čula svaki moj korak i jednostavno pričekala da se pojavim. U rukama joj je bila lopata. Rukama ju je podigla iznad glave kao da drži sjekiru. Morala sam se diviti njezinoj snazi. To što je radila nije bilo jednostavno, ta lopata je izgledala teško.

Nisam bila svjesna da ona ima toliko snage u gornjem djelu tijela. Mada, iz njezine perspektive, ovo je bila krizna situacija i to joj je moglo dati snagu za koju ni sama nije bila svjesna da je ima. I kao što je to često slučaj u kriznim trenucima u životu, brzina kojom su se događaji zatim odvijali stvorila je posve suprotan učinak. Sve se doimalo meko i snoliko poput usporene snimke.

Kao u isprekidanoj sceni u filmu, Justineine su se ruke podizale dok lopata nije dosegla vrhunac putanje. Ugledala sam bljesak kad se počela spuštati, bacila se ulijevo i podigla desnu ruku nastojeći naciljati i zapucati prije nego što me dohvati. Da je zamahnula lopatom držeći oštricu postrance, okomito, vjerojatno bi mi zasjekla ruku do kosti. No ovako, lopata se vodoravno sudarila s mojom podlakticom i pištolj je odletio u tamu. Nisam čula kad je sletio, jer se lopata ponovno spustila. Oštra bol u lijevom ramenu na trenutak me presjekla, a

zatim nestala. Bilo je to vrlo neobično. Bila sam svjesna da mi je zadala udarac, ali sam bila toliko puna adrenalina da više nisam uopće osjećala bol.

Zateturala sam, a koljena su mi klecnula i gotovo popustila poda mnom od udarca. Ugledala sam pištolj oko metar udaljen od sebe. Pao je još jedan udarac, ovaj put tako snažan da joj je, udarivši o krov kamioneta, lopata od siline izletjela iz ruku. Zaletjela sam se u nju i svom je snagom odgurnula.

Zateturala je unatrag, no uspjela je ponovno uspostaviti ravnotežu. Stvarala je grlene zvukove, vjerojatno nastojeći skupiti dovoljno snage da dozove Cornelia. Zgrabila sam lopatu, zamahnula njome kao da zamahujem srpom i mlatnula je po potkoljenicama. Vrisnula je od boli, a kad sam pogledala prema njoj, bila je na tlu. Cornell je istrčao iz zgrade. U trenutku kad me spazio, vidjela sam kako se Justine osovila na noge i posegnula za vratima kamioneta. Otvorila ih je i ušla na mjesto vozača dovikujući mu: – Upadaj, upadaj! – Zateturala sam naprijed, podigla pištolj i otkočila ga. Justine je upalila kamionet, a Cornell se bacio na prikolicu. Krenula je unatrag, zatim pomaknula ručicu mjenjača u prvu brzinu, dodala gas, okrenuvši upravljač i odvezla se. Gledala sam kako se Cornell kotrlja po dnu prikolice i nestaje mi s vidika. Okrenula sam se. Ispružila sam ruke i naciljala držeći pištolj objema rukama. Pomoglo je što sam bila bijesna. Naglas sam upozoravala samu sebe da ne žurim.

Nije bilo razloga za paniku. Tlo je bilo ravno pa ću ih dugo moći vidjeti. Zaškiljila sam i naciljala jedno od stražnjih svjetala. Nisam obraćala pozornost na Dolanov izbor municije, ali ako me sjećanje služilo, devetmilimetarsko olovno zrno kreće se početnom brzinom između 324 i 552 metra u sekundi, ovisno o vrsti cijevi. Možda sam pogriješila u brojkama, ali ne puno. Opalila sam a trzaj je gurnuo cijev prema gore i prema natrag. Promašila sam, ispravila pištolj, ponovno nanišanihala i opalila i čula kako puca guma. Cornell se ispružio na podu prikolice. Pomaknula sam se za milimetar, opalila ponovno i promašila.

Ponovno sam naciljala i ispucala četiri metka zaredom, nastojeći da svaki od njih ima učinak. Kad sam zastala, obje stražnje gume kamioneta bile su probušene i prazne. Nakon toga, kamionet je zakrivudao i zaustavio se gotovo sam od sebe. Prišla sam mu polako, znajući kako imam još dovoljno metaka da smirim situaciju ako Justine i Cornellu još bude do svađe.

Epilog

Justine je uhićena i optužena po dvije točke optužnice, za dva umorstva prvog stupnja, te stjecaj kaznenih djela, da malo začine stvar. Edna i Ruel uvjerali su Cornelia da uzme vlastitog odvjetnika, koji ga je sa svoje strane uvjerio da se nagodi s tužiteljem. Naposljetku, on nije imao nikakvog udjela u smrti Charise Quinn niti je sudjelovao u umorstvu Pudgiea Cliftona. One subote nakon mog razgovora s Justine, ona se uspaničila i preklinjala ga da joj

pomogne riješiti se Pugiejevog tijela i potom zakopati ključ za kotač kojim ga je ubila.

Cornell je priznao krivnju za pomaganje u prikrivanju dokaza, te trenutno za to služi jednogodišnju kaznu zatvora. Edna i Ruel preuzeli su na sebe brigu o Ameliji, Mary Francis i Cissy McPhee dok im otac ne izađe iz zatvora. Nije teško shvatiti Justineine motive. Ubila je Charisse Quinn zato što je zavela Cornelia i pokušala prisvojiti život koji je bila zamislila za sebe. Pudgie je uistinu bio taj koji je ukrao Mustang i strpao Charisseino tijelo u prtljažnik.

Dok je Justine pakirala odjeću mrtve djevojke i krivotvorila poruku koja objašnjava njezin izmišljeni bijeg, Pudgie je tijelo odveo do Lompoca i bacio ga blizu kamenoloma o kojemu je pričala Iona. Justine je pričekala tjedan dana, a potom nazvala Ured šerifa okruga Riverside i, pretvarajući se da je Charisseina majka, rekla službeniku da je Charisse ponovno kod kuće i na sigurnom. Kad se Pudgie ponovno pojavio u Quorumu s viješću da je istraga ponovno otvorena, Justine ga je bila prisiljena eliminirati.

Angažirala je Cornelia da joj pomogne riješiti se Pudgiejeva tijela isto onako kao što je angažirala Pudgieja da joj pomogne riješiti se Charisseinog. Njegov je leš u svakom slučaju bio prevelik da bi se sama pobrinula za njega. Onaj dan kad sam je prepala dok je prala rublje, upravo je ispirala njegovu krv i komadiće mozga sa svoje odjeće.

Kasnije mi je palo napamet da je i ono s Medorinim otvorenim vratima također bilo Justineino maslo te joj je pružilo priliku da ispita dokle sam došla u svojim nastojanjima. Bar jednom u životu, Frankie Miracle bio je nevin i nije bio umiješan u ove zločine, što je prilično poboljšalo njegove izgleda za budućnost. Kako se približava početak suđenja, Justinein branitelj sve glasnije zahtijeva promjenu mjesne nadležnosti, uz tvrdnju da nakon medijskog cirkusa koji je izazvalo njezino uhićenje, u Okrugu Riverside ne bi dobila pravično suđenje. Obožavam kad ubojice pričaju o pravdi. Što se tiče domaćih vijesti, Stacey još uvijek živi s Dolanom i taj im dogovor obojici iznenađujuće dobro odgovara.

Obojica su trenutno dobrog zdravlja, ograničili su svoju konzumaciju duhana i brze hrane, te se neprestano žale jedan na drugoga, kao što je to često slučaj s dobrim prijateljima. Ja sam, pak, ponovno u svom uredu u Santa Teresi. Raspakiravam kutije i čekam da vidim što će mi život slijedeće donijeti. S poštovanjem, Kinsey Millhone.

Autoričina bilješka o ovom romanu...

Evo još jedne naknadne, prilično dugačke bilješke o nastanku ove knjige. Roman – I kao iskapanje temelji se na neriješenom slučaju ubojstva koje se zbilo u Okrugu Santa Barbara u kolovozu 1969. Njegov je nastanak potaknuo razgovor što sam ga početkom rujna vodila s doktorom Robertom Failingom, za

vrijeme jedne večere u kući naših zajedničkih prijatelja, Garyja i Susan Gulbransen. Dr. Failing je forenzički patolog koji je radio kao vanjski suradnik Ureda šerifa Okruga Santa Barbara u razdoblju između 1961. i 1996. godine. Ja sam upravo bila dovršila i predala rukopis svojeg romana – P kao pogibelj te se, nimalo iznenađujuće, poveo razgovor o tome što bi mogao biti moj slijedeći projekt. Bob je spomenuo reidentificiranu žrtvu ubojstva čije je tijelo bilo odbačeno nedaleko od kamenoloma u Lompocu, u državi Kalifornija, otprilike sat vremena vožnje prema sjeveru od Santa Barbare.

On je osobno izvršio obdukciju te je usput spomenuo kako se žrtvina gornja i donja čeljust još uvijek nalaze u posjedu Ureda mrtvozornika. Bio je mišljenja da je karakterističan izgled djevojčinih zubi trebao dovesti do prepoznavanja. Nažalost, njezin nestanak ili tada nije bio prijavljen ili ta prijava jednostavno iz nekog razloga nije dospjela do istražitelja koji su radili na ovom slučaju. Unatoč mjesecima neumornog truda, istražitelji nisu uspjeli identificirati žrtvu i njezin ubojica nikad nije uhvaćen.

Do danas nije otkriveno odakle je ni tko je ona bila, kao ni tko ju je ubio. Kao spisateljici, nuđeno mi je mnoštvo ideja za priču, osobnih doživljaja i priča, – istinitih događaja i – stvarnih ubojstava – iskustava koja su bila važna onima koji su mi ih predložili, no koja iz ovog ili onog razloga nisu potaknula ili pobudila moj interes. No ova je ideja naišla na plodno tlo. Odmah sam izrazila zanimanje, znajući od samog početka da je opstanak ideje nepredvidiva stvar. Već sam ranije susretala sada umirovljenog istražitelja iz Ureda mrtvozornika, Larrya Gillespieja, prilikom istraživanja za neke od ranijih knjiga iz ove serije. Bob je ponudio da će razgovarati s Larryjem kako bi nam sredio pristup čeljustima. Također je ponudio upoznati me s nekim istražiteljima iz Ureda šerifa s kojima je surađivao dok je radio za tu ustanovu.

Dok pišem svoje romane, vodim dnevnik. S tom sam praksom započela pišući – A kao alibi, a nastavila sam ga voditi, sve detaljnije, i tijekom pisanja ostalih sedamnaest romana iz serije. Rani dijelovi dnevnika obično svjedoče o mojim nespretnim pokušajima da smislim upotrebljivi zaplet. Mozgam, raspravljam sama sa sobom, uzrujavam se i eksperimentiram. No, prva dnevnička bilješka vezana uz nepoznatu žrtvu pojavila se tek u studenom 2000., neka dva mjeseca nakon mog prvog razgovora s Bobom Failingom, što je za mene prilično neobično. U tom sam trenutku već odlučila prihvatiti tu temu kao temelj za svoj novi roman, premda mi je trebalo još mnogo mjeseci da osmislim detalje.

Jedanaestog siječnja 2001., Bob Failing i ja susreli smo se s narednikom detektiva Billom Turnerom i Bruceom Corellom, tadašnjim zapovjednikom Odjela za kriminal pri Uredu šerifa Okruga Santa Barbara, te smo se nas četvero odvezli u Lompoc pogledati kamenolom. Devetnaestog siječnja iste godine ponovno sam se susrela s Bruceom Corellom i Billom Turnerom. Tom prilikom, oni su mi nevjerojatno velikodušno dali kopiju dosjea tog slučaja. U njemu su se nalazili izvještaji istražitelja, bilješke o slučaju, kao i fotografije tijela i mjesta

na kojem je nađeno, crno-bijele i u boji. Također sam dobila fotografije njezinih stvari, uključujući i kožne sandale i bijele hlače domaće izrade s uzorkom plavih tratinčica s crvenim središtem.

Tijekom sljedeće godine, uz potporu tadašnjeg šerifa Jima Thomasa, više sam se puta susretala sa spomenutom dvojicom istražitelja. Bill Turner se posebno pokazao kao neprocjenjivo vrijedan izvor informacija, posebno u tehničkim aspektima, proceduralnim pitanjima i raznim drugim začkoljicama njegova posla. Odgovarao je na moja mogobrojna, poneka i glupa pitanja s neizmjernim strpljenjem i nepokolebljivim entuzijazmom, a njegovi detaljni odgovori bili su upravo onakvi kakvi život pisca čine užitkom. Usput, sve greške vezane uz ta pitanja uzrokovane su ili mojim manjkavim razumijevanjem ili spisateljskom slobodom koju sam si dozvolila u interesu priče.

Moja fascinacija slučajem ponovno je potaknula interes nadležnih institucija, te se pojavila mogućnost ekshumacije tijela, kako bi se napravila rekonstrukcija lica, u nadi da će to odvesti do otkrivanja žrtvina identiteta. Nisam sudjelovala u raspravama koje su se nesumnjivo vodile u službenim krugovima. U Okrugu Santa Barbara ekshumacije nisu uobičajena praksa te su problem postala materijalna sredstva, ne samo zbog toga što je sama ekshumacija skup postupak, već i zbog toga što i angažiranje forenzičkog skulptora koji će na temelju žrtvine lubanje i čeljusti rekonstruirati njezin izgled, također predstavlja znatan izdatak.

Pojavilo se tu i pitanje ponovnog ukopa, kako bi se nepoznatoj žrtvi pružila posljednja počast i dostojanstvo pravog pogreba, što smo svi smatrali neophodnim.

Ponudila sam svoje sudjelovanje u tom planu, jer sam i sama počela gajiti nade da bi mogla polučiti rezultate. Ekshumacija je dogovorena za sedamnaestog srpnja 2001. Toga smo dana ponovno doputovali u Lompoc, ovaj put na groblje na kojem je žrtva pokopana 33 godine prije. Doktor Failing doputovao je iz svoje kuće za odmor u Coloradu. S nama su došli i moj suprug, Steve Humphrey i narednik detektiva Bill Turner. Prisutni su bili i detektiv Hugo Galante i njegova supruga, detektivka Kathryn Galante, detektiv Terry Flaa iz istražiteljske jedinice Odjela za kriminal, detektiv David Danielson, narednik Darrin Fotheringham, šerifov dispečer Joe Ayala sa suprugom Erin, tajnik Ureda mrtvozornika, pripravnica Danielle Goldman iz Ureda šerifa, poručnik Ken Reinstadler iz policijske postaje Santa Maria, zapovjednica Deborah Linden iz Ureda šerifa Okruga Santa Barbara i gospodin Mark Powers, nadzornik groblja. Postupak je potrajao dobar dio dana. Nakon ekshumacije žrtvino tijelo preneseno je u Ured mrtvozornika Okruga Santa Barbara.

Neposredno prije ekshumacije, Bill Turner je stupio u kontakt s Betty Gatliff iz Oklahome, forenzičkom skulpturicom međunarodnoga glasa. Betty Gatliff je umirovljena medicinska ilustratorica koja ne samo da se bavi forenzičkom skulpturom, već i drži seminare i radionice o toj temi diljem zemlje. Ona je član Američke akademije za forenzičku znanost, umirovljeni član Udruge medicinskih ilustratora i pridruženi član Međunarodne udruge za identifikaciju.

Žrtvina lubanja, te njezina gornja i donja čeljust poslana su gospođi Gatliff na rekonstrukciju. U međuvremenu, i ja sam započela vlastitu rekonstrukciju stvarajući potpuno izmišljenu priču o djevojci čija je sudbina slična onoj nepoznate žrtve. Tamo gdje je to bilo moguće, koristila sam podatke iz dosjea nepoznate žrtve, uključujući i dijelove izvještaja s obdukcije, bilješke vezane uz slučaj i izvještaje istražitelja kojima je slučaj izvorno dodijeljen. Tu postoje dvije važne iznimke.

Kao prvo, nije bilo cerade. Taj sam detalj izmislila kako bih svojim fiktivnim istražiteljima pružila još jedno sredstvo za provođenje istrage. Kao drugo, na mjestu zločina pronađena je plava muška traper košulja s bijelim gumbima veličine 37. Taj sam detalj ispustila zbog jednostavnosti. Ipak, usprkos tome, željela bih ovom prilikom uvjeriti čitatelje da su svi likovi u ovom romanu izmišljeni. Svi su događaji isključivo plod moje mašte.

Kakvi god bili osobnost i karakter prave žrtve, moji su opisi plod moje mašte i ni na koji način ne predstavljaju istinit i stvaran prikaz te osobe. Naglašavam ovo iz poštovanja prema njoj, kao i iz obzira prema onima koji su je voljeli i pitali se koji je razlog njezine šutnje dok su godine prolazile.

Do sredine rujna 2001. Betty Gatliff dovršila je rekonstrukciju žrtvina lica i vratila njezinu lubanju i čeljusti. Također je poslala brojne slike žrtve od kojih su četiri reproducirane ovdje u crno-bijeloj tehnici. Žrtva je ponovno pokopana u utorak, 26. veljače 2002. Počasna straža ureda šerifa pratila ju je od Ureda mrtvozornika do groblja, službu je vodio šerifov kapelan uz cvijeće i žarke molitve onih čije je živote dotaknula.

Naša je nada da će netko, pročitavši ovaj roman i pogledavši slike, prepoznati ovu mladu ženu i javiti se s informacijama o njoj. Iako su i Bill Turner i Bruce Corell od ljeta 2002. u mirovini, Bill Turner bit će u mogućnosti odgovarati na upite poslana na adresu:

Sheriff's Department, County of Santa Barbara,
4434 Calle Real, P.O. Box 6427,
Santa Barbara,
CA 93160-6427
ili postavljene preko web-stranice Ureda šerifa,

www.sbsheriff.org.

S poštovanjem, Sue Grafton.

